

ΑΘΗΝΑ

5

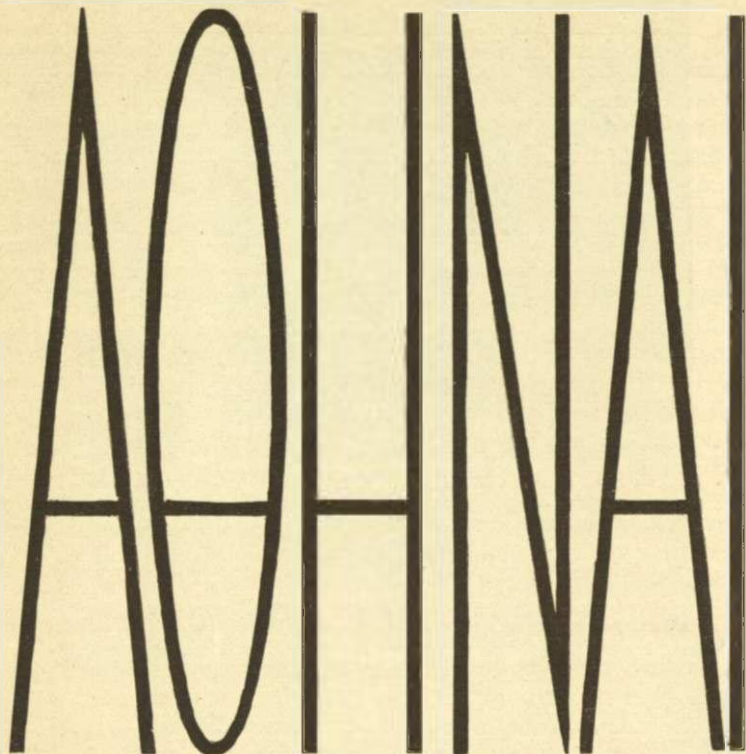
ΤΕΥΧΟΣ 6
ΜΑΡΤΙΟΣ
1935

ΑΘΗΝΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ
ΕΚΔΟΣΙΣ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ
"ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ
ΜΕΛΛΟΝ"

N.K.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ

“ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ” ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΝΙΚΟΣ Π. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ : ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ : ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ

«ΚΛΕΙΣΕ ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ ΣΟΥ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ
ΘΑ ΑΙΣΘΑΝΘΗΣ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΜΕΓΑΛΕΙΟΝ» ΛΟΡΔΟΣ ΒΥΡΩΝ

Ἡ Ἑλλάς τοῦ 1821 εἶνε τὸ ἔπος τῆς ἀνθρωπίνης ἀνδρείας. Τῆς ἀνδρείας, ἡ ὁποία στηρίζεται εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς νίκης ἢ τοῦ θανάτου. Διότι, ἡ Ἑλλάς τοῦ 1821, ἀποφασίσασα ν' ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, ἐγνώριζε καλῶς ὅτι ἀνελάμβανεν ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν ὄλων καὶ ἡ θά ἐνίκα—ὅπως καὶ ἐνίκησεν—ἡ θά ἠττάτο διὰ ν' ἀποθάνῃ ὀριστικῶς. Ἡ δρᾶξ τῶν γενναίων, πού ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως, εἶχεν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ὀλοζώντανα τὰ ἰδανικὰ τῆς πατρίδος. Καὶ ἐπλημμύριζεν ἀπὸ τὴν πίστιν εἰς τὸ δίκαιον τοῦ γιγαντιαίου ἀγῶνος τὸν ὁποῖον ἀνελάμβανεν. Πλὴν τῆς ἀποφάσεως τὴν ὁποῖαν εἶχε λάβει καὶ ἡ ὁποία ἐστηρίζετο εἰς τὸ δίπτυχον, ἐλευθερία ἢ θάνατος, οὐδὲν ἄλλο ἐγνώριζεν ἢ ἀνέμενε. Μῆτε βοήθειαν, μῆτε ἐλπίδας, μῆτε προτροπὰς. Εἰς τὴν Ἁγίαν Λαύραν, οἱ Ἕλληνες ἐπαναστάται, ἐξεπροσώπησαν τὴν πίστιν καὶ τὰς ἐλπίδας τοῦ Ἔθνους. Καὶ ἐξορμούντες κατὰ τῶν τυράννων ἐγνώριζον καλῶς ὅτι ἡ θ' ἀνέκτον τὴν ἐλευθερίαν ἢ θά εὔρισκον τὸν θάνατον. Παρόμοιον γεγονὸς τόλμης, θάρρους, αὐτοπεποιθήσεως καὶ ἀνδρείας δὲν ὑπάρχει εἰς τὰς δέλτους τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Καὶ ἐὰν ἡ Ἑλλάς τοῦ Περικλέους, κατέχει ὡς ἱστορικὴ ἐποχὴ, τὰ σκῆπτρα τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἡ Ἑλλάς τοῦ 1821 κατέχει, ἀναμφισβητήτως, τὰ πρωτεία τῆς γενναιότητος εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν. Τὸ θαῦμα τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῶν Ἀθηνῶν εἶνε ἐκπληκτικὸν ὡς ἐκδήλωσις πνεύματος. Τὸ θαῦμα τῶν ἀνδρῶν τοῦ 1821 εἶνε ἀφάνταστον εἰς ἐκφραστικότητᾳ ψυχικοῦ μεγαλείου. Ἡ Ἑλλάς ἀναγεννωμένη καὶ ἀναδημιουργουμένη μέσα εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς ἱστορικοὺς σταθμοὺς τῆς, πρὸ τῶν ὁποίων ἡ ἀνθρωπότης κλίνει τὸ γόνυ τῆς εὐλαβῶς, δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ μεγαλοουργήσῃ. Ἡμεῖς, πιστεύομεν εἰς τὰ πεπρωμένα τῆς Ἑλλάδος ἀπολύτως. Εἴμεθα δὲ εὐτυχεῖς, διότι ὅλα τὰ γεγονότα μᾶς πείθουν καθημερινῶς, ὅτι μὲ τὴν πίστιν αὐτὴν εἰς τὰ στήθη κινεῖται καὶ μοχθεῖ καὶ ἐργάζεται ὀλόκληρον τὸ Ἔθνος. Τὸ τρίτον καὶ μεγαλύτερον θαῦμα, μίᾳ νέας ὑπερόχου εἰς πνεῦμα καὶ ἀκαταβλήτου εἰς ἀνδρείαν Ἑλλάδος, δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ νὰ συντελεσθῇ. Καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ προσδοκωμένου θαύματος, τὸ ὁποῖον, εὐλαβεῖς καὶ ταπεινοὶ προσδοκωμένοι τῆς ἰδέας τῆς πατρίδος, ὀραματιζόμεθα ὡς ἀσφαλὲς εἰς τὸ ἐγγὺς μέλλον, διακηρύσσομεν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἐθνικῆς μας ἑορτῆς: ἡ Ἑλλάς ὑπῆρξε καὶ θά μείνῃ αἰωνία! Ν. Π. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ

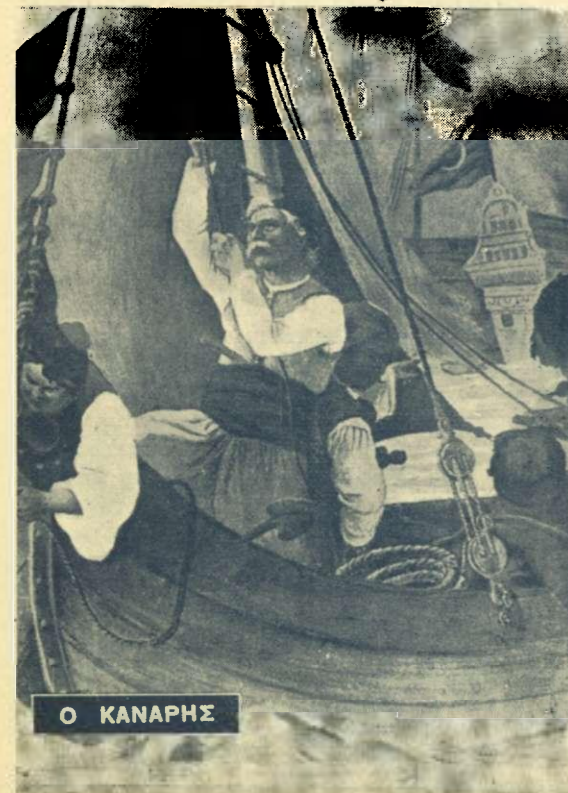

Διά μέσου της μακράς ιστορίας της, η Έλλάς είδε τās τύχας της νά τās διαμορφώνη ή θάλασσα. Άγώνες τραχείς τριών χιλιετηριδών, λαμπράι περίοδοι δόξης και θριάμβου, τās όποιās ήκολούθησαν έποχαι παρακμής και ταπεινώσεως, μία συνεχής άλληλουχία γεγονότων εύχαρίστων και πικρών, μία ιστορία παρομοίαν της όποιās ούδέν έθνος έχει νά επιδείξη, όλα τά στοιχεΐα ταύτα, πού αποτελούν την σπονδυλικήν στήλην της μεγάλης όντότητος, πού λέγεται Έλληνισμός, συνδέονται άμέσως με την θάλασσα. Αυτή έδημιούργησε την πρωτόγονον Έλλάδα, αυτή επέτρεψε την εξάπλωσιν του έλληνικού πολιτισμού πέραν των στενών όριών της χερσονήσου μας και την ύπ' αυτού κατάκτησιν της οίκουμένης, από των Στύλων του Ήρακλέους μέχρι της Ίνδικής και της Κίνας, αυτή τέλος έδωκεν, εις τον μεγάλον άπελευθερωτικόν άγώνα την ουσιαστικωτέραν και την πραγματικήν μορφήν του.

Ή θάλασσα όμιλει άπ' εύθείας εις την καρδίαν του Έλληνος. Λαός κατ' έξοχήν ναυτικός, ό έλληνικός λαός, περιέβαλε με ιδιαιτέραν δλωσ αΐγλην τά περιστατικά εκείνα πού σχετίζονται με την θάλασσαν. Σεβόμεθα και γεραίρομεν τά όνόματα του Μαραθώνος και των Πλαταιών, των Θερμοπυλών και της Ίσσοϋ· αλλά με ιδιαιτέραν δλωσ συγκίνησιν προφέρομεν τά ιερά όνόματα της Σαλαμίνας και του Ναυαρίνου. Ή λέξις «ναυμαχία» είναι δι' ήμάς πλέον έκφραστική από την λέξιν «μάχη». Ή άλλωσις της Τριπολιτσάς και τά Δερβενάκια, ή μάχη του Φαλήρου, πιθανόν, νά είχαν μεγαλειτέραν σημασίαν διά τον άπελευθερωτικόν άγώνα από τους σοφούς έλιγμούς του Μιαούλη και τās ήρωϊκάς έφοδούς του Κανάρη. Ή μορφή όμως των «μουργλοτιέρηδων» καλύπτει με την τεραστίαν σκιάν της μίαν περίοδον όλόκληρον, κατάμεστον ήρωϊσμού. Καί έν μέσω των δοξασμένων όνομάτων της Έλληνικής Έπαναστάσεως, ξεχωρίζουν τρία άτίμητα πειράδια: ή Ύδρα, αί Σπέτσαι και τά Ψαρά.

Ή τοιαύτη προσήλωσις των Έλλήνων προς την θάλασσαν, αποτελεί έργον εύγνωμοσύνης. Ή Έλλάς, είναι γέννημα του πόντου. Ή θρυλική κάθοδος των Δωριέων εκ του Βορρά, εις την όποιαν συνήθως άποδίδεται ή διαμόρφωσις του Έλληνικού πολιτισμού, άπέτελεσε άσήμαντον. πράγματι, γεγονός ένώπιον της επιδράσεως την όποιαν έσχον οι εκ του πόντου όρμηθέντες κατακτηταί. Τον λαμπρόν μυκηναϊκόν πολιτισμόν έδημιούργησαν οι άγνωστοι θαλασσινοί, πού ξεκίνησαν από τās άκτάς της Κρήτης και άκόμη ένωρίτερον από τās άκτάς της Φοινίκης, τους όποιούς ώθησε προς την Έλλάδα τό πνεύμα της κατακτήσεως και του έμπορίου. Καί από τον ούτω δημιουργηθέντα μυκηναϊκόν πολιτισμόν έξεπήδησε, μετέπειτα, ό κλασικισμός, γέννημα και αύτός, γνήσιον και άγνόν, της θαλάσσης.

Εις τό Στενόν, πού χωρίζει την Σαλαμίνα από τό Πέραμα, διεξήχθη ή ναυμαχία εκείνη, ή όποια έσήμανε την καταστροφήν της άσιατικής Ισχύος και άπεδεικνύει τό άνθος της Περισικής νεολαίας. Ή ναυμαχία της Σαλαμίνας υπήρξε τό προοίμιον της νικηφόρου προελάσεως των Μακεδονικών φαλάγγων μέχρι της καρδίας της Άσίας, και δικαίως θεωρείται, από τους έξοχωτέρους ιστορικούς, ως έν από τά πλέον βαρυσήμαντα γεγονότα της Παγκοσμίου Ιστορίας. Ή θριαμβευτική νίκη του Θεμιστοκλέους, διέσωσε κυριολεκτικώς τον δυτικόν πολιτισμόν, κακή δε έκβασις της ναυμαχίας ταύτης θά έσήμανε την όριστι-

Ο ΚΑΝΑΡΗΣ

κήν ύποδούλωσιν του Έλληνικού πολιτισμού, του Έλληνικού θαύματος εις τους βαρβάρους Πέρσας.

Εις τά αυτά γαλανά ύδατα της χώρα μας συνετρίβη και διά δευτέραν φοράν ή επίθεσις της Άσίας έναντίον της Εύρώπης. Εις την ναυμαχίαν της Σαλαμίνας των προχριστιανικών έτών αντιστοιχεί κατά την μεταχριστιανικήν έποχήν ή ναυμαχία της Ναυπάκτου, όποτε ό ύπό την ήγεσίαν του Ίωάννου του Αύστριακού ήνωμένος Χριστιανικός στόλος του Πάπα, της Ένετικής Δημοκρατίας, του Βασιλέως της Ίσπανίας και των Ίπποτών της Μάλτας, κατετρόπωσε και κατέκαυσε την μεγάλην άρμάδαν του καπετάν-πασσά Άλη, ύπό τās διαταγάς του όποίου υπηρέτουν οι καλύτεροι ναυτικοί της έποχής, οι περιφημοί Μπαρμπερόνοι και Τουνεζιάνοι κουρσάροι. Ή ναυμαχία της Ναυπάκτου απέδειξε, ότι οι Τουρκοί δεν ήσαν άήττητοι επί της θαλάσσης, όπως ή ήττα των ύπό του Βασιλέως της Πολωνίας Σομπιέσκι, πρό των πυλών της Βιέννης, έσταμάτησε την θριαμβευτικήν προελάσιν των από ξηράς. Έάν δε εις τās δύο κοσμοϊστορικής πράγματι σημασίας ναυμαχίας αυτās προσθέσωμεν και την ναυμαχίαν του Άκτίου, κατά την όποιαν ό Όκτάβιος συνέτριψε τον ήνωμένον στόλον του Μάρκου-Άντωνίου και της Έλληνίδος Κλεοπάτρας, θά διαπιστώσωμεν ότι τά έλληνικά πελάγη έξελέγησαν από μίαν περίεργον πραγματικά μοίραν διά νά κατευθύνουν τās τύχας της ανθρωπότητος.

Και έφθασεν ή θρυλική έννεαετία της Έλληνικής Έπαναστάσεως, κατά την όποιαν διά μίαν άκόμη φοράν ή προσοχή όλόκληρου του πεπολιτισμένου κόσμου έστράφη προς την μικράν, αλλά τόσο ένδοξον εκείνην περιοχήν, όπου μικρά στίφη πτωχών άνταρτών και άσήμων ναυτικών είχαν τολμήσει νά όρθώσουν τό άνάστημά των ένώπιον του τεραστίου όγκου της αυτοκρατορίας των Όσμανλήδων, διά νά κερδίσουν την έλευθερίαν των.

Επί τέσσαρας συνεχείς αΐωνας τά γαλανά κύματα του Αιγαίου και του Ίονίου διάσχίζαν τά καράβια του Πατισάχ, σπείροντα τον τρόπον και την καταστροφήν.

Τώρα όμως τά μπρίκια, τά τρεχαντήρια και αί γολέται των Έλλήνων καρaboκώρηδων τολμοϋσαν νά διαμφισβητήσουν την κυριαρχίαν των θαλασσών αυτών. Οι στόλοι των Μιαούληδων και Τομπάζηδων απέκλειαν λιμένας και κατέστρεφον τās έφοδιοπομπάς του έχθρου.

Τά πυρπολικά του Κανάρη άνετίναζον εις τον άέρα την ναυαρχίδα του Καπετάν-Πασσά και εισέβαλον μέχρις αυτού του λιμένος της Άλεξανδρείας, ένφ' τούς καθοδήγει προς την δόξαν τό παράδειγμα του Λάμπρου Κατσώνη και του Παπανικολή. Άθάνατα όνόματα πού

έσφυρηλάτησαν τον χάλυβα από τον όποιον κατεσκευάσθη ή, τόσο ποθητή, Έλληνική Έλευθερία.

Άλλά, έν εις τους γενναίους αυτούς θαλασσινοϋς όφείλομεν τό μέγα γεγονός, ότι αποτελούμεν σήμεραν ένα έθνος έλευθερον, ένα έθνος πού θέλει νά ζήση και νά φανή άντάξιον της ένδόξου Ιστορίας του, ένα έθνος πού στρέφεται προς την θάλασσαν, ή όποια άποτελεί δι' αυτό την μεγαλειτέραν των κληρονομιών, δεν πρέπει νά λησμονώμεν και τους άφανείς εκείνους ναυτικούς, οι όποιοι χωρίς νά λάβουν μέρος εις τους αίματηρούς άγώνες κατά των διαφόρων έχθρών, προσέφεραν όλην των την ψυχήν και άφιέρωσαν την ζωήν των εις την εξάπλωσιν ανά την ύφήλιον του έλληνικού πολιτισμού διά τό έμπορίον.

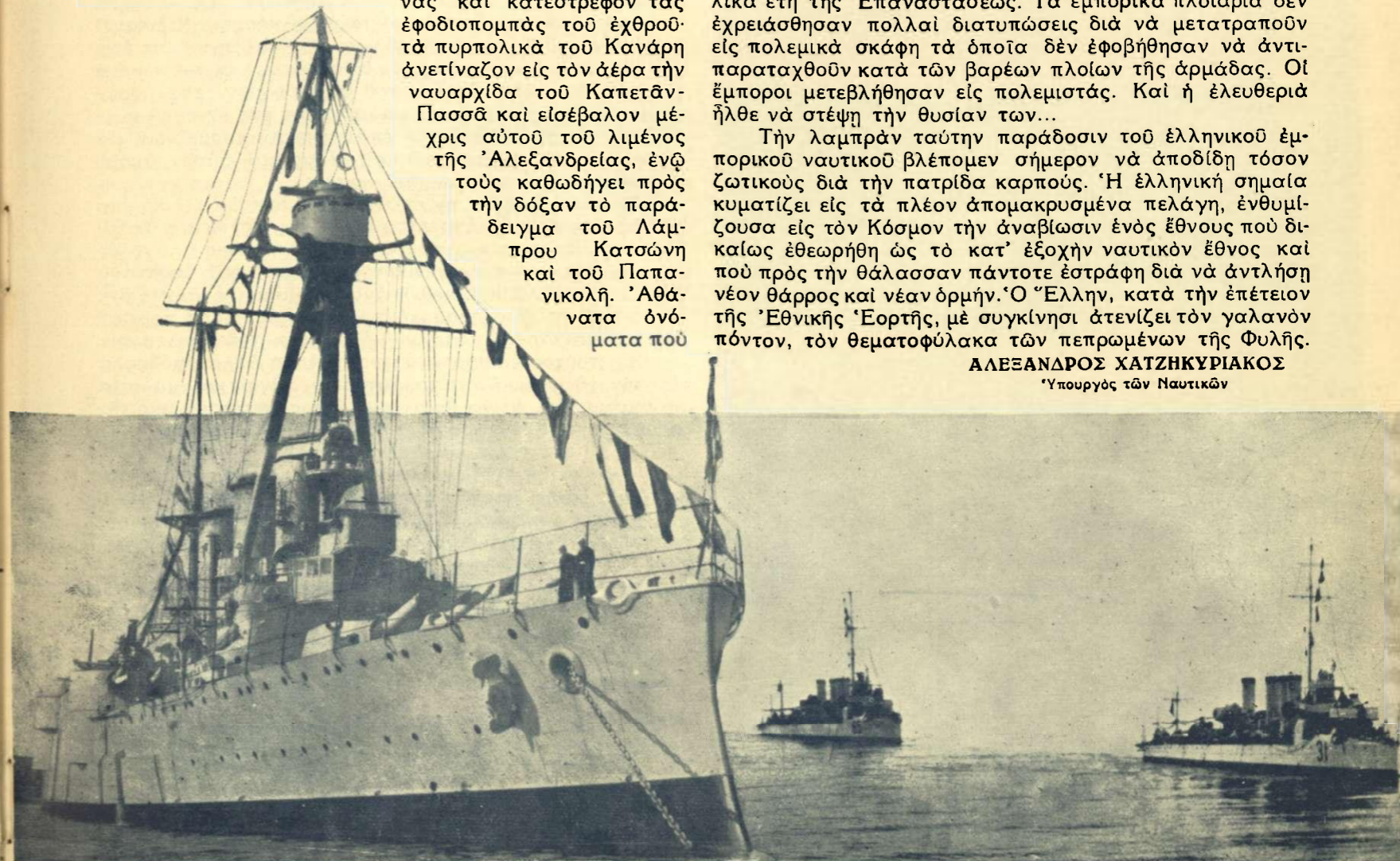
Επιβαίνοντες των νηών των, οι Φωκαείς, έφθασαν μέχρι της Γαλατίας, ίδρυσαν την Μασσαλίαν, διέβησαν τās στύλας του Ήρακλέους και έφθασαν μέχρι της Θούλης, της σημερινής Ίσλανδίας, κατακτώντες ούτω ήρηνικώς την τότε γνωστήν οίκουμένην. Με την πρόφασιν του έμπορίου, άνεδεικνύοντο έξοχοι μεταλαμπαδευταί των έλληνικων φώτων, ίδρύνοντες νέα κέντρα πολιτισμού.

Ο στόλος έξ' άλλου του Νεάρχου, παραπλέον τās άκτάς της Ίνδικής, προηγήθη κατά δέκα πέντε αΐωνας του ταξιδίου του Μάρκο Πόλο, εις τον όποιον άποδίδεται ή δημιουργία μιās έμπορικής έπαφής μεταξύ Άνατολής και Δύσεως. Αί τριήρεις του Μ. Άλεξάνδρου κατά τον διάπλου της άραβικής θαλάσσης, του Περσικού κόλπου και του Ίνδικου ώκεανού ήνωναν δύο πολιτισμούς, τον έλληνικόν και τον Ίνδικόν, από τό κράμμα του όποίου έδημιουργήθη όλόκληρον ή νεωτέρα έξέλιξις της οίκουμένης.

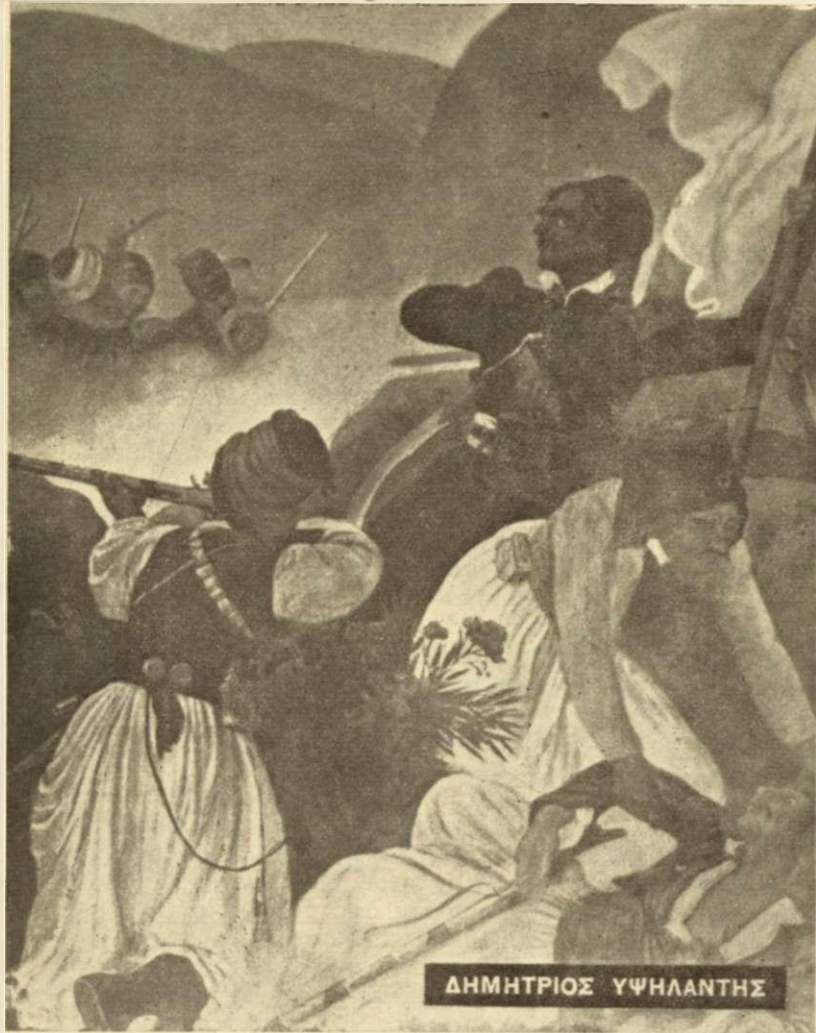
Τά άθόρυβα ταξίδια των έμπόρων συνετέλεσαν σημαντικώτατα εις την αύξησιν του έλληνικού γοήτρου και κατά τους έλληνικούς χρόνους και κατά την Βυζαντινήν έποχήν. Καί όταν άκόμη ή Έλλάς έσφάδαζεν ύπό τό πέλμα του Άσιάτου κατακτητού, οι Έλληνες έμποροι, έμπνεόμενοι και καθοδηγούμενοι από τό αιώνιον πνεύμα της φυλής, έτήρησαν άνημέμον τον δαυλόν της μεγάλης παραδόσεως. Εις τους καρaboκώρηδες, των όποιων τά πλοία κατέβαιναν από τον Εύξεινον Πόντον φορτωμένα βαρεία, όφείλει ή ύπόδουλος τότε Έλλάς την διατήρησιν μιās Ισχύος, ή όποια έξεδηλώθη έντονωτάτη κατά τά θρυλικά έτη της Έπαναστάσεως. Τά έμπορικά πλοίαρτα δεν έχρειάσθησαν πολλαί διατυπώσεις διά νά μετατραποϋν εις πολεμικά σκάφη τά όποια δεν έφοβήθησαν νά αντιπαραταχθοϋν κατά των βαρέων πλοίων της άρμάδας. Οι έμποροι μετεβλήθησαν εις πολεμιστάς. Καί ή έλευθερία ήλθε νά στέψη την θυσίαν των...

Την λαμπράν ταύτην παράδοσιν του έλληνικού έμπορικού ναυτικού βλέπομεν σήμεραν νά άποδίδη τόσοον ζωτικούς διά την πατρίδα καρπούς. Ή έλληνική σημαία κυματίζει εις τά πλέον άπομακρυσμένα πελάγη, ένθυμίζουσα εις τον Κόσμον την αναβίωσιν ένός έθνους πού δικαίως έθεωρήθη ως τό κατ' έξοχήν ναυτικόν έθνος και πού προς την θάλασσαν πάντοτε έστράφη διά νά άντλήση νέον θάρρος και νέαν όρμήν. Ο Έλλην, κατά την έπέτειον της Έθνικής Έορτής, με συγκίνησι άτενίζει τον γαλανόν πόντον, τον θεματοφύλακα των πεπρωμένων της Φυλής.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ
Ύπουργός των Ναυτικών

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

Η ΚΑΤΑΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Η σημασία της 25 Μαρτίου, της θεσπισθείσης ως εθνικής μας έορτης από το 1837, δια διατάγματος του πρώτου βασιλέως της αναγεννηθείσης 'Ελλάδος 'Οθωνος, καθίσταται σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου διηλεκτῶς μεγαλυτέρα, διότι καὶ τὰ ἑκτακτά ἐθνικά γεγονότα, ὅτινα αὕτη ὑπομνήσκει, προσλαμβάνουσι διὰ τῆς ἐξελίξεως τῆς τύχης τῶν περὶ ἡμᾶς λαῶν χαρακτήρα γενικώτερον καὶ διεθνή.

Πρὸς κατανόησιν τούτου ἀνάγκη νὰ ἀναπολήσωμεν ποίους κυρίως σκοποὺς ἐπεδίωξεν ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821 καὶ ποίαν προώθησιν ἔδωκεν ἡ ἐκ ταύτης προκύψασα ἀνεξορτησία τμήματος τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ εἰς τοὺς πανέλληνας καὶ εἰς τὰ ἄλλα ὁμότυνα ἔθνη, ὡς καὶ ποῖα ὑπῆρξαν τὰ ἐπακόλουθα τῆς ἀπολυτρωτικῆς ταύτης κινήσεως ἐν τῇ Βαλκανικῇ καὶ τῇ ἐγγύς 'Ανατολῇ.

Οἱ Ἕλληνες ἐπανεστάτησαν ἐναντίον τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, διότι καὶ ἐτυραννοῦντο ὑπὸ ταύτης, καὶ διότι ἐθεώρουν ταύτην κράτος βάρβαρον καὶ ἐχθρὸν τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἄνελάμβανον δηλαδὴ ὅτι ἐπὶ αἰῶνας ἐπανελημμένως ἀπεπειράτο νὰ πράξῃ ἡ πεπολιτισμένη ἀνθρωπότης, ἥτοι νὰ καταλύσῃ τὴν αὐθαίρετον, ἀπολυταρχικὴν καὶ θεοκρατικὴν ἐξουσίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν στρατοκρατικῆς φεουδαρχίας, καὶ ἀδιαφοροῦντες περὶ τῶν ἐπακολουθημάτων τοῦ μεγάλου τολμηματός των, ἐρρίφθησαν εἰς τὸν φοβερόν καὶ ἄνισον κατ' ἐκείνου ἀγῶνα. Ἐἶχον δὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι, ἐπιτυχάνοντες, δὲν θὰ ἀπέκταν μόνον τὴν ἐλευθερίαν των, χάριν ἧς ὁποίας τόσους ἀγῶνας καὶ θυσίας κατέβαλον, ἀλλὰ καὶ θὰ κατεδείκνυον εἰς τοὺς ἡγέτας τῶν πεπολιτισμένων λαῶν, ὅτι καὶ καθῆκον αὐτῶν ὑπερτατον ἦτο νὰ ἀπαλλάξῃσι τὸν κόσμον ὅλον τοῦ ἀγους τῆς σουλτανικῆς τυραννίας.

Διὰ τοῦτο ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς ἀειθαυμάστου γιγαντομαχίας των ἀπετόλμησαν καὶ ἕτερον ἄθλον ἐνεφανίσθησαν δηλαδὴ διὰ τῆς ὑπερφόνου πρὸς τὸ διεθνές κοινὸν πρώτης ἐκκλήσεώς των (τῆς γνωστῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ), αὐτοί, οἱ μέχρι τῆς χθὲς δοῦλοι καὶ ταπεινωμένοι, οἱ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἀγρίας βίας τοῦ τυράννου ἰστερημένοι τῶν δώρων τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς ἰσότημοι πρὸς τὰ μᾶλλον προηγμένα κράτη τοῦ κόσμου. Ἐδικαιώθησαν δὲ καὶ ὡς πρὸς τὴν τόλμην των ταύτην, διότι ἔτυχον ἀπολύτως ἰκανοποιητικῆς ἀπαντήσεως ἐκ τούτων διὰ τῆς γενικῆς ἐπιδοκιμασίας τοῦ ἀγῶνός των, τῆς μυριοτρόπως ἐκδηλωθείσης, καὶ μάλιστα διὰ τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν κορυφαίων ἐκπροσώπων τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τέλους καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν μεγάλων Δυνάμεων τοῦ κόσμου.

Ὅθεν, ἡ ἔκρηξις τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἡ τελικὴ, διὰ τῆς δημιουργίας ἀνεξαρτήτου ἑλληνικῆς πολιτείας, καταδίκη τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἀπετέλεσαν ὄχι μόνον τὸ ἔναυσμα πρὸς γενικὴν ἀπόσεισιν τοῦ σουλτανικοῦ ζυγοῦ, ἀλλὰ καὶ διεθνή ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς ὅτι, ἴνα ὁ διεθνὴς βίος προσηκόντως κατευθύνῃ τὴν πορείαν του, ἐχρειάζεται νὰ καταλυθῇ ἡ ἐξουσία τοῦ Σουλτάνου.

Ἐκ τούτου ἐπιθαρυνόμενα καὶ τὰ ἄλλα ὑπόδουλα εἰς τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν ἔθνη, καὶ μάλιστα τὰ χριστιανικά, ὅτινα ἰδιαίτερος ὄλως διετέλουν ὑπὸ τὴν ἀμεισώτατην πνευματικὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐπεδίωξαν συντόμως καὶ ἀπέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν των, ἡ δὲ εὐρωπαϊκὴ διπλωματία, παρὰ τὰς ἐκάστοτε ἀμφιταλαντεύσεις τῆς, ἀνεγώριζε καὶ διὰ πολυκρότων διεθνῶν συνεδρίων ἐνομιμοποιεῖ τὴν διαρκῶς προϊούσαν κατάρρευσιν τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας.

Ὅ ἐκ τῶν ὑστέρων κρίνων τὰ πράγματα θὰ ἠδύνατο νὰ νομίσῃ ὅτι ἡ ἐξέλιξις αὕτη ἦτο φυσικὴ καὶ ὅτι ἡ τυραννία τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας κατελύθη, διότι ἀπλῶς ἀντέκειτο εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου, ἀλλ' ὁ διεισδύων εἰς τὸν δαιδαλον τῶν γεγονότων, διὰ τῆς ὀρθῆς περὶ αὐτῶν κρίσεως καὶ τῆς βαθυτέρας ἐρμηνείας των, εὐρίσκει ὅτι ἡ πρωταρχικὴ ἀφορμὴ τῆς δημιουργίας καὶ ἀνεξίσεως των ὑπῆρξε τὸ μέγα κίνημα τῶν Ἑλλήνων, τὸ διεθνῶς ἐπιδοκιμασθέν καὶ ἐνισχυθέν ὑπὸ τῶν πνευματικῶν καὶ πολιτικῶν καθηγεμόνων τοῦ κόσμου καὶ τῶν φιλελευθέρων λαῶν καὶ προστατευθέν τέλος ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων αὐτῶν. Ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο νὰ σκεφθῇ, ὅτι καθ' ὃν χρόνον ἐπεχειρεῖτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἡ σύντονος προπαρασκευὴ τῆς ἐπανάστασεώς των,

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ἡ Εὐρώπη ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς συμμαχίας, ἥτις εἶχε διακηρύξει τὴν διαιώνισιν τῆς δουλείας τῶν λαῶν, τὸν δὲ φοβερώτατον καὶ ἀπεχθέστατον τῶν τυράννων, τὸν Σουλτάνον, ἀνεγνώρισεν ὁμότιμον καὶ ὁμότυχον αὐτῆς καὶ δι τὸ ἄκουσμα πάσης ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως ἐκίνει κεραινοβόλον τὴν ὀργὴν αὐτῆς καὶ αὕτη ἡ ἑλληνικὴ ἔθνευγεσία, ἡ μετὰ ταῦτα τόσον γενικῶς ἐπιδοκιμασθεῖσα, ἀπεδοκιμάσθη κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ὑπ' ἐκείνης, ἥτις ἠμοθύμως ἐνεφανίσθη ἀπροκάλυπτος προστάτης τῆς εἰδεχθοῦς ἐξουσίας τοῦ Σουλτάνου. Μόνον δὲ αἱ κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν περιφανεῖς νίκαι καὶ αἱ ὑπεράνθρωποι θυσίαι τῶν ἐξεγερθέντων πατέρων μας παρέλυσαν διὰ τῆς φωτοβόλου αἴγλης των καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν προκληθείσης διεθνοῦς συγκινήσεως καὶ τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ τὴν ὀλεθρίαν δύναμιν καὶ ἐπιβολὴν τῆς Ἱερᾶς συμμαχίας καὶ διήνοιξαν τὸν δρόμον εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐκδήλωσιν τῆς λαϊκῆς θελήσεως καὶ τὴν ἐπικράτησιν ταύτης.

Ἐκτοτε τὰς ἐνεργείας τῆς Εὐρώπης κινεῖ τὸ οὖτω δημιουργηθὲν φιλελεύθερον πνεῦμα καὶ ἀποκρυσταλλοῦται ἐν τῇ διανοίᾳ τῶν πνευματικῶν καὶ πολιτικῶν ἡγετῶν τῆς ἡ βαθεῖα πεποίθησις, ὅτι παρὰ τὰ ἀνταγωνιζόμενα συμφέροντα τῶν δυνάμεων αὐτῆς, ὁ κόσμος δὲν θὰ ἡσυχάσῃ καὶ ὁ πολιτισμὸς δὲν θὰ γενικευθῇ, ἂν μὴ ἐκλιψῇ ἡ ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία καὶ δὲν καταληθῶσιν αἱ σιτηρίζουσαι καὶ ἐκπροσωποῦσαι ταύτην ὀπισθοδρομικαὶ καὶ ἀπολυταρχικαὶ ἀρχαί.

Καὶ ὅτε ἡ ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία, ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτῆς προσπάθειᾳ, ὅπως περισωθῇ ἐκ τοῦ δικαιοτάτου κατ' αὐτῆς διωγμοῦ περιεπλάκη εἰς τὸν παγκόσμιον πόλεμον καὶ ἐξῆλθε τούτου ὄλως συντετριμμένη καὶ ἐλήφθη κατ' αὐτῆς ἡ ὀριστικὴ ἀπόφασις τῆς διαγραφῆς τῆς ἀπὸ τοῦ χάρτου τῆς ὑδρογείου, τότε ὅτι βιώσιμον στοιχεῖον ἐνυπῆρχεν ἐν αὐτῇ περιέσωσεν ἐκ τῆς μεγάλης κληρονομίας τῆς μικρῶν τμημάτων, τὴν σημερινὴν Τουρκίαν. Ἡ θέλησις δηλαδὴ τῶν ζωτικωτέρων στοιχείων τοῦ περισωθέντος τουρκικοῦ ἔθνους καὶ ἡ ἀπόφασις τούτων ὅπως ἀπαρνούμενα, πάσας τὰς παραδόσεις καὶ τὰς συνηθείας τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας τῶν Σουλτάνων καὶ ἀσπαζόμενα ἀρχὰς παρεμφερεῖς πρὸς τὰς φιλελευθέρους, ἄς πρὸ 114 ἐτῶν διεκήρυξε καὶ ἐπέβαλεν ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, ἐδημιούργησαν τὸ σύγχρονον δημοκρατικὸν τουρκικὸν κράτος. Κατ' ἀκολουθίαν, μετὰ παρηρσῆσις δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι καὶ ἡ Νέα Τουρκία δὲν ἐδημιουργήθη μόνον ἐκ τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ διότι οἱ ἀναλαβόντες τὴν δημιουργίαν αὐτῆς ἐνεπένοντο, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν τόπου καὶ χρόνου, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ζωηφόρου πνεύματος, ὑφ' οὗ καὶ οἱ θραύσαντες τὰ δεσμὰ τῆς σουλτανικῆς δουλείας, ἀθάνατοι καὶ ἡρώικοι πατέρες τοῦ εἰκοσιένα.

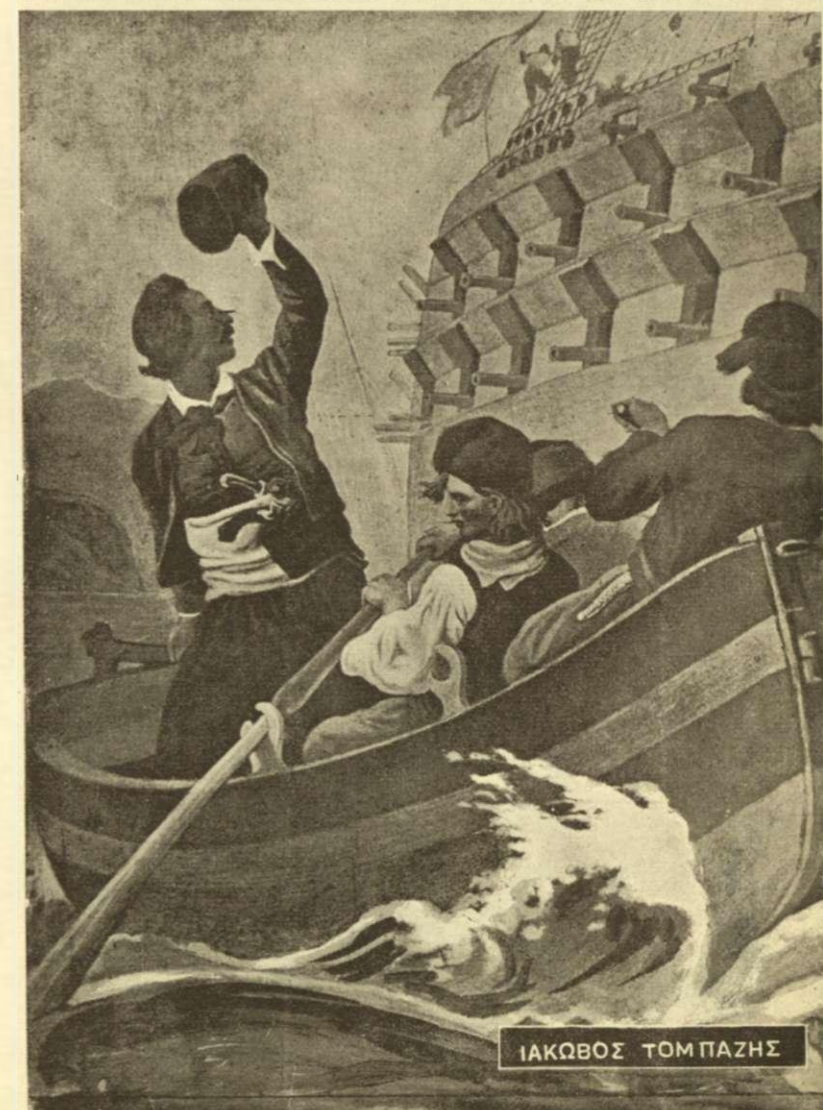
Ἐπὶ πλεόν δεκά εἰς αὐτῇ ἡ παρατηρούμενη σημερινὴ εὐτυχὴ ἐνέργεια λαῶν καὶ κυβερνήσεων τῶν ἀπολυτρωθέντων ἐκ τῆς σουλτανικῆς τυραννίας ἔθνων, πρὸς εὐλικρινῆ συνεννόησιν καὶ στενωτέραν ἔνωσιν ἀποτελεῖ, τηρουμένων καὶ πάλιν τῶν ἀναλογιῶν τόπου καὶ χρόνου, πραγματοποιήσιν τῆς καθαρῶς ἑλληνικῆς ἐμπνεύσεως τοῦ Ρήγα Φεραίου. Χαράσσων ἐκεῖνος, μετ' ἀληθοῦς πολιτικῆς μεγαλοφυίας, τὴν μεγάλην χάρταν του, ἔδωκε ζωαντὰς καὶ πραγματοποιησίμους ὑποθήκας εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ τῆς ἐγγύς Ἄνατολης, εὐθαρσῶς δ' ἐπεσφράγισε τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις του, ὡς ἀληθῆς Ἑλληὴν πρωτοπόρος τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν, καὶ διὰ τοῦ τιμίου αἵματός του.

Ἄλλὰ νομίζομεν ὅτι ἐπιβάλλεται καὶ νὰ προστεθῇ ὡς κατακλείς τῶν γραμμῶν τούτων, ὅτι καὶ ὁ Ρήγας καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ ἀγῶνος, οἱ πρωτοστατήσαντες εἰς τὸν τοιοῦτον διασηματισμὸν τῶν πραγμάτων τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ τῆς ἐγγύς Ἄνατολης, τὸν Ἑλληνισμὸν ἔτασσαν πρωτοστάτην καὶ πρωτοργόν, ἐφόσο' οὗτος καὶ τότε, ὅταν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔλαβε τὰ δπλα καὶ ἐπετέθη ἐναντίον τῆς πανισχύρου ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, μετὰ τὸν πόθον καὶ τὴν ἐλπίδα νὰ ἀποσπάσῃ τὴν ἐλευθερίαν του ἀπὸ τὴν κατοχὴν τῶν Σουλτάνων, καὶ ἑκατὸν ἔτη σχεδὸν μετὰ ταῦτα ἤσκει τὴν πνευματικὴν καὶ δυναμικὴν ἡγεμονίαν του ἐφ' ὀλοκλήρῳ τῶν τμημάτων τούτων τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς νοτιοδυτικῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

ΜΙΧΑΗΛ Δ. ΒΟΛΟΝΑΚΗΣ
Καθηγητῆς τῆς ἱστορίας
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ο ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ

ΙΑΚΩΒΟΣ ΤΟΜΠΑΖΗΣ

ΘΥΣΙΑΙ ΚΑΙ ΛΑΦΥΡΑ

Καμμία μικρολόγος έρευνα δέν θά κατορθώση ποτέ νά μειώση τήν άξίαν του Είκοσιένα ώς άγώνος όλοκλήρου του έλληνικού λαού. Διότι, τό πνεύμα τής θυσίας ύπήρξε γενικόν. Τό τραγικόν σύνθημα, «έλευθερία ή θάνατος», μέ τό όποιον ήρχισεν ή επανάστασις, γραμμένο εις όλας τάς αύτοσχεδίουσ σημαίας των πρώτων όρμητικών σωμάτων και άποτελοϋν τήν έπωδόν όλων των προκηρύξεων και των διαμνηθέντων έγγραφων, έπραγματοποιήθη κατά τρόπον που έφανέρωσεν ότι άποτελοϋσε βαθείαν πίστιν και άπόφασιν όλων των Έλλήνων. Έλάχιστοι έδίστασαν, αλλά τοϋτο δέν μεταβάλλει τόν γενικόν χαρακτήρα του άγώνος. Χωρίς τήν θέλησιν των άρχόντων ήτο άδύνατον νά κινηθή ή επανάστασις, χωρίς τήν διεϋθυνσιν των πολεμικών άρχηγών θά ήτο άνίκανος νά προχωρήσῃ και χωρίς τόν λαόν θά ήτο άδύνατον νά εκτελεσθῃ.

Από τάς θυσίας αίματος είνε πλήρεις αί σελιδες τής ιστορίας των πολεμικών κατορθωμάτων. Έξεκίνησαν όλοι μέ τήν άπόφασιν νά μή ζήσουν παρά μόνον έλεύθεροι. Ο έξοπλισθείς μέ ό,τι εύρηκε πρόχειρον, άπόλεμος έως τότε λαός, μετά τόν πρώτον αφνηθιασμόν που ύπέστη από τήν άντιμετώπισιν του τουρκικού στρατού, έγινε ταχύτατα στρατός έπικών ήρώων. Οί άδάμαστοι πολεμικοί άρχηγοί του άφύπνισαν εις τήν ψυχήν του τό αίσθημα και τήν δύναμιν τής θυσίας. Αύτή, ή πρώτη προς τό πάνοπλον κέντρον των Τούρκων, τήν Τριπολιτσάν, προέλασις, υπό τήν όδηγίαν και τήν άκατάβλητον έπιμονήν του μεγάλου Πελοποννησίου άρχηγου, ήτο έφόρμησις προς φοβερόν στίβον, όπου ή θά έκατακτοϋσαν τήν έλευθερίαν ή θά εύρισκαν τόν θάνατον. Τά πρώτα δραματικά γεγονότα των Πατρών και των Άθηνών, οί μάχες του Βαλτεσίου, των Δολιανών, ή πρώτη άποδιώξις των Τούρκων τής Αίτωλοσακκαρνανίας, ή θυσία τής Άλαμάνας, οί άνάλογοι μέ αύτήν τραγικοί ήρωϊσμοί του Βιλαΐνη και του Γιαννιού, ή καταπληκτική άντίστασις εις τό Χάνι τής Γραβιάς, αί νικηφόροι πολιορκίαι του Νεοκάστρου και τής Μονεμβασίας, αί εκατόμβαι τής Χαλκιδικής και τής Ναούσης, είνε δράματα και νίκαι κατά τάς όποιας έχύθη αίμα του λαού. Και έπειτα τά περισσότερον συστηματικά πολεμικά γεγονότα. Η άλωσις τής Τριπολιτσειάς, ή συντριβή του Μπεϊράν πασσά εις τά Βασιλικά, ή καταστροφή τής στρατιάς του Δράμαλη εις τά Δερβενάκια, τόσες μάχες παρά τήν Κόρινθον, ή άμυνα του Μεσολογγίου κατά τήν πρώτην πολιορκίαν, ή άλωσις του φρουριου του Ναυπλίου. Οί εκπληκτικοί πυρποληταί, ο Παπανικολής, ο Κανάρης, ο Πιπίνος, ο Μπαρπάσης, ο Βρατσάνος, ο Νικόδημος, ο Θεοφιλόπουλος, τόσοι άλλοι, όρμούσαν μέ τά μικροσκοπικά σκάφη των κατά στόλων όλοκλήρων δια νά γίνουν αύτοί οί ίδιοι δαυλοί κατά του φοβερού έχθρου. Εις τήν Κρήτην γίνονται τιτανομαχίαι. Τό Μέσολόγγι θαυματουργεί και καταπλήσσει τήν συγκινουμένην Εύρώπην μέ τήν άνευ όμοιου αύτοθυσίαν όλου του πληθυσμού του. Μεγάλοι άρχηγοί μάχονται εις τήν πρώτην γραμμήν και χύνουν τό αίμά των. Ο Μάρκος Μπότσαρης, ο Παπαφλέσσας, ο Γεώργ. Καραϊσκάκης. Οί Μαυρομηχλαίτοι έχουν τρεις νεκρούς, τόν Ηλίαν, τόν Κυριακούλην και τόν Ιωάννην. Ο Ανδρέας Μισούλης δέν διευθύνει μόνον λαμπρώς τάς ναυμαχίας, αλλά και εκθέτει εις άμεσον κίνδυνον τήν ζωήν του. Πολιτικοί, που ήμποροϋσαν νά μένουν μακράν των πολεμικών έπιχερήσεων, ριφοκινδυνεύουν. Ο Άλέξανδρος Μαυροκορδάτος μόλις διασώζεται από τήν εκατόμβην τής Σφακτηρίας. Ο Ιωάν. Παπαδιαμαντόπουλος φονεύεται εις τήν έξοδον του Μεσολογγίου. Ο Γεώργιος Κουντουριώτης εκστρατεύει εις τήν Πελοπόννησον, πρωθυπουργός τότε και όταν όλόκληρος ή χώρα κατεπατείτο από τόν έχθρόν. Και ο άγών δέν

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΙΑΚΟΣ

σώζεται εις τό τέλος από τήν στρατιάν του Ιμπραήμ και τό έξολοθρευτικόν του σχέδιον παρά μόνον δια τής ύπερ των όλων άμύνης του Θεού. Κολοκοτρώνη και δια τής θαυμαστής ψυχικής δυνάμεως του καταπληγωμένου λαού. Αί θυσίαι του χρήματος είνε άνάλογοι. Η βαθύπλουτος οικογένεια Ύψηλάντη προσφέρει ό,τι είχε, άκόμη και τά βαρύτιμα κοσμήματα τής άδελφής των Ύψηλάντων. Οί Δηληγιανναίοι, οί Ζαΐμαίοι, οί Σισίνηδες, ο Κρεββατάς, οί Λόντοι, οί Πυρουκαίοι, οί Νοταραίοι, ο Θάνος Κανακάρης, ο Ιωάν. Παπαδιαμαντόπουλος, ο Ζαχαρίτσας, οί Βλάχοι, ο Σκουζές, οί Γρηγοριάδαι, ο Άμβρόσιος Φραντζής, ο Γρ. Πασχάλης, ο Θ. Σκορδάκης, ο Κοντάκης, ο Σαρηγιαννης, ο Άθαν. Κυριακός, οί άδελφοί Σαλταφόροι, οί άδελφοί Μιχαλόπουλοι, ο Γραμματικιάκης, ο Δ. Μελετόπουλος, οί άδελφοί Τροχάνηδες, ο Φωτήλας, ο Χαραλάμπης, ο Ι. Παπαδόπουλος, ο Μπουκαούρης, οί άδελφοί Ταμπακόπουλοι, ο Α. Κοπανίτσας, οί Ραζηκοτσικαίοι συντηροϋν στρατιωτικά σώματα και πολλοί από αύτούς τά διευθύνουν οί ίδιοι, και προσφέρουν ταυτοχρόνως μεγάλα ποσά εις τό κοινόν ταμείον. Ο Έμ. Πασσάς δαπανά όλόκληρον τήν μεγάλην περιουσίαν του, ο Ζαφειράκης έπίσης. Ο Δ. Ρώμας, ο Κ. Δραγώνας και πολλοί άκόμη γενναίοι Έπανήσιοι στέλλουν βοηθήματα μέ πλοία ναυλωνόμενα από τούς ίδιους. Από τά νησιά του Αιγαίου οί Κουντουριωταίοι, οί Τομπαζαίοι, οί Βουδουραίοι, οί Ανάργυροι, ο Χατζή-Γιάννης Μέξης, οί Μποτασαίοι, ο Κοτζιάς, ο Νικολής Άποστόλου, γίνονται επ' άρκετόν διάστημα οί χορηγοί των εκστρατειών των στόλων. Ο Μιχαήλ Κουρμούλης εις τήν Κρήτην δαπανά ό,τι ήμπορεί, ό,τι δύναται νά γίνη χρήμα από τήν κολοσσιαίαν περιουσίαν του και τέλος τήν χάνει όλόκληρον, χάριν του άγώνος. Αί προσφοραί έγιναν εις τόσην κλίμακα ώστε από του τρίτου έτους τής επαναστάσεως, πλοϋσιοί Έλληνες σχεδόν δέν ύπάρχουν. Έρχεται ήμέρα κατά τήν όποιαν ή πρό όλίγου μόλις χρόνου πλουσία οικογένεια Κανακάρη στερείται παντός μέσου ζωής και ο Γερμανός Παλαιών Πατρών ζητεί δι' έπιστολής από τόν Ι. Παπαδιαμαντόπουλον νά του άποστείλῃ όλίγα χρήματα προς συντήρησιν.

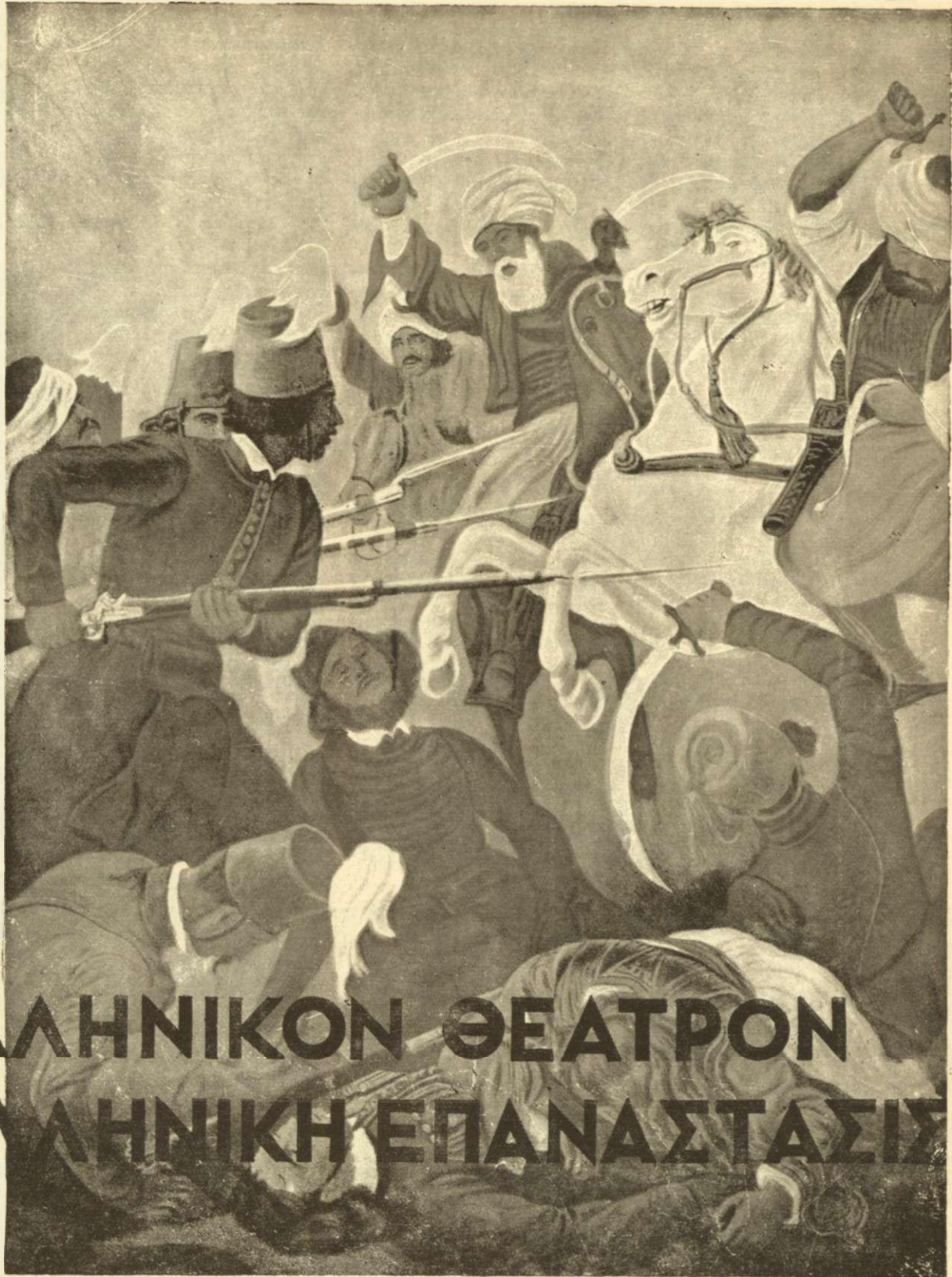
Άλλ' έχύθη πολλή μελάνη κακής ποιότητος δια τάς λαφυραγωγίας. Και έγιναν πράγματι διαρπαγαί εις τάς πόλεις. Άλλά λαός, που είχε προσφέρει τά πάντα, που είχε εγκαταλείψει τάς εργασίας του, στρατευθείς χωρίς νά πληρώνεται, μέ αναστατωμένην τήν οικονομικήν ζωήν τής χώρας, μέ παραγωγήν έλαττωμένην και άλλου καταστρεφόμενης έντελώς εκ των δεινών του πολέμου, μέ όργην αιώνων κατά σκληρού κυρίου, δέν είνε παραδοξόν ότι εις τάς εφόδους του εις τά τουρκικά κέντρα έβλεπεν ως λείαν που του άνήκεν ό,τι ύπήρχεν εκεί. Τριάντα χιλιάδες άνθρωποι έπερίμεναν επί μήνας έξω τής πρωτεύουσας τής Πελοποννήσου νά γίνουν κύριοι τής πόλεως. Κράτος ίκανόν νά τούς πειθαρχήσῃ δια του οικονομικού του όργανισμοϋ δέν ύπήρχεν. Έρρίφθησαν λοιπόν μαινόμενοι κατά των Τούρκων και των σπιτιών των. Ο Κολοκοτρώνης που παρενέβη δια ν' άποτρέψῃ τήν έπίθεσιν κατά των Άλβανών, οί όποιοι έφευγαν, παρ' όλίγον νά φονευθῃ. Τά κατακρατούμενα άνήκον κατά τόν νόμον εις τό κράτος, αλλά τότε τό κράτος δέν ύπήρχε παρά μόνον δια νά ζητή τήν εκτέλεσιν ύποχρεώσεων και καθήκόντων των πολιτών, χωρίς και νά τούς προστατεύῃ και νά ενισχύῃ τήν έθνικήν οικονομίαν, ώστε νά καταστή σεβαστόν εις ανθρώπους ύποφέροντας. Έγένετο τότε άγών δια τήν έλευθερίαν, αλλά και άγών καθημερινός δια τό ψωμί. Η άνάγκη και ή οικονομική άθλιότης έκαμε πολλούς ν' άλληλοκατηγοροϋνται δι' ιδιοποιήσεις θησαυρών κατά τάς λαφυραγωγίας, άλλ' αύτά ήσαν ύπερβολαί. Οί περίφημοι θησαυροί του άλωθέντος Ναυπλίου ήσαν σχεδόν μύθος. Οί Τούρκοι του Ναυπλίου είχαν άποστραγγισθῃ εκ τής μακρας πολιορκίας και τής δι' ύπερβολικών ποσών άγορας προμηθειών από τούς άισχροκερδούντας φροντιστάς του στρατού του Δράμαλη. Εις λόγους οικονομικής άνάγκης έπίσης ώφέλιμο ή δι' άδειων των ναυτικών άρχών γενομένη κατά τήν επανάστασιν πειρατεία. Η λαφυραγωγία είχε ένα σπουδαίον άποτέλεσμα ύπερ του άγώνος. Χάρις εις τήν άποκόμισιν των όπλων των Τούρκων όπλισθησαν οί Έλληνες. Άλλά ένα μέγα λάφυρον επέτυχεν ή επανάστασις: Τήν άνεξαρτησίαν. Δ. Α. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΑΛΚΙΖΑ ΑΚΡΟΚΟΡΙΝΘΟΥ

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΚΑΣΤΡΟΥ ΤΗΣ ΠΥΛΙΑΣ

Ο ύπν των 'Αλεξάνδρων 'Υψηλάντην 'Ιερός Λόχος, τὸ ἄνωθ της ἐλληνικῆς νεολαίας, πίπτει, ἡρωϊκῶς μαχόμενον κιντὰ ἀσυγκρίτως πολλῷ πληθεστέρου τουρκικοῦ στρατοῦ, εἰς τὸ Δραγατσάνη, τὴν 7ην 'Ιουνίου 1821.
'Εναντι: Τὸ ἀνεγερθὲν ἐν Δραγατσάνῃ ἡρώων εἰς μνήμην τῶν πεσόντων 'Ιερολοχιτῶν.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν θ' ἑορτασθῆ καὶ πάλιν καὶ ὡς πρέπει ἡ ἐπέτειος τῆς 'Ελληνικῆς ἐπαναστάσεως, θὰ σηματοστολισθοῦν οἱ δρόμοι, θ' ἀκουσθοῦν θοῦρα καὶ λόγοι διὰ τοὺς ἐργάτας αὐτῆς, θὰ στεφθοῦν, πολλὸν δικαίως, οἱ ἀνδριάντες των, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ἀλλοίμονον θὰ γίνῃ καὶ πάλιν λόγος διὰ τὸ δυστυχημένον ἑλληνικὸν θέατρον, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν εἰς τῶν κυριωτέρων παραγόντων τοῦ ἐλευθερωτικοῦ ἐκείνου 'Αγῶνος εἰς τὸν ὁποῖον ὀφειλομένην σήμερον τὴν ἐλευθερίαν μας. Ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἱστορικοὶ καὶ μὴ, δὲν γνωρίζω διατὶ, ἠγνώσαν τὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον ἔπαιξε τὸ δυστυχημένον, ἐπαναλαμβάνω, ἑλληνικὸν θέατρον εἰς τὴν 'Ελληνικὴν ἐπανάστασιν. Αὐτὸς ὁ μέγας ἱστορικός μας, ὁ Παπαρρηγόπουλος, ἀγνοῶν φαίνεται, ἢ μὴ ἀποδίδων καμίαν σημασίαν εἰς τὴν μεγάλην συμβολὴν τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου εἰς τὴν 'Ελληνικὴν ἐπανάστασιν, ἀποδίδει ἄλλως τὴν ἐκφραξὶν αὐτῆς «εἰς τοὺς ὕμνους τοῦ Ρήγα, τὰ προλεγόμενα τινὲς τῆς διδασκαλίας τὰ ἀρχαία κείμενα καὶ τὰς νεωτέρας ἐπαγγελίας». Καὶ ὁμοίως τὸ ἑλληνικὸν θέατρον ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τῆς 'Ελληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Ἡ 'Οδησσὸς καὶ τὸ Βουκουρέστιον, κατὰ τοὺς πρὸ τῆς 'Επανάστασεως χρόνους, ὑπῆρξεν τὸ καταφύγιον τοῦ 'Ελληνισμοῦ, οἱ διαπρεπέστεροι τοῦ ὁποῖου ἄνδρες, ἐν κρυπτῷ, προπαρασκευάζον τὴν μέλλουσαν τοῦ 'Εθνικοῦ ἀνάστασιν. Εἰς ἀμφοτέρα τὰ κέντρα ταῦτα, ἢ 'Εταιρία τῶν Φιλικῶν ἠργάζετο ἀνεκδοτῶς. 'Εν τῇ φιλοξενίᾳ μάλιστα τῆς Βλαχίας πρωτεύουσι, οἱ πατριῶται ἑταῖροι προσέλαβον ὡς βοηθοὺς καὶ συμπράκτορας εἰς τὸν δυσχερῆ αὐτὸν ἀγῶνα καὶ πολλοὺς Ρουμάνους, τοὺς ὁποῖους διὰ τῆς μαγικῆς δυνάμεως τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων

καὶ τῆς καθ' ὅλα ἑλληνικῆς μορφώσεως εἶχον καταστήσει ἐνθέρμους κοινωνοὺς τοῦ ἑθνικοῦ αὐτῶν σχεδίου.

Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ των, οἱ κορυφαῖοι καὶ θαρραλεώτεροι ἀπόστολοι τῆς ἱερᾶς ἐκείνης προπαγάνδας, ἔχοντες ὡς παράδειγμα τοὺς Σαλαμινομάχους προγόνους των, τῶν ὁποίων τὸ πατριωτικὸν αἶσθημα τοσάκις ἐξῆψε τὸ δραματολόγιον τῆς Τριάδος τῶν ἀθανάτων δραματουργῶν, κατανοοῦντες δὲ ἐξ ἄλλου, ὅτι ἢ ἀπὸ σκηνῆς παρέλασιν πολλῶν τοιοῦτων τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν ἱστορίας, καθὼς καὶ ἄλλων τοιοῦτων τῆς ἐθνικῆς, ἐξυπηρετοῦνται τοὺς σκοποὺς των θὰ ἐξῆπτε ἀσφαλῶς καὶ τὸ αἶσθημα αὐτῶν καὶ θὰ τοὺς παρώτρυνε νὰ μετὰσχῶσι τοῦ ὑπερανθρωπίνου κινήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐμελλον μετ' οὐ πολὺ ν' ἀποδοθῶσιν, ἀπεφάσισαν τὴν σύστασιν ἑλληνικοῦ θεάτρου ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ 'Οδησσῷ, καὶ, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ ἐξωτερικεύσῃσι τὸν σκοπὸν των, διαοργάνωσαν μετὰ πολλῆς περιεσπόμενης θεατρικᾶς παραστάσεως, ἐπὶ τῷ σκοπῷ δῆθεν τῆς ἐκπαίδευσέως τῆς σπουδάζουσας νεολαίας.

Πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σχεδίων των, οἱ ἐν Βουκουρεστίῳ Φιλικοί, ὑπέδειξαν εἰς τὸν τότε ἡγεμόνα 'Αλ. Σούτσον ν' ἀναλάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν του τὸ ἑλληνικὸν θέατρον. Ὁ ἡγεμὼν, μεμυημένος καὶ αὐτὸς εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς 'Εταιρίας καὶ θεωρῶν λυσιτελεσάτην ἀπὸ ἐθνικῆν ἔποψιν τὴν ὑπαρξὶν ἑλληνικῆς σκηνῆς κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διέταξε νὰ ἀνεργηθῶσι τὰ δέοντα, διορίσας ἄμα καὶ ἐποπτικὸν συμβούλιον, εἰς δὲ ἐκλήθη νὰ λάβῃ καὶ ἔλαβε μέρος καὶ ὁ ἐπισκοπος Βουζαίου Κωνσταντῆς. Οἱ ὑποδείξαντες εἰς τὸν ἡγεμόνα Σούτσον τὴν πρόσληψιν

τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντῆ, ὡς μέλους τῆς πρώτης συσταθείσης ἐπὶ τοῦ θεάτρου ἐφορείας, ἀποδεικνύονται καὶ ἐκ τούτου μεγάλοι νόες, μετὰ περισκέψεως καὶ τὰ ἐλάχιστα διοργανοῦντες. Διότι, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ ὑπόδουλος ἐλληνοισμὸς προέβλεπεν ὡς εἰς ἀγκυραν σωτηρίας εἰς τὸν χριστιανισμὸν ὅστις, ὡς γνωστὸν, ἀνέκαθεν εἶχεν κηρυχθῆ πολέμιος τοῦ θεάτρου, ἢ σύστασις τοιοῦτου καὶ δὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἴσως ἠκούετο δυσμενῶς παρὰ τῷ χριστιανικῷ πληθυσμῷ τῆς Βλαχίας. Τοῦτο βεβαίως θέλοντες ν' ἀποφύγῳσιν οἱ διὰ τοῦ θεάτρου φρονοῦντες, ὅτι θὰ ἐξῆπτον τὰς καρδίας τῶν 'Ελλήνων, ὑπέδειξαν τὴν πρόσληψιν τοῦ ἐπισκόπου Βουζαίου, ὅστις σημειωτέον, εἶναι καὶ ὁ μόνος ἱερωμένος ὅστις ἀπέτέλεσε μέλος θεατρικῆς ἐπιτροπῆς. 'Αξιοθαύμαστος οὐχ ἦτον εἶναι καὶ ὁ πατριωτισμὸς τοῦ ἐπισκόπου τούτου, ὅστις, πρὸς οὐδὲν τιθέμενος, χάριν τοῦ ἱεροῦ κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας σκοποῦ τοῦ θεάτρου, τὰς διατάξεις τῆς τε ἐν Λαοδικαίᾳ κατὰ τὸ 364 συνελευθούσης Συνόδου καὶ τῆς ἐν Τροῦλλῳ κατὰ τὸ 632 ἐδέχθη νὰ ἀποτελέσῃ μέλος τῆς συσταθείσης ἐφορείας καὶ νὰ λάβῃ ἐνεργόν, ὑπὲρ τοῦ θεάτρου, μέρος.

Ἡ μεγαλειτέρα προσοχὴ τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἐδόθη περὶ τὸν καταρτισμὸν τοῦ δραματολόγου, τὸ ὁποῖον φυσικὰ ἀπετελέσθη ἀπὸ ἔργα δυνάμενα νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τοὺς ἀκροατὰς ἐνθουσιασμὸν πρὸς τὸ προπαρασκευαζόμενον ἐν κρυπτῷ ἀπελευθερωτικὸν κίνημα, αὐταπάρνησιν καὶ μῖσος πρὸς τοὺς τυράννους. Εἶχον δὲ τὴν ἀκράδαντον πεποιθῆσιν, ὅτι διὰ τοιοῦτου ὕλικου προπαρασκευάζον τὴν ἑλληνικὴν νεολαίαν διὰ τὴν ἐθνικὴν ἐξέγερσιν, ἥτις πολλοχρόθεν ἠτοιμάζετο καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεξεδέχοντο ὡς βεβαίαν τὴν ἀποτίναξιν τοῦ βδελυροῦ ζυγοῦ. Καὶ δὲν ἠπατήθησαν ἐν τῇ προσισῆσιν αὐτῶν, διότι πάντες σχεδὸν οἱ θαμῶνες καὶ οἱ ἡθοποιοὶ τῶν δύο θεάτρων, τοῦ Βουκουρεστίου καὶ τῆς 'Οδησσῷ, ἐμελλον μετὰ τινὰ χρόνον ν' ἀποτελέσωσι τὸν ὄντως ἱερόν ἐκείνον Λόχον τῶν μαυροφόρων καὶ πᾶσαι σχεδὸν ὅλοι ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ Δραγατσάνου.

Ὁ ἐπιθυμῶν, λέγει ὁ Ρουμάνος συγγραφεὺς Filipon, νὰ μάθῃ ἐὰν τὸ θέατρον ἐκεῖνο ἐκαρποφόρησεν, ἢ ἂν παρήγαγε τὸ ἐπιδοχθὲν ἀποτέλεσμα, ἄς ἐρωτήσῃ τὰ πεδία ἐπὶ ἐν Ρουμανίᾳ Δραγατσάνου καὶ τῆς τότε δούλης 'Ελλάδος καὶ ταῦτα ἀντ' ἀπαντήσεως θὰ δείξωσιν αὐτῷ λαὸν ἐλεύθερον καὶ βασιλεῖον νεωστὶ ἐγγραφὲν ἐν τῷ χάρτη τῆς Εὐρώπης.

Ἐξῆκοντα καὶ ἐπτὰ ἔτη μετὰ τὴν ἡρωικὴν αὐτοθυσίαν τῶν 'Ιερολοχιτῶν, οἱ ἐν Ρουμανίᾳ 'Ελληνες εἰς ἀνάμνησιν αὐτῆς ἀνήγειραν ἐν Δραγατσάνῳ καὶ ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἢ ὁποία συνήθη ἐκεῖ τὴν 7 'Ιουνίου 1821, σεμνὸν ἡρώων ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐτάφησαν τὰ ἱερά ὄστα τῶν πεσόντων ἐκεῖ, τὰ ὁποῖα ἀνεῦρε τότε ὁ Ρουμάνος ἀξιωματικὸς ἀλλ' 'Ελληνα τὴν καταγωγὴν Παπαζογλοῦ ἐπὶ τῆς παρὰ τὸ Νεκροταφείου, ἐν τῷ ὁποίῳ εὐρίσκειται τὸ μνημεῖον ὁδοῦ, ἥτις μέχρι τοῦ 1927 ἐκαλεῖτο φεῖ! «Ὁδὸς 'Ηρώων», σημεῖον δὲ χάρις εἰς τοὺς φίλους μας Ρουμάνους μετωνομάσθη πρὸς τιμὴν τοῦ διαδόχου τοῦ Ρουμανικοῦ θρόνου εἰς «ὁδὸν Βασιλέως Μιχαήλ». Ἐπὶ τοῦ 'Ηρώου, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς παρατιθεμένης εἰκόνας, οὐδὲν ἀναγράφεται ὄνομα. Μία ἀγκυρα εἰς σχῆμα σταυροῦ καὶ ὅπ' αὐτὴν τὰ σύμβολα τοῦ 'Ιεροῦ Λόχου, ἔνα κρανίον καὶ χιαστὶ φερόμενα ὄστα, ἦσαν τὰ μόνα κοσμημάτα του.

'Αλλὰ καὶ ἐν 'Αθήναις, ἔξω εἰς τὸ Πεδίον τοῦ 'Αρεως, ἀνεγείρεται μεγαλοπρεπὴς τύμβος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου, μεταξὺ τῶν ἄλλων τιμῶν ὀνομάτων, ὁ διαβητὴς ἀναγινώσκει εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν καὶ τὸ τοῦ Σπυριδωνοῦ Δρακοῦλη, χωρὶς κἄν νὰ ὑποπιεῖται ὅτι ὁ ἥρωας αὐτός, πρὶν πέσει μαχόμενος, ἔδρασε καὶ ἐθαυμάβευσεν ὡς ἡθοποιὸς τοῦ θεάτρου τῆς Φιλικῆς 'Εταιρίας ἐν 'Οδησσῷ. Εἶχεν ἐμφανισθῆ οὗτος τὸ πρῶτον ἀπὸ σκηνῆς τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1819 εἰς τὸ δραματίον τοῦ Γ. Λασσάνη «Ἡ 'Ελλάς καὶ ὁ Ἔενος», εὐθὺς δ' ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμφανισέως του ἐπεσκίασε, κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν, τὸν μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης θαυμαζόμενον 'Αβραμῶτην, περὶ τῆς σκηνικῆς τέχνης τοῦ ὁποίου λίαν εὐφῆμως ὀμιλεῖ καὶ ὁ 'Ιωάννης Φιλιππῶν εἰς τὸ ἱστορικὸν του Δοκίμιον περὶ τῆς Φιλικῆς 'Εταιρίας.

Ὁ Σπ. Δρακοῦλης, ἀφοῦ ἔδρασεν ἐπιτυχῶς ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς, κληθεὶς διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν συγχρόνων του «Ὁ Τάλμας τοῦ Γραϊκικοῦ Θεάτρου», εὐθὺς ὡς ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ δράσῃ καὶ ἐπὶ ἄλλης σκηνῆς, ἀποβαλὼν τὸν κόθορον καὶ ζωσθεὶς τὴν πραγματικὴν σκηνήν, ἔτρεξε μαζὶ μετὰ ἄλλα παλληκάρια εἰς τὸ Δραγατσάνη καὶ ἡρωϊκῶς πολεμήσας, ἔπεσον ὑπὸ τὰ κτυπήματα τῶν Τούρκων.

Ὁ Δρακοῦλης πολεμήσας ὡς ἐκατόνταρχος, «ὕπῃρξεν—κατὰ τὸν ἀείμνηστον καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Ράβον— ἢ ὡραιότερα φυσιογνωμία τοῦ 'Ιεροῦ Λόχου, τὸ δημοτικώτερον ὄνομα μεταξὺ τῶν 'Ιερολοχιτῶν». Ὁ πρωτοσπαθῆριος Θεοδόσιος Χριστοδούλου Φινίτης, πολεμῆ-

σας καὶ αὐτὸς εἰς τὸ Δραγατσάνη, δις ἀναφέρει, μετὰ κολακευτικὰ σχόλια, τὸν Δρακοῦλην εἰς τοὺς στίχους αὐτοῦ:

Εἶθα—λέγει—πάλιν μετὰ χάριν μου πᾶς ὁ Σούτσος τοῦ Κεμπάτη ἔβρωχτο ὡς ὁ λέων κ' ἔχρημέτιζεν ὡς ἄτι.
Δις τὴν κείρα γυμνωμένην καὶ ὀβριανὴν Δημήτρην, μετὰ σιγαίαν τρυπημένην.
'Αμιλλόμενος τῷ Σούτσῳ εἰς τὰ δεξιὰ χτυποῦσε, κυλισμένος εἰς τὸ αἶμα, πληγωμένος ἐνίκουσε.
Καὶ ὁ Σκαμνελίτης Φίκιας, μετὰ φρικτὰς πληγὰς στὰ στήθη.
Μὲ τὸν τραγικὸν Δρακοῦλην, καὶ τὸν Κρόπιαν μετ' τὰ πλήθη ἐθιράβευσαν ἀνδρείως, ὀλοένα προχωροῦσαν, σκονισμένοι, αἱματωμένοι εἰς τὸν θάνατον νικοῦσαν.»

'Αλλὰ καὶ ἡ δραματικὴ ποίησις δὲν ἐλησμόνησε τὸν Δρακοῦλην. Ὁ Παναγ. Σούτσος, εἰς τὸ λυοικὸν αὐτοῦ δράμα «Ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης» ἐμφανίζει πρὸς τὸν ἡρώα του τὰς σκιάς τοῦ Δρακοῦλη καὶ τοῦ Δημητρίου Σούτσου.

«Εἰς τὸ σύνορον—τοῦ λέγουσιν—τὸ μέλλον τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς εἰς τὸν 'Ιστρον πρῶμαχοί της κείμεθα, καὶ ἐξῆν χώρα τῆς νεότητός μας τὴν τρώγει τ' ἄνη τῆς καλῆς.
Φεῖ ἐπέσαμεν οἱ πρῶτοι καὶ μετὰ ὀφθαλμοὺς ἐκθάμβους, δὲν ἐθάσαμεν τοῦ 'Εθνικοῦ τοῦ θράμβους.
Εἶθε κἄν εἰς τὰ ὄστα μας τῆς πατιδος ἡ ἀγκάλῃ.
Ν' ἀνοιχθῇ ἀντὶ μνημείου καὶ ἡμᾶς νὰ περιβάλλῃ.»

Προσθέτει δὲ ἐν ὑποσημείωσει ὁ ποιητὴς τὰ ἑξῆς: «Πρῶτον ἰο δύο οἱ δύο ἄνδρες πεσόντες εἰς τὴν θέαν Θερμοπύλας μετὰ τῶν τριακοσίων ὑπέδειξαν εἰς τὴν νεοίαν Εὐρώπην, ὅτι ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς κόσμος μέλλει νὰ ἐπαναφανῇ ἔκτοτε ὑψώθη κατὰ πᾶσαν τὴν Γαλλίαν καὶ Γερμανίαν φωνῆ συμπαθείας, φωνῆ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Εθνικοῦ. 'Αλλ' ἐκτός τοῦ ἡρωϊκῶς ὑπὲρ πατρίδος πεσόντος Δρακοῦλη, καὶ ὁ πρωταγωνιστὴς τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ ἑλληνικοῦ θεάτρου Κωνσταντῖνος Κυριακοῦ 'Αριστίας, σπουδαίως ἔδρασε κατὰ τὴν ἐκφραξὶν τῆς 'Ελληνικῆς ἐπανάστασεως. Ὅτε μετὰ τὴν εἰσόδον τοῦ 'Αλεξάνδρου 'Υψηλάντου εἰς Βουκουρεστίον ἐγένετο τὴν 17 Μαρτίου 1821 ἐν τῇ οἰκίᾳ Βελλίου ἡ ὕψωσις τῆς τριχρόου σημαίας τοῦ 'Αγῶνος, ταύτην ἐκράτει ἐν μέσῳ τῶν ἱερώων, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ ὁ 'Αριστίας, μετ' ὁ περιήλασε τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ἀκολουθοῦμενος ὑπὸ ὀπλιτῶν κρατοῦντων ἀνεσπασμένα τὰ ἔφη καὶ πλήθους πολιτῶν ψαλλόντων τὰ θούρια τοῦ Ρήγα.

Τίνα δὲ ρόλον ἔπαιξε πρὸ καὶ μετὰ τὴν καταστροφήν τοῦ Δραγατσάνου μαρτυρεῖ τὸ κάτωθι ἔγγραφον δύο ἐκ τῶν συμπολεμιστῶν του:

«Ἡμεῖς οἱ ὑποφανόμενοι, καλῶς γνωρίζοντες τὸν Κωνσταντῖνον 'Αριστίαν, συναγωνιστὴν κατὰ τὴν ἐκφραξὶν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος κατὰ τὴν Μολδοβλαχίαν, μαρτυροῦμεν ἐν καθάρῳ συνείδητι, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὁμοῦ ἀνήκει, ὅτι φοιτητὴς αὐτὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀπαιθῶν μετὰ τοῦ πρώτου, ἐξοδεδίον πάντοτε, ἐκ τῶν Ἰδίων, χωρὶς ποτὲ νὰ λάβῃ ἀμοιβὴν ἢ μισθὸν τινα, ἐξ ἐναντίας ἐνοπιζῶν ἄλλους ἐξ Ἰδίων. Αφοῦ δὲ διὰ τῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἰκανότητος ἐβόηθησε τὸν εὐγενῆ ἐκεῖνον ἐνθουσιασμῶν, εἰς τὸν ὁποῖον χρωστέται ἡ σύστασις τοῦ ἱεροῦ Λόχου, πρῶτος αὐτὸς ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Βλαχίας κ' ἔδωσε τρόπον τινὰ τὸ σύνθημα τῆς ἐκφραξῆς, εἰς ἐποχὴν ὅτε οἱ μὲν συνετάροι κυριεμένοι ἀπὸ φόβου δὲν ἐτόλμων μὴδὲ τὴν ἀπόφασιν τῶν νὰ προσδιορίσωσιν, τὸ δὲ κίνημα τοῦτο ἐνεβάρηκε τὴν νεκρομένην ἡβὴν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀπόπειραν. Μετὰ ταῦτα λαβὼν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀπόπειραν, ἠκολούθησεν αὐτὸν ἐσχάτως ἀρχηγὸν ἦδη τοῦ ἱεροῦ Λόχου κ' ἐπέτελεσε πλείονος τοῦ μεθυσμένου ἐξῆλθον πολλὰς διατάγας του, προκινδυνεύσας μέχρις ἐσχάτης στιγμῆς εἰς τὴν ἐν Δραγατσάνῳ μάχην, ὅπου διέτρεψε μετὰ τῶν συναγωνιστῶν. Τελευταίον μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, αὐτὸς ἦτον ὁ τελευταῖος ὅστις ἔλαβε τὴν διαταγὴν τοῦ ἀρχηγῷ ν' ἀποσυρθῆ εἰς τὰ Ἰδία, ἀξίως πάντοτε τοῦ πατρὸς του, ὅστις πληγαθεὶς εἰς Κρήτην κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ ναυάρχου Τοματῆ καὶ μεταφερθεὶς εἰς Νάυπλιον, ἀνέλαβε καὶ πάλιν μετὰ τὴν ἰσλίαν του τὰ ὄπλα καὶ ἔπεσον ἡρωϊκῶς εἰς τὴν ἐν Δερβενίου μάχην.»

'Αλλὰ καὶ ὁ Γεώργιος Λασσάνης, ὅστις ἐνωρὶ τὰτα ἠγνώθησεν ὅτι διὰ τοῦ θεάτρου εὐκολώτερον θὰ ἐξῆπτε τὸ φρόνημα τῶν ὑποδοῦλων ἀδελφῶν του, οὐ μικρὸν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐν 'Οδησσῷ, πρὸ τῆς ἐπανάστασεως θεατρικὴν κίνησιν καὶ ἔγραψεν, ὡς εἶδομεν, τὸ δραματίον «Ἡ 'Ελλάς καὶ ὁ Ἔενος», ἀλλὰ καὶ τὴν τραγωδίαν «'Αρμόδιος καὶ 'Αριστογείτωνος» τὰ ὁποῖα ἀμφοτέρα παρασταθέντα ἀπὸ σκηνῆς ἐνεθουσίασαν τοὺς ἐν 'Οδησσῷ 'Ελληνας ἐκ τῶν ὁποίων οὐκ ὀλίγοι κατόπιν συμμετέσχον εἰς τὸν 'Ιερόν Λόχον. Μνηθεὶς ἐγκαίρως ὁ Λασσάνης εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς 'Εταιρίας ὑπὸ τοῦ ἀτυχοῦς Γαλάτη, ἠκολούθησε τὸν 'Αλέξανδρον 'Υψηλάντην ὡς γραμματεὺς του, κατόπιν δὲ καὶ ὡς ὑπασιστής του καὶ χιλιάρχος τοῦ 'Ιεροῦ Λόχου. Μετὰ τὴν ἐν Δραγατσάνῳ καταστροφήν, συμμετέσχε τῆς τύχης τοῦ 'Αλεξάνδρου 'Υψηλάντου φυλακισθεὶς ἐν Μούγκατς καὶ Θερμοπύλας μέχρι τοῦ 1828. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς 'Ελλάδος, πεποιθὼς ὅτι τὸ θέατρον συνεπέτελεσε τὰ μέγιστα εἰς ἐπιτυχίαν τῆς 'Ελληνικῆς ἐπανάστασεως, ἔδρασε διὰ τῆς διαθήκης του τὸν Λασσάνειον ὄνομα σθέντα διαγωνισμῶν, ὅστις καὶ ἤρχισεν ἐπὶ τῆς πρωταναίας τοῦ Θ. 'Αφεντούλη τῷ 1888.

Η ΣΗΜΑΙΑ

Δέν πρόκειται, βέβαια, να εκθέσω ποιά αξία έχει ή σημαία για τους λαούς που δεν έχασαν την εθνική τους οντότητα και δεν έπαυσαν σ' αυτή να βλέπουν κάτι περισσότερο από ένα απλό σύμβολο. Για το γενικό αυτό θέμα ως απασχοληθούν άλλοι. Εκείνο που χρειάζεται, είναι να ιδούμε, πώς ο νεώτερος ελληνισμός έφθασε να έχει τη σημερινή σημαία του.

Γεγονός είναι ότι οι άρματωλοι και οι κλέφτες χρησιμοποιούσαν ο καθένας δική του σημαία, που ονόμαζαν «φλάμπουρα» και «μπαϊράκια». Και τα μὲν φλάμπουρα ήταν για τις γιορτινές ημέρες, τα δὲ μπαϊράκια, που ἐλέγοντο και παντιέρες, ήταν οι πολεμικές σημαίες, που ἐκυματίζαν στα ταμπούρια και ἐφέροντο πάντοτε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πολεμιστῶν όταν ἐνεργοῦσαν ἐπιθέσεις και ἐκστρατείες. Συνήθως δὲ ήταν ἀπομιμήσεις βυζαντινοῦ τύπου σημαίες, σταυροὶ σὲ γαλάζιο ἐπίπεδο, ἢ ὁμοίωμα τοῦ ἁγίου Γεωργίου, που ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ἐλληνικῆς αὐτοκρατορίας ἐθεωρεῖτο προστατῆς τοῦ στρατοῦ, σὲ ἄλλο χρώμα σημαίας, ἢ τέλος οἰοσθήποτε ἄλλος τύπος που ἀπεικόνιζε τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀρματωλοῦ ἢ τὸ βαθμὸ τῆς μορφώσεως τοῦ ἀγωνιζομένου ὀπλαρχηγοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ δικέφαλος ἀετός, που ἐστόλιζε τὴν χρυσόκροση κίτρινη σημαία τοῦ Βυζαντίου, ὡς στὴ μοιραία 29ῆ Μαΐου 1453, ἦταν τὸ σύμβολο πλειστοῦ καπεταναίων. Ὁ Κροκόδειλος Κλαδάς ἀπὸ τὰ 1464 ἀκόμα ὕψωσε σημαία μὲ τὸ δικέφαλο ἀετὸ στὴν Κρήτη γιὰ νὰ φανερώσει πὼς δὲν ἀπέβηκεν ἡ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία και ὁ Χρῆστος Μηλιώνης που σκοτώθηκε, σὲ παγίδα που τοῦ ἐστῆσε κάποιος φίλος του τούρκου, στὸν Ἄλμυρό, εἶχε κ' αὐτός, στὰ 1808, μπαϊράκι μὲ δικέφαλο ἀετὸ και σταυρὸ. Τόση δὲ ἐντύπωση ἔκαμε ἡ σημαία αὐτή,

που ὁ λαὸς τὴν ὠνόμασε χαρακτηριστικά, ἢ Κορώνα τοῦ Μηλιώνη. Οἱ Μαυρομιχάλοι, ὁμως, που ἐπήραν μέρος στὰ

1769 στὴν ἐπανάσταση, που ἐσῆκωσαν ὁ Ὀρλόφ στὴν Ἑλλάδα, ὕψωσαν σημαία λευκή μὲ γαλάζιο σταυρὸ, φαίνεται δὲ ὅτι αὐτὴ ἦταν ἡ σημαία τους και σ' ὄλους τοὺς μετέπειτα ἀγῶνας γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση.

Ὁ Λάμπρος Κατσώνης ὕψωσε, ἐπειδὴ ὑπηρετοῦσε στὶς τάξεις τοῦ ρωσικοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, τὴν αὐτοκρατορικὴ σημαία μὲ τὸ δικέφαλο ἀετὸ, φαίνεται, ὁμως, νὰ ὕψωσεν και ἄλλη δική του σημαία που εἶχε τὶς εἰκόνες τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου και Ἑλένης και στὸ κέντρο σταυρὸ. Ἐπίσης ὁ καπετάν Τζουβάρας, που σκοτώθηκε στὶς 8ῆδες τοῦ Λούρου ποταμοῦ, ὕψωσε σημαία μὲ σταυρὸ, που ἔφερε ἀπὸ τὴ μίαν ἐπιφάνεια τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τὴν ἄλλη δὲ τὴν εἰκόνα τῆς Γίαννας. Σημαίες μὲ ἀπεικονίσεις ἁγίων ὕψωσαν ἀκόμη οἱ Χ-μπαρριῶτες (τῶν ἀγγέλων Μιχαὴλ και Γαβριὴλ) και οἱ Λευκάδιοι (τῆς ἁγίας Μαύρας και τοῦ ἁγίου Τιμοθέου). Τέλος σημαία μὲ σταυρὸ ἐπὶ κυανοῦ ἐπιπέδου ὕψωσε και ὁ ναύαρχος Σταθάς, κατεβάζοντας τὴ ρωσική, μετὰ τὴ συνθήκη τῆς Τιλσίτ.

Ἄς σημειώθῃ ὅτι τὸ δικαίωμα νὰ ἔχη τὴν εθνική του σημαία εἶχαν διατηρήσει στὸν 15^{ον} και 16^{ον} αἰῶνα και τὸ σῶμα τῶν σπαχίδων τῆς Ἡπείρου, που ἀπετελεῖτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπὸ Ἑλληνες που ὑπηρετοῦσε ὑπὸ τοὺς σουλτάνους. Τὸ σῶμα αὐτὸ συγκεντρωνόταν στὰ Γιάννενα και μπορούσε ἕως τὴν Πίνδο νὰ πορεύεται μὲ τὴν ἐλληνική του σημαία ἐπὶ κεφαλῆς. Πέραν ἀπὸ τὴν Πίνδο ἦταν ὑποχρεωμένο νὰ ὕψωση τὴ τουρκική. Στὰ 1612, όταν οἱ Τούρκοι ἐφάνηκαν ἀνίκανοι νὰ καταλάβουν τὴ Βαγδάτη, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἑλλήνων σπαχίδων διέταξε τὴν ὕψωση τῆς ἐλληνικῆς σημαίας και στὸ ἀντίκρουσμά της οἱ σπαχίδες ἐσάρωσαν τοὺς Πέρσας και ἀτέλεσαν τὴ Βαγδάτη. Ὁ σουλτάνος Σελῆμ ὁ Α' τοὺς ἐγκώμασε γιὰ τὴ γενναϊότητά τους, ἐθεώρησεν ὁμως τὴν ὕψωση τῆς ἐλληνικῆς σημαίας ὡς πρᾶσπονδία και τοὺς ἀφῆρεσε τὸ δικαίωμα νὰ ἔχουν ἰδιαίτερον ἐθνικὸν σύμβολο.

Ὅσο γιὰ τὴν Ἐπὶάνησο, που βρέθηκε πάντοτε σὲ ἰδιόζουσα θέση, όταν στὰ 1800 συνεκροτήθη σὲ πολιτεία, ὑποτελῆ στὴν Τουρκία, ἐζήτησε νάχη σημαία μὲ τὸ φοινίκα, γιὰ νὰ συμβολίσει τὴν ἀνάσταση ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους, ἀντέστησαν, ὁμως, ἐπιμονα οἱ Τούρκοι και ἔγινε τότε δεκτὴ κυανὴ σημαία μὲ κόκκινα πλαίσια και λευκὸ σταυρὸ και μὲ φτερωτὸ κίτρινωπὸ λεοντάρι που κρατοῦσε κλειστὸ Εὐαγγέλιο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ξεφεύγαν ἐπτά λόγχεις που ἐδηλοῦσαν τὰ ἐπτά νησιά.

Σ' αὐτὰ τὰ λίγα πρέπει νὰ περιορισθοῦν τὰ ἱστορικὰ τῶν ἐλληνικῶν σημαίων πρὶν ἀπὸ τὸ 1821.

Τὸ ζήτημα τῆς σημαίας τὸ ἀντιμετώπισεν ἀπὸ τὴ πρώτη στιγμή και ὁ Ρήγας Βελεστινλής, ὁ ὁποῖος καθώρισε τὸ κόκκινο, τὸ λευκὸ και τὸ μαῦρο ἢ τὰ χρώματα που ἐταίριαζαν σ' αὐτή, μαζί μὲ τὸ ρόπαλο, τοῦ Ἡρακλῆ και τρεῖς σταυροῦς. Καὶ μὲ τὸ κόκκινο μὲν ἤθελε νὰ σημάνη τὸ αἷμα που ἔχυσε και θάχυνε ἡ ἐλληνικὴ φυλὴ γιὰ νὰ ξαναβρῆ τὴν ἐλευθερία, μὲ τὸ λευκὸ νὰ συμβολίσει τὴν ἐλευθερία και μὲ τὸ μαῦρο νὰ συμβολίσει τὸ θάνατο που χιλιάδες πολλὲς Ἑλλήνων θ' ἀκολουθοῦσαν γιὰ νὰ βρῆ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸ γένος τὴν ἐλευθερία του. Τὰ τρία αὐτὰ χρώματα, μὲ τὶς εἰκόνες, ὁμως, τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου και Ἑλένης ἀπὸ τὴ μίαν ἐπιφάνεια και τὴν ἐπιταγὴ «ἐν τούτῳ νίκα» και τὸν φοινίκα μὲ τὰς λέξεις «ἐκ τῆς κόνεώς μου ἀναγεννώμαι» ἀπὸ τὴν ἄλλη ἐπιφάνεια, εἶχε και ἡ σημαία που ὕψωσε ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης στὶς 27 Φεβρουαρίου τοῦ 1821, στὴ Μολδαυία, στὸ μοναστήρι τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν και εὐλογήθηκε ἀπὸ τὸ μητροπολίτη Βενιαμίν. Ἡ σημαία, ὁμως, αὐτὴ δὲ μπόρεσε νὰ ἐπιβληθῆ και στὴν Ἑλλάδα κ' ἔτσι ὁ κάθε ἀρχηγὸς σώματος και ὁ κάθε καπετάνιος ὕψωνε τὴ δική του, που ἄλλοτε μὲν ἦταν μίμησις μίαν ἄλλη, συνήθως ὁμως, ὁ συνδυασμὸς χρωμάτων και συμβολικῶν παραστάσεων ἦταν ἀπόρροια τῆς προσωπικῆς τοῦ καθενὸς φαντασίας.

Στὴ Μολδαυία ὕψώθηκαν δύο ἀκόμη σημαίες: μία ἀπὸ τὸν ρουμῶνον Θεόδωρον Βλαδιμηρέσκου, που ἦταν γαλάζια, μὲ κεντρικὸν σύμβολο τὴν ἁγία Τριάδα δεξιὰ και ἀριστερὰ τὸν ἅγιον Δημήτριο και μὲ χρυσοκέντητα γράμματα τὶς λέξεις «ζήτω ἡ ἐλευθερία». Μ' αὐτὴν, ὁμως, τὴ σημαία ὁ Βλαδιμηρέσκου ἀπέβλεπε σὲ δύο σκοπούς: νὰ ἐξαπατήσῃ πρῶτα τὸν Ὑψηλάντη, ὅτι τάχα μὲ τὰ τοπικὰ σύμβολα τῆς σημαίας ἐζητοῦσε νὰ προσελκύσῃ τοὺς ντόπιους, νὰ πείσῃ κατόπιν τοὺς τούρκους, ὅτι μὲ τὴ σημαία αὐτὴ ἐπολεμοῦσε κατὰ τοῦ Ὑψηλάντη. Τὴν ἄλλη σημαία ἀνῴψωσε ὁ Πάτριμος Σάββας Φωκιανὸς τὸ Μάιο τοῦ 1821 και ἦταν λευκὴ μὲ τὸ ὁμοίωμα τοῦ Ἐσταυρωμένου. Ἦταν κ' αὐτὸς ἀπὸ τοὺς κακοὺς ἐκείνους Ἑλληνας που ἔβλαψαν τὸ ἔθνος τους πολλὰς φορὲς, περισσότερο και ἀπὸ τὸς χειρότερος τούρκους. Διοικοῦσε σῶμα ἀλβανῶν καθαλλάρηδων και σκοπὸν εἶχεν, ὅχι μόνον ν' ἀποδοκιμάσῃ τὸν Ὑψηλάντη ἀλλ' ἀκόμη νὰ ἐλύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν τούρκων. Φυσικά, οἱ δύο αὐτὲς σημαίες δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιληφθοῦν στὶς σημαίες τῆς Ἐπαναστάσεως.

Καὶ τώρα ἄς ἔλθωμε στὶς καθαυτὸς σημαίες τοῦ Ἀγῶνος στὶς ὁποῖες πρέπει νὰ κατατάξωμε και τὴ σημαία που ὕψωσε ὁ Μάρκος Μπότσαρης, λιγους μῆνας πρὶν ἀρχίσῃ ὁ Μέγας ἀγῶνας, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1820 στοὺς βοάχους τοῦ Σουλίου, που κάθε τους κορφή ἦταν και μίαν ἐποποιία.

Μετὰ τὴ σημαία τοῦ Ὑψηλάντη πρώτη σημαία τοῦ Ἀγῶνος πρέπει νὰ θεωρήσωμε τὸ λάβαρο που ὕψωσεν ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός. Τὸ λάβαρο αὐτὸ, κεντημένο μ' ἀσημὶ και χρυσάφι, δὲν ἦταν προσωρισμένο νὰ γίνῃ σημαία. Ἐχρησίμευεν ὡς παραπέτασμα τῆς Ὁραίας Πύλης στὴν ἁγία Λαύρα, ἀπὸ κ' εἰ ἀσπεπάσθη και ὕψώθη σύμβολο τοῦ ὑπὲρ ὄλων Ἀγῶνος που ἀρχίσῃ ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ. Λίγες ἡμέρες πρὶν ὕψωση ὁ Παλαιῶν Πατρῶν τὸ Λάβαρο στὴν ἁγία Λαύρα, ὁ Ἀνδρέας Λόντος ὕψωσεν ἄλλη στὰς Πάτρας. Γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ περάσῃ μαζί μὲ τοὺς ἄνδρες του κάτω ἀπὸ τὸ κάστρο τῶν Πατρῶν ἐπενόησε μίαν σημαία που ἦταν ἐντελῶς κόκκινη και μόνον ἀπὸ τὴ μίαν ἐπιφάνεια εἶχε μαῦρο σταυρὸ. Τὴ σημαία αὐτὴν εὐλόγησε ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός

στὴ σημερινὴ πλατεία τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Μὲ τὰ δάκρυα δὲ στὰ μάτια και κάτωχοι ἀπὸ τὴ συγκίνηση, ἐλληλοῖζαν οἱ ἐπαναστάτες, προσκυνοῦσαν ἕνα ξύλινο σταυρὸ μνημνεῖο στὴ γῆ, ὠρκεζόντουσαν νὰ πεθάνουν γιὰ τὴν λευτεριά και ἀναφονοῦσαν μὲ τὴ φλόγα τῆς πίστεως στὰ μάτια:

—Καὶ στὴ Πόλη νὰ δώσῃ ὁ Θεός!
Ὅταν ἀνῆψε ὁ ἀγῶν, ὁ κάθε ὀπλαρχηγὸς εἶχε τὴ δική του σημαία, ὅπως ἀναφέρεται παραπάνω. Ὁ καπετάνιος τῶν Σερρῶν Ἐμμανουὴλ Παππᾶς, ὅπως ἐπίσης οἱ καπετάνιοι τῆς Ναούσης Καρατάσος, Ζαφειράκης κ.λ.π. εἶχαν σημαίες λευκὲς μὲ τὸ ὁμοίωμα τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Οἱ Κολοκοτρωναῖοι ὕψωναν ἐπίσης λευκή, σημαία μὲ γαλάζιο σταυρὸ, ὅπως και ὁ Πλαπούτας που ἐπρόσθεσε τὰ γράμματα Ι. Χ. Ν. Κ. (Ἰησοῦς Χριστὸς Νικᾶ). Ὁ Παπαφλέσσας ἀντὶ σημαίας εἶχε πελώριο σταυρὸ που ἐκρατοῦσε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πολεμιστῶν παν' ὕψηλον καλόγηρος που ὠνομαζόταν παπᾶ-Τοῦρτος και ὁ Διάκος εἶχε κατασκευασθῆ σημαία λευκὴ μὲ τὸ ὁμοίωμα τοῦ ἁγίου Γεωργίου και μὲ τὰς λέξεις «ἐλευθερία ἢ θάνατος». Τέλος δὲ ἔμεινε καπετάνιος που νὰ μὴν εἶχε τὴ σημαία του, πολλὰς φορὲς δὲ ἀντὶ ἄλλου συμβόλου, ἀπλὸ πολυχρῶμο ὕψασμα. Πλειστοὶ ἀκόμη εἶχαν σημαίες μὲ τὸν ἅγιον Δημήτριο ἢ τὰ λάβαρα τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου και ἄλλοι μὲ τὰ σύμβολα τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας.

Οἱ σημαίες τῶν τριῶν νησιῶν, που τὸ ναυτικὸ τους ὑπῆρξε τὸ φοβερότερο ὄπλο τῶν ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων, ἔμοιαζαν ἢ μίαν εἰς τὴν ἄλλη. Ἡ σημαία τῆς Ὑδρας ἦταν γαλάζια μὲ κόκκινο πλαίσιο, μὲ ἀνεστραμμένον τὸ μέσο τὴν ἡμισέληνον και πάνω τὸ λευκὸ σταυρὸ. Ἀριστερὰ τοῦ σταυροῦ ἦταν ἄγκυρα ὀρθῶν, φαιοῦ χρώματος, τυλιγμένο δὲ σ' αὐτὴ φίδι πρασινωπὸ, που κρατοῦσε στὸ στόμα του ὀρθῶν τὰ φτερὰ γλαυκά. Κάτω ἀπὸ τὸ σταυρὸ ἦσαν οἱ λέξεις «ἡ θάνη ἐπὶ τὰς 1821». Δεξιὰ τέλος τοῦ σταυροῦ ὑπῆρχε κοντὸς πρασινωπὸς που ἀπέληγε σὲ λόγχει κόκκινη μὲ κόκκινη ἐπίσης σημαία. Ἡ σημαία τῶν Σπετσῶν ἦταν κίτρινωπὸν χρώματος μὲ κόκκινα και λευκὰ πλαίσια. Στὸ μέσον εἶχε ἀνεστραμμένον ἡμισέληνον, πάνω δὲ ἀπὸ αὐτὴ τὸ σταυρὸ και δεξιὰ ἄγκυρα μὲ φίδι πρασινωπὸ χρώματος και μελανά στίγματα περιτυλιγμένο σ' αὐτὴ. Γλαυὸς ὅπως και στὴ σημαία τῆς Ὑδρας, ἐρράμφιζε τὸ κεφάλι τοῦ φιδιοῦ, ἀριστερὰ λόγχει ἀπέληγε σὲ δεξιὰ αἰχμὴ και ἐκατέρωθεν τῶν συμβόλων αὐτῶν ὑπῆρχαν οἱ λέξεις «ἐλευθερία ἢ θάνατος». Ἡ σημαία τῶν Ψαριανῶν ἦταν ὅπως και τῶν Σπετσιωτῶν, ὡς πρὸς τὸν χρωματισμὸ, μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι ἦταν κάπως μεγαλύτερη και ὅχι ἡ ἀνεστραμμένον ἡμισέληνος εἶχε και ἄστρο. Καὶ στὶς τρεῖς σημαίες ὁ σταυρὸς ἐσημαῖνε τὴν ἰερότητα τοῦ ἀγῶνος, τὸ φίδι τὴ δικαιοσύνη και ἡ γλαυὴ τὴ φρόνηση. Ἡ Κρήτη ὕψωσε και αὐτὴ διάφορες σημαίες, οἱ περισσότερες ὁμως εἶχαν τὸ ὁμοίωμα τοῦ ἀποστόλου Πέτρου. Τέλος ἡ Κύπρος και ἡ Σάμος ὕψωσαν σημαία λευκὴ μὲ γαλάζιο σταυρὸ. Περιέργη ἦταν ἡ σημαία που ὕψώθηκε στὴ Τριπολιτσά. Ἐνας παπᾶς, πιθανῶς, ὁ Παπαφλέσσας ἔσχιζε ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ γαλάζιο ἀντερί του και ὁ στρατιώτης Κεφάλας δύο λότζες ἀπὸ τὴ φουστάνελλα του. Μὲ τὶς λότζες ἐρράμφιζε ἕνας σταυρὸς πάνω στὸ ράσο και αὐτὴ ἦταν ἡ σημαία που ὕψώθη στὸ διοικητήριον, όταν οἱ ἐπαναστάτες ἐμπήκαν στὴ Τριπολιτσά.

Ὁ τύπος τῆς σημερινῆς σημαίας καθιερώθη ἀπὸ τὴ πρώτη τῶν Ἑλλήνων συνέλευση στὴν Ἐπίδαυρον στὶς 8ῆδες τοῦ 1822. Αὐτὴ μὲ τὸν ὀργανικὸ νόμο που ἐψήφισε, ἠθέλησε τὴ σημαία νὰ συμβολίσει τὴν «παρέδρα τοῦ Θεοῦ σοφίαν, τὴν ἐλευθερίαν και τὴν πατρίδα». Ἐκάνονιζε δηλαδὴ τὸ σταυρὸ και τὰ χρώματα λευκὸ και γαλάζιο ν' ἀποτελέσουν τὰ σύμβολα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Τὸ ἐκτελεστικὸν διάταγμα, που ὑπεγράφη στὰ μέσα τοῦ Μαρτίου, ἐκάνονιζε τὶς λεπτομέρειες και ἡ Ἑλλάς ἐκτοτε εἶχε τὴ σημαία που ἔχομε, μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι μόνον ἀπὸ τὰ 1864 οἱ σημαίες τῶν περικύων συνταγματῶν ἀρχισαν νὰ ἔχουν στὸ μέσο τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Πῶς ὁμως καθιερώθηκαν τὸ λευκὸ και τὸ γαλάζιο γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ σημαία; Πολλὰς ὑπεστηρίχθησαν ἐκδοχὲς κατὰ καιροῦς. Καὶ ἄλλοι μὲν ἀνέτρεξαν στὸ Βυζάντιον, ἄλλοι στὴ σημαία τοῦ ναύαρχου Σταθά, ἄλλοι στὴ σημερινὴ, χωρὶς μὲ καμμία νὰ μποροῦν νὰ παράσχουν ἀπόδειξη τῶν ἰσχυρισμῶν των. Τὰ ἀρχεῖα που

περιελάμβαναν και τὰ πρακτικὰ τῶν συζητήσεων κατεστράφησαν κατὰ τοὺς ἐμφυλίους παραγμῶς τοῦ 1823-1824, ὥστε μόνον εἰκασίες νὰ διατυπώνωνται σήμερα και ἡ ὑπόθεση, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Ἕλληνας βλέπει πάντα γαλάζιο τὸν οὐρανὸν, ἠθέλησε τὸ χρώμα αὐτὸ νὰ εἶναι ἡ σημαία. Πόσον, ὁμως, τὰ δύο χρώματα ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ἐσώτερον πίστη τοῦ Ἑλλήνου ἀπέδειξε τὸ γονός, ὅτι ἡ γαλανόλευκος ἔγινε δευτὴ ἀπὸ ὄλον τὸν ἑλληνισμὸ και ἀπέτελεσε αὐτὸ τὸ σύμβολον τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Η Ηρωική ΕΛΛΑΣ

Πολλοί ίσαμε σήμερα, πέρνοντας ως άφραση το ερώτημα «Γιατί αγαπάμε την Ελλάδα» θέλησαν να μας εξηγήσουν τους λόγους του φιλελληνισμού των — ή όνομασία «φιλελληνισμός» ίσως να μην είναι πιά της μόδας, μά η ουσία είναι πάντα όλοζώντανη μέσα στο πνεύμα και στην καρδιά μας — με διάφορα βιβλία, άρθρα, μελέτες, όμιλίες. Μας μίλησαν έτσι για την τέχνη, την ποίηση, τη φιλοσοφία της αρχαίας Ελλάδας, για τις αρχές της πολιτικής ελευθερίας, που πρώτη αυτή διανοήθη, διετύπωσε και έφήρμοσε, για την έπιρροή των φώτων της επί του προορισμού της ανθρωπότητας. Μας θύμισαν, έπισης, πως ό θησαυρός των ελληνικών γραμμάτων που είχαν συγκεντρώσει οι Βυζαντινοί και τον μεταβίβασαν στη Δύση, έδημιούργησε την Αναγέννηση. Μας παρέστησαν τέλος, τις προσπάθειες των Ελλήνων στον τελευταίο αιώνα για να άποκατασταθούν ως Έθνος, τις γρήγορες και θαυμαστές προόδους των, την ανάπτυξη του έμπορίου των, την άνθοση αν βιομηχανία, τα σχολεία και την τόση των άγαπή για την μόρφωση και την εκπαίδευση.

Όμως υπάρχει κι ένας άλλος λόγος για ν' αγαπούμε την Ελλάδα. Είναι η πολεμική άξια των Ελλήνων στους άγώνες για την ελευθερία των. Όπως η αρχαία Ελλάδα και η νεότερη είχε έποχές μεγάλου ήρωϊσμού και για τις έποχές αυτές, τις ήρωϊκές αυτές έποχές της Ελλάδας, θα άσχοληθούμε έμεις σήμερα.

Ευθύς μετά την τουρκική κατάκτηση, οι Έλληνες πήραν τα όπλα για να υπερασπίσουν το ελληνικό έδαφος και τη σημαία του Σταυρού. Θριαμβεύοντες κάποτε, συχνά νικούμενοι, δεκατιζόμενοι, διωκόμενοι στα όρη και τις χαράδρες, μά κάνοντας πάντα να πληρώνουν άκριβά τη νίκη τους οι νικηταί, κατέθεταν για μία στιγμή τα όπλα για να επαναστατήσουν και πάλι σε λίγο. Η κυριαρχία των Όθωμανών ποτέ δεν έστερεώθη στην Ελλάδα κι η ποικιλία που έσβυνε έδω, άναβε πάρα πέρα.

Όταν οι Έλληνες έπαυαν να πολεμούν, τραγουδούσαν. Με τις ιστορίες των μαχών, των ήρωϊκών θανάτων, με τα μαρτύρια και τα κατορθώματα, με ύμνους στην πατρίδα, με τα μοιρολόγια πάνω στους ένδοξους νεκρούς, ή λαϊκή μουσα διατηρούσε μέσα στην καρδιά των Ελλήνων, άσβεστο το πύρ του πατριωτισμού και της πίστωσης στην πατρίδα.

Ό καπετάν Νικόλαος ό Τζαβάρας, ύψωνε την σημαία της επαναστάσεως «κόκκινη και γαλάζια» κι άπάνω άστραφτε ό άσημένιος της σταυρός. Ζωσιμένος από ταμπούρι τουρκικό κινδυνεύει, μά κοιτολογάει το Πάσχα κι άνοιγει με τη σπάθα του δρόμο ματωβιμένο και πάει στο Καρπενήσι να κάνει την Άνάσταση, να ψήση το άρνι του, να φάη το κόκκινο αυγό.

Όπειτα από είκοσι μάχες, τα παλληκάρια Τζόλκα, είναι δίχως ψωμί κι άποσταμένα: «Μ' αυτή τη κόψη του καλοκαιριού, πως βές να χτυπηθούμε καπετάνις; Τά ντουφέκια μας δεν τρώνε πιά μπαρούτι» κι ό Τζόλκας σύρει το μαχαίρι του κι άπαντά: «Τρα-

βάτε τα σπαθιά σας και μπροστά! Ό ντουναϊς να μάη πως ό καπετάν Τζόλκας πολέμησε με τρεις χιλιάδες Τούρκους μέσα στην κόψη του καλοκαιριού!». Η μάχη βάσταξε τρεις ήμέρες κι ό αρχηγός πέρασε πάνω από τον έχθρο μ' όλα τα παλληκάρια «και σαν γεράκι πέταξε πέρα, πάνω στα βουνά».

Τρία παλληκάρια βάλανε στο νου τους να πάρουνε τα Γρεβεννά. Πρώτος ό Βούτσος Μάρκος σκαρφαλώνει και με το σπαθί του σφάζει κάμποσους έχθρους. Προφτάχτε, ρε συντρόφοι, δε μπορώ να πάω πιά μπροστά». Πρώτος σκοτώθηκε ό Μάρκος, μά σε λίγο και οι άλλοι πέσανε με τη σειρά.

Ό Άλχη-Πασσάς, έχει έξαι παιδιά όμηρους από το Σοϋλι. Άπ' αυτά κρέμασε τα τέσσερα κι έπειτα στέλνει μήνυμα στο Τζαβέλλα και στο Δράκο, πως αν δεν τον παραδώσουνε το Σοϋλι θα θανατώση και τα δικά τους τα παιδιά. Στο άκουσμα αυτό ό Τζαβέλλας και ό Δράκος λυπημένοι, καλούνε τα παλληκάρια τους και τον παπά: «Γονατίστε, και συ παπά πές τις προσευχές των πεθαμένων για τα έξαι παιδιά που κρέμασε ό Πασσάς».

Όπως τους αρχαίους δρομείς που μετεβίβαζαν ό ένας στον άλλον το δαυλό, στη Νέα Ελλάδα οι γενεές διαδέχονται ή μία την άλλη και μεταβιβάζουν το ξίφος του πολεμιστού: «Είμαι πιά γέρος, λέει ό Δήμος, και δεν κάνω πιά για αρχηγός, μά έχω ένα γυιό για το ντουφέκι κι έναν άλλο, το μικρότερο, για τη σημαία».

Ένα παλληκάρι που το λάβωσαν με προδοσία πεθαίνοντας φωνάζει: «Αφίνω κάπου τα παιδιά μου, θα εξαγοράσουν το αίμα μου με τουρκικά κεφάλια». Ό καπετάν-Λάμπρος πληγωμένος θανάσιμα, δίνει το σπαθί του στο γυιό του και το λέει: «Τώρα είσαι συ ό καπετάνιος. Κάνε μου λάκκο διάπλατο και άψηλό ως που να στέκουμαι όρθος κι άνοιξε τρύπα στα δεξιά ν' ακούω άπ' τη μάχη του ντουφεκιού σου τη λαλιά».

Τα παλληκάρια θεωρούν μεγάλη τους τιμή να πέφτουν στο πεδίο της μάχης. Στα λημέρια, ύστερα από το φαγητό τους, δίνουν για ευχή: «Καλό μολύβι» γι' αυτό ό κίνδυνος του θανάτου δεν τρομάζει τον ήρωϊκό Έλληνα, τον παρσάσει, τον ένθουσιάζει. Φωνάζει την ίδια τη λέξη του σαν άπλωνε τη Σημαία: «Φέε το κρέας μου άητέ, ν' άπλώση το φτερό σου, να γίνουνε τρανά τα νύχια σου!» — Σύντροφοι, λέει ό Τσιφάκης, λαβώθηκα, τελειώστε με, κόψτε μου το κεφάλι και κρύφτε το, μη και το δούν οι Τούρκοι και χαρούνε» — Τι κι αν πεθάνω; λέει ό Κίτσος. Το αίμα του παλληκαριού κάνει να φυτράνουν τ' άρματα ίσα σαν το κριθάρι».

Ό Έλληνας των όρέων έχουν άπαντήσεις όως του Λεω-

νίδα. Ένας Τούρκος άξιωματικός (καλεί τον Τσέλιο να ύποταχθή στον πασά: «Δέν προσκυνάει ό Τσέλιος, όσο ζει. Ό Τσέλιος έχει πασά τη σπάθα του, βεζύρη το ντουφέκι».

Ό επαναστάτης Κοντογιάννης είχε γραμμένο στο σπαθί του: «Μόνο το σπαθί είναι ή λευτεριά, ή τιμή και ή ζωή».

Η Έλληνίς δεν έχει ψυχή όλιγότερον άνδρελα και ή φωνή της δεν ύστερεί της Μητέρας της Σπάρτης: «Μαραθίτε διάπλατα πλατάνια, σταμάτα το τραγοϋδι σου άηδόνι του Όλύμπου... νικηθήκαμε! Και σεις παιδιά μη λώσετε, νάστε καταρμένα, αν προσκυνήσετε ποτέ!» Στο Γαρδίκι ύπήρξε μία Jeanne Nchette κατά τη μάχη ξεσχίζεται το ροχο της, της φαίνεται το στήθος κι ό Τούρκος φωνάζει δυνατά: «Με μία γυναίκα χτυπιόμαστε, γυναίκα πολεμάμε και μιάς γυναίκας το σπαθί σφάζει τους γενιτάδρους!»

Δέν είναι άκόμη παρά πολεμικά έπεισόδια χωρίς σημασία, άτομικοί ήρωϊσμοί, μάταιες κραυγές όδύνης. Όμως ό άπειρωσμένες αυτές συγκρούσεις, άφίνουν παραδείγματα και δίνουν μαθήματα για το μέλλον. Τα δάκρυα αυτά σχηματίζουν τα σύννεφα κι από τα σύννεφα θ' άστράφη ό κεραυνός.

Διάφοροι ιστορικοί προσεπάησαν ν' ανακαλύψουν τα πρώτα σπέρματα και τις αίτιες της Ελληνικής Επανάστασης. Ύπενθύμισαν την δημιουργία της Φιλικής Έταιρίας της Όδησού από τον Έλληνα Σκουφά. Άκολούθησαν τας προόδους της μυστικής αυτής οργανώσεως που είχε ως σκοπόν των μελών της: «την ένωση εν όπλοι όλων των Χριστιανών της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας δια τον θρίαμβον του Σταυρού επί της Ημισελήνου». Έξέθεσαν τα διαβήματα των έταιρων εις την Ελλάδα από το 1814 ως το 1820. Μνημόνευσαν τις άόριστες ιδέες, τα άόριστα σχέδια και τις άόριστες ύποσχέσεις του τσάρου Άλεξάνδρου του Α'. Διηγήθησαν το επαναστατικό κίνημα, που ό Άλέξανδρος Ύψηλάντης διοργάνωσε στην Μολδοβλαχία. Έξιστόρησαν την άνταρσία του Άλχη-Πασσά κατά της Ύψηλης Πύλης, άνυποτάξαν που είχε ως άμεσον άποτέλεσμα την έπιστροφή των Σουλιωτών στα ήρωϊκά και δοξασιμένα όρη τους.

Δέχομαι ότι οι Έταιρικοί διέτρεξαν την Ελλάδα και ώμύλησαν για μία μελλοντική έξεγερση σε μερικούς σημαίνοντας κληρικούς και στους Δημογέροντας. Δέχομαι ότι ή εκστρατεία έναντιον του Ύψηλάντου εις τας Ηγεμονίας του Δουναβέως και έναντιον του Άλχη-Πασσά στην Ήπειρο, εκστρατεία όπου

ή Τουρκία ήναγκάσθη να χρησιμοποιήση το κυριώτερον μέρος του στρατού της, έβοήθησαν αν έμει τις έπιτυχίες των Ελλήνων. Άλλά δε έξάγεται από αυτό ότι ή μεγάλη Επανάσταση του Άπριλιου του 1821 είχε προετοιμασθή. Ήταν έτοιμη στα πνεύματα, ήταν έτοιμη μέσα στις καρδιές, άλλα όχι και στα μέσα δράσεως, ούτε εις τα στρατιωτικά μέτρα. Δέν είχαν καμιά προσυνεννόηση των Άρματολών οι Καπεταναίοι με τους Κλέφτες. Οι δημογέροντες μεταξύ τους δεν είχαν καμιά προσυνεννόηση για την ήμέρα του συναγεμίου, ούτε σχέδιο έπιθέσεως, ούτε και συγκεντρώσεως. Εις όλην την Ελλάδα περιμεναν ένα σύνθημα, αυτό το σύνθημα δεν έρχεται και τα ντουφέκια άναψαν μοναχά τους. Η Έλληνική Επανάσταση ύπήρξεν αυτόματος. Κάθε έπαρχία, έξ ενστίκτου, έλαβε τα όπλα για την ελευθερία, χωρίς να πληροφορηθή αν ή γειτονική κοινότης θα βιάδιζε μαζί της, χωρίς καν να έξεταση την δύναμη του έχθρου.

Στη Πάτρα, στις 4 Άπριλιου του 1821 ό αρχιεπίσκοπος Γερμανός έξεγειρει τον όγλο, στήνει ένα Σταυρό μπρός στην εκκλησία του Άγίου Γεωργίου κι όρκίζει το λαό να πολεμήση μέχρι θανάτου για την ελευθερία της Ελλάδος. Στη Μάνη, στις 5 Άπριλιου δυό άρχηγοί, ό Κολοκοτρώνης και ό Πετρόμπεης, συναθροίζουν τους άνδρες και βαδίζουν κατά της Καλαμάτας. Στη Λακωνία, είναι μία κόρη, ή Κωνσταντία Ζαχαριά, που κάλεσε στα όπλα πεντακόσιους χωρικούς, διάχνησε τους Τούρκους από τα χωριά και τους άναγκάζει να κρυφτούν στα φρούρια του Μυστρά. Στη Βοιωτία, το παλληκάρι ό Διάκος με τριακόσιους άνδρες επαναστατεί τον τόπο. Στα νησιά του Αιγαίου οι τέσσερες άρχοντες των Ψαρών, οι δικαστές στις Σπέτσες, οι γερουσιαστές της Ύδρας κηρύσσουν την επανάσταση. Η γερουσία των Ύδραιων ψηφίζει: «Τό Έλληνικόν Έθνος, μη ύποφέρων πλέον τον ζυγόν των τεσσάρων αιώνων, επαναστατεί και λαμβάνει τα όπλα για να θρασύη τα δεσμά του. Οι κάτοικοι της Ύδρας πρόθυμοι να συμμερισθόν τους κινδύνους, άποφασίζουν να χρησιμοποιήσουν τις περιουσίες των, τα ιδιωτικά των μέσα και την έπικαιρότητα της θέσεως της νήσου των, για να πολεμήσουν τον κοινόν έχθρό».

Έγκριθόν δια βοής το ψήφισμα της Ύδρας στέλνεται στα Ψαρά, στις Σπέτσες, στη Τήνο, στην Άνδρο, στη Δήλο, στη Χίο, στη Σάμο. Όλίγες ήμέρες έφθασαν να μετατραπούν σε πολεμικό ναυτικό τα έμπορικά πλοία των νήσων. Τα κανόνια ώπλισαν ως και τις βάρκες των φαράδων. Βαρέλια με μπαρούτι, όπλα, πολεμοφόδια, μετεφέρθησαν στα ως τότε ειρηνικά σκάφη, μά που είχαν πλουτίσει τους ιδιοκτήτας των. Άνοιχθη κατάλογος δωρεών για να καλυφθούν τα έξοδα μιας πρώτης εκστρατείας. Ό Λάζαρος Κουντουριώτης κι ό άλλος Ύδραιός, ό Όρλάνδος, ανέλαβαν να δίνουν 56.000 φράγκα κατά μήνα για τη συντήρησι δέκα πλοίων. Μιά πλουσία χήρα των Σπετσών, ή περίφημη Μπουμπουλίνα, ώπλισε με έξοδα της τρία βρίκια. Η ώραία Μαντώ Μαυρογέννη, ώπλισε ένα μικρό στολίσκο, που άπεβίβασε στην Εύβοια ένα σάμα έθελοντών. Κατά την αναχώρησι του, ή Μαντώ, δήλωσε πως ή περιουσία και ή δεξιά της, θ' άνήκουν σ' εκείνον από τους άρχηγούς που θα σκοτώση τους περισσότερους Τούρκους. Τόσος ήτο ό ένθουσιασμός, που κατά το τέλος του Άπριλιου, ό τοπικός στόλος των νησιών μετρούσε 166 βρίκια με χιλία πεντακόσια πυροβόλα.

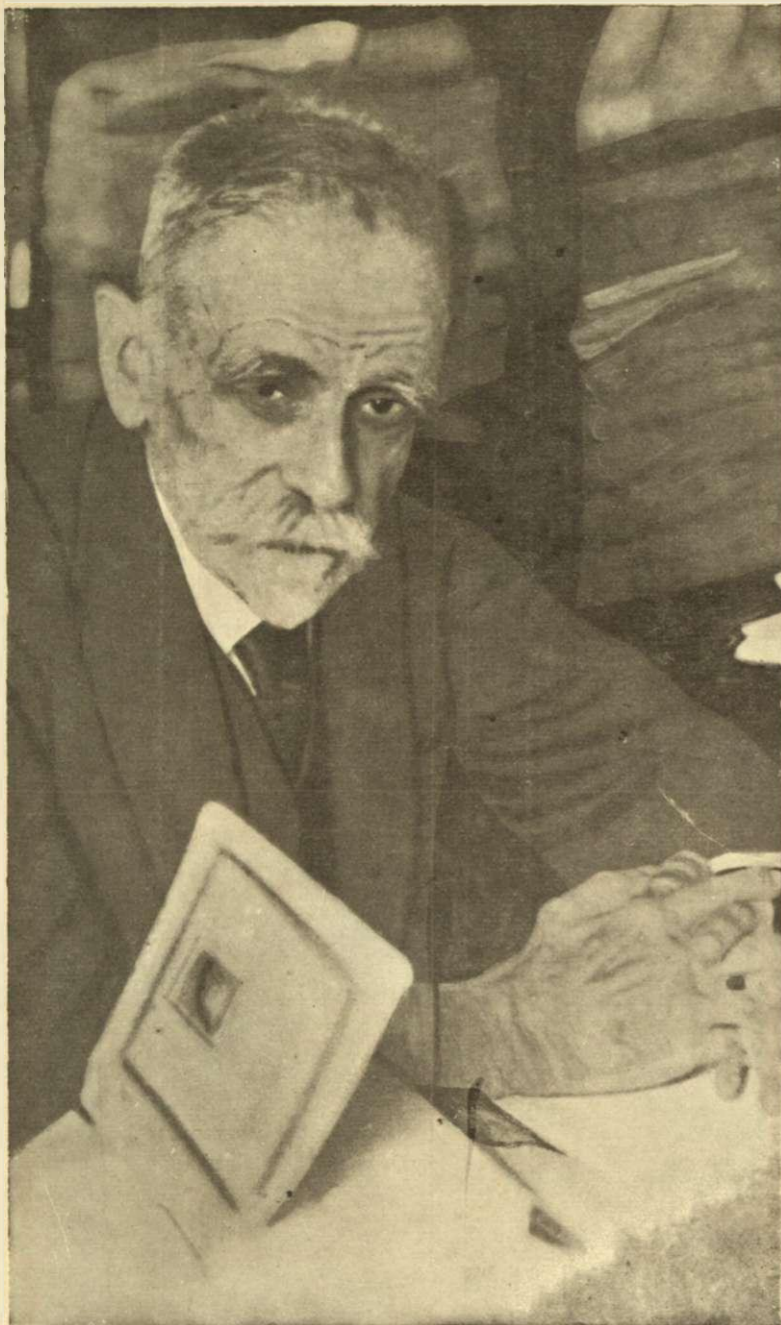
Έντός ενός μηνός το πύρ της Επανάστασεως καλύπτει όλη την Ελλάδα από τον Ταύγετο στην Όρθηρ, από το Ίόνιον στο Αιγαίον. Όλόκληρο το Μωρηά, την Άττική, τη Βοιωτία, τη Φωκίδα, τη Φθιώτιδα, την Εύβοια, τις Σποράδες, τις Κυκλάδες, τα νησιά της Μικρασιατικής όχθης εβρίσκονται εν πλήρει επαναστάσει. Οι μικρές τουρκικές φρουρές, κρύβονται στις άκροπόλεις και στα φρούρια, περιμένουν ένισχύσεις κι άφίνουν τις πόλεις στους Έλληνες: τη Σπάρτη, το Μυστρά, τας Πάτρας, το Άργος, το Ναύπλιο, την Κόρινθο, τα Μέγαρα, τας Άθήνας, τας Θήβας...

Όπειτα από τον θαυμασιο αυτό πρόλογο, το δράμα θα έξελιχθή θριαμβευτικά. Είναι άναρίθμητα τα ήρωϊκά έπεισόδια του άγώνος και ή δυσκολία έγκεται στην έκλογή τους. Ό χρόνος δεν μου έπαρκει να τα έξιστορήσω όλα. Ό άναφέρω μόνο εκείνα που έρχονται αυτή τη στιγμή στη μνήμη μου.

Καταληφθείς αλφινδιαστικώς με δέκα άνδρες του στα στενά των Θερμοπυλών, όπου προχωρούσε ή πρωτοπορία του Όμηρ Βρωύνη, το παλληκάρι ό Διάκος, άποφασίζει ν' άποθάνη καθώς κι οι σύντροφοί του. Άρνείται ένα άλογο που του προμηθεύει ό θεός υιός του, κι άρχίζει να τουφεκίζεται με τους Τούρκους. Τους κρατεί εκεί μία ώρα, οι σύντροφοί του πέφτουν ό ένας μετά τον άλλο, πληγώνεται αυτός, πίνανται, δένεται και ζδηγείται στο Ζητούνι. Οι Τούρκοι δεν θεωρούν τους Έλληνες ως έμπολέμους και ως στασιαστές αιχμαλώτοι ήταν καταδικασμένοι ν' άποθάνουν. Ό Διάκος δηγγείται στον τόπο της εκτελέσεως, βλέπει τα όργανα του μαρτυρίου του, τη σουβλα! Ό Πασσάς του προσφέρει τότε τη χάρι του, φτάνει ν' άλλαξοπιστήση, μά εκείνος του άπαντά: «Σκοτώστε με, ό θανάτός μου δεν βλάφτει την Ελλάδα, γιατί ή Ελλάδα έχει Διάκους πολλούς».

Στις 18 Ιουνίου 1825 στο ήρωϊκή έξοδο του Μεσολογγίου. Έναντι: Ό Παλαιών Πατρών Γερμανός άνοιγει τη σημαία της επαναστάσεως στην Άγία Λαύρα.

Λιμάνι της Χίου έόρταζαν πάνω στη ναυαρχίδα του Καρά-Άλχη. Βαλεστε, γάλλος άξιωματικός που πολεμούσε με τους Έλληνες ειχε σκοτωθή στην Κρήτη

Χ
Ο
Ρ
Ο
Σ

ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ἄσπρισαν τὰ μαλλιά μας σὲ ἄπραγη ζωὴ
 Τοῦ τουφεκιοῦ ὁ βρόντος, τῆς μάχης ἢ βοῆ
 Μᾶς ἔρχονταν ὡς τώρα καμμιά φορὰ ἔς τὸ νοῦ
 Ἐὰν ἦχοι φουσκωμένου πελάγους μακρυνοῦ
 Ποῦ βρέχει κι' ἀγκαλιάζει πατρίδ' - ἀγαπημένη
 Ποῦ εἴμαστ' ἀπ' αὐτὴν ἐξορισμένοι...

Ὦ! χρόνια ποὺ περάσαν! μὲ τί καῦμὸ βαθῦ
 Ἀφήσαμ' ἀπ' τὰ χέρια τουφέκι καὶ σπαθί
 Ποῦ δούλευαν νὰ κάνουν μιὰ μέρ' ἀληθινό
 Τὸ ὄνειρο τοῦ Γένους τ' ὠραῖο καὶ τρανό!
 Μόλις ἀρχίσαν μόλις... Μὰ εἶπαμε: «Χαρά μας!»
 Θὰ ῥθοῦν νὰ τὸ τελειώσουν τὰ παιδιὰ μας».

Καὶ ἦρθαν τὰ παιδιὰ μας, ἀνώφελα παιδιὰ,
 Μ' ἄλλα κορμιὰ καὶ γλῶσσα καὶ γνώμη καὶ καρδιά.
 Καὶ τᾶρματα ποὺ ἐδώσαν ἔς ἐκεῖνα ἐλευθεριά
 Τάφησαν νὰ σκουριάσουν ἔς τὴν ἴδια τὴ μεριά...
 Θαμπώνει, σβύνει τ' ἄστρο τοῦ Γένους, φεύγ' ἢ ἐλπίδα,
 Καὶ πλέον δὲν ἐβλέπαμε πατρίδα.

Μὰ νὰ ποῦ ξαναχαράζει ἐν ἄστρο μυστικό
 Καὶ διώχνει ἄλλο-λίγο τοῦ σκότους τὸ κακό.
 Καὶ μέσα ἔς τὴ χλωμὴ του καὶ ἄλλη λάμψη αὐτὴ
 Ξανοίγει τῆς πατρίδος ἢ ὄψ' ἢ λατρευτὴ.
 Χαρά σου, γῆ τῆς δάφνης καὶ τῆς ἐλευθερίας!
 Πάει ὁ καιρὸς γιὰ ἡμᾶς τῆς ἐξορίας.

ΥΜΕΝΑΙΟΣ

Ἐξω ἀπ' τὰ χρόνια κ' ἔξω ἀπὸ τοὺς τόπους,
 στῶν τύπων τῶν πλατωνικῶν τὴν πολιτεία θὰ πᾶμε,
 μὲ τ' ἀγερόπλανο τοῦ πόθου ἀπάνου ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους
 στοὺς κόλπους τῶν Μητέρων νύφη ἐσὺ κ' ἐγὼ νυμφίος θὰ νάμαι.

Ἐνας βωμὸς μᾶς περιμένει ἐκεῖ
 νὰ γονατίσωμε καὶ νὰ στεφανωθοῦμε
 θὰ μᾶς ἀλλάξῃ τὰ στεφάνια ἢ ποίηση κ' ἢ μουσική,
 σ' ἐνὸς ὑμέναιου τὰ φτερὰ τὰ ὀλόλευκα θὰ κοιμηθοῦμε.

(Ἀνέκδοτο)

Κωστής Παλάμας

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
 τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Ἡ ΑΠΑΓΧΟΝΙΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ε' ΤΗΝ 10^{ΗΝ} ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1821
 ΕΙΚΟΝ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΦΟΝ ΕΣΣ

Δεκανέας τῶν Εὐζώνων

Ὁ πόλεμος τοῦ 1897 ἦταν ὁ τελευταῖος ποῦ κράτησε κάποια λεβεντιά, κάποια θεαματικότητα, κάτι

ποῦ ἔμοιαζε στοὺς παλιούς πολέμους μὲ τίς τσακμακόπετρες, τὰ μετερίζια τους καὶ τὰ γιουρούσια τους, κάτι ποῦ θύμιζε στὰ μικρά του ἐπεισόδια τίς περιγραφές τῆς Ἰλιάδος στὶς μονομαχίες Ἑλλήνων ἡρώων καὶ Τρώων.

Ἄμα ἔλειψε ὁ καπνὸς ἀπὸ τοῦφέκια καὶ κανόνια, σὰν μπήκαν στὸν πολεμικὸ χορὸ τὰ ἀσφυξιογόνα, τὰ ἀεροπλάνα, τὰ ἄρματα μάχης, μπορεῖ νὰ μὴν ἐλαττώθηκε ἡ ἀξία τῆς παλληκαριάς, ἀλλὰ ἔσβυσε τελειωτικά ἡ λεβεντιά, ἡ χάρι καὶ τὸ μεγαλεῖο ποῦ εἶχε μέσα του, τὸ ἄγριο αὐτὸ δρᾶμα ποῦ λέγεται πόλεμος.

Ἐνα ἀπὸ τὰ μικρά ἐπεισόδια τοῦ πολέμου αὐτοῦ, ποῦ μοῦμεινε ζωντανὸ ἀκόμη στὴ μνήμη μου, εἶναι ἡ συμπλοκὴ εἰς τὸ Ταφήλ-βρύσι, ἕνα σταθμὸ Ἑλληνικὸ στὰ παλιά σύνορα, στὸν κάτω Ὀλυμπο.

Στὶς 5 τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1897 ἔλαβα τὴ διαταγὴ τοῦ Ἀρχηγοῦ Μακρῆ νὰ πάω μὲ τὸν οὐλαμὸ μου, δύο κανόνια τῆς 2ας ὀρειβατικῆς τοῦ 2ου Συντάγματος Πυροβολικοῦ, ποῦ εἶχε μεταναστεύσει ἀπὸ τὴ Λάρισα στὸ Καρατζόλι, ἐπάνω στὸ Ταφήλ-βρύσι καὶ νὰ μείνω ἐκεῖ μυστικά ὡς ποῦ νὰ ἀρχίση ὁ πόλεμος.

Ἡ μυστικότης αὐτὴ ἦταν ἀναγκαία, γιατί σύμφωνα μὲ τίς συνθήκες ἀπαγορεύετο καὶ στοὺς Ἑλληνας καὶ στοὺς Τούρκους νὰχουν πυροβολικὸ ἀπάνω στὰ σύνορα.

Μὲ τὴ διαταγὴ λοιπὸν μαζί μου ἔστειλαν καὶ 14 εὐζωνικὲς στολὲς γιὰ νὰ ντυθοῦμε οἱ δώδεκα πυροβολητές, ὁ λοχίας καὶ ἐγὼ καὶ ἔτσι ἀφοῦ κρύψουμε τὰ κανόνια μέσα στὸ σταθμὸ, νὰ φαινόμεστε στοὺς Τούρκους, ποῦ εἶχαν τὸ σταθμὸ τους ἀντίκρου στὸ δικό μου καὶ σὲ 60 μέτρα μακρὰ καὶ ποῦ πηγαينوερχόνταν στὸ σταθμὸ μας ὅπως κι' ἐμεῖς στὸ δικό τους, σὰν εὐζῶνοι ποῦ ἤλθαμε γιὰ ἐνίσχυσι τοῦ σταθμοῦ.

Ξεκινήσαμε λοιπὸν ἀπὸ τὸ Καρατζόλι τὴ νύχτα ποῦ ὄλοι κοιμόντουσαν, ντυμένοι εὐζωνικά πλέον, καὶ ἀπὸ κάτι γιδοστράτες ἀπάνω στὰ ἄγρια βουνὰ ἐφθάσαμε κατὰ τίς 2 ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα κάτου ἀπὸ τὸ σταθμὸ μας, σ' ἕνα συμφωνημένο μέρος ποῦ μᾶς περίμεναν μερικοὶ εὐζῶνοι μας γιὰ νὰ δώσουν βοήθεια νὰ μεταφερθοῦν κανόνια καὶ πυρομαχικά ἀπὸ κεῖ ὡς τὸ σταθμὸ μὲ τὰ χέρια. Ἄμα φθάσαμε, ξεφορτώσαμε τὰ μουλάρια τὰ ὁποῖα μὲ τοὺς ὀδηγοὺς τους κατηφόρησαν πάλιν γιὰ τὸ Καρατζόλι, καὶ ἄρχισε ἡ μεταφορὰ ὄλων τῶν ὑλικῶν στὸ σταθμὸ.

Ἡ μεταφορὰ τελείωσε, εὐτυχῶς, μισὴ ὥρα πρὶν νὰ χαράξη καὶ ἔτσι δὲν μᾶς πήραν μυρωδιὰ οἱ Τούρκοι.

Μέσα στὸ σταθμὸ ἐκρύψαμε τὰ κανόνια καὶ τίς ὀβί-

δες ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ σακκιά τὸ ἀλεύρι ποῦ εἶχε ὁ σταθμὸς, γιατί ἐκεῖ ἐζύμωναν καὶ ἔψηναν τὸ ψωμί τους.

Ἡ χαρὰ τῶν εὐζῶνων ὅταν μᾶς εἶδαν καὶ φθάσαμε μὲ τὰ κανόνια δὲν λέγεται. Τὰ κανόνια τὰ βάφτισαν ἀμέσως «τὰ παιδάκια μας» κι' ἀπάνω σ' αὐτὰ ἔπλαθαν ὄνειρα νικῶν καὶ θριάμβων. Ὁ ἐνθουσιασμός, ἰδιαίτερος, τοῦ λοχία τοῦ Μήτσου, ἦταν τόσο μεγάλος, ποῦ πολλές φορές, στὶς κουβέντες μὲ τοὺς Τούρκους τοῦ ἀντικρουνοῦ σταθμοῦ, κόντευε νὰ προδώσῃ τὸ μυστικὸ.

Ἡ φορεσιὰ ἡ εὐζωνικὴ δὲν μὴν πηγαινε καὶ ἄσχημα, ἐκτὸς ἀπὸ τίς κάλτσες ποῦ δὲν μποροῦσα νὰ τίς ἔχω καλὰ τεντωμένες, γιατί ὁ σπάγγος ποῦ τίς τράβαγε μὲ ἔκοφτε στὴ μέση· ἔτσι φαινόμενα λιγάκι παληοεὐζῶνας· εἶχα φροντίσει νὰ κακομεταχειρισθῶ καὶ λιγάκι τὸ πρόσωπό μου καὶ τὰ χέρια μου γιὰ νὰ φαίνωμαι σωστὸς δεκανέας τσοληᾶς, ἔστω καὶ παληοτσοληᾶς.

Ἄμα καλοξημέρωσε κι' ἤπιαμε τὸν καφέ μας νάσου κι' ἔφτασε ὁ δεκανέας τοῦ ἀπέναντι τουρκικοῦ σταθμοῦ ποῦ ἦταν ἐπὶ κεφαλῆς καμμιὰ δεκαπενταριά Τούρκων· οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς ἦταν ἀνατολίτες καὶ τρεῖς ὡς τέσσερες ἄρβανίτες ὅπως καὶ ὁ δεκανέας τους, ὁ ὄμπασης. Οἱ Ἄρβανίτες μιλοῦσαν ὄλοι ἑλληνικά· ἴσως μὲ λίγη χοντρή προφορὰ σὰν τοὺς δικούς μας Ἄρβανίτες.

Γρήγορα ἔπιασα φιλία μαζί του καὶ πηγαίνα συχνὰ στὸ σταθμὸ του ὅπου τσακίζονταν νὰ μὲ περιποιηθῇ ὁ λοχίας μας, ὁ Μήτσος, ποῦ πάντα μὲ συνώδευε, πολλές φορές κόντευε νὰ μὲ προδώσῃ, γιατί ξεχνοῦσε πὼς ἦμουν ὑφιστάμενός του καὶ ὅταν τοῦ ἐπρόσφεραν πρῶτα σ' αὐτὸν τὸν καφέ ἢ τὸ τσιγάρο τὸ ἔδινε σὲ μένα· εὐθὺς ὁμως καταλάβαινε τὸ λάθος του καὶ ἔλεγε στὸν ὄμπαση: «εἶναι ξαδερφάκι μου ὁ δεκανέας καὶ εἶναι καὶ δικηγοράκος»· ἔτσι ἔγινε καὶ ξάδερφος τοῦ Μήτσου.

Πέρασε ὁ Φλεβάρης καὶ ὁ μισὸς Μάρτης μὲ σύρτα-φέρτα στὸ σταθμὸ τους καὶ στὸ δικό μας, μὲ τραταμέντα καὶ φιλίες. Κάθε ἀπόγιομα χορὸς μὲ τραγοῦδι ἐκείνων ποῦ χόρευαν καὶ τὸ μουζοῦκι τοῦ Μήτσου ποῦ συνώδευε· χορὸ ἐμεῖς, χορὸ ἀπέναντι καὶ οἱ Τούρκοι· ὁ δικός τους ὁμως χορὸς, κάθε ἄλλο παρά χορὸς ἦταν· κάτι πελώρια πηδήματα χωρὶς χάρι, χωρὶς οὔτε νὰ ἀκολουθοῦνε τὸ τραγοῦδι. Ποῦ ὁ δικός μας ὁ τσάμικος ποῦ καμμιὰ φορά, ἰδίως τίς παρμονές τοῦ πολέμου, ἔχόρευαν οἱ δικοὶ μας εὐζῶνοι μὲ τοὺς γκράδες χισισί καὶ τίς παραμαλιές σταυρωτές στὸ στήθος καὶ γύρω στὴ μέση· δὲν ἐχόρταινα αὐτὸ τὸ χορὸ καὶ κάθε μέρα περίμενα πότε θάρρη ἢ ὦρα νὰ ἀκούσω τὸ «ποῖός στο εἶπε Κεφαλόβρυσο, ποῖός στο εἶπε Κρύα βρύση—ποῖός στο εἶπε στὴν ἀγάπη μου καὶ λέει νὰ μὲ χωρίσῃ» ἢ μᾶλλον νὰ μὲ «χουρίσῃ» ὅπως τὸ λέγαν οἱ εὐζῶνοι ποῦ ἦσαν οἱ

περισσότεροι παιδιά της Γκιώνας και της Λιάκουρας, και να καμαρώσω τη λεβεντιά αυτών που χόρευαν. 'Ο Μήτσος, όμως, και στο χορό και στο τραγουδι τους περνούσε όλους, λές και στη ζωή του δηλαδή έκανε τίποτ' άλλο από τραγουδι και χορό' έτσι είχε φτάσει σε μια τελειότητα που την ζήλευαν οι άλλοι και προσπαθούσαν να τον μιμηθούνε' άκουσα μάλιστα μία φορά τη συζήτηση μεταξύ του Καραμπάρμπα και του Στρατού πως βαρεί ο Μήτσος τη φούντα του τσαρουχίου στο χορό.

Μέρα με την ημέρα τα πολιτικά εθόλωναν και η δυσπιστία από το ένα μέρος κι' από το άλλο μεγάλωνε' μπήκαν περισσότεροι σκοποί και κανονίσαμε και περιπολίες τη νύχτα' ή δικές μας περιπολίες δέ μπορούσαν να ζυγώσουν στον τουρκικό σταθμό, γιατί οι Τούρκοι είχαν ένα γκέγκικο σκυλί που έπερνε από μακριά μυρουδιά κι' άρχιζε το γαύγισμα' έτσι περιοριζόμαστε να φυλαγόμαστε από τ' άλλα μέρη' οι εϋζωνοί και πυροβολητές κοιμώντουσαν με τους γκράδες γιομάτους άγκαλιά.

Μιά ημέρα, θά ήταν άπάνω-κάτω δέκα ημέρες πριν ανοίξει το τουφέκι, ήλθε ο δμπασης καθώς και άλλοτε' βγήκαμε να τον δεχθούμε και τον πήραμε στο σταθμό' τον είδαμε, όμως, πολύ σοβαρό αυτήν την φορά και τον ρωτήσαμε τί τρέχει' μάς λέει: «άκοιστε παιδιά, φαίνεται πως τραβήκαμε για πόλεμο και θέλω να σας ειπώ ότι αν τύχη κι' ανάψει το τουφέκι που εγώ θά βρίσκουμαι στο σταθμό σας ή έσεϊς στο δικό μου, πρέπει σάν παλληκάρια να χωριστούμε, να πάη καθένας στο σταθμό του, και τότε ν' ανοίξουμε τουφέκι' να μη γίνη καμιά μπαμπεσιά». Του δώσαμε το λόγο μας και μάς έδωσε το δικό του ότι έτσι θά γίνη, και είμαστε άποφασισμένοι αυτόν το λόγο να τον κρατήσουμε.

Εκείνες τις ημέρες έφτασε κάτω στη χαράδρα δλη ή πυροβολαρχία και ένας λόχος πεζικού' κατασκηνώθηκαν μέσα στο λόγγο της χαράδρας και δεν φαινόταν στους Τούρκους' μονάχα οι άξιωματικοί ανέβαιναν άπάνω στο σταθμό και ο στρατηγός Κοντούλης, ύπολοχαγός τότε, έπήγαινε μ' ένα δίκανο στον ώμο, σάν κυνηγός, στους σταθμούς τους τουρκικούς του Ταφήλ και της Χόντζα-μάντρας, που οι περισσότεροι ήσαν 'Αρβανίτες και τους μιλούσε άρβανίτικα και αυτοί ένθουσιάζοντο μ' αυτό. Αυτοί οι Τουρκαρβανίτες όταν άναψε το τουφέκι και είδαν μία στιγμή τον Κοντούλη του φώναξαν να κρυφτή για να μην τον σκοτώσουν' το φυλετικό τους άσθημα ήταν άλήθεια μεγάλο' αλλά και ή περιφρόνησί τους προς τους Τούρκους ήταν τόση που άγαπούσαν περισσότερο έμας. Τους άνατολίτες στρατιώτες τους μετεχειρίζετο ο δμπασης με τέτοια βαναυσότητα που μία φορά του έκαμα παρατήρησι, γιατί να τους φέρνεται έτσι' μου άπάντησε: «αυτούς τους παλιονικιάρους τους συχαίνομαι που τους βλέπω άκόμα».

Όσο βλέπαμε πως ο πόλεμος θά γίνη τόσο και περισσότερο έξεταζαμε τα γύρω μας σημεία και καταλήξαμε στο τί ο καθένας θά κάμη και ποιά θέσι θά πιάση. Έν τω μεταξύ ήλθε και μία καινούργια διαταγή του 'Αρχηγείου που μάς χάλασε το μυαλό' τίποτα λιγότερο τίποτα περισσότερο, ή διαταγή έλεγε: «αν συμπλακούν οι παρακείμενοι σας σταθμοί, σεϊς όχι μόνον δεν θά συνεχίσετε το πύρ, αλλά θά φροντίσετε να καθουχάσετε και τους συμπλακέντας» και ή διαταγή έτελείωνε: «ο παραβάτης της παρούσης θά θεωρηθί ένοχος έσχάτης προδοσίας». Αυτή ή τελευταία φράσι μάς λύγισε τα γόνατα' δεν ξέραμε τί να κάνουμε.

Τέλος ξημέρωσε ή 6 'Απριλίου' κατά τας 8 το πρωί είδαμε μακριά στο Γκριτζόβαλι να πέφτουν τουφεκίες από τους δικούς μας και τους Τούρκους' άμέσως διάταξα και βγήκαν τα κανόνια από κάτω από τα σακκιά του άλευριού και άρμολογήθηκαν και οι πυροβολητές ήσαν έτοιμοι να τα βγάλουν έξω και να ταχθούν προς πυροβολήσιν στο μέρος που είχα όρισει για κάθε κανόνι' έμέναμε σ' αυτή τη στάσι για καμιά ώρα ως που είδα ότι στο Γκριτζόβαλι άρχισαν ή κανονίες από το ένα μέρος κι' από τ' άλλο' τότε λέω στο λοχαγό του πεζικού που ήταν ως αρχαιότερος και ο διοικητής σε όλους μας, ότι αυτό που γίνεται στο Γκριτζόβαλι δεν είναι πειά συμπλοκή, άλλ' άρχισε ο πόλεμος και πρέπει να μη χάνουμε καιρό πολύτιμο και ν' άρχίσουμε' αυτός όμως δεν ήθελε να αναλάβη την εϋθύνη και μου έπρότεινε να στείλουμε στο Καρατζόλι, που ήταν ή έδρα του τάγματος, να λάβουμε οδηγίες' δηλαδή να καθώμαστε με σταυ-

ρωμένα τα χέρια για έξη ώρες, δσες χρειαζόντουσαν να πάη και να έλθη ο άγγελιοφόρος, που θά σέλναμε' μα σε αυτό το διάστημα μπορούσαν οι Τούρκοι να γίνουν πολλοί και να μάς τσακίσουν' τότε του είπα ότι εγώ θά βγάλω τα κανόνια να χτυπήσω' μου άπάντησε ξερά: «κάνε δ,τι θέλεις». Είδα άμέσως το γενναίο διοικητή του σταθμού και φίλο μου πλέον Π. Μπουλαχάνη, άνθουπολοχαγό, και του λέω: «Παναγιώτη θά βγάλω τα κανόνια και θά χτυπήσω». 'Ο μακαρίτης Μπουλαχάνης μου λέει: «εγώ γράμματα δεν ξέρω για να καταλάβω τί πρέπει να γίνη, αλλά θά είμαι μαζί σου σε δ,τι έσύ νομίζεις καλό». Με τη τελευταία του λέξι έφυγε το παράγγελμα μου: «έμπρός προς πυροβολήσιν». Τα κανόνια βγήκαν έξω και οι εϋζωνοί έπιασαν την ξερολιθιά που ήταν γύρω από ένα γαιωδετικό σήμα και άπέναντι στον τουρκικό σταθμό και άρχισε το τουφεκίδι και ο κανονιοβολισμός. Με το ένα μου κανόνι χτυπούσα το Ταφήλ και με το άλλο το σταθμό Χόντζα-Μάνδρα που μπροστά του ήταν σε άκροβολισμό ένα τουρκικό τάγμα' ή δεύτερη άπόσταση ήταν 600 μ.

Με τις πρώτες κανονίες τα άλλα τέσσερα κανόνια πήγαν στη θέσι τους και άρχισαν πύρ κατά του τουρκικού τάγματος' έπίσης ο λόχος του πεζικού και ίδίως ή διμοιρία του γενναίου Κοντούλη άρχισε το πύρ' ο λοχαγός του πεζικού, δυστυχώς άκούμπησε τις πλάτες στον τοίχο του σταθμού και δεν το κουνούσε άπ' εκεί' μάλιστα σε μία στιγμή με κάλεσε και μου είπε: «έ... τώρα τους έβαλες μπροστά και κάνουν τη δουλειά τους οι δικοί σου, έλα και κάτσε τώρα κοντά μου» του άπάντησα μόνο: «σάν δεν ντρέπεσαι» κι' έπήγα στους πυροβολητές μου. 'Ολοι μου φώναζαν να πέσω χάμω και να πηγαινώ μπουσουλώντας, αλλά δεν το έκαμα' είχα άρπάξει τρεις τέσσερες σφαίρες, δύο στο ντουλαμά, μία στο φέσι και μία μου έκοψε τη σόλα του τσαρουχίου. Και από τους πυροβολητές μου δεν έπαθε κανείς, γιατί λίγο βάζε σταξε το τουφέκι κατ' έπάνω μας από το τάγμα της Χόντζα-Μάνδρας' ύστερα έστριψε κατά τη διμοιρία του Κοντούλη και την πυροβολαρχία.

Όμηρική ήταν ή μεταξυ δικών μας και Τούρ-

κων του άπέναντι σταθμού λογομαχία. «Βρέ 'Ισμαήλ τί κρύβεσαι; σήκω σάν άντρας να πολεμήσουμε» και του 'Ισμαήλ προς τον Καραμπάρμπα: «Ρέ Καραμπάρμπα, αν σου βαστάη βγάλε λίγο το κεφάλι σου να σε ιδώ και να με ιδής». Δεν ξεγέλαγε, όμως, ο ένας τον άλλον ως που σε μία στιγμή ένας άλλαλαγμός μεταξύ των εϋζώνων μας και μία φωνή, «τόν κράτησε ο Καραμπάρμπα», δηλαδή είχε σκοτώσει έναν ο Καραμπάρμπα σε μία στιγμή που τουφέκισε μόνος και είδαν όλοι ότι ο Τούρκος έπεσε.

Κατά το μεσημέρι είχαν φύγει ή πληγωθεί και σκοτωθεί οι Τούρκοι του Ταφήλ' μόνος είχε μείνει ο δμπασης' τον έκρατούσε εκεί το μίσος του για μένα' για τη μαμπεσιά που του έκαμα να τον γελώ τόσο καιρό ότι ήμουν κι' εγώ δεκανέας' κρυμμένος πίσω από το σταθμό, έβγαινε από καιρού σε καιρό και μου τίναζε μία τουφεκιά, αλλά τόσο βιαστικά που ή σφαίρες του σφύριζαν πολύ μακριά μου' πήρα κι' εγώ ένα τουφέκι και σήμαδευσα στη γωνιά που έβγαινε' αλλά κι' εγώ φαίνεται βιάστηκα και δεν τον πέτυχα' κανονία δεν άξιζε για έναν

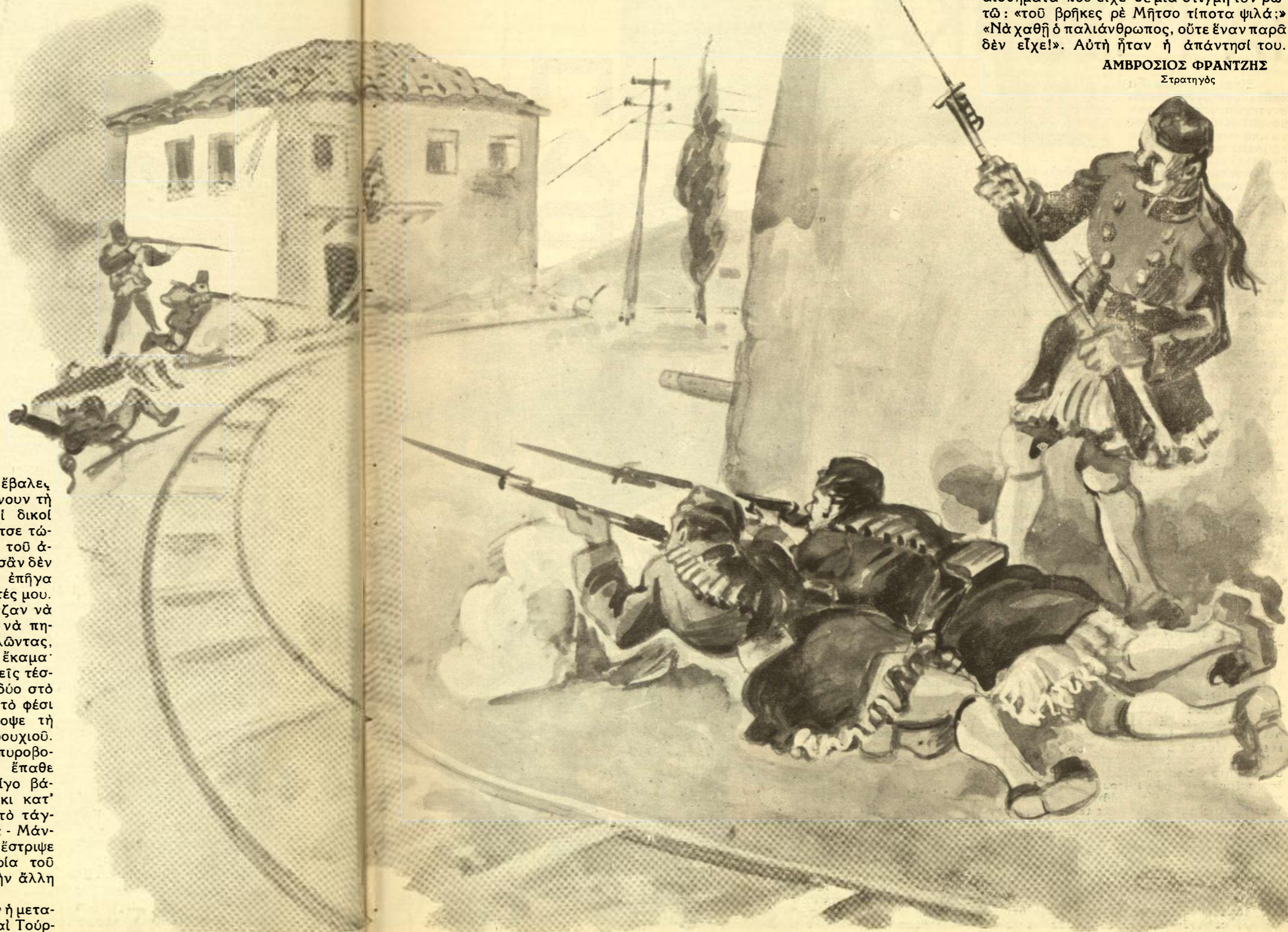
άνθρωπο' τόσο όμως ήταν το μίσος του έναντιόν μου, που σε μία στιγμή, πετιέται μπουσουλώντας σάν φεϊδι και χώνεται πίσω από μία μικρή ξερολιθιά μπροστά στο σταθμό του για να με σκοτώση, χωρίς να κινδυνεύση' δεν πρόφτασε όμως να βάλη το μαρτίλι του άνάμεσα στις πέτρες και διάταξα να πυροβολήση ένα κανόνι που είχε μείνει γιομάτο άπάνω στην ξερολιθιά' και το αποτέλεσμα είνε ότι ο δμπασης έγινε κομμάτια.

'Αφοι και αυτός σκοτώθηκε, σιγά-σιγά και προφυλακτικά προχώρησε ο Μήτσος με τρεις-τέσσερες εϋζώνους κατά το Ταφήλ' ήλθε ή ώρα για... το ψάξιμο.

Σε λίγο όμως εγύρισαν πίσω και ο Μήτσος μου είπε πως βρήκε τον δμπαση γινομένο θρόψαλλα' είχε όμως πάρει ένα ύφος λυπημένο πολύ και τον έρώτησα γιατί είναι έτσι' μου είπε: «δεν ξερ'ς κύρ άνθουπολοχαγέ μ', ή καρδιά μ' σκίστηκε στα δύο' να τον λαβώνωμ' να τον πιάνωμ' αίχμαλωτο, μάλιστα' μα να σκοτώσουμ' τέτοιο παλληκάρ, τέτοιο φίλο, δέ βαστάει ή καρδιά μ'.

'Ομολογώ ότι συγκινήθηκα πολύ για τέτοια εϋγενή αίσθημα που είχε' σε μία στιγμή τον ρωτώ: «του βρήκες ρέ Μήτσο τίποτα φιλά;» «Νά χαθί ή παλιάνθρωπος, ούτε έναν παρ'ά δεν είχε!». Αυτή ήταν ή άπάντησί του.

ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΦΡΑΝΤΖΗΣ
Στρατηγός

Η ΘΑΛΑΣΣΑ

ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ

Ε
Υ
Θ
Υ
Μ
Ε
Σ

Σ
Ε
Λ
Ι
Δ
Ε
Σ

Π
Α
Ρ
Α
Τ
Ι
Σ
Ο
Υ
Κ
Λ
Ι
Α
Τ
Η
Σ

Είναι γνωστόν ότι κάθε συντροφιά, κάθε συντεχνία, κάθε επάγγελμα και γενικώς κάθε κοινωνικό συγκρότημα έχει τα μικρά του μυστικά και ότι εκεί μέσα μερικοί χτυπητοί τύποι έχουν το παρατσούκλι τους με το όποιον ως επί το πλείστον ονομάζεται εις την παρέα ο κατοχος του τίτλου, ο οποίος εις τ τέλος-τέλος εκών-ακών αναγκάζεται να αποδεχθή τούτον τόν τίτλον, είτε τιμήν του φέρει, είτε, συνηθέστερον, του υπενθυμίζει λυπηρόν τι γεγονός, πράξιν του βίου του ή φυσικήν δυσμορφίαν.

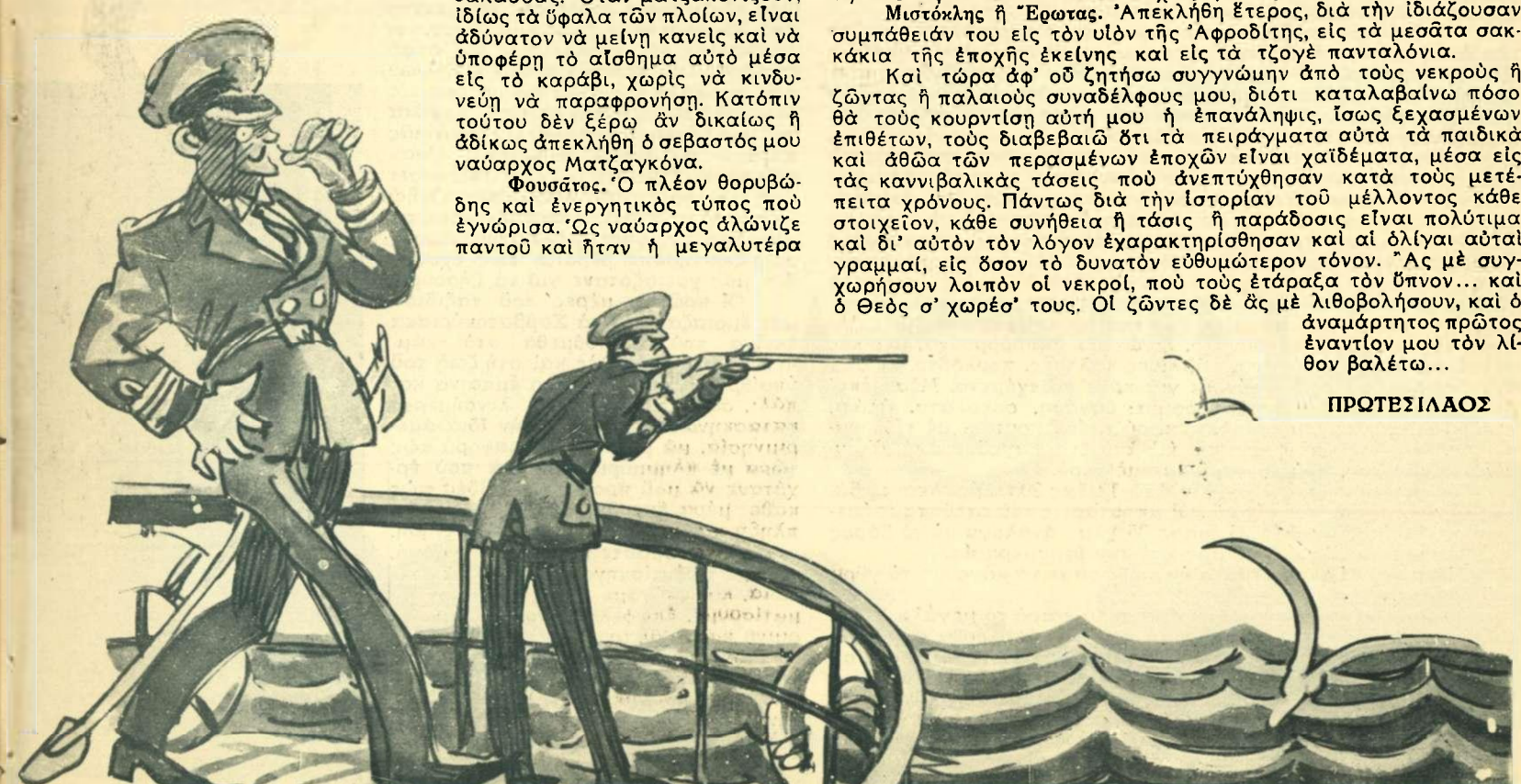
Εκεί, όμως, που το πράγμα έχει υπερβή πάν όριον είναι το Πολεμικό Ναυτικό. Αφ' ης μηδ' στη Σχολή των Δοκίμων, σου κολλούν σαν μπάλαστρι ένα παρατσούκλι, το όποιον εάν σε κουντίξη σου έμεινεν έφ' όρου ζωής. Εάν είσαι λίγο έξυπνότερος από τους άλλους κάνεις πως δεν σε πειράζει, όποτε υπάρχει έλπις να σου το ξεχάσουν. Κουντίστηκες όμως, όταν τό άκουσες; Πάει χάθηκες! Πρέπει και εις τό άγγελτήριο του μνημοσύνου σου να σου προσθέσουν από κάτω από τό όνομα και τόν τίτλο σου, τό παρατσούκλι σου, αν θέλεις να μάθουν πραγματικά οι γνωστοί σου ότι πρόκειται περί σου και όχι περί συνωνυμίας. Τό παρατσούκλι εις τό Πολεμικό Ναυτικόν είναι γενικό. Από τους αξιωματικούς μέχρι των υπαξιωματικών και των ναυτών, όλοι έχουν τό παρατσούκλι τους, με τό όποια συνήθως αναφέρονται εις τις παρές τους. Είναι ζήτημα αν πέρασεν έστώ και ένας από τό Πολεμικό μας Ναυτικόν, χωρίς να πάρη ένα τουλάχιστον παρατσούκλι. Τώρα όσον άφορά την ονοματολογίαν αυτών των παρατσουκλιών, πρέπει να σάς υπενθυμίσω, ότι από των αρχαιοτάτων χρόνων τό Ναυτικό πάντοτε ήτο άτίθασσον, φιλοσκόμμιον, βλάσφημον και άθυρόστομον. Τό παρατσούκλι κολλάει σαν τους έλώδες, σαν τή γρίπη. Δεν έξερεις από πού θα σου έρρη τό μικρόβιον και πότε θα σου κολλήση. Μιά φορά όμως που σου κόλλησε, άπελπίσου, ώ άνθρωπε, ότι θα τό βγάλη από πάνω σου. Αντιθέτως μάλιστα, όσο περισσότερον πασχίσεις να τό ξεκολλήσης, τόσο περισσότερον κολλάει επάνω σου και εισαι όποικρεωμένος να τό σέρνεις έφ' όρου ζωής σαν την χελώνα που σέρνει τό καρβουκι της. Και τώρα πως γεννιόται τό παρατσούκλι; Πρώτων στοιχείον είναι σωματική της ιδιότης ή δυσμορφία ή τικ του κατόχου του. Θά σάς αναφέρω μερικά διά να καταλάβετε.

Ο Τσιούπης. Έσάς ή λέξις δεν σάς λέγει τίποτε. Έν τούτοις πρό τιων δεκαετηρίδων, ούτως άπεκαλείτο σπουδαίος τις ναύαρχος, έγγονος μεγάλου ναύαρχου του άγώνος, διότι έτρεφε μακρύ όπομούσιον, ποιάν τινα όμοιότητα έχων με τό γένειον των γνωστών κερασφόρων τετραπόδων. Άλβανιστί ό τράγος λέγεται τσιούπης, την δ' έποχην έκείνην ή Άλβανική ήτο περισσότερον γνωστή της Έλληνικής, ίδια εις τό κατώτερον του Π. Ναυτικού προσωπικόν.

Αυτιάς. Άλλος ναύαρχος, φέρων ένα των μεγαλύτερων όνομάτων της Έλληνικής Ιστορίας. Η φύσις τόν έπροίκισε με όργανα άκοής των όποιων ή κόγχη έξωτερικώς ήτο υπερβαλόντως άνεπτυγμένη. Μουντζούρης. Συνώνυμος του προηγουμένου. ένδοξος ναύαρχος και ούτος. Ξραίος άνδρας, αλλά μελαχρινός περισσότερον του δόντος.

Μιξοπόλιος. Έκαλείτο ούτω πως πλοίαρχός τις, διότι από νεαρωτάτης ηλικίας, τρέφων άρειμάνιον μύστακα και γένιον, κατά την μόδαν της έποχής εκείνης, ειχε τό άτύχημα να τό Ιδη λαν προώρως λευκαινόμενα. Μη λησμονείτε δε, ότι την έποχην εκείνην πρώτων στοιχείον και συστατικόν του ώριμου άνδρός ήτο να τρέφη τόν μεγαλοπρεπέστατον μύστακα, όστις συστρεφόμενος έπιχαρίτως διά του δείκτου και του λιχανού άπεκαλείτο «όγκιστρον του έρωτος», άπέτελει δε ούτος έθνικήν παράδοσιν, έφ' ή και ένδοξός τις ναύαρχος διά σήματος άνηγόρευεν εις τους αξιωματικούς τό ζυριζέιν τόν μύστακα, διότι τό νέον τούτου έθιμον ήτο ξενικόν και αντίθετον προς τας έθνικάς παραδόσεις. Ματαίως προσεπαθήσαμεν να τόν μεταπέσωμεν, ύπομιμησκοντες εις αυτόν, ότι οι αρχαίοι Σπαρτιάται έξύριζον τόν μύστακα και καθ' όσον γνωρίζω ούδέποτε συνεώρθεεν εις τόν υιόν του την συνήθειαν αυτήν.

Καπλαιάς. Θεούλη μου, τόν θυμούμαι και ακόμη τρέμω! Ο πειό γρουσούζης άνθρώπος που ένγέννησεν ή φύσις. Δεν χρωστούσε να πη καλή κουβέντα σε άνθρωπο. Έκαλείτο έτσι διότι ήτο πολύ άδύνατος και από την πλάτη του έως τό στήθος του τό πάχος του δεν ήτο μεγαλύτερον από τους καπλαιάδες που κολλούν εις τά ξύλα, όταν φτιάνουν τά διάφορα ίμιτασιόν έπιπλα.

Άτλας. Άλλος ναύαρχος τούτος, ό όποιος ειχε μιαν νομανίαν. Να θέλη ν' άνορθώνη τό ρωμείο. Καθώς ήτανε ψηλός και λίγο καμπούρης, ειχε μιαν γελοιογραφίαν που του ειχαμε τότε κάμει, παριστάνετο φέρων την ύδρόγειον επί των στιβρών ώμων του και έτσι του έμεινε γιά παρατσούκλι τό όνομα του γνωστού γίγαντος της μυθολογίας.

Πασσάς. Όγκώδης δυσκίνητος καλοφαγάς, και πολυφαγάς, ειχεν όλα τά στοιχεία των πασσάδων της παλαιάς Αύτοκρατορικής Τουρκίας και όχι των πασσάδων του κυρίου Κεμάλ Ατατούρκ.

Κουδρος. Ταύρος άντοχής προς πάσαν κατεύθυνσιν. Κάποτε έν ευθύμια διατελών προσεπάθει να σπάση μιαν αυλόπορτα με τις γροθιές, πράγμα που έν τέλει έπέτυχε. Τό ήχηρό γέλιο του έμεινε παροιμιώδες. Κουδρος τότε, κατ' αναγραμματισμόν εκ του Κουδρος, ήρεσκόμεθα ν' άποκαλούμεθα οι «Σημαιοφόροι» διά την παραδειγματικήν άταξίαν, ήτις έχαρακτήριζε τόν βίον μας. Ο περι ού δ λόγος μέχρι σήμερα άποκαλείται Κουδρος, ως ό εκδηλώτερος τύπος των Κουδρων της έποχής εκείνης.

Γιατρός. Ο αντίπους του Κουδρου. Μικρός, άδύνατος, διολύγολος, ειχεν έξωτερικήν εμφάνισιν όχι μαχίμου αξιωματικού. Ίδιωτεύει και αυτός σήμερα, δεν παύει, όμως, ν' άποκαλείται παρ' ήμων γιατρός.

Μπέεες. Ο άκακώτερος αξιωματικός που έχω γνωρίσει ποτέ μου, χωρίς τούτο να του έλαττώνη ούδ' επ' έλάχιστον τά άλλα του τεχνικά και ναυτικά προσόντα. Άποκαλείται ούτω εκ της φωνής του άθωοτέρου τετραπόδου της φύσεως, του προβάτου, προς δ θέλουν να ειπουν ότι έχει και ποιάν τινα όμοιότητα.

Παίδας. Τόν παλαιόν καιρόν οι ναυτοπαίδες έξ άν προήγοντο οι υπαξιωματικοί εκαλούντο κοινώς Παίδες. Ο λεγόμενος λοιπόν άπεκλήθη ούτω από τους συμμαθητάς του, της Σχολής Δοκίμων, διότι ή έν γένει σιλουέττα του και τό έξωτερικόν προσήκε μάλλον εις ναυτοπαίδα και όχι εις Δόκιμον. Άπεκαλείτο και Μπακαλογιάννης διά τόν αυτόν λόγον.

Και τώρα θα έλθω εις την δευτέραν κατηγορίαν, εκείνων που έδόθησαν δι' ώρισμένης ψυχικής ιδιότητος ή έπαγγελματικής ιδιοτροπίας ή τέλος χαρακτηριστικής τάσεως των εικονιζόμενων προσώπων. Η κατηγορία τούτων ειχε και ή πολυπληθεστερά. Ας αναφέρω και μερικά από αυτά:

Μέττερνιχ. Σπουδαίος, από τους παλαιούς ναύαρχους. Ουτε ήξευρες διατί σε εκαλούσε, τί ειχε μέσα στο κεφάλι του, τί ήθελε και τί θα έκανε, έστω αν σε κρατούσε να μιλήη μαζί σου γιά μιá ώρα δλάκερη. Έχει μείνει παροιμιώδης ή φράση με την όποια άρχιζε, ευθύς ως τόν άντίκρουζες—«Τί νέα κύριε;» ένώ συγχρόνως έχάιδευε χαρακτηριστικώς τό γένι του. Ήταν λοιπόν ή δεν ήταν διάσημος διλωμάτης;

Σακαράκας. Ειχε την μανία να βγαίνει περίπατο με στολή και σπαθί τά παλιά εκείνα χρόνια, πράγμα όχι και τόσο συνειθισμένον και γι' αυτό του εκόλλησαν τό επώνυμον με τό όποιον τόν ένγνωρίσαμε και έμεις.

Όρολόγας. Πολύ μετρημένος ναύαρχος που έπήρε τό παρατσούκλι αυτό, διότι ήτο έξαιρετικά λεπτολόγος και κατέτριβε τόν χρόνον του περισσότερον εις τά μικρά επί βλάβη των σπουδαίων.

Ματζαγκόνα. Ο Ικανώτερος, ψυχραιμότερος και έξυπνότερος αξιωματικός που ένγνώρισα εις τό Πολεμικό μας Ναυτικόν. Άλλοιμόνον σου όμως αν έπεφτες στη γλωσσίτα σου. Σε έσφαζε με τό μπαμπάκι. Γιά να καταλάβετε, όμως, γιατί άπεκλήθη ούτω, πρέπει να σάς έξηγησω ότι ματσαγκόνι εις τό ναυτικό καλείται ένα ειδικό σφυρι με όξείαν την άκρη που χρησιμοποιούμεν διά να κτυπάμε τις λαμαρίνες και να βγάζωμε με αυτό τά παλιά χρώματα και τις σκουριές που τις γεμίζει ή ύγρασία της θάλασσας. Όταν ματζακονίζου, ίδίως τά ύφαλα των πλοίων, είναι άδύνατον να μείνη κανείς και να υποφέρη τό αίσθημα αυτό μέσα εις τό καράβι, χωρίς να κινδυνεύη να παραφρονήση. Κατόπιν τούτου δεν έξέρω αν δικαίως ή άδικως άπεκλήθη ό σεβαστός μου ναύαρχος Ματζαγκόνα.

Φουσατός. Ο πλέον θορυβώδης και ένεργητικός τύπος που ένγνώρισα. Ως ναύαρχος άκόνιζε παντού και ήταν ή μεγαλύτερα

του εύχαριστήσις να κάνη θόρυβο και να γκρινιάζη με δλους και με δλα. Περι αυτόν συνεκεντρούτο πάντοτε πλήθος ή καλούμενων όπως παρατηρηθούν ή αίτούντων επανόρθωσιν διά γενομένην άδικίαν. Έφ' ή και ό άνωτέρω τίτλος.

Γιουβετσάδας. Σπουδαίος διά την ειδικότητά του, εις τους μεζέδες και γενικώς εις την γαστριμαργίαν.

Φαλάβ. Τόν θυμάμαι και παγώνει ακόμα τό αίμα εις τις φλέβες μου. Τέτοιον τρόπον μάς ειχεν έμπνεύσει από τη Σχολή, ό από πάσης άλλης άπόψεως λαμπρός όδτος αξιωματικός. Εις κάποιο μυθιστόρημα της Άφρικής μας άνεφέρετο ένας άρχηγός των άνθρωποφάγων της Άφρικής με τό όνομα τούτο, τό όποιον του έταίριαζεν, ακόμη περισσότερον, διότι ήτο από τους πλέον σκουρόχρωμους νέους της έποχής εκείνης. Άπεκαλείτο και ψυσαροφάβ από ένα τικ που ειχε να αναπνήη ευευρικά.

Φοίγκος. Πατριώτης του ήρωος του Καραγκιόζη, που έχει τό ίδιον όνομα. Παροιμιώδως άτσάλος, ευθύμος και καλφώνος, δι' ή και έλαβε τόν τίτλον εύγενείας, που αναφέρω.

Κοντινάρας. Δικαίως ή άδικως δεν έξέρω, διότι αν και σύγχρονός του, δεν τόν είδα ποτέ να παίζη, έφημίζετο ως ό καλότερος παίκτης κοντινάς. Μη νομίσετε δε ότι έμεις οι ναυτικοί είμεθα χαρτοπαίκτης. Καλύτερα να σου βγη τό μάτι παρά τό όνομα. Έγώ μπορώ να σάς βεβαιώσω, ότι στην Έλλάδα οι όλυγώτερον χαρτοπαίκτης είναι οι ναυτικοί.

Κάργας ή Καργαδόσος. Τά νεύρα του χριστιανού αυτού ήσαν, και μου φαίνεται πως έξακολουθούν να είναι ακόμη νευτώμενα πάντοτε σαν τις χορδες του βιολιού. Και επειδή εις την ναυτικήν διάλεκτον τά τενωμένα σχοινιά λέγονται καργαριόμενα, όπως ήτο πάντοτε και ή ψυχική του Κάργα διάθεσις, έβαπτίσθη και αυτός με τό όνομα τούτο.

Τρίτη κατηγορία παρατσουκλιών είναι ή όφειλομένη εις τυχαίας συμπτώσεις, έκφράσεις ή πράξεις του εικονιζόμενου, που όμως εκόλλησαν σαν βδέλλες. Παραδειγματος χάριν:

Βατώντας. Άπεκλήθη εις παλαιός ναύαρχος διότι ειχε ένα κτήμα εις τόν Βατώνα της Εύβοίας.

Γλάρος. Άλλος ναύαρχος, διότι κάποτε ειχε την μανία να σκοτώνη γλάρους με ένα Φλωμπέρ.

Θεός. Άπεκλήθη έτερος Καπαδόκης, μακαρίτης σήμερα, διότι όηρητων ποτέ εις τό Ύπουργειον, ήτο τό λύειν και δεσμεΐν παντός ζητήματος, άληθής θεός, πανταχού παρών και τά πάντα πληρών, ό θεοσούρος των αγαθών και ζωής χορηγός κλπ.

Πεσκεσά-έφέντης. Έτερος Καπαδόκης, διότι ειχε τό άτύχημα εις τόν πόλεμον του 12 να του στείλουν από την Τένεδον ένα πεσκόσι, όπερ έθεωρείτο τότε έγκλημα καθοσιώσεως διότι τό έδέχθη. Ο tempora ο mores!...

Γκαόν-Πέρος. Άπεκλήθη έτερος ναύαρχος, έγγονος μεγάλου άρματούλου και στρατηγού του Άγώνος, διότι ειχε τό άτύχημα να μνησθή Γαλλιστί τό όνόματος του πάππου του κάποτε και άνεκαγγάσσαν οι συνάδελφοί του. Άπεκαλείτο και Κάσκας, διότι έσυνήθιζε να φορηή συχνά τό πρώτον εισαχθέν τότε νέον κάλυμμα, κατ' άντιγραφην του Άγγλικού Ναυτικού την Κάσκαν ή Κράνος, ως άποκαλείται αυτή έλληνιστί.

Ναύαρχος Τιπ-Τόπ. Άπεκλήθη άλλος ναύαρχος επίσης έγγονος μεγάλου άρχηγού του Άγώνος, διά την ιδιαιτέραν του κλισίον εις τά παρασκήνια, ίδια του έλαφρού θεάτρου, όπου τότε έπαίζετο ή όμώνυμος όπερέττα.

Μύνας. Άπεκλήθη άλλος συνάδελφος, διότι όταν τόν εκίχησε καθηγήτην της Ύδατογραφίας εις την Σχολήν των Δοκίμων εις άμελή συνάδελφόν μου, ό όποιος εκουμπούρωσεν εις τό μάθημα, του ηύχθη εις άνώτερα και να μάθη καλύτερα «Τά άγια Θεοφάνεια που είναι παχιές ή Μυίγες».

Μιστόκλις ή Έρωτας. Άπεκλήθη έτερος, διά την ιδιάζουσαν συμπαθειαν του εις τόν υιόν της Άφοδτίης, εις τά μεσάτα σακκάκια της έποχής εκείνης και εις τά τζογιέ πανταλόνια.

Και τώρα άφ' ού ζητήσω συγγνώμην από τους νεκρούς ή ζώντας ή παλαιούς συνάδελφους μου, διότι καταλαβαίνω πόσο θα τους κουντίση αυτή μου ή επανάληψις, ίσως έξεχασμένων επιθέτων, τό διαβεβαιώ ότι τά πειράγματα αυτά τά παιδικά και άθώα των περασμένων έποχών είναι χαϊδέματα, μέσα εις τάς καννιβαλικάς τάσεις που άνεπτύχθησαν κατά τους μετέπειτα χρόνους. Πάντως διά την Ιστορίαν του μέλλοντος κάθε στοιχείον, κάθε συνήθεια ή τάσις ή παράδοσις είναι πολύτιμα και δι' αυτόν τόν λόγον έχαρακτηρίσθησαν και οι όλίγοι αυτοί γραμμαί, εις όσον τό δυνατόν ευθύμωτερον τόνον. Ας με συγχωρήσουν λοιπόν οι νεκροί, που τους έτάραξα τόν ύπνον... και ό Θεός σ' χωρέσ' τους. Οι ζώντες δε άς με λιθοβολήσουν, και ό άναμάρτητος πρώτος έναντιον μου τόν λίθον βαλέτω...

ΠΡΩΤΕΣΙΛΑΟΣ

ΠΑΡΙΣΙ

Πάνε τρία χρόνια τώρα που ξεκινήσαμε για να κάνουμε πεζοί τον γύρο του κόσμου. Την απόφαση αυτή δεν την πήραμε για να καταρρίψουμε κανένα αθλητικό ρεκόρ. Κάθε άλλο! Ο κυριώτερος λόγος που μās ώθησε, εκτός από την γοητεία και την ωφελιμότητα της ζωής του υπαιθρου, ήταν η επιθυμία του άνδρός μου, ο οποίος είναι αρχιτέκτων, να δη επί τόπου και να μελετήσει τις διάφορες αρχιτεκτονικές του κόσμου.

Αγαπώντας ανέκαθεν την πεζοπορία, ζηλεύοντας την ζωή των νομάδων, ξεκίνησαμε γεμάτοι ένθουσιασμό, ανήμερα την πρωτομαγιά του 1929, για να επιχειρήσουμε την μεγάλη μας αυτή περιπέτεια: το γύρο του κόσμου δηλαδή με το σακκίδιο στον ώμο και με μόνα εφόδια την εργασία μας.

Έχοντας 5.000 φράγκα στην αναχώρησή μας κατορθώσαμε να καλύψουμε πεζοί την απόσταση Παρισιού-Αθηνών (4000 χλμ. περίπου) σε έπτά μήνες, τρεφόμενοι λιτά και απλά μονάχα με φρούτα, γαλακτερά και άφθονα χόρτα.

Τα εφόδιά μας, που όταν απέκτησαμε περισσότερη πείρα της ζωής στο υπαίθρο τα μετατρέψαμε κατά πολύ, ήταν τα εξής: Είμεθα ντυμένοι με γκρίλφ φανέλλα. Ο Ροζέ, ο άνδρας μου, φορούσε μία κυλόττα γκλόφ και ένα σακκάκι αδιάβροχο. Έγώ φορούσα φούστα, ζακέτα, παπούτσια χαμηλά με σόλες από δέρμα, και μία πελερίνα για τη βροχή.

Τα σακκίδια μας, σακκίδια του καναδικού στρατού, περιείχαν: το αντίσκηνο, καμώμενο από πανί πολύ έλαφρο, σχήματος «καναδικού», ύψους 1 μέτρου και 30 πόντων, μήκους 2 μ. και πλάτους 1 μέτρου και 40 πόντων. Τα στήριγμα του αντίσκηνου άπετελούντο από τρία κομμάτια καλάμι. Επίσης τα σακκίδια περιείχαν: έναν απομονωτήρα από πανί με λάστιχο, μία μάλλινη κουβέρτα, λίγα μαγειρικά σκεύη από αλουμίνιο, περαστά το ένα μέσα στο άλλο, δυο πιάτα, ένα τηγάνι, ηηρούνια, κουτάλια, ένα κυνηγετικό μαχαίρι, ένα σουγιά και μερικές βίδες. Ακόμα είχαμε, όσο το δυνατό, λιγώτερα ασπρόρρουχα, μερικές πετσέτες, σφουγγαρόπανα, μάλλινες κάλτσες, πουλόβερ, κι από ένα ακόμα ζευγάρι παπούτσια για κάθε ένδεχόμενο. Μέσα εκεί βρίσκονταν επίσης μερικά τρόφιμα: ζάχαρη, σοκολάτα, αλάτι, πιπέρι, ξηρά γλυκύσματα, άλευρι, ρύζι, ένα κουτάκι με είδη ραπτικής, ένα άλλο με φάρμακα, κι από ένα παγούρι από αλουμίνιο ο καθένας, που το γεμίζαμε με νερό.

Τα σακκίδια μας εξύγιζαν από 12 έως 20 κιλά, κατά το βάρος των τροφίμων που είχαμε. Οι αποστάσεις που καλύπταμε ημερησίως έποικιλλαν από 25 ίσαμε 35 χλμ., ανάλογα με το βάρος που φέρναμε στους ώμους μας και την θερμοκρασία.

Να με τι λίγα πράγματα κατορθώσαμε να κάνουμε το γύρο του κόσμου.

Ο Ροζέ είχε διοργανώσει από πολύ καιρό το μεγάλο τουτο ταξίδι. Είχε καθορίσει τον δρόμο που θα ακολουθούσαμε, τις αποστάσεις που θα καλύπταμε, τις δυνατότητες να μείνουμε σε καμιά πόλη, που αυτός από το αρχιτεκτονικό τους ενδιαφέρον, θα μās επέτρεπε να κερδίσουμε αρκετά χρήματα για να συνεχίσουμε το ταξίδι μας. Είχαμε επίσης λεπτομερέστατους χάρτες.

Υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ ενός ταξιδιώτη-περηγήτη που φεύγει για δέκα πέντε μέρες, ένα μήνα και που έζει πως στο γυρισμό του θα βρή το σπίτι του, την οικογένειά του, τους φίλους

του, τις παλιές του συνήθειες, από μās που εγκαταλείψαμε τα πάντα για να λείψουμε χρόνια δλόκληρα, περιπλανώμενοι ανάμεσα σε άγνωστους τόπους, κάποτε επικίνδυνους, γεμάτοι μυστήριο και γοητεία, μόνο και μόνο με την επιθυμία να δούμε, να μάθουμε και να γνωρίσουμε καινούργιους κόσμους. Αν τώρα σκεφθίτε πλάι σ' αυτό και την επιτακτική ανάγκη που είχαμε να κερδίσουμε μόνοι μας τη ζωή μας, γλήγορα και χωρίς καμιά απολύτως γνωριμία, ίσως, κατορθώσετε να σχηματίσετε μία σαφή αντίληψη του κόπου και των κινδύνων που περιέκλειε η προσπάθειά μας.

Η θαλπωρή του σπιτιού, η γλύκα του κρεββατιού, η ασφάλεια που μās παρέχει μία σκεπή, όλα αυτά είχαν τελειώσει. Ταυτόχρονα είχε τελειώσει κ' η μονοτονία της καθιστικής ζωής. Γεμάτοι υγεία και νεϊάτα, έχοντας τα σακκίδια μας φορτωμένα στους ώμους μας, ξεκινήσαμε βέβαιοι πως έχουμε δ,τι μās χρειαζότανε για να ζήσουμε.

Οι πρώτες μέρες του ταξιδιού μας έμοιαζαν σαν τα Σοββατοκύριακα εκείνα που επιδιδόμεθα στο «κάμπινγκ», στις εκδρομές και στη ζωή του υπαίθρου. Στο αντίσκηνο έμπαινα και πάλι, σαν και τότε στις λιγοήμερες κατασκηνώσεις μας με την ίδια άμεριμνησία, μα με μόνη τη διαφορά πως τώρα με πλημμύριζε η χαρά που έχοτανε να μου προζενήση η ιδέα πως κάθε μέρα έκρυβε και μία νέα έκπληξη και μία καινούργια κατάκτηση.

Σηκωνόμαστε πριν από την αύγη, λύναμε το αντίσκηνο, κλείναμε τα σακκίδια, και φεύγαμε χωρίς να προγευματίσουμε, έπωφελοόμενοι της πρωϊνής δροσιάς. Με βήμα άμεριμνο και ταχύ, τραγουδώντας χαρούμενοι, προχωρούσαμε ώσπου το σακκίδιο άρχιζε να βαραίνει. Τότε σταματούσαμε για λίγα λεπτά, στην άκρη του δρόμου, και προγευματίσαμε: λίγο γάλα (όταν το βρίσκαμε φυσικά) ψωμί και φρούτα. Ξαναρχίζαμε ύστερα την πεζοπορία, σταματώντας για λίγα λεπτά κάθε έξ-έπτά χιλιόμετρα. Μόλις βλέπαμε κανένα ρυάκι ή κανένα ποταμό, βουτούσαμε μέσα. Γενικά, προσπαθούσαμε να συνδυάσουμε την ώρα του μάνιου με την ώρα του μεσημεριάτικου γεύματος. Λίγα

ξερά κλαριά, και το φαί άμέσως έτοιμαζόταν. Το μενού άπετελειτο συνήθως από χόρτα, φρούτα, κάποτε-κάποτε από λίγο κρέας στη σχάρα και κομπόστα. Ο,τι περισσεύε άπ' το μεσημεριάτικο φαγητό μας, το τρώγαμε το βράδυ.

Υπνος την ημέρα άπαγορεύεται στους καλούς πεζοπόρους. Όταν ξεκουραζόμαστε αρκετά στην σκιά, κι αν ήτανε πολύ ζέστη, για ν' άρχίσουμε τον δρόμο, έπλενα τα άσπρόρρουχα, έρραβα, έγραφα ή έπλεκα, ένω ο Ροζέ μελετούσε τους χάρτες του, έγραφε σημειώσεις ή ζωγράφιζε.

Αποφεύγοντας τους μεγάλους μονότονους δρόμους με την μεγάλη κίνηση, ακολουθούσαμε τα μονοπάτια ανάμεσα στις γοητευτικές έξοχες. Στα χωριά σταματούσαμε για να προμηθευθούμε δτι μās έχρειάζετο. Κάθε φορά δέ που κάποιο τοπείο παρουσίαζε ένα μεγαλύτερο ένδιαφέρον, σταματούσαμε λίγο κι ο Ροζέ το ζωγράφιζε. Σαν σουρούπωνε, σταματούσαμε. Σε μία καλή γωνίτσα, μακριά από κατοικίες, στήναμε το αντίσκηνο, ανάβαμε μία φωτιά για να ζεσάνουμε το γάλα, το κακάο, τα αυγά. Λίγα φρούτα, λίγο τυρί. Ύστερα κλείναμε καλά το αντίσκηνό μας. Όσο σκληρό κι αν ήταν το έδαφος δεν μās έμπόδιζε να δοκιμάσουμε τη γλύκα της αναπαύσεως ύστερα από την κούραση της ημέρας...

Να η Βουργουνδία... Εύφορα κομμάτια γής καλλιεργημένα, ποτάμια, λουλούδια, δάση, άπέραντες καταπράσινες πεδιάδες, που μπορεί κανείς να στρατοπεδεύση χωρίς να ύπάρχη ο κίνδυνος να τον ένοχλήση κανένας. Μα και πόσες έγκαταλείμμενες έκτάσεις! Χαριτωμένες άγροικίες, λειβάδια... Έλάχιστοι άνθρωποι κατοικοιού ακόμα στην άπέραντη αυτή έκταση. Τους περισσότερους τους μαγνήτισε και τους τράβηξε η μεγάλη πολιτεία.

Πριν δέκα πέντε περίπου ημέρες είχαμε εγκαταλείψει το Παρίσι, με τα φορέματά μας δλοκαινούργια! Πόσο άλλαξαμε όμως τώρα! Παρ' όλες τις προσπάθειές μας για να περιποιηθούμε τον έαυτό μας, για να φανούμε κάπως πολιτισμένοι, δέ μπορούμε να διώξουμε από πάνω μας το μπρούτζινο χρώμα και την άλλόκοτη μυρωδιά του υπαίθρου. Όλα μας έχουν τώρα αλλάξει. Δεν άναγνωρίζουμε ούτε και οι ίδιοι τον έαυτό μας.

Περνούμε την λίμνη της Ναυτά, την Γενεύη, το Λευκό όρος, που γίνεται τα βράδια ρόδινο και άστραφερό, τις λίμνες της Γενεύης και του Άννιού, όπου μπορούμε άπαραιτήτως με δλη μας την άνεση να λουσούμε.

Να τώρα η Σαβοΐα: παχειά λειβάδια, σκεπές από άχυρο, άπέραντα δάση από έλατα. Βρέχει ακατάπαυστα, και για μās, που μόνο το αντίσκηνο μπορεί να μās προφυλάξη, η βροχή είναι το πιο δυσάρεστο πράγμα. Τα ρούχα μας, παραγεμισμένα από νερό γίνονται βαρεία και δύσκολα ξηραίνονται, τα παπούτσια διαρκώς ύγρα χάνουν το σχήμα τους και καταστρέφονται. Κάποτε μās συνέβηκε να μείνουμε δυο δλόκληρες μέρες κάτω από το αντίσκηνο, μη μπορώντας να βγούμε λόγω της βροχής, που έπεφτε ακατάπαυστα. Έκτός των σαλιγγαριών που μās πλημμύριζαν κυριολεκτικώς, δεν είχαμε εύτυχώς άλλη δυσάρεσκεια.

Να κι άλλα χωριά, λησμονημένα μονοπάτια, οι Άλπεις, και ύστερα πάλι πεδιάδες... Με το σακκίδιο στον ώμο, μοιάζοντες σαν άλητες, προχωρούσαμε προκαλώντας τις ύποψεις των χωρικών. Πηγαίναμε από σπίτι σε σπίτι για ν' αγοράσουμε ψωμί, χωρίς όμως να το κατορθώσουμε. Σ' αυτά τα άπομεινωμένα χωριά, ο καθένας ψήνει το ψωμί της έβδομάδος του και το φυλάει ζηλότπα. Αν δέ στο χωριό ύπάρχη καμιά «κοπερατίτσα», δεν δικαιούμεθα να αγοράσουμε ψωμί από εκεί, άφοϋ είμεθα «έξενοι».

Η πεδιάδα της Ντυράνς: ξερατίλα, θυμάρια, μυρωμένο μέλι, άμυγδαλιές. Στα εγκαταλελειμμένα περιβόλια, πλάι στους δρόμους, βρίσκουμε τα πρώτα κοράκια και...βαρυστομαχιάζουμε τρώγοντάς τα!

Να η Γκράς με τα χωράφια της από λουλούδια. Στο φρεζό βλέπουμε επί τέλους την Μεσόγειο. Σαλν-Ραφαέλ, Ζυάν-λε-Πιέν, Νίτσα: η Κιανή Άκτη, η Ριβιέρα: έπαύλεις και πάλι έπαύλεις, κολουμβητά και πάλι κολουμβητά... Η άπομόνωσή μας τελείωσε, έπισης κ' η δροσιά, ο εύχαριστες βρυσούδες. Για να βρούμε πόσιμο νερό, πρέπει να ζητοούμε από τους κατοίκους των έπαύλεων. Οι γωνίτες για να στρατοπεδεύσουμε είναι σπάνιες, και παρά την όμορφιά της φύσεως, δεν μπορούμε να πούμε πως είμαστε εύχαριστημένοι.

Κάνναι, Μανσού, Ροκμπρύν, Κορμπι. Τοποθεσίες γοητευτι-

κές, στενοσόκκακα, παλιά σπίτια, πετρωμένα μονοπάτια, κηποι κλιμακωτοί με κερασιές κατακόκκινες από τα φρούτα και κάπου-κάπου ένα άσπρο σπιτάκι, περιτριγυρισμένο από κυπαρίσσια. Φαίνεται, οι Γάλλοι δεν έχουν συνθηθεί να βλέπουν πεζοπόρους να κάνουν «κάμπινγκ». Άλλοιως δεν έξηγείται δτι μās σταμάτησαν είκοσι πέντε φορές χωροφύλακες για να μās ζητήσουν τα χαρτιά μας.

Το ταχυδρομείο μας το λαμβάνουμε στην πόστ-ρεστάντ. Τα Ιταλικά σύνορα πλησιάζουν. Τώρα τίθεται ένα μεγάλο πρόβλημα: θα μās αφήσουν άραγε να περάσουμε;

ΙΤΑΛΙΑ

Ένα βλέμμα στο διαβατήριό μας, μία θεώρηση, και περνούμε να σύνορα. Οι Ιταλοί τελωνοφύλακες ούτε άνοιξαν τα σακκίδια μας.

Προχωρούμε τόσο σιγά ώστε εύκολα συνθηζουμε στο καινούργιο περιβάλλον: η μόνη διαφορά μās φαίνεται πως είναι η άλλαγή της γλώσσας. Γι' αυτό, όταν έχουμε καιρό, μελετούμε με ζήλο τα Ιταλικά.

Για μās, τους μοναχικούς ταξιδιώτες, λίγες λέξεις μās άρκουν: δσες χρειάζονται για να πληροφορηθούμε τον δρόμο, να ζητήσουμε φαγητό, να πληροφορηθούμε τις τιμές.

Προχωρούμε χωρίς να προκαλούμε πολλή περιέργεια. Διασκεδάζοντας, οι άνθρωποι μās ρωτούν διάφορα πράγματα. Σε λίγο, κατορθώνουμε να συνεννοούμεθα Ιταλικά στην έντέλεια.

Ός τώρα δεν είχαμε συναντήσει άλλους πεζοπόρους. Τώρα όμως, μπροστά μας δλο και ζεφυτρώουν νεοί με σακκίδια και με κοντά πανταλόνια. Είναι κυρίως Γερμανοί, με ποδήλατα, μοτοσυκλέτες ή πεζοί, κοπέλλες που κάνουν τον γύρο της Ευρώπης. Οι συναντήσεις αυτές είναι πολύ κεφάτες. Μερικοί από αυτούς ζούν πουλώντας κάρτες με την φωτογραφία τους, άλλοι πάλι μαζεύουν χρήματα παίζοντας κιθάρα ή βιολά.

Στην Ιταλία η γή καλλιεργείται παντού, οι άνθρωποι εργάζονται χαρούμενοι.

Να, η Ιταλική Ριβιέρα, γεμάτη από περιέργες βιλλίτσες, στενοδύ δρομάκους, πλάζ από άμμο ψιλή και ξανθή, ήμερες τοποθεσίες, έγκαταστάσεις παιδικών έξοχών, όπου τα παιδάκια, μπρουντζωμένα από τον ήλιο παίζουν εύτυχιστα.

Άπολαμβάνουμε τώρα τις περιήψεις Ιταλικές πάστες με την παρμεζάνα, το λάδι έχει αντικαταστήσει το βούτυρο που έλυωνε από την ζέστη· οι τηγανιτές ντομάτες, «χρυσά μίλα» όπως τις λένε, είναι ύπεροχες. Το γάλα, που είναι λιγάκι δύσκολο να το προμηθευθί κανένας, αντικαθίσταται από ψωμί βουτηγμένο σε γλυκό κρασί. Συχνά το μενού μας δεν άποτελείται μόνον από φρούτα: πεπόνια, καρπούζια, ροδάκινα και γλυκύσματα.

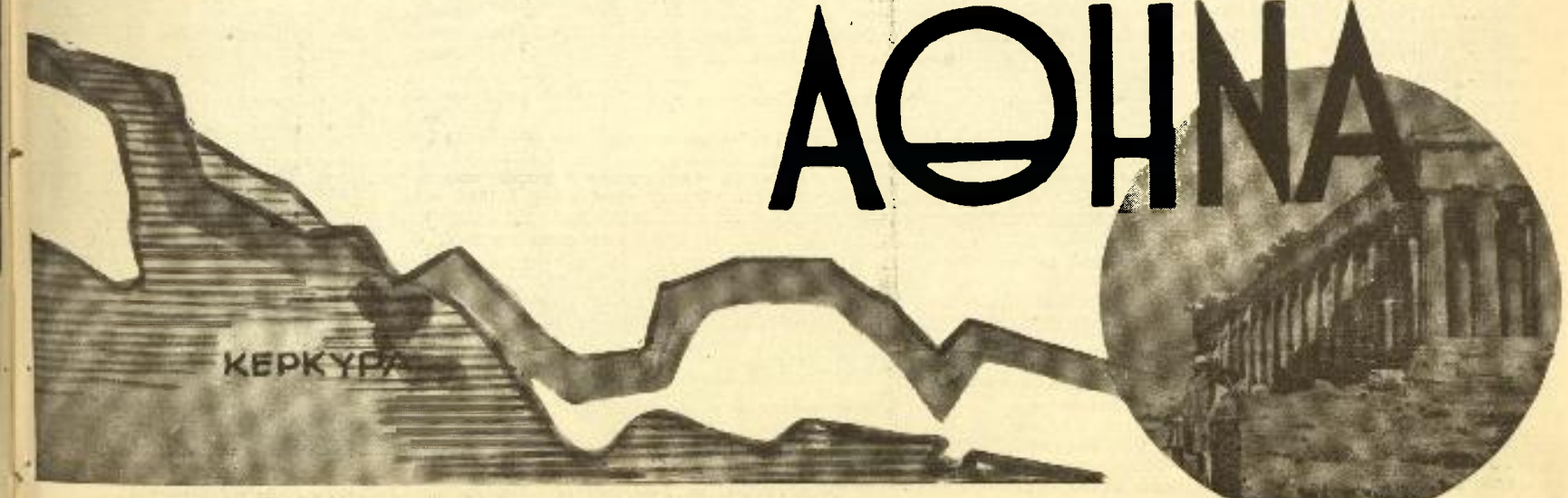
12 Ιουλίου.—Η Γένουα, μεγάλο λιμάνι γεμάτο εργοστάσια, γκριζά και βρώμικα σπίτια, μās φαίνεται άτελείωτη για να την περάσουμε με τα πόδια. Με χαρά ξαναβρίσκουμε τα βουνά, την δροσιά, τις πηγές, τα δάση, τη μοναξιά. Κάνουμε μπάνιο στην Τρέμπια, ένα εύχαριστο ποτάμι, όπου νοιώθουμε την εύχρηστη άίσθηση του γλυκού νερού.

Παλιαντά, Μποτζόσο: καλλιεργημένα χωράφια, άμπελια που σκαρφαλώνουν πάνω στα κυπαρίσσια, που κρέμονται από το ένα δέντρο στο άλλο. Μάργανα, Μάντοβα, Μαρικρότο, Μαρέγγο: μεγάλες πεδιάδες, κατασαρά ποτάμια, ύδραυλικά έργα, τεράστιες φυτείες από μουριές και καλαμπόκι.

Η τεραστία λίμνη της Γάρδας, βουνά γαλανά και μενεξεδένια. Κάνει τόση ζέστη που αναγκάζομαστε να κάνουμε τέσσερα μπάνια την ημέρα, πρώτα που μās κουράζει πάρα πολύ.

Κοντά στην Βενετία, άρχιζει ο έλώδης κάμπος με τις έληδες. Ένα μεσημέρι, ένω ψήναμε την «πολίττα» μās έπιασε η βροχή. Μία γυναίκα ώπλισμένη με μία δμπρέλλα ήλθε να μās άρρη, μās ώδήγησε σπίτι της άπ' όπου ξαναφύγαμε με τα σακκίδια γεμάτα φρούτα και χιλιες άλλες λιχουδιές.

Το βράδυ στήναμε το αντίσκηνό μας μέσα στα έλη, αντίκρου στη Βενετία, της οποίας τα φωτα λαμπυρίζουν. Το πρωί, ύστερα από σύντομη τουαλέττα, φθάνουμε στην πόλη. Όταν μία πόλις είναι ένδιαφέρουσα εγκαταλείψουμε τα σακκίδια μας σ' ένα καφεείο και άρχιζουμε να χαζεύουμε μέσα στους δρόμους. Η Βενετία έχει έξαιρετική γοητεία, μα για πεζοπόρους που ξεσυνήθισαν στη ζωή των πόλεων, ανάμεσα σε κομψούς περηγήτες, που προέχονται άπ' όλα τα μέρη του κόσμου, ο τόπος αυτός,

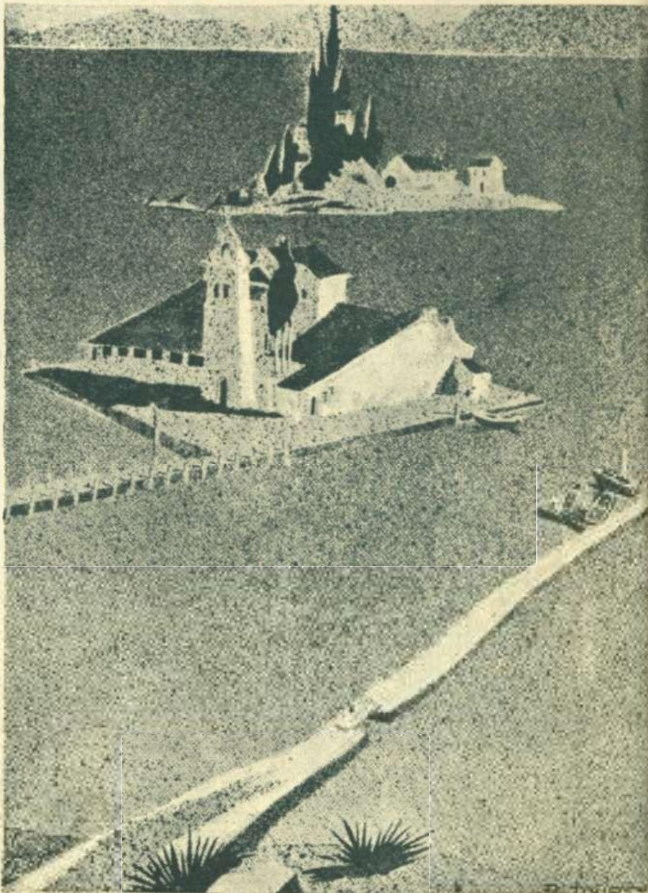

σαίον και τις Θέρμες του Καρακάλα, δέν παρουσιάζει τίποτε το ιδιαίτερο. Σε λίγο οι φίλοι μας γυρνούν με το τρέινο στο Παρίσι και νύχαστε πάλι μόνοι.

Τίβολι, Σουμπίακο... Έγκαταλείπουμε την κάπως μονότονη ρωμαϊκή πεδιάδα, και ακολουθούν τότε άγριες και θεαματικές τοποθεσίες, φιλόξενοι χωρικοί, περιβόλια γεμάτα φρούτα: καρύδια, σύκα, σταφύλια. Μας τα προσφέρουν τόσο αφθονά ώστε δέν υπάρχει λόγος να τα... κλέβουμε!

Κάπονα, Νεάπολις... Τό εδάφος είναι παντού γονιμώτατο και καλλιεργημένο και ό τόπος έχει τρεις έσοδείες τον χρόνο. Παντού βλέπει κανείς άμπέλια και χωράφια με καλαμπόκια, κι' ανάμεσα στα τελευταία αυτά, φασόλια. Τόσο λίγος είναι ό άκαλλιεργητος χώρος, ώστε πρέ-

Εκ τών άνω: Μία άποψη της Φλωρεντίας.— Ομιλος Γερμανών πεζοπόρων.— Τοπίο 'Ιταλικό.—Τό Ποντικό νήσι της Κερκύρας. Έναντι σε λας: Τό ζεύγος τών πεζοπόρων: ή συγγραφέας τού άρθρου, Jo Tourte και ό σύζυγός της, Roger Tourte.

χαμένος μέσα στα Ξλη και τα βρωμερά κανάλια, δέν έχει τίποτε το έλκυστικό. Η είσοδος τού Άγιου Μάρκου μās άπαγορεύεται, γιατί έχουμε τα μπράτσα και τα γόνατά μας γυμνά. Πρέπει να γυρίσουμε στο καφενείο, να άνοίξουμε τα σακκίδια, να βγάλουμε τα πουλόβερ και να φορέσουμε τις μάλλινες κάλτσες, παρά την έπικρατούσα τρομερή ζέστη.

Νά τώρα ό κάμπος της Φερράρας, ή Ραβέννα... Άκόμα ένα βουνό να περάσουμε ανάμεσα στις βρυσούλες, και βρίσκουμε την θροσιά στην Τσοκάννα, που είναι τόσο πλούσια σε άμπέλια.

Τό βράδυ της 14 Αυγούστου στρατοπεδεύουμε στο Φιεζόλε, μέσα σ' ένα πευκώνα. Νοιώθουμε τον έαυτό μας ύπεροχα. Η Λουκκα είναι μια περίεργη πόλις. Άγοράζουμε εκεί για 13 λιρέττες δυό ζευγάρια σανδάλια με τα όποια θα καλύψουμε την ύπόλοιπη 'Ιταλία και ένα μεγάλο μέρος της 'Ελλάδος. Είναι πολύ εύχρηστο να περπατά κανείς με γυμνά πόδια μέσα σε σανδάλια όταν κάνει πολλή ζέστη.

Τό βράδυ κοιμηθήκαμε στα βουνά Πιζάνι, άπ' όπου φαίνεται ή Πίζα που λαμποκοπά στο σούρουπο πάνω στη θάλασσα.

Έπιστροφή στην Φλωρεντία ακολουθώντας τις όχθες τού Άρνο, ενός ποταμού γεμάτου λάσπη. Σ' ένα χωριουδάκι αγοράζω μια φούστα από πράσινο στρατιωτικό ύφασμα, γιατί ή άλλη φούστα μου, είχε καταστραφή στο μέρος που άκουπούσε τό σακκίδιο.

Ένα βράδυ, ενώ κοιμόμασταν κάτω από κάτι ύπεροχες καστανιές, στην καρδιά ενός μεγάλου δάσους, τιναχθήκαμε ξαφνικά από τον ύπνο μας. Δυό άνθρωποι κουβέντιαζαν σιγανά κοντά στο αντίσκηνό μας. Άκίνητοι έμεις, άκούσαμε, άν και δέν καταλαβαίναμε λέξη, γιατί οι άγνωστοι μιλούσαν σε κάποια τοπική διάλεκτο. Βέβαια, πολλές φορές άκούσαμε να γίνεται λόγος για ληστείες, για κλέφτες. Μά τί θα μπορούσαν να μās κλέψουν; Μπορεί έξ' άλλου και να μη μās είδαν... Περνούν άκόμα άρκετά λεπτά, κάτι κλαριά σπάζουν, τα βήματα απομακρύνονται... Θά είναι πιθανώτατα λαθροθήρσι, και τή γλυτώσαμε μια χαρά. Βέβαια, ή περιπέτεια αυτή δέν είχε τίποτα τό σπουδαίο, κι' όμως μās έβαλε σε σκέψεις. Έμεις περπατούμε πάντοτε άοπλοι...

Τα περιχωρα της Φλωρεντίας είναι ώραία, όλο λόφοι καλυμμένοι από άμπέλια, κυπαρίσσια, έληές...

Φλωρεντία 1 Σεπτεμβρίου.— Διάφοροι φίλοι ήλθαν από τό Παρίσι με τό τρέινο και θα μās συνοδέψουν περπατώντας κι' αυτοί από την Φλωρεντία στην Ρώμη. Τους φίλους μας, όμως, αυτούς τους βρίσκουμε άπειθαρχητους, όχι και τόσο συνηθισμένους στην ζέστη, στην καθημερινή πεζοπορία, στα πρωινά ξεκινήματα.

Οι πρώτες μέρες περνούν άκεφα. Μερικοί υποφέρουν από τα πόδια τους και περπατούν με παντούφλες. Σε λίγο όμως τα πράματα διορθώνονται και περνομε τις βραδιές μας τραγουδώντας γύρω από τις φωτιές, κάτω από τις καστανιές που τώρα υπάρχουν τρία αντίσκηνα.

Και οι έξη μας φθάνουμε επί τέλους στη Ρώμη. Και δημιουργείται ένα μεγάλο πρόβλημα: πού θα στρατοπεδεύσουμε; Ός τώρα δέν μέναμε ούτε μια μέρα σε κάθε πόλη που έπισκεπτόμαθα. Στην έπίσκεψη όμως της Ρώμης σκεπτόμαθα ν' άφιερώσουμε άρκετές μέρες. Κι' ενώ πάμε στα Μουσειά, στο Βατικανό, στις Θέρμες τού Καρακάλα, μελετούμε τό μεγάλο πρόβλημα: πού θα μείνουμε;

Τέλος, βρίσκουμε καταφύγιο στο Κολωσαίον. Έκει περάσαμε τρεις νύχτες χωρίς να μās ένοχλήση κανένας. Τό πρωί, ύστερα από ένα καλό «ντους» στα δημόσια λουτρά, έπισκεπτόμαθα την πόλη, που έκτός από τό Κολω-

πει να ζητούμε την άδεια τών χωρικών για να στήσουμε τό αντίσκηνό μας στα περιβόλια τους...

Ηράκλειον, Πομπήια... Ένδιαφέροντα έρείπια. Και ξανά τα βουνά, τα δάση με τις βαλανιδιές και τις καστανιές, τοποθεσίες άγριες, σχεδόν άγνωστες. Είναι άσφαλώς τό πιό ενδιαφέρον μέρος της 'Ιταλίας. Σπανιότατοι είναι οι διαβάτες, καλόβολοι χωρικοί που μοιάζουν σαν ληστείες και πού πηγαίνουν καβάλλα σε μικροσκοπικά γαϊδουράκια. Και πάλι βουνά, και πάλι βράχοι... Όλα αυτά ήσαν κάποτε ληστρικά λημέρια.

Τώρα ό καιρός άρχισε να δροσίζει, οι μέρες να μικραίνουν. Σε λίγο πρέπει να τελειώση τό ταξίδι μας αυτό στην 'Ιταλία.

Στό Μπρίντζι, έπισκεπτόμαθα την άστυνομία για την θεώρηση τών διαβατηρίων μας για την έξοδο από την 'Ιταλία, ύστερα τό έλληνικό προξενείο για την άλλη θεώρηση, και τέλος στο γραφείο της άτυπολικής έταιρίας με της όποιας τό βαπόρι θα πάμε στην Κέρκυρα.

Δέκα ώρες ταξιδιού. Τό ταξίδι αυτό τό περνούμε όλο στο κατάστρωμα. Κατά τα ημερώματα σταματούμε στους Άγίους Σαράντα της Άλβανίας και τέλος φθάνουμε στην Κέρκυρα.

Ό πλοίαρχος μās ειδοποιεί ότι άπαγορεύεται στους έξένους να δουλεύουν στην 'Ελλάδα και μās ζητά να του δείξουμε τα χρήματα που έχουμε μαζί μας. Δέν είναι πολλά, αλλά πάντως άρκετά για ν' άποβιβασθούμε.

Η Κέρκυρα είναι ένα άρκετά μεγάλο νησί. άρκετά έηρό, όπως λένε, τό καλοκαίρι, μά ύπεροχο. Τώρα νεαρές χωριάτισσες με άσπρες σκούφες μās χαμογελούν λέγοντας: «Καλημέρα σας!» Κάνουμε μπάνιο στον κολπίσκο όπου βλέπει κανείς άκόμα παλαιούς ένετικούς προφυλακτήρες για γαλέρες. Στο φώς της πανσελήνου μένουμε άργά διαβάζοντας. Είναι κυριολεκτικώς ύπεροχα.

Μένουμε άκόμα άρκετές μέρες στο τρ.σευτυχημένο αυτό νησί, σκαρφαλώνοντας πετρώδη μονοπάτια, άπ' όπου έχει κανένας μιάν ύπεροχη θέα στην άστραφτερή θάλασσα, στην χερσόνησο με τό Μοναστήρι τών Βλαχερινών, στο Ποντικονήσι, και εκεί μακριά, στο βάθος, στα βουνά της Άλβανίας, γυμνά και μενεξεδιά. Βρίσκει κανείς έδω καλό γάλα, μήλα, έηρά σύκα τυλιγμένα σε φύλλα δάφνης.

Ένα βράδυ, ενώ είχαμε στήσει τό αντίσκηνό μας κοντά σε κάποια πόλη, άκούσαμε ένα σκυλί να ούρλιάζει συνεχώς. Μια πιστολιά, στον άέρα πιθανώτατα, και ένας άνθρωπος ώπλισμένος παρουσιάζεται μπροστά μας. Δέν καταλαβαίνουμε τί μās λέει. Μια βλέπει τό αντίσκηνό μας, μια τό ήρεμο ύφος μας, και άφού μās κάνει μια φιλική χειρονομία, άπομακρύνεται. Αυτή ύπήρξε ή μόνη μας περιπέτεια στο θείο εκείνο νησί.

Ένα καράβι μās μετέφερε στην 'Ελλάδα. Έπιβάται καταστρώματος, για λόγους οικονομίας, αλλά και κεφιού, προσελκύουμε την προσοχή τών συνταξιδιωτών μας που μās υποβάλλουν διάφορες έρωτήσεις. Πολλοί μιλούν γαλλικά και μās λένε να μην τοιμήσουμε να πάμε άοπλοι και μόνοι στα βουνά, γιατί υπάρχουν ληστές, κλέφτες, άγρια ζώα και χίλια δυό άλλα τρομερά πράματα... Άκόμα, όλοι τους φωνάζουν: «Ξέρετε, δέν έχουμε δρόμους έδω στην 'Ελλάδα». Έμεις άπληστα τους ρωτούμε για τας Άθηνες, για την δυνατότητα να μείνουμε λίγο εκεί και να βγάλουμε τό ψωμί μας.

Τα μεσάνυχτα φθάνουμε στην Πρέβεζα. Δέν υπάρχει προκυμάλια για να πλευρήση τό βαπόρι. Οι ταξιδιώτες γίνονται περιζήτητοι για τους βαρκάρηδες, οι όποιοι μόλις τό βαπόρι ρίξει την άγκυρά του, όρμουν στο κατάστρωμα, άρπάζουν τις άποσκευές σας και σας παρασύρουν και σας τους ίδιους... και σε λίγο βρίσκεσθε σε μια βαρκούλα που χορηπιδά πάνω στα κύματα. Η Πρέβεζα είναι ένα μικρό λιμανάκι με μερικά ξενοδοχεία. Στην τύχη κατευθυνόμαστε στην έξοχη και στήνουμε τό αντίσκηνό μας σ' ένα έλαϊώνα, κάτω από τό φώς τού φεγγαριού. Βρισκόμαστε τώρα στην 'Ελλάδα. Η τοποθεσία είναι ήλιοκαμένη, άγρια, τό φώς διαυγές' ή άρχή τού φθινοπώρου είναι ύπεροχη και τό μέρος πολύ λίγο περαστικό. Ένα παλιό λεωφορείο γεμάτο ανθρώπους και φορτωμένο με χίλιων ειδών δέματα, περνά σηκώνοντας σύννεφα σκόνης. Στόν δρόμο υπάρχουν τεράστιες λάκκες, σκεπασμένες με κλαριά δέντρων.

Τα χωριά είναι φτωχά, χωρίς ήλεκτρισμό' οι χωρικοί με τις φουσανέλλες μās υποδέχονται με τό άπαραίτητο ποτήρι κρούνερο που τό συνοδεύει ένα ποτηράκι άρωματισμένου καφέ. Τό μονοπάτι φειδοέρνεται πάλι στην βόρεια άκτή τού κόλπου τών Πατρών: προχωρούμε άμέριμνοι ανάμεσα στις πιπεριές και τις ροδιές.

Έπειδή οι δρόμοι δέν είναι σπουδαίοι, τό περισσότερο έμπόριο γίνεται διά θαλάσσης. Για να πάμε στην Ναύπακτο πρέπει ν' άκολουθήσουμε μονοπάτια καμωμένα για κατσίκια κι' όχι για άνθρωπους. Ένώ σκαρφαλώναμε με κόπο μια πλαγιά, μās

έπιασε μια ξαφνική μπόρα. Δέν βρήκαμε ένα ίσιο μέρος για να στήσουμε τό αντίσκηνό μας. Ένώ ό Ροζέ προσπαθεί να δέση τό αντίσκηνο στα θυμάρια έγώ χώνομαι από κάτω για να προφυλάξω τα σακκίδια και τα φορέματά μας. Η βροχή, άνάκατη με λάσπη, χώνεται κάτω από τό αντίσκηνο και μās πλημμυρίζει, τό αντίσκηνο χτυπά στον άέρα και ύπάρχει κίνδυνος να παρασυρθή. Κομμάτια βράχων ξεκολλούν και κυλούν στον χείμαρρο... Τα βρήκαμε σκούρα. Γονατισμένοι μέσα στην βροχή για να κρατήσουμε τό αντίσκηνο, μουσκεμένοι, με τα δόντια μας που χτυπούσαν από τό κρύο, μέναμε έτσι ως τό πρωί, όπότε ή μπόρα έκόπασε. Και χρειάσθηκε πορεία έξη ώρών για να σουαντήσουμε ένα χωριουδάκι, όπου μπορέσαμε να συνέλθουμε μπαίνοντας στο μοναδικό καφενείο.

Έκείνο τό βράδυ, για πρώτη φορά από την ήμερα που ξεκινήσαμε από τό Παρίσι, κοιμηθήκαμε σ' ένα κρεβάτι. Τό στρώμα ήταν άκληρό, μά οι κουβέρτες τόσο ευχάριστες και ζεστές.

Μια χωρική που καβάλλα ήγαινε κατά την διεύθυνση που θα παίρναμε και μείς, μās πρότεινε να φορτώση τα σακκίδια μας και να μās οδηγήση. Ό καιρός είναι ύπεροχος, ό ουρανός καταγάλανος και προχωρούμε ανάμεσα στις πέτρες, τα θυμάρια, κάτω από τα πλατάνια, κονιά στα ρυόκια... Ύπεροχες τοποθεσίες! Ξαφνικά προβάλλουμε σε μια μικρή πεδιάδα όπου τρέχει ένα κρυστάλλινο ρυάκι κι' όπου έδω και κεί βλέπει κανείς κυβ και σπιτάκια, άσπρισμένα με άσβέστι. Είναι ψαράδικα χωριά. Παντού μās υποδέχονται με έξαιρετική έγκαρδιότητα, μās προσφέρουν νερό με ούζο' γευματίζουμε με τηγανιτά ψάρια, σύκα και κατσικίσι τυρί.

Άλλες ξερές γωνίες, θάμνοι με άγκάθια, μεγάλα κοπάδια από γίδες, συμπαθητικοί χωρικοί, μοναξιά, άστραφτερός ουρανός, μια θάλασσα τόσο γαλανή, τόσο διαυγή! Ύστερα βλέπουμε κάτω μας τό λιμάνι της 'Ιτέας που από πάνω του όρθώνονται οι Δελφοί.

Οι Δελφοί! Δέν υπάρχουν λόγια ικανά να περιγράψουν τό τί νοιώθουμε άντικρύζοντας τα περήφανα εκείνα έρείπια. Άνάμεσα στα κάτασπρα μάρμαρα, στήνουμε τό αντίσκηνό μας.

Πάρα πέρα, τα άμπέλια. Έχει άρχισεί ό τρύγος. Ό δρόμος κατασκευάζεται και ξαφνικά σταματά. Σε μια σκηνοθεσία από τεράστιους βράχους μερικοί κινηματογραφιστάι γυρνούν μια σκηνή με ληστές ώπλισμένους σαν άστακούς. Παρακολουθούμε τό γύρισμα διασκεδάζοντας.

Στη Λεβάδεια, ό Ροζέ παραγγέλνει σ' ενός ράφτη μια κυλότητα. Στα μαγαζιά δοκιμάζουμε τα έλληνικά γλυκύσματα με άμύγδαλα και σιρόπι, τους «μαπαλαβάδες», τους «λουκουμάδες» που είναι περιχυμένοι με μέλι και πασπαλισμένοι με κανέλλα.

Χωράφια με μπαμπάκι, καλλιεργημένες έκτάσεις: άκολουθούμε έναν δρόμο και φθάνουμε στις Θήβες.

Οι μέρες όλο και μικραίνουν' τα βράδια μας τα περνούμε μπροστά σε φωτιά που την άνάβουμε με ξύλα πέκου. Σε λίγο θα φθάσουμε στις

Άθηνες' τα χρήματα μας τελειώνουν' θα βρούμε άραγε να εργασθούμε και να κερδίσουμε όσα θα μās χρειασθούν για την συνέχιση τού ταξιδιού μας;

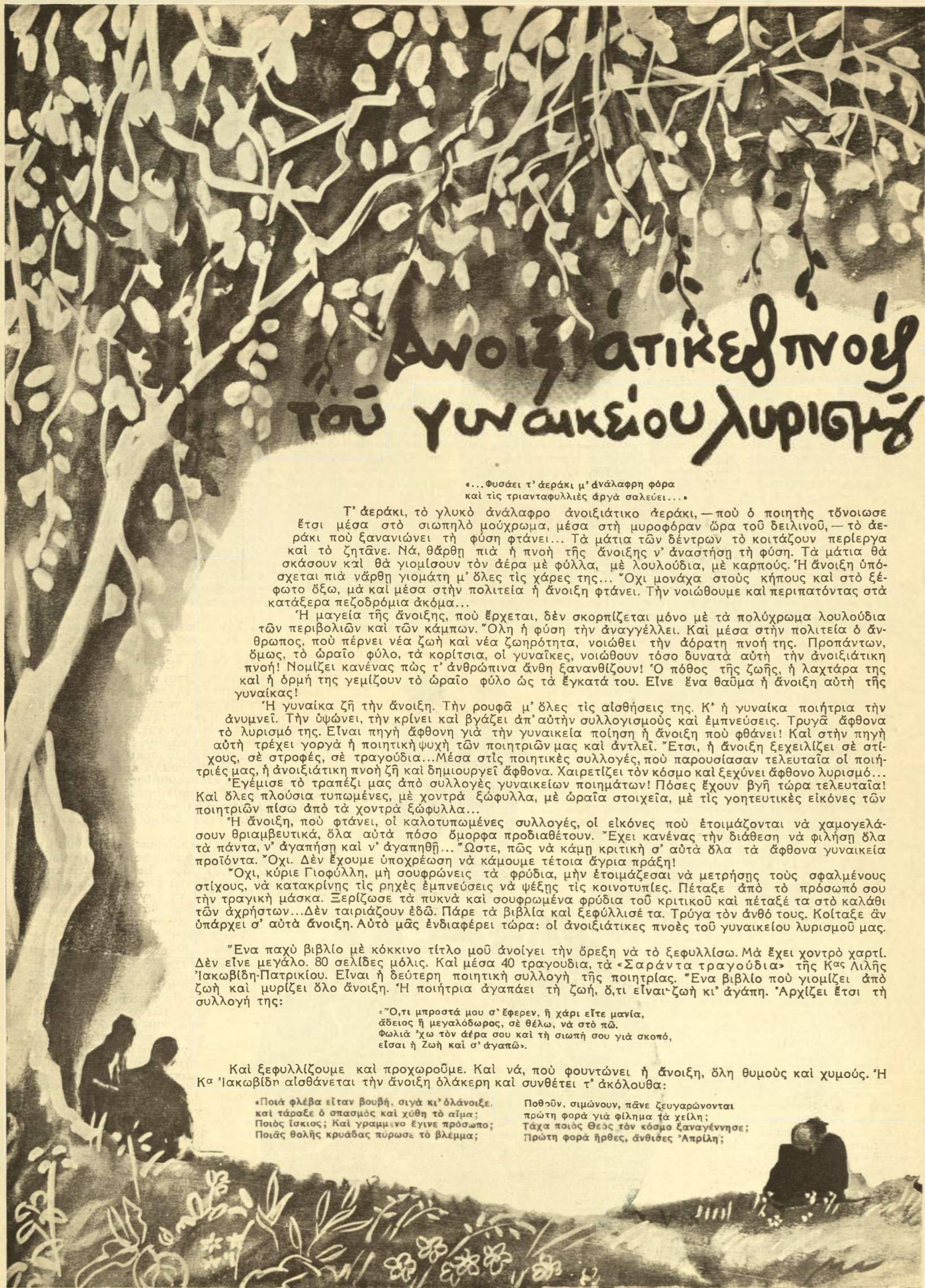
Την 6 Νοεμβρίου, τό πρωί, φθάνουμε στις Άθηνες, ύστερα από έπτά μηνών νομαδική ζωή. Έχουμε άδυνατίσει, τό χρώμα μας μπρούντζωσε και παρ' όλες τις προσπάθειες βελτιώσεως τών φορεμάτων μας, μοιάζουμε με άλγες και δέν θα πρέπει να υπολογίζουμε πολύ στην εμφάνισή μας. Εύτυχως σχεδόν άμέσως ό Ροζέ βρίσκει δουλειά στην Γαλλική Σχολή ως άρχιτέκτων.

Στόν λόφο τού Τουρκοβούνο νοικιάσαμε ένα δωμάτιο άσπρισμένο με άσβέστι μ' ένα τραπέζι και μια καρέκλα. Για κρεβάτι έχουμε ένα σανίδι ριγμένο κατά γής. Κατά τη διάρκεια τεσσάρων μηνών, ενός γλυκού και φωτεινού χειμώνας, γνωρίζμαστε καλύτερα με την 'Ελλάδα και έτοιμάζουμε τό προσεχές ξεκίνημά μας προς την Άνατολή, εκεί που μās σέρνει ό πόθος μας...

JO TOURTE

Copyright περιοδικού «ΑΘΗΝΑΙ»

Ανοιξιόγατικες Πνοές του γυναικείου λυρισμού

«...Φυσάει τ' αεράκι μ' ανάλαφρη φόρα
και τις τριανταφυλλίες άργα σαλεύει...»

Τ' αεράκι, το γλυκό ανάλαφρο ανοιξιόγατικο αεράκι, — που ο ποιητής τ' ανοίγει έτσι μέσα στο σιωπηλό μούχρωμα, μέσα στη μυροφόρα ώρα του δειλινού, — το αεράκι που ξανανιώνει τη φύση φτάνει... Τά μάτια των δέντρων το κοιτάζουν περιεργα και το ζητάνε. Νά, θάρρη πιά ή πνοή της άνοιξης ν' αναστήση τη φύση. Τά μάτια θά σκάσουν και θά γιομίσουν τον άερα με φύλλα, με λουλούδια, με καρπούς. Η άνοιξη ύποσχεται πιά νάρθη γιομάτη μ' όλες τις χάρες της... Όχι μονάχα στους κήπους και στο ξέφωτο δέω, μά και μέσα στην πολιτεία ή άνοιξη φτάνει. Την νοιώθουμε και περιπατώντας στα κατάξερα πεζοδρόμια ακόμα...

Η μαγεία της άνοιξης, που έρχεται, δέν σκορπίζεται μόνο με τά πολύχρωμα λουλούδια των περιβολιών και των κάμπων. Όλη ή φύση την άναγγέλλει. Και μέσα στην πολιτεία ο άνθρωπος, που πέρνει νέα ζωή και νέα ζωρότητα, νοιώθει την άόρατη πνοή της. Προπάντων, όμως, το ώρατο φύλο, τά κορίτσια, οι γυναίκες, νοιώθουν τόσο δυνατά αυτή την ανοιξιόγατικη πνοή! Νομίζει κανένας πως τ' ανθρώπινα άνθη ξανανθίζουν! Ο πόθος της ζωής, ή λαχτάρα της και ή όρμη της γεμίζουν το ώρατο φύλο ως τά έγκατά του. Είναι ένα θαύμα ή άνοιξη αυτή της γυναικείας!

Η γυναίκα ζή την άνοιξη. Την ρουφά μ' όλες τις αισθήσεις της. Κ' ή γυναίκα ποιήτρια την άνυμνεί. Την ύψώνει, την κρίνει και βγάζει απ' αυτήν συλλογισμούς και εμπνεύσεις. Τρυπά άφθονα το λυρισμό της. Είναι πηγή άφθονη για την γυναικεία ποίηση ή άνοιξη που φθάνει! Και στην πηγή αυτή τρέχει γοργά ή ποιητική ψυχή των ποιητριών μας και άντλει. Έτσι, ή άνοιξη ξεχειλίζει σε στίχους, σε στροφές, σε τραγούδια... Μέσα στις ποιητικές συλλογές, που παρουσίασαν τελευταία οι ποιήτριές μας, ή άνοιξιόγατικη πνοή ζή και δημιουργεί άφθονα. Χαιρετίζει τον κόσμο και ξεχύνει άφθονο λυρισμό...

Εγέμισε το τραπέζι μας από συλλογές γυναικείων ποιημάτων! Πόσες έχουν βγή τώρα τελευταία! Και όλες πλούσια τυπωμένες, με χοντρά ξώφυλλα, με ώραία στοιχεία, με τις γοητευτικές εικόνες των ποιητριών πίσω από τά χοντρά ξώφυλλα...

Η άνοιξη, που φτάνει, οι καλοτυπωμένες συλλογές, οι εικόνες που έτοιμάζονται να χαμογελάσουν θριαμβευτικά, όλα αυτά πόσο όμορφα προδιαθέτουν. Έχει κανένας την διάθεση να φιλήση όλα τά πάντα, ν' αγαπήση και ν' αγαπηθώ... Όστε, πως να κάμη κριτική σ' αυτά όλα τά άφθονα γυναικεία προϊόντα. Όχι. Δέν έχουμε ύποχρέωση να κάμουμε τέτοια άγρια πράξη!

Όχι, κύριε Γιοφύλλη, μη σουφρώνεις τά φρούδια, μην έτοιμάζεσαι να μετρήσης τους σφαλμένους στίχους, να κατακρίνης τις ρηχές εμπνεύσεις να ψέξης τις κοινοτυπίες. Πέταξε από το πρόσωπό σου την τραγική μάσκα. Ξερίζωσε τά πυκνά και σουφρωμένα φρούδια του κριτικού και πέταξέ τα στο καλάθι των άχρήστων... Δέν ταιριάζουν δέω. Πάρε τά βιβλία και ξεφύλλισέ τα. Τρύγα τον άνθό τους. Κοίταξε άν ύπάρχει σ' αυτά άνοιξη. Αυτό μάς ενδιαφέρει τώρα: οι ανοιξιόγατικες πνοές του γυναικείου λυρισμού μας.

Ένα παχύ βιβλίο με κόκκινο τίτλο μου άνοίγει την δρεξη να τό ξεφυλλίσω. Μά έχει χοντρό χαρτί. Δέν είναι μεγάλο. 80 σελίδες μόλις. Και μέσα 40 τραγούδια, τά «Σαράντα τραγούδια» της Κας Λιλής Ίακωβίδη-Πατρικίου. Είναι ή δεύτερη ποιητική συλλογή της ποιητριάς. Ένα βιβλίο που γιομίζει από ζωή και μυρίζει δλο άνοιξη. Η ποιήτρια αγαπάει τη ζωή, δτι είναι «ζωή κι' άγάπη». Αρχίζει έτσι τη συλλογή της:

«Ό,τι μπροστά μου σ' έφεραν, ή χάρι είτε mania,
άδειος ή μεγαλόδωρος, σε θέλω, να στο πω.
Φωλιά 'χω τον άερα σου και τη σιωπή σου για σκοπό,
είσαι ή Ζωή και σ' αγαπάω.»

Και ξεφυλλίζουμε και προχωρούμε. Και νά, που φουντώνει ή άνοιξη, όλη θυμούς και χυμούς. Η Κ' Ίακωβίδη αισθάνεται την άνοιξη όλακερη και συνθέτει τ' ακόλουθα:

«Ποιά φλέβα είναι βουβή, σιγά κι' δάνοιξε,
και τόσο δό σπασμός και χυθεί το αίμα;
Ποιάς ίσκιος; Και γραμμώνο έγινε πρόσωπο;
Ποιάς θαλής κρυάδας πύρωσε τό βλέμμα;
Ποθούν, σιμώνουν, πάνε ζευγαρώνονται
πρώτη φορά για φίλημα τά χείλη;
Τάχα ποιάς Θεός τον κόσμο ξαναγέννησε;
Πρώτη φορά ήρθες, άνθίδες Ήπριλη;»

«Ο μέγας κόσμος αναστήθη γύρω μου,
ή μέσα μου ο μικρόκοσμος, που έγω 'μαι;
Σπλάχνα μου έσεις χορεύετε στον Όλυμπο;
Καρδιά μου, έσύ πετάς ουρανοδρόμη;»

Πώς σήμανε ή καμπάνα της Άνάστασης;
Πώς γιορτάζω τό Πάσχα του Κυρίου;
Οι κόσμοι—έξω από μάς, γνώριμοι κι' άχαροι—
πως γίναν μυστικές χαρές του θείου;

«Τά πάντα νέα· και γύρω μου και μέσα μου
πως άλλαξαν και πως όρθοσταθήκαν;
Άγγελος ήρθε... Έντάφια πέτρα κύλισε
κι' αναστήθηκαν!»

Θρίαμβος λοιπόν ή άνάσταση της φύσης, ή άνοιξη, τό ξανάνιωμα του κόσμου! Θρίαμβος και χαρά και όρμη και μεθύσι! Μέθη χαράς γεννημένη από τη φύση. Μεθύσι χωρίς κρασί. Μεθά τώρα ή φύση, ή αιώνια φύση, που ή άνοιξη την ξανανιώνει. Και αυτό τό θείο μεθύσι ή Κ' Ίακωβίδη τό νοιώθει και τό ύμνει έτσι:

«Μεθύσι, έσύ μου άνάστησες
όσα για πεθάνενα είχα θρηνήσει
και τά ξανπρωτεύτηκα και τάξεσα
μ' έσε μεθύσι.»

Μεθύσι, έσύ μου τάδωκες
πρόσωπα, όνειρατά, ψυχές ένα μελίσσι
γλυκό κι' ήδονικό βουτίζει γύρω μου,
ώρατο μεθύσι.»

Μεθύσι, έσύ μ' άν' βάσες
έκει που τρέχει της απόλαψης ή βρύση,
έσύ μ' έκαμες έκει στα πάντα ρήγισσα,
θεϊκό μεθύσι.»

Μεθύσι, έσύ μου πρόσφερες
τά διαλεχτά, απ' Άνατολή και Δύση,
νά τά ρουφήξω τά πιота, τά νέχταρα
με μιάς, μεθύσι.»

μεθύσι, που λουλούδιες
τά πάντα όλόγουρά μου κ' έκαμες τη φύση
νά μου μιλήση, μουσική από χρώματα
και φως, μεθύσι.»

Μας τρελλάνατε, κυρία μου, πιά... Τί άνοιξη είναι αυτή; Μας μέθυσε πιά με μουσική από χρώματα και φως. Μας τρέλλανε με όρμη και πάθος στίχου, με μεθύσι από λυρικά λόγια. Φτάνει πιά!

Άρπάζω άλλο συμπαθητικό βιβλίο. Χλοερό ξώφυλο. Άπάνω στο κιτρινωπό έδαφος πρασινίζουν τά γράμματα του χλωρού τίτλου. Γράφει: «Δροσιά σε φύλλα», ποιήματα Άντωνίας Κουντούρη. Χλοερό και δροσερό τό πρόσωπο του κοριτσιού που τάγραψε αυτά τά τραγούδια. Κάτω από ένα πλατύ λαμπρό μέτωπο λάμπουν δυό ζωηρά μάτια και τό χαμογέλιο της ποιήτριας φωτίζει δλο τό βιβλίο. Άς άφίσουμε την τεχνική του στίχου, άς σπάσουμε αυτό τον άχάριστο διοβήτη και τό ύποδεκάμετρο... Αυτό τό χαμογέλιο του δροσερού κοριτσιού μάς κάνει να τά ξεχάσουμε... Μά ύπάρχει καμιά σταλιά άνοιξη δέω μέσα;

Νά, νά, έπαψε ή βροχή, ο χειμώνας φεύγει, ο ουρανός καθαρίζει. Κ' ύμνούμε τ' απόβροχο. Κ' ή δνις Άντωνία Κουντούρη γράφει:

«Είναι στ' αλήθεια γιορτασμός
τ' απόβροχο για τά λουλούδια!
Σάν παύει τ' ουρανού ο θυμός,
και τά παλιά λένε τραγούδια

στο χωματάκι τ' άπαλό
σάν ποτισμένο λές σφουγγάρι
εδώ κ' έκει καμαρωτό
ποζ' ρει κάποιο μανιτάρι...»

Κ' έπειτα ο ουρανός γαλάζιος ξεπροβάλλει και φέρνει όλες τις ανοιξιόγατικες μυρωδιές από λουλούδια και φυτά. Και ακόμα:

«Πεταλούδιες παρδαλές,
τόν έρωτά τους στ' άνθη πλέκουν.
Κι' αυτά σάν νάχουμε ψυχές,
ζηλιάρικα θαρρείς τις βλέπουν.»

Κι' όλα μαζί δέντρα, πουλιά,
θάμνοι, λουλούδια και χορτάρι
γιορτάζουνε σάν μιά καρδιά
τ' απόβροχο τη θεία χάρι.»

Έδω ή φύση γιορτάζει ανοιξιόγατικα. Τό κορίτσι τά βλέπει, τά καμαρώνει, μά ή καρδιά του δέν μεθάει ακόμα... Έχει καιρό! Μά παρακάτω οι Μαγιατικές πνοές γιομίζουν την ψυχή της νεαρής ποιητριάς. Και γράφει ή δνις Κουντούρη:

«Χρωμάτων πλήθος, μυρωδιές και κελαϊδήματα,
κρυφή πουλιών φωλιά, στα κλώνια τ' άνθισμένα.
Παίζει ή χαρά, στα σκοτεινά και στα θλιμμένα.
Λουλούδια, μουσικές, παντού κρυφοφιλήματα.»

Μαγιατικές πνοές, του Πλαστοργού μνήματα,
βλασταίνουν τά ξερά, πέρνουν ζωή τά νεκρωμένα.
Ξυπνά ή ζωή, φιλά με χείλη ροδισμένα.
Κυλούνε μ' άπαλές πτυχές, τ' άγριεμένα κύματα.»

Φέρνει ή αύρα τό σκοπό, τον ναύτη που πλαγιάζει,
σάν τό φεγγάρι κολυπά, στο μυρωμένο κύμα,
σάν τρέχει πάλι στο βουνό, τ' άθούροβό του βήμα,
λούζει τ' άσημι τά θαμιά, με φέγγος τ' άγκαλιάζει...»

Τό όνειρο τρελλή ψυχή, στής άνοιξης τη χώρα.
Νέες έλπίδες, που ρουφά ίριδα από τά κρίνα.
Και φτερουγίζει, λαχταρά, γιορτάζει σάν και κείνα
της φαντασίας νέα ζωή, Μαϊού πλούσια δώρα.»

Άς άφίσουμε, λοιπόν, τη νεαρή ποιήτρια μέσα στα πλούσια δώρα της άνοιξης..

Άς πάρουμε ένα άλλο βιβλίο τώρα από τά πολλά που βρίσκονται άραδιασμένα στο τραπέζι. Νά, ένα άλλο. Χαρούμενο κι' ανοιξιόγατικο κι' αυτό. Της χαριτωμένης Πολίτισσας με τά έκφραστικά μάτια και τη λεπτή ψυχή, της Διός Θάλειας Κεσίσογλου, οι «Χαρώρες νότες». Ξεχύνεται δέ άφθονη ή άνοιξιόγατικη χαρά με τά λουλούδια. Κ' έχουμε και αυτό τό «Κρυφομίλημα στα λουλούδια»:

«Θέσασα άβρο των λουλουδιών
Σε χώματα
Κι' άρώματα,
Με τά φτερά των τραγουδιών
Κρυφομιλήστε των καρδιών
Που όλο ποθούν
ν' αγαπηθούν.»

Εικλών άνω:
Ίακωβίδη—
Πατρικίου

Άντωνία Κουντούρη
Άθηνά Ταρσούδη
Κλερέλλι Μαλάμα

θέρωσαν την πατρίδα τους:.. Αυτό δε μπορεί να το υποφέρει ο νεαρός βασιληάς. Να στιγματισθή τόσο βαρεία ή χώρα που πρόκειται να κυβερνήση: Τι θα πηή ο κόσμος όλος, σαν μάθη το μεγάλο αυτό κακούργημα;..»
 Μπήκε ο πνευματικός του, ένας συμπατριώτης του κληρικός, ήμερος και χριστιανικός τύπος, λίγο δάσκαλος του βασιλέως, λίγο παιδαγωγός και λίγο σύντροφος.

Ο διάλογος που έγινε μεταξύ τους διασώθηκε στην ιστορία.
 Ο Όθων είπε άμεσως:
 —Σας χρειάζομαι, γιατί απόψε υποφέρω.
 —Δέν άμφιβάλλω πώς ή Μεγαλειότης σας, με την εύγενική της καρδιά, λυπάται για τους δύο στρατηγούς.
 —Ναι, τους λυπούμαι, γιατί ξμαθα να τους θαυμάζω. Από τους δασκάλους μου ξέρω τα πολεμικά τους κατορθώματα. Ξέρω την άνδρεια και την άρετή τους. Άλλα τους λυπούμαι, γιατί τους θεωρώ άθώους.
 —Α, πώς θα χαιρόταν ο Μεγαλειότατος πατέρας σας άν σάς άκουε να μιλάτε έτσι για τη δικαιοσύνη!
 Σώπασε για λίγο ο νεαρός βασιληάς και έπειτα είπε:
 —Δέν υπάρχει λοιπόν έλπίς ν' άθωωθούν;
 Ο κληρικός με σκυφτό κεφάλι έκανε μία κίνησι άμφιβολίας, μία κίνησι μάλλον άρνητική και ψιθύρισε βαθείά:
 —Όλοι μου λένε πώς θα καταδικασθούν.
 Ο Όθων σηκώθηκε από το κάθισμα και τούπιασε το χέρι.
 —Πάτερ μου, δε μπορούμε να τους σώσωμε;
 Ο δυστυχισμένος κληρικός σηκώθηκε κι' αυτός.
 —Μεγαλειότατε, το ξέρετε καλά, ή εύγενική σας θέλησις δέν έχει άκόμη τη βασιλική δύναμι...
 —Μά άν καταδικασθούν, φυσικά, θα τους άποκεφαλίσουν άμέσως!

—Είναι φοβερό.
 Έσφιξε τους γρόνθους του, αλλά με όλη τη παιδική του όρμη κατάλαβε πώς δε μπορεί να κάνη τίποτε.
 Με τα πρωτοφανή για δικαστήριο σκάνδαλα της Άντιβασιλείας οι δύο στρατηγοί καταδικάστηκαν εις θάνατον.
 Είναι γνωστά τα επεισόδια της περιβόητης δίκης.
 Ο πρόεδρος και ο Τερτσέτης, άρνούμενοι να συντελέσουν στη δολοφονία των δύο καθηγουμένων, ώδηγήθηκαν στην έδρα, από τους χωροφύλακες, και έμειναν εκεί, με τίς λόγγες άπάνω στο λαιμό τους, έως ότου άπαγγελθί, από τον γραμματέα Ζώτον, ή καταδικαστική απόφασις.
 Όταν ο Γέρος του Μωρηά είδε το θέαμα αυτό και άκουσε την καταδική του, ψιθύρισε:
 —Κύριε έλεησον... Μνήσθητι μου, Κύριε, όταν έλθης εις την βασιλείαν σου.
 Η έκτέλεσις, σύμφωνα με το νόμο, έπρεπε να γίνη άμέσως ή «έντός 24 ώρων».
 Ήταν βράδυ πιά 8 ή ώρα, όταν οι χωροφύλακες πήραν τους δύο καταδίκους και τους μετέφεραν στο φρούριο του Ίτς Καλέ, δηλαδή στη φυλακή τους. Άνεβαίνοντας είδαν το δήμιο που έτρόχιζε το λεπίδι της λαϊμητόμου.
 Αυτό τους έκανε να νομίσουν πώς θα τους έκοβαν την ίδια νύχτα, για να μη προφτάση να άντιδράση ο λαός.
 Όταν δε είδαν και το δείπνο που τους πρόσφεραν στο κελλί τους, πολυτελέστερο άπ' το συνειθισμένο, έπεισθησαν πώς είνε το τελευταίο τους.
 Ο Κολοκοτρώνης, ούτε τίς ώρες εκείνες άφησε τη θυμοσοφία του και τη χαριτολογία του.
 Όταν τέλειωσε το δείπνο, πήρε μία μπουκιά ψωμί, την έβαλε στο στόμα του και είπε στον Πλαπούτα:
 —Πάει, ξάδερφε, φάγαμε πιά το ψωμί μας.
 Έγραψαν έπειτα τίς διαθήκες τους, προσευχήθηκαν, φιλήθηκαν άναμεταξύ τους και... περίμεναν. Ο Βαυαρός φρουρός των δέν ήξερε έλληνικά, και έτσι δε μπορούσαν να μάθουν τίποτε. Τα μεσάνυχτα έφτασαν και ή πόρτα δέν άνοιξε. Κατάλαβαν ότι ίσως άνεβλήθη ή έκτέλεσις και πλάγιασαν στις πενυχρές στρωμές τους.
 Έξω στο Ναύπλιο, μεγάλη άναστατάωσις.
 Στην Άντιβασιλεία διαφώνουσε ο πρόεδρος Άρμανσπεργ. Στο Ύπουργικό συμβούλιο ο πρωθυπουργός Μαυροκορδάτος. Ήσαν και οι δύο υπέρ των στρατηγών.
 Η πλειοψηφίεσ όμως ήσαν εναντίον.
 Επενέβησαν κι' οι πρέσβεις Άγγλίας, Βαυαρίας και Ρωσσίας, υπέρ των καταδίκων. Ο Κωλέττης είχε φίλους τους Γάλλους και δέν άφησε τον πρέσβη τους ν' άναμιχθί.
 Επί τέλους δόθηκε ή απόφασις για την έκτέλεσι.
 Μόλις το ξμαθε ο Όθων άναστατώθηκε. Άν και νέος, άν και άνισχυρος, έννοιωσε πώς θα ήταν τερατώδες να καρατομηθούν δύο άθώοι και έλευθερωτάι του Έθνους.
 Παρακάλεσε άμέσως να παρουσιασθούν οι Άντιβασιλείς, που είχαν εκδώσει την τρομερή απόφασι.

Μπήκαν στην αίθουσα που τους περίμενε.
 Πρώτος ο Άρμανσπεργ κι' άμέσως έπειτα οι άλλοι δύο.
 Ο Άρμανσπεργ, καθώς είπαμε, ήταν υπέρ των καταδίκων, κι' αυτός ο ίδιος είξε άναγγείλει στον Όθωνα την απόφασι της πλειοψηφίας, δηλαδή του Μάουερ και του Έυντεκ. Ήταν συγκινητικό το θέαμα ενός εφήβου να συζητή και να προσπαθί να πειση δύο ήλικιωμένους κυρίους, εκ των οποίων ο ένας, ο Μάουερ, έθεωρείτο σοφός νομομαθής και ο άλλος ήταν άνώτερος στρατιωτικός.
 Τους μίλησε με τα έπιχειρήματα της νεότητος, του αίσθήματος, του άνθρωπισμού.
 Άλύγιστοι και οι δύο, ψυχροί και μ' ένα χαμόγελο έπεικειέας τον άκουσαν, αλλά δέν εφαινοντο να πείθωνται.
 Ο νεαρός συνήγορος είδε πώς έχανε την «ύπόθεσι» του. Τον ξπνίξε τότε το συναίσθημα, που του γενουόσε ή άδικία και το άνεπανάρθωτο.
 —Θα το μετανοιώσετε, τους είπε, αλλά τα κεφάλια θάχουν κοπή πιά... Τότε... τι θα κάνετε...
 Το θέαμα πιά καταντούσε σπαρακτικό.
 Οι δύο άνόητοι άνθρωποι, που εφαινοντο έπίμονοι και άπαθείς σαν πέτρινοι, εκάμφησαν. Τα δάκρυα ενός παιδιού τους συνεκίνησαν, έμάλαξαν τη σκληρή ψυχή τους, και άλλάξαν ένα βλέμμα υποχωρήσεως. Η ποινή του θανάτου έμετριάσθη, για τους δύο στρατηγούς, εις είκοσι έτών δεσμά. Ο Όθων, έσπευσε άμέσως να καλέση ένα άξιωματικό της ύπηρεσίας του.
 —Τρέξε, του είπε, στη φυλακή, στο φρούριο του Ίτς Καλέ και πές στο Γέρο Κολοκοτρώνη, στο δεοασμένο Γέρο του Μωρηά και στον Πλαπούτα, πώς δε θα γίνη ή έκτέλεσις. Η ποινή τους μετριάσθηκε σε 20 χρόνια.
 Ήταν νύχτα πάλι, νύχτα άγωνίας, γιατί οι δύο στρατηγοί δέν είχαν μάθει τίποτε, από την προηγούμενη βραδυά. Κατάλαβαιναν πώς κάτι σοβαρό γίνεται έξω. Κάθε βήμα που άκουσαν τους έκανε να κυττάζουν με άγωνια τη βαρεία κλειστή πόρτα και να περιμένουν το τραγικό άνοιγμα.
 Τραγικό γιατί θα παρουσιαζόταν ο άξιωματικός να τους παραλάβη για την καρμανιόλα. Και πραγματικά, άκουσαν τα βήματα. Το κλειδι μήκε στην κλειδαριά, ή πόρτα άνοιξε... παρουσιάστηκε... άξιωματικός.
 —Μπρός, ξάδερφε, πάμε... είπε ο Γέρος στο σύντρόφό του. Κι' έτοιμάστηκαν κι' οι δύο να βγούν άπ' το κελλί. Άλλά ο άξιωματικός τους συνεκράτησε.
 —Σταθήτε, είπε. Έρχομαι, κατ' έντολήν της Αύτου Μεγαλειότητος του βασιλέως Όθωνος να σάς άναγγείλω ότι ή ποινή σας έμετριάσθη εις είκοσι έτών πρόσκαιρα δεσμά.
 —Δε θα μās κόψουν; ρώτησε ο Γέρος.

—Όχι, είπε ο άξιωματικός. Η Αύτου Μεγαλειότης έμεσολάβησε κι' έκανε την ποινή σας είκοσι χρόνια.
 Μικρή σιγή.
 Σε λίγο, ο Γέρος, επανέλαβε με το συνειθισμένο παιχνηδιάρικο ύφος του:
 —Είκοσι χρόνια; Σάν πολλά, βρέ παιδι μου... Γίεσ στο Βασιληά, πώς τον εύχαριστώ, αλλά φοβάμαι μη τον γελάσω... Δέν πιστεύω να ζήσω τόσα πολλά χρόνια.
 Έπειτα από ένα χρόνο, στις 20 Μαΐου 1835 ο Όθων ενηλικιώθηκε. Η πρώτη του πράξις ήταν να δώση πλήρη χάρη στους δύο στρατηγούς. Την Κυριακή 27 Μαΐου το Ναύπλιο επανηγύρισε για ήλησημόνητη γιορτή. Κατέβηκε ο Γέρος του Μωρηά από τη φυλακή του, και έλεύθερος τώρα έσπευσε στην Αθήνα να εύχαριστήση τον Όθωνα.
 Φαντάζεστε τι στιγμή θα ήταν για την Ελλάδα άν έπεφτε στη λαϊμητόμο το κεφάλι του Κολοκοτρώνη; Ύπευθυνοι άπέναντι της ιστορίας θα ήταν οι δύο Άντιβασιλείς, που έθεωρούντο πολιτικοί άνδρες, σοβαροί και σοφοί.
 Την Ελλάδα, όμως, την φήμη της κι' αυτούς τους ίδιους τους έσωσε από την καταιχύνη, ένα παιδι, ο άνήλικος βασιλεύς Όθων. Κι' έτσι ο ρωμαντισμός και τα αισθήματα ενός εφήβου άναπήλωσαν μια σοβαρή πολιτική πράξι.
 Και ο Γέρος σώθηκε από ένα μικρό παιδι.

ΣΠΥΡΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

Δέν υπάρχει άνθρωπος που νά μή νοιώθῃ μίαν ἀλλόκοτη συγκίνηση σάν γυρνᾷ τή σκέψη του στό παρελθόν. Τά περασμένα κρύβουν μιά τόσο παράξενη γοητεία, ἕνα τέτοιο μίγμα τρυφερότητας μαζί καί πίκρας, που μᾶς θέλγουν σάν κάτι πολύ δμορφο, μᾶ γιά πάντα χαμένο.

Γι' αὐτό κι' ὄλοι μας στρεφόμεστε μέ λαχτάρα πρὸς τὸ παιδί. Σ' αὐτό ξαναζοῦμε οἱ ἴδιοι μας τὰ ὠραία περασμένα χρόνια. Τὸ παιδί που μεγαλώνει, που ἀνακαλύπτει ὄλο καί μιά καινούργια πτυχή τοῦ πολύμορφου κόσμου, που λύνοντας σήμερα μερικές ἀπορίες του, βλέπει νά ὀρθώνονται μπροστά του μύριες ἄλλες, εἶναι ἕνας καθρέφτης, που μέσα του βλέπουμε νά ξεχωρίζῃ ἀχνά τὸν ἴδιο μας τὸν ἑαυτό, μέ τίς παιδιάστικες ἀγωνίες καί τίς παιδιάστικες χαρές μας. Ἐτσι σάν βλέπουμε τὰ μωρὰ νά μεγαλοπιάνονται, θυμόμαστε μέ κάποια σαρκαστική διάθεση τὸν ἑαυτό μας ὅταν εἶχαμε τὴν ἴδια νοοτροπία, που σάν εἰμασταν καί μεῖς μωρὰ, ἀποδίδαμε μίαν δλότελα ἰδιαίτερη σημασία σέ κατακτήσεις που τώρα καταλαβαίνουμε τὴ ματαιότητά τους.

Τὸ κοριτσάκι αὐτὸ παιδεύεται μέ τὸ τηλέφωνο. Ξέρει, πὼς τὸ μηχανήμα αὐτὸ δέν ἔχει τίποτα τὸ μαγικό, ξέρει ὅτι μέσα δέν εἶναι κρυμμένος κανένας διαβολάκος, καί, τὸ σπουδαιότερο, βλέπει τοὺς μεγάλους νά παίρνουν τὸ τηλέφωνο, νά τὸ ἀκουμποῦν στό αὐτί τους, καί ὕστερα νά λένε διάφορα πράγματα που τὰ περισσότερα τὸ μικρὸ κοριτσάκι δέν τὰ καταλαβαίνει. Ποῖος ξέρει τί ὠραία πράγματα ν' ἀκούῃ! Γιατί νά μήν τ' ἀκούσῃ καί τὸ κοριτσάκι. Ἐνα ἄλλο ἀπὸ τὰ

ὅταν τὰ μικρὰ

μαρτύρια ὄλων τῶν παιδιῶν εἶναι τὸ πλύσιμο. Θαρρεῖ κανένας πὼς τὰ μικρὰ ἀποφεύγουν τὸ νερὸ σάν τὸν διάβολό τους. Κι' ὁ χαριτωμένος μορφασμὸς τῆς μικροσκοπικῆς ντεμουαζελίτσας, που τὰ ἔβαλε μέ τὴν σαπουνάδα, εἶναι τόσο ἐγγλωττός. Ἄν συχαίνονται τὸ νερὸ, τρελλαίνονται κυριολεκτικῶς γιά τίς λιχουδιές. Καί ποῖος ξέρει τί λιχουδιὰ κρύβει ἡ ὀρεκτικὴ αὐτὴ μαρμίτα τὴν ὁποία μέ ἐμβρίθεια περιεργάζεται ὁ μπέμπης πρὶν καθίσει, σοβαρὸς-σοβαρὸς, στό πιάνο. Τὸ περίεργο ἐκεῖνο ἐπιπλο, μέ τὰ ἀστραφετέρὰ πλήκτρα που τὰ ποικίλλουν οἱ μαῦρες ραβδώσεις τῶν διέσεων, τὰ χρυσὰ κανδηλιέρια, προκαλοῦν τὸν ἀπερίοριστο θαυμασμό του. Τὰ μικρούλκα χεράκια χαϊδεοῦν τώρα τὰ πλήκτρα καί ἑξαφικὰ ἀκούγεται ἕνας τόνος, βγαλμένος ἀπὸ τὰ κατάβαρα τοῦ παράξενου ἐκεῖνου τέρατος. Ὁ Μπέμπης παίρνει ἀμέσως θάρρος... κι' ἀντηχοῦν ἑξαφικὰ πολλοὶ ἦχοι, μιά τρομερὴ κακοφωνία που ὁμως πλημμυρίζει ἀπὸ χαρὰ καί ὑπερφάνεια τὴν ψυχὴ τοῦ μικρούλῃ. Κάθε καινούργιος ἦχος γεννᾷ κι' ἕνα εὐτυχισμένο χαμόγελο στό μουτράκι τοῦ μπέμπης. Σὲ λίγα ὁμως χρόνια, ὁ ἴδιος αὐτὸς μπέμπης, θά στραβομουτζουιάσῃ μπροστὰ στὰ ἴδια πλήκτρα ὅπου θά τὸν κρατᾷ ὡρες ὁ δάσκαλος μέ τίς ἀνιαρές κλίμακες. Τὰ μωρὰ μεγαλοπιάνονται καί δέν ξέρουν τὴν μεγάλη τους εὐτυχία τοῦ νά εἶνε ἀκριβῶς μωρὰ.

μεγαλοπιάνονται

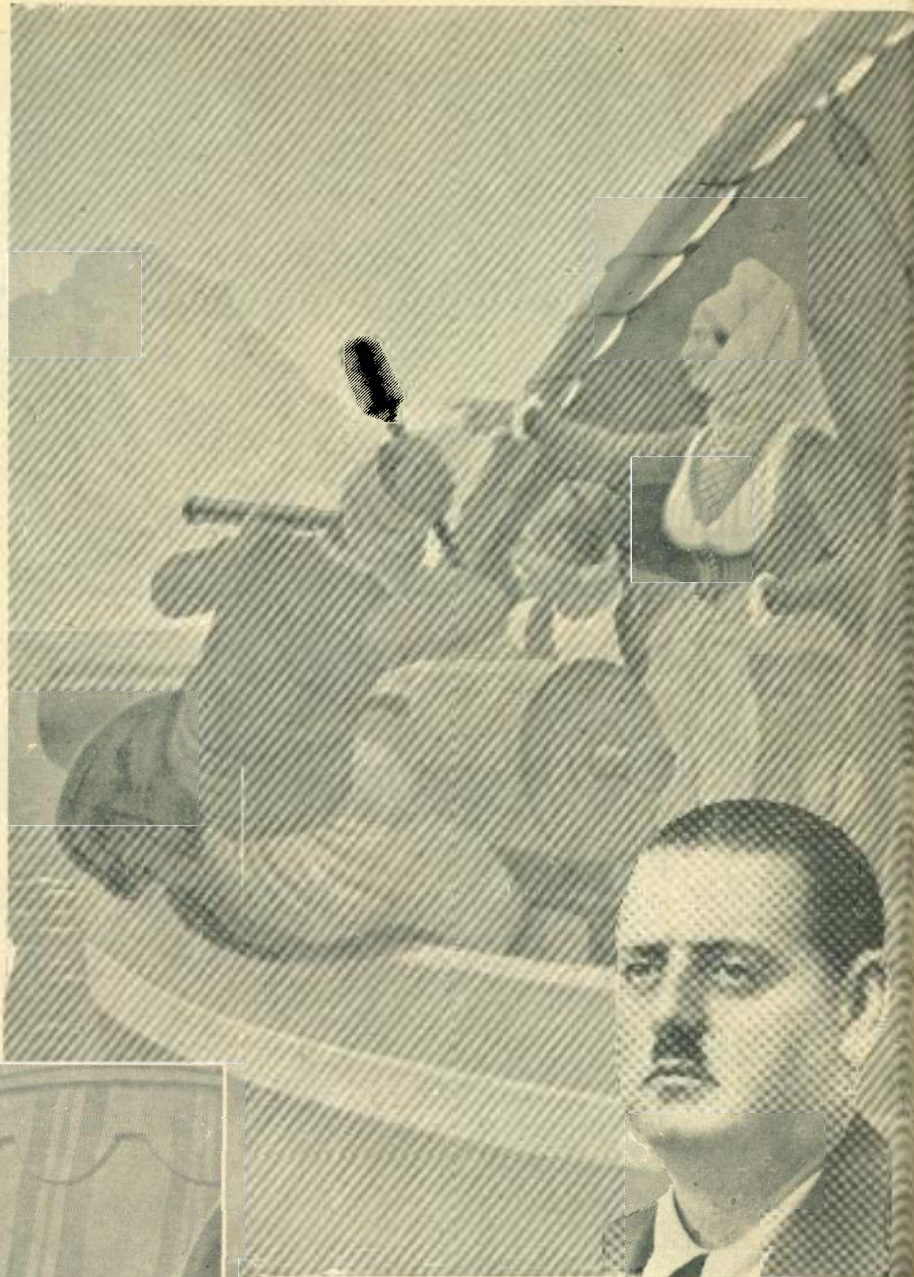

τά στον περίπατό του και να συζητά μαζί τους για τις υποθέσεις τους, χωρίς να φαντάζονται αυτοί οι άνθρωποι ότι συζητούν με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας! Στο πάρκο της θερινής κατοικίας του έχει μια αγαπημένη γωνιά, στην οποία πηγαίνει κι' άφροσιώνεται στο διάβασμα. Έκείνη την ώρα κανείς δεν τολμά να τον άνησυχήσει. 'Ο κ. 'Α. Ζαΐμης αγαπάει τρία πράγματα στον κόσμο: Τά βιβλία, τ'α λουλούδια και τ'ο σκύλο του τόν «Λέοντα». 'Η ζωή του είναι κανονισμένη σ'άν ρολόι κι' έχει μία υποδειγματική άπλότητα.

'Ο έγγονός του πυρπολητού Κανάρη, ό 'Αλέξανδρος Κανάρης, γεννήθηκε στην 'Αθήνα. Σπούδασε νομικά και τ'ο 1891 εξέλεγή για πρώτη φορά βουλευτής. Τ'ο 1900 έγινε αντιπρόεδρος της Βουλής. 'Επί κυβερνήσεως Καλογεροπούλου έγινε ύπουργός της Παιδείας, τ'ο 1916 και τ'ο 1926 επί οικοουμενικής κυβερνήσεως έγινε ύπουργός τ'ων Ναυτικών. Στ'ο πολεμικό ναυτικό ύπάρχει επίσης κ' ένας άλλος Κανάρης, ό όποιος είναι άπόγονος τ'ου ένδόξου ήρωος τής 'Επανάστασεως.

'Η οικογένεια Δεληγιάννη επίσης διεκρίθη στην 'Επανάστασι τ'ου 1821. 'Ενας άπό τ'ους βλαστους αυτής τής οικογενείας είναι ό 'Επαμεινώνδας Δεληγιάννης, ό πολιτευτής Γορτυνίας, κι' ό όποιος είναι άνεψιός τ'ου Θ. Δεληγιάννη. Γεννήθηκε τ'ο 1873 στην 'Αθήνα. 'Ανεμείχθη στην πολιτική τ'ο 1895. Μετά τήν δολοφονία τ'ου Θ. Δεληγιάννη κι' όταν έγινε π'ρωθυπουργός ό Δ. Ράλλης, δηλαδή τ'ο 1905, ανέλαβε τ'ο ύπουργείο τ'ων Ναυτικών και τ'ο 1907 τ'ο ύπουργείο της Δικαιοσύνης.

'Αλλά κ' ή οικογένεια τ'ου Σ. Τρικούπη έχει συνδεθή με τ'ους άγώνες τ'ων 'Ελλήνων για τήν άνάκτησι της έλευθερίας τους. 'Ο 'Ιωάννης Σ. Τρικούπης τ'ο 1824 έλαβε μέρος στ'ους άγώνες τ'ου Μεσολογγίου. 'Η ίδια οικογένεια μάς έδωσε άκόμη τόν π'ρωτο π'ρωθυπουργό τής 'Ελλάδος, τόν Σπυρίδωνα Τρικούπη, ό όποιος γεννήθηκε τ'ο 1788 και πέθανε τ'ο 1873 κι' ό όποιος ήταν ένας άπό τ'ους καλύτερους ιστορικούς. 'Όταν μάάλιστα βρισκόταν στ'ο Παρίσι εξέδωκε κ' ένα περίφημο ποιήμα τ'ου, τόν «Δήμο», ό όποιο μάς άποκαλύπτει ότι ό μέγας αυτός πολιτικός ήταν και πολύ καλός ποιητής. 'Επίσης και τ'ο μέγας πολιτικό χαίρλαο Τρικούπη, για τόν όποιο κάθε λεπτομέρεια είναι περιττή, είναι πασίγνωστος. 'Εκτος κατά σειράν βλαστ'ος

αυτής τής οικογενείας είναι ό Ν. Τρικούπης. Γεννήθηκε τ'ο 1868, σπούδασε στή Σχολή τ'ων Εύελπίδων κ' έγινε αξιωματικός τ'ου πυροβολικού. 'Ελαβε μέρος στ'όν πόλεμο τ'ο 1913, στ'όν παγκόσμιο πόλεμο και τέλος στ'όν πόλεμο τής Μικράς 'Ασίας τ'ο 1920-1922 με τόν βαθμό τ'ου ύποστρατήγου. Κατά τή διάρκειά τ'ου πολέμου έγινε αρχιστράτηγος. Αίχμαλωτίσθη άπό τ'ους Τούρκους κι' όταν ξαναγύρισε στην 'Ελλάδα άπεστρατεύθη κ' έγινε νομάρχης 'Αττικοβοιωτίας, έπειτα άπεσύρθη στην ιδιωτική ζωή τ'ου. 'Εβδομος κατά σειράν άπόγονος τ'ου Σ. Τρικούπη είναι ό πολιτευτής Σ. Κ. Τρικούπης. Γεννήθηκε τ'ο 1893, σπούδασε νομικά, άσχολήθηκε με τή φιλολογία και τ'ο θέατρο, εξέδωκε τ'ο φιλολογικό περιοδικό «Δάφνη» κ' έγραψε επίσης ένα «Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο» με θέματα π'ου ένδιαφέρουν τήν 'Ελλάδα. 'Υπήρξε διευθυντής και γενικός γραμματέυς τ'ου ύπουργείου 'Εθνικής Οικονομίας, νύν δέ είναι ύπουργός τ'ου ίδιου ύπουργείου.

'Η ιστορία τ'ου 'Αντωνίου Κριεζή, τής ήρωϊκής οικογενείας τής 'Υδρας, αρχίζει με μιά δραματική αίχμαλωσία τ'ου άπό τ'ους 'Αλγερινούς πειρατάς. Τ'ο 1818 έμυήθη στή Φιλική έταιρία. 'Ελαβε μέρος μαζί με τόν Κανάρη στην πυρπόλησι τ'ου Αιγυπτιακού στόλου, στ'ο λιμάνι τής 'Αλεξανδρείας (23 'Ιουλίου 1825) και στή ναυμαχία τ'ων Σπετσών. 'Ο γιός τ'ου Δημήτριος διετέλεσε ύπουργός τ'ων Ναυτικών επί κυβερνήσεως Δεληγιάννη. 'Ο Κωνσταντίνος Κριεζής ήταν τρισέγγονος τ'ου 'Αντωνίου Κριεζή. 'Ο 'Εμμανουήλ Κριεζής γεννήθηκε τ'ο 1880, σπούδασε στην άνωτάτη τεχνική σχολή τ'ου Μονάχου. Τ'ο 1917 διορίσθηκε καθηγητής τής οικοδομικής στ'ο Πολυτεχνείο.

'Ο Κυριακούλης Μαυρομυχάλης, ό αδελφός τ'ου Πετρίμπεη, ήταν ένας άπό τ'ους π'οθρυλικούς πολεμιστάς τ'ου άγώνος. Δέκατος έβδομος κατά σειράν βλαστ'ος αυτής τής ήρωϊκής οικογενείας είναι ό Πέτρος Κ. Μαυρομυχάλης. Γεννήθηκε τ'ο 1887. Σπούδασε νομικά στην 'Αθήνα, τε-

τ'ο Μ. Μπότσαρη, γεννήθηκε τ'ο 1894. Σπούδασε ζωγραφική στή Νεάπολι και τ'ο Παρίσι κι' έπειτα άσχολήθηκε με τή γλυπτική. Τ'ο 1929 εξέθεσε τ'α έργα τ'ου στ'ο Λονδίνο. Είναι ένας άπό τ'ους π'οθ γνωστούς καλλιτέχνες μάς.

Για τήν οικογένεια τ'ου 'Ι. Τομπάζη ύπάρχει τ'ο άκόλουθο δημοτικό τραγούδι:

Μαρτυράτε τ'ο Φραντσέζοι
πέστε τ'ο κ' εσεϊς 'Ιγγλέζοι
ή γολέτα τ'ου Τομπάζη
τήν Τουρκιά τ'ηνε τ'ρουμάζει.

Κι' άλήθεια, ό ήρωϊκός καπετάνιος τής 'Υδρας ήταν ό φόβος κι' ό τρόμος τ'ων Τούρκων. Αυτή ή οικογένεια μάς έδωσε κατόπιν ναυάρχους και τέλος έναν εργοστασιάρχη παραγωγής σιθερίων έλαίων, ό όποιος έγινε κατόπιν βουλευτής τ'ο 1912 μέχρι τ'ο 1915. Καθώς επίσης και συγγραφείς. Σήμερα ύπάρχει ένας άπόγονος τ'ου 'Ι. Τομπάζη δξιοματικός τ'ου Ναυτικού.

'Η οικογένεια τ'ων Δράκων επίσης έδωσε πολλούς άγωνιστάς στην ελληνική επανάστασι. Κυριώτεροι άπ' αυτούς είναι οι άκόλουθοι: Στουραΐτης Νικόλαος, ό όποιος καταγότανε άπό τ'α Στόρα τής Ευβοίας, Θεόδωρος, ό όποιος άνεδείχθη ταξίαρχος και ό όποιος έλαβε μέρος σ' όλο τόν άγώνα, Βασίλειος Δράκος, ό όποιος καταγότανε άπό τις Σπέτσες, Χρήστος Δράκος, ό όποιος καταγότανε άπό τή Χειμάρρα. 'Από τή Σουλιώτικη οικογένεια επίσης ήσαν οι Πούλιος, Γεωργάκης, Δήμος και άλλοι. 'Ο Γιάννης Δράκος ήταν ύπασπιστής τ'ου 'Όθωνος και τόν άκολούθησε στην έξορία τ'ου. Μετά τ'ο θάνατο, όμως, τ'ου 'Όθωνος γύρισε στην 'Αθήνα και τ'ο 1871 έγινε ύπουργός τ'ων Στρατιωτικών. Πέθανε τ'ο 1873. 'Ενας άπό τ'ους άπογόνους αυτής τής οικογενείας είναι κι' ό στρατηγός Μ. Δράκος.

Οι άπόγονοι τ'ου Θ. Γρίβα είναι άξιωματικοί. 'Ενας άπό τ'ους άπογόνους τ'ου ζεί σήμερα στ'ο Παρίσι κι' είναι μάάλιστα ένας άπό τ'ους π'οθ καλούς ελληνογάλλους ποιητάς.

'Από τήν οικογένεια τ'ου διασήμου όρματωλ'ου 'Ι. Δουβουνιώτη ζεί σήμερα τέταρτος κατά σειράν άπόγονός τ'ου, ό Κωνσταντίνος Δουβουνιώτης, καθηγητής τής Θεολογικής Σχολής τ'ου Πανεπιστημίου. Γεννήθηκε στην Πάτρα τ'ο 1872. 'Εμαθήτευσε στή Ριζάριο Σχολή και σπούδασε θεολογία και φιλοσοφία στ'ο Πανεπιστήμιο τής Λειψίας. Τ'ο 1902 διορίσθηκε έλληνοδιδάσκαλος και κατόπι καθηγητής. Τ'ο 1903 διορίσθηκε ύφηγητής τής 'Θεολογικής σχολής τ'ου Πανεπιστημίου και τ'ου Πρακτικού Λυκείου τ'ο 1914 και τής Ριζαρείου Σχολής τ'ο 1915. 'Εντεκα χρόνια διηύθυνε τ'ο έκκλησιαστικό περιοδικό τής Μητροπόλεως 'Αθηνών «'Ιερός Σύνοδος». Τ'ο 1920 διορίσθηκε τακτικός καθηγητής τ'ου Πανεπιστημίου. Τ'ο 1927 διορίσθηκε επίσης διευθυντής τ'ων θρησκευμάτων στ'ο ύπουργείο Παιδείας και τ'ο 1928 έγινε άκαδημαϊκός. 'Ο κ. Δουβουνιώτης ζεί σήμερα μιά ήσυχη οικογενειακή ζωή και λατρεύει κυριολεκτικώς τις δύο κόρες τ'ου.

Μετά τή δολοφονία τ'ου Μ. Ζαχαριά, ή όποία έγινε κατ' έντολή τής Πύλης, τ'α παιδιά τ'ου έφεραν τ' όνομα Ζαχαρόπουλοι κ' έτσι τ'ους βρίσκουμε στ'α χρόνια τής 'Επανάστασεως νά διαπρέπουν ώς στρατηγοί. 'Υπάρχει μάάλιστα και θρύλος π'ου αναφέρει ότι ή κόρη τ'ου Ζαχαριά τ'ο 1821, στ'ο Λεοντάρι, ύψασε μιά λευκή σημαία μ' ένα γαλάζιο σταυρό και ξεσήκωσε τ'ους άνδρες και τις γυναίκες νά επιτεθούν κατά τ'ων τυράννων τ'ους. Πράγματι, κυριεψε τ'ο Λεοντάρι και γκρέμισε τ'α τζαμιά κ'ί τ'ους μεδρεσέδες τ'ων Τούρκων. Σήμερα στή Σπάρτη ζεί ένας δισέγγονος τ'ου Ζαχαριά, ό δικηγόρος Ζαχαριάς.

'Ο κ. 'Ιπποκράτης Καραβίας είναι ό ένδέκατος κατά σειράν άπόγονος τής παλιάς κ' ήρωϊκής οικογενείας τ'ου Β. Καραβία, άπό τήν 'Ιθάκη, κ' ή όποία έχει τήν καταγωγή τής άπό τ'ους Καλλέργηδες τής Κρήτης. Γεννήθηκε τ'ο 1866, σπούδασε νομικά στην 'Αθήνα, στην 'Ιταλία και στην Γαλλία, αντιπροσώπευσε τήν 'Ελλάδα σέ διάφορα διεθνή συνέδρια κ' είχε ένας άπό τ'ους δρώντες στή φιλολογική και καλλιτεχνική κίνηση τής πρωτευούσης.

'Ο κ. Γεώργιος Καραϊσκάκης, ό πολιτευτής Καρδίτσας, είναι άπόγονος τ'ου ένδόξου στρατηγ'ου Καραϊσκάκη. Σήμερα έχει άποτραβηχθή άπό τήν πολιτική και ζεί μιά περιωρισμένη οικογενειακή ζωή. Μένει με τή σύζυγό τ'ου στ'ο ξενοδοχείο «'Αυτοκρατορικό». 'Η δισ Καραϊσκάκη, ή κόρη τ'ου, παντρεύθηκε π'ρο όλίγου καιρού τόν κ. Λεωνίδα.

'Ο μακαρίτης 'Αγγελος Βλάχος κι' ό γιός τ'ου, ό κ. Γ. Βλάχος, ό διευθυντής κ' ιδιοκτήτης τής «Καθημερινής», είναι κατ' εϋθειαν άπόγονοι τ'ου 'Ι. Βλάχου, ένός άπό τ'ους έξέχοντάς δημογέροντάς τ'ων 'Αθηνών. 'Ο 'Ι. Βλάχος στ'ους χρόνους τής 'Επανάστασεως χρημάτισε και πληρεξούσιος τ'ων 'Αθηνών (τ'ο τέλος στή σελίδα 64)

Θ. ΔΡΑΚΟΣ

Η ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΚΑΙ ΗΡΩΪΣΜΟΙ

ΤΩΝ

ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΩΝ

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ... ΑΓΑΠΟΥΝ ΤΙΣ ΠΥΡΚΑΙΕΣ.—ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ.—Ο ΛΟΧΟΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΩΝ ΚΙ' ΟΙ ΧΕΙΡΟΚΙΝΗΤΕΣ ΑΝΤΛΙΕΣ.—ΜΙΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ.—ΑΠΟ ΤΙ ΠΡΟΕΡΧΟΝΤΑΙ.—ΣΑΡΑΝΤΑ ΠΥΡΚΑΙΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΑΠΟ ΤΣΙΓΑΡΑ!—

ΠΩΣ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΒΥΣΙΜΟ ΜΙΑΣ ΠΥΡΚΑΙΑΣ.—ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΥΡΚΑΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΤΟΥΣ.

“Ωρα δυό ὕστερ’ ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα. Στὴν Πυροσβεστικὴ Ὑπηρεσία βασιλεύει ἀπόλυτη ἥσυχια. Κάτω ἀπὸ τ’ ἀσθενικὸ φῶς τοῦ ἠλεκτρικοῦ τῆς εἰσόδου φέρνει βόλτες ὁ σκοπὸς πυροσβέστης. Τὸ χαλύβδινο κράνος τοῦ ἀστράφτει μέσα στὴν παγωμένη νύχτα κ’ ἡ δερμάτινη μπότις τοῦ κτυποῦν ρυθμικὰ πάνω στὸ λιθόστρωτο. Στοὺς θαλάμους οἱ συνάδελφοὶ τοῦ ἔχουν βυθισθῆ σ’ ἓνα μακάριο ὕπνο. Στὸν τηλεφωνικὸ θάλαμο, μονάχα, ἀγρυπνεῖ ὁ τηλεφωνητὴς τῆς βάρδιας. Ξαφνικὰ κάποιος καλεῖ τὴν ὑπηρεσία. Εἶν’ ἓνας πόλιςμαν. Εἰδοποιεῖ ὅτι στὸν ἀριθμὸ τὰδε τοῦ ἄλφα δρόμου ἔπιασε φωτιά. Ὁ τηλεφωνητὴς μ’ ἀστραπιαία ταχύτητα πιέζει ἓνα κουμπί. Τὴν ἴδια στιγμή σ’ ἄλλους τοὺς θαλάμους ἀρχίζουν νὰ ἠχοῦν δαιμονισμένα ἓνα πλήθος σειρήνες. Οἱ πυροσβέστες πετάγονται ἀπὸ τὰ κρεβάτια τους, ντύνονται βιαστικὰ κ’ ἀρχίζουν νὰ κατεβαίνουν τὶς σκάλες. Ὅσοι δὲν προφταίνουν βγαίνουν ἀπ’ τὰ παράθυρα τοῦ θαλάμου, πιάνονται ἀπὸ κάτι εἰδικὸς στύλους καὶ γλυστοῦν γλήγορα ὡς τὸ προαύλιο τοῦ κτιρίου καὶ παρατάσσονται. Ὁ ἀξιωματικὸς τῆς ὑπηρεσίας τοὺς δίνει τὶς σχετικὲς ὁδηγίες. Ὁ καθένας ξέρει τί πρόκειται νὰ πάρη μαζί του. Μέσα σὲ λίγα δευτερόλεπτα ἡ «πρώτη ἐξοδος». Τὰ πρώτα αὐτοκίνητα-άντλιες βγαίνουν ἀπ’ τὸ γκαράζ κ’ ὀρμῶν με ἰλιγγιώδη ταχύτητα ἀνάμεσα στοὺς ἀθηναϊκοὺς δρόμους, τοὺς ἀναστατώνουν μὲ τὶς κωδωνοκρουσίες των καὶ φτάνουν στὸν τόπο τῆς πυρκαϊᾶς.

Αὐτὴ τὴν εἰκόνα παρουσιάζει σχεδὸν κάθε βράδυ τὸ κτίριο τῆς πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας. Οἱ Ἀθηναῖοι βλέπετε... ἀγαποῦν τόσο πολὺ τὴ φωτιά! Ἕνας ἔμπορος, παραδείγματος χάριν, βάζει φωτιά στὸ κατάστημα του γιὰ νὰ εἰσπράξῃ τ’ ἀσφάλιστρα καὶ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴ χρεωκοπία! Ἄλλος, μακάριος ἄνθρωπος, ἀφήνεται στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ μορφῆως, ξεχνώντας τ’ ἀναμένο τσιγάρο του πάνω στὰ σκεπάσματα τοῦ κρεβατιοῦ του καὶ δὲν ἐννοεῖ νὰ ξυπνήσῃ παρὰ δταν πιάσῃ φωτιά τὸ... ξενοδοχεῖο ἢ τὸ σπίτι του! Ἕνας τρίτος, γιὰ νὰ ἐκδικηθῆ κάποιον ἐχθρό του, βάζει φωτιά στὸ σπίτι του γιὰ νὰ τὸν κάψῃ ζωντανό! Κ’ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ ἓνα σωρὸ ἀπροσεξίης καὶ τυχαῖα δυστυχήματα ἀναστατώνονται καὶ γιὰ νὰ γλυτώσουν τὸ θάνατο ἀπὸ τὴ φωτιά πετάγονται μὲ τὰ νυχτικὰ στοὺς δρόμους. Ἡ Ἀθῆνα ἔχει τόσο παλιὰ σπιτία, τόσο τελείως ἀπροφύλαχτα ἀπὸ τὴν πυρκαϊά, ὥστε μπορεῖ μέσα σὲ λίγες ὥρες νὰ καῖ ὅταν πυροτέχνημα. Καταλαβαίνετε λοιπὸν τὴν σπουδαιότητα τῆς Πυροσβεστικῆς Ὑπηρεσίας καὶ τὴ βοήθεια πὺ προσφέρει σ’ ἄλλους τοὺς Ἀθηναίους. Θὰ προσπαθήσαμε λοιπὸν νὰ

σᾶς δώσουμε σήμερα μιὰ εἰκόνα αὐτῆς τῆς ὑπηρεσίας καὶ τοῦ τρόπου τῆς λειτουργίας τῆς.

Στὴν ἀρχὴ τὸ Πυροσβεστικὸ Σῶμα λεγόταν Λόχος Πυροσβεστῶν κ’ οἱ πυροσβέστες ἦσαν στρατιῶτες πὺ ἔκαναν τὴ θητεία τους, σβύνοντας τὶς φωτιές τῶν σπιτιῶν καὶ τὶς φλογισμένες καρδιές ἄλλων τῶν καλλιπάρειων δουλικῶν τους. Φοροῦσαν ἀσπρὲς γκέτες, λευκὰ γάντια καὶ στὸ ἀριστερὸ χέρι τους ἔφεραν κεντημένα ἓνα πέλεκυ, τὸ διακριτικὸ τους. Ὁ Πυροσβεστικὸς Λόχος εἶχε τότε χειροκίνητες ἀντλίες, πὺ σερνόntonταν ἀπὸ ἄλογα κ’ ἂν σβυνόντουσαν ἐκεῖνον τὸν καιρὸ ἢ πυρκαϊές αὐτὸ ὀφείλεια περισσότερο στὸν ἠρωῖσμό τῶν πυροσβεστῶν παρὰ στὰ τεχνικὰ μέσα πὺ διέθεταν. Τὸ 1914, τέλος, ἤρθε ἡ πρώτη ἀντλία στὴν Ἀθῆνα κ’ οἱ ἐφημερίδες ἐκείνης τῆς ἐποχῆς δημοσίευσαν τὴ φωτογραφία τῆς κ’ ἔγραψαν ἓνα σωρὸ καλὰ λόγια γι’ αὐτὸ τὸ χρῆσιμο σώμα. Καί, τέλος, τὸ 1923 ἤρθαν τέσσερες ἀντλίες, ἐννέα βυτία τοῦ νεροῦ καὶ διάφοροι σκευοφόροι. Ἐτσι, σύμφωνα μὲ τὴν αὔξησι τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν ἐπέκτασί τους, ἡ Πυροσβεστικὴ ὑπηρεσία ἀρχισε νὰ τελειοποιῆται καὶ νὰ ἐξελεῖσεται σ’ ἓνα ὑποδειγματικὸ σώμα ἐφάμιλλο τῶν Εὐρωπαϊκῶν. Τὸ 1931 αὐτὴ ἡ ὑπηρεσία ἔγινε διὰ νόμου Πολιτικὸ Σῶμα, γιὰτὶ καταλαμβάναν πιά οἱ ἀρμόδιοι ὅτι οἱ πυροσβέστες ἔπρεπε νὰ ἔχουν γυμνασθῆ εἰδικῶς καὶ νὰ ἔχουν ἐξοικειωθῆ μὲ τὴν χρῆσι τῶν διαφόρων ἀντλιῶν καὶ τῶν πυροσβεστικῶν ὀργάνων. Σήμερα αὐτὴ ἡ ὑπηρεσία διοικηται ἀπὸ τὸν κ. Δ. Ἀντωνόπουλο, ἓναν ἀπὸ τοὺς πιὸ παλιούς καὶ τοὺς πιὸ καλοὺς ἀξιωματικούς. Ὑποδιοικηται τῆς εἶναι οἱ κ. κ. Ντουσόπουλος καὶ Λοῦμος κ’ ἀξιωματικοὶ οἱ κ. κ. Σαρακατσάνης, Καρδίτσης καὶ Τσιρογιάννης. Ἐπίσης Γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῆς εἶναι ὁ κ. Κοκκινάκης, ὁ ὅποιος εἶνε κ’ ὁ ὀργανωτὴς αὐτῆς τῆς ὑπηρεσίας. Ἡ δύναμις τῆς Πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας ἀπασχολεῖ 125 ἄνδρες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ 30 εἶναι ὀδηγοί. Ὅλοι τους ἔχουν παραμείνει ἔξι μὴνες στὴν εἰδικὴ Σχολὴ Πυροσβεστῶν κ’ ἔ-

χουν μορφωθῆ θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς γιὰ τὴν ἐκτέλεσι τοῦ καθήκοντός τους. Οἱ μισθοὶ τους εἶναι 1900 δραχμῆς τῶν δοκίμων καὶ 2035 τῶν μονίμων πυροσβεστῶν. Ὅλοι τους εἶναι διαλεγμένοι μὲ προσοχή, ἔχουν ἀθλητικὰ σώματα κ’ εἶναι σωστὰ παλληκάρια. Ὁ διοικητὴς τους κ. Ἀντωνόπουλος μᾶς μιλεῖ μ’ ἐνθουσιασμό γιὰ τὸν ἠρωῖσμό τῶν ἄνδρῶν του καὶ τὴν αὐτοθυσία τους. Ἐπειτα μᾶς ἐξηγεῖ πὺ λειτουργεῖ ἡ Πυροσβεστικὴ Ὑπηρεσία καὶ μᾶς δίνει ἓνα σωρὸ πληροφορίες γιὰ τὸν τρόπο τῆς ἐργασίας των.

— Σήμερα, μᾶς λέγει, ἐφαρμόζουμε ἓνα σύστημα αὐλῶν, πὺ περιορίζει τὴν ἄσκοπη κατανάλωσι τοῦ νεροῦ κ’ ἐλαττώνει ταυτόχρονως καὶ τὶς ζημιές πὺ μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ. Τὶς περισσότερες φορὲς χρησιμοποιοῦμε ἓναν εἰδικὸ ἄφρῶ, πὺ εἶναι ἐπίσης πολὺ ἀποτελεσματικὸς. Ὁ ἄφρῶς αὐτὸς προκαλεῖται ἀπὸ μιὰ χημικὴ σκόνη κλεισμένη μέσα σὲ μεταλλικὰ δοχεῖα, πὺ μπορεῖ νὰ μεταφέρῃ στὴν πλάτη του κάθε πυροσβέστης. Τὰ δοχεῖα αὐτὰ συνδέονται μ’ ἓνα σωλήνα μὲ τὸν αὐλὸ τοῦ νεροῦ καὶ μὲ μιὰ λαβὴ κανονίζεται ἡ ἐκσφενδόνισι τῆς σκόνης τοῦ μαζὶ μὲ τὸ νερὸ ὑπὸ τύπον ἄφροῦ. Κάθε «ἐξοδος» ἔχει ἓνα τέτοιο δοχεῖο.

— Τι εἶν’ αὐτὴ ἡ «ἐξοδος»; ρωτοῦμε τὸν κ. Ἀντωνόπουλο.

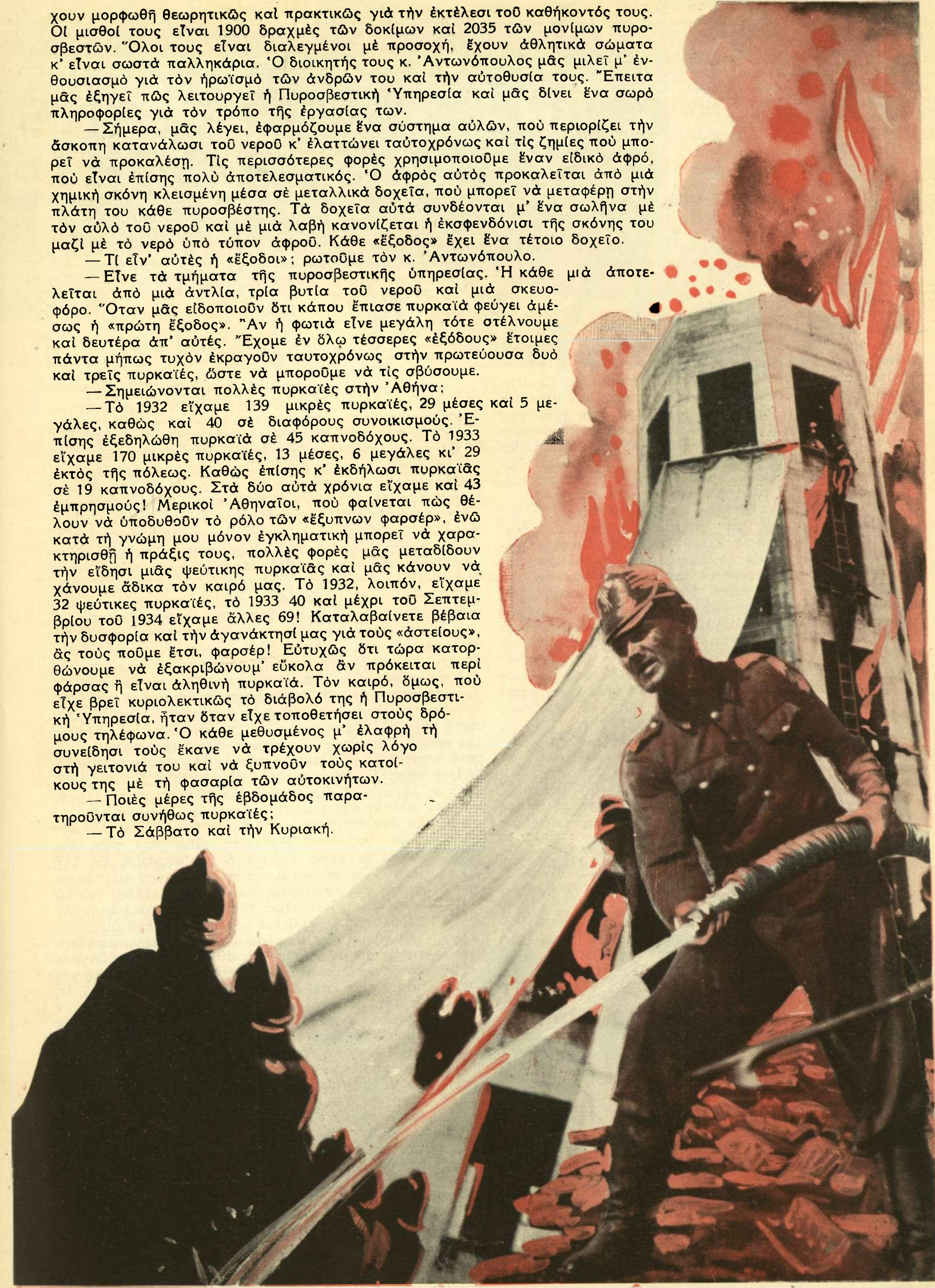
— Εἶνε τὰ τμήματα τῆς πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας. Ἡ κάθε μιὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ ἀντλία, τρία βυτία τοῦ νεροῦ καὶ μιὰ σκευοφόρο. Ὅταν μᾶς εἰδοποιοῦν ὅτι κάπου ἔπιασε πυρκαϊά φεύγει ἀμέσως ἡ «πρώτη ἐξοδος». Ἄν ἡ φωτιά εἶνε μεγάλη τότε στέλνουμε καὶ δευτέρα ἀπ’ αὐτές. Ἐχομε ἐν ὄλῳ τέσσερες «ἐξόδους» ἔτοιμες πάντα μὴπως τυχὸν ἔκτραγον ταυτόχρονως στὴν πρωτεύουσα δυὸ καὶ τρεῖς πυρκαϊές, ὥστε νὰ μποροῦμε νὰ τὶς σβύσουμε.

— Σημειώνονται πολλὲς πυρκαϊές στὴν Ἀθῆνα;

— Τὸ 1932 εἶχαμε 139 μικρὲς πυρκαϊές, 29 μέσες καὶ 5 μεγάλες, καθὼς καὶ 40 σὲ διαφόρους συνοικισμούς. Ἐπίσης ἐξεδηλώθη πυρκαϊά σὲ 45 καπνοδόχους. Τὸ 1933 εἶχαμε 170 μικρὲς πυρκαϊές, 13 μέσες, 6 μεγάλες κ’ 29 ἐκτός τῆς πόλεως. Καθὼς ἐπίσης κ’ ἐκδήλωσι πυρκαϊᾶς σὲ 19 καπνοδόχους. Στὰ δύο αὐτὰ χρόνια εἶχαμε καὶ 43 ἐμπρησμούς! Μερικοὶ Ἀθηναῖοι, πὺ φαίνεται πὺς θέλουν νὰ ὑποδοθῶν τὸ ρόλο τῶν «ἐξυπνων φαρσέρ», ἐνῶ κατὰ τὴ γνώμη μου μόνον ἐγκληματικὴ μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῆ ἡ πράξις τους, πολλὲς φορὲς μᾶς μεταδίδουν τὴν εἶδησι μιᾶς ψεύτικης πυρκαϊᾶς καὶ μᾶς κάνουν νὰ χάνουμε ἄδικα τὸν καιρὸ μας. Τὸ 1932, λοιπὸν, εἶχαμε 32 ψεύτικες πυρκαϊές, τὸ 1933 40 καὶ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1934 εἶχαμε ἄλλες 69! Καταλαβαίνετε βέβαια τὴν δυσφορία καὶ τὴν ἀγανάκτησι μᾶς γιὰ τοὺς «ἀστείους», ἂς τοὺς ποῦμε ἔτσι, φαρσέρ! Εὐτυχῶς ὅτι τώρα κατορθώνουμε νὰ ἐξακριβώνωμ’ εὐκολα ἂν πρόκειται περὶ φάρσας ἢ εἶναι ἀληθινὴ πυρκαϊά. Τὸν καιρὸ, ὄμως, πὺ εἶχε βρεῖ κυριολεκτικῶς τὸ διάβολο τῆς ἡ Πυροσβεστικῆς Ὑπηρεσίας, ἦταν ὅταν εἶχε τοποθετήσῃ στοὺς δρόμους τηλέφωνα. Ὁ κάθε μεθυσμένος μ’ ἔλαφρῆ τῆ συνειδησι τοὺς ἔκανε νὰ τρέχουν χωρὶς λόγο στὴ γειτονιά του καὶ νὰ ξυπνοῦν τοὺς κατοίκους τῆς μὲ τὴ φασαρία τῶν αὐτοκινήτων.

— Ποιὲς μέρες τῆς ἐβδομάδος παρατηροῦνται συνήθως πυρκαϊές;

— Τὸ Σάββατο καὶ τὴν Κυριακὴ.

Ο φαντάρος τὰ χάνει και μουρμουρίζει παρακλητικά:
— Μά, κύριε λοχία, τίφταίω ἐγώ, άν...
— Είπα σκασιός! Πήγαυτε τώρα... Μεταβολή!

Οί άλλοι ἔχουν πάρει τὸ τσαί τους κι' ἔχουν σκορπιστῆ σὲ διάφορα σημεῖα. Οἱ ἔχουν γεμίσει τὴν καρβάνα μὲ τὴ μισὴ κουραμάνα πού δὲν καταλαβαίνει κανεὶς ἀν ἐκεῖ μέσα εἶνε τὸ τσαί. Ἐχει γίνε μιά καλὴ «παπάρα» μοναδικὴ γιὰ κατάπλασμα! Ἡ σάλπιγγά πάλι σημαίνει ἕνα καινούργιο «τάα-τά-τάα» πιδ ἄργό, ρυθμικὸ κι' αὐτό. Οἱ φαντάροι τρέχουν στὴ γραμμὴ, μασσοιλιζόντας. Ἀπὸ τὸ διοικητήριο κατεβαίνουν ἀργά-ἀργά οἱ ἀξιωματικοὶ πού θὰ τοὺς οδηγήσουν στὰ γυμνάσια. Ἐνα δυνατὸ, ἀργὸ «—Προσοχή!» τοῦ λοχία κι' ὄλοι στέκονται κλαρίνο. Κάθε διμοιρίτης ἀξιωματικὸς ἐπιθεωρεῖ τὴ διμοιρία του και λαμβάνει τὴν ἀναφορά.
Δίδεται τὸ σύνθημα τῆς ἀναχωρήσεως κι' ἀρχεται ἡ συνεργασία λοχιῶν και ἀξιωματικῶν γιὰ τὴν καθημερινὴ ἀγγαρεία μαγειρείου, καθαριότητος προαυλίου, κοιτῶνων και ὄλων τῶν λοιπῶν.
Κατὰ προτίμησι πάντοτε τὴν ἀγγαρεία τὴν ἐκτελοῦν οἱ τιμωρηθέντες. Καὶ πάντα εἶνε ἀρκετοὶ οἱ τιμωρηθέντες γιὰ χίλιους δυὸ λόγους, τίς πιὸ πολλές φορές γιὰ ψύλλου πήδημα. Εἶνε στρατὸς ἐκεῖ, τάξις, πειθαρχία, ὑπακοή, σεβασμὸς στοὺς ἀνωτέρους. Ἀλλὰ κι' ἀν τύχη οἱ φαντάροι αὐτὴ τὴ μέρα νὰ εἶνε ὄλοι καλόπαιδα, και τὰ «στραβόξυλα» ἀκόμα, δὲν εἶνε δύσκολο νὰ βρεθῆ ἡ ἀ-φορμὴ γιὰ τὴν τιμωρία και τὴν ἀγγαρεία. Ἐτσι ἀρχίζει ἡ ἐκφώνησι τῶν ἀγγαρειούχων. Ὅσοι ἀκούν τὰ δνόματά τους προχωροῦνε δυὸ βήματα ἔμπρός. Ὁ λοχίας διατάσσει «προσοχή!» και κατόπι προσθέτει:
— Σεῖς οἱ πέντε γιὰ τὸ «θηρίο», σεῖς οἱ τρεῖς γιὰ τὴν καθαριότητα και οἱ ὑπόλοιποι στὸ μαγειρεῖο γιὰ τὰ φασόλια.

Τὴν ἴδια στιγμή ἕνας ἀπὸ τὴ γραμμὴ λέγει σιγά:
— Μά πάλι φασουλάδα θάχουμε σήμερα!
— Σκασιός, εἶπα φωνάζει ἀγριεμένος ὁ λοχίας, ἐνῶ ὁ διπλανὸς του ἀναλαμβάνει νὰ δικαιολογήσῃ τὴν προτίμησι αὐτῆ.
— Ὁ στρατὸς, πατρίδα, δὲν εἶνε σπίτι σου νὰ τρῶς ὅτι σου γουστάρει. Ἐκτὸς τούτου, θάχης ἀκούσει ὅτι πρέπει νὰ προτιμῶνται τὰ ἑλληνικὰ προϊόντα και καταλαβαίνεις ὅτι ὁ στρατὸς πρέπει πρῶτος νὰ δώσῃ τὸ καλὸ παράδειγμα.
— Μά τὰ φασόλια ἔρχονται ἀπὸ τὴ Σερβία, δὲν εἶνε ἑλληνικὰ προϊόντα.
— Τὸ ἴδιο κάνει. Εἶνε ἔθνικὸ φαγητό! Καὶ ὁ στρατὸς εἶνε ἔθνικὸς, ὥστε πρέπει νὰ προτιμᾷ τὰ ἑλληνικὰ φαγητά.
Μὲ τὴ δικαιολογία αὐτὴ ὄσοι τὴν ἀκουσαν ξεποῦν στὰ γέλια, ὁ λοχίας νευριάζει και μουγκρίζει, ἐνῶ συνεχίζει τὴν τακτοποίηση τῆς ἀγγαρείας.
— Γιὰ μένα τὸ λές; πετιέται ἕνας.
— Δυὸ μέρες περιορισμό!
— Ἐγώ;
— Ναί, ἐσὺ κι' ὁ ἄλλος ὁ διπλανός σου.
— Μά, κύριε λοχία...
— Δὲν ἔχει μά... Ἀκούσατε, μοῦ φαίνεται.
Περισσότερα δὲ χρειάζονται. Ἄν πῆς δυὸ λέξεις ἀκόμα ὁ περιορισμὸς μεγαλώνει, κι' ἀν τύχη ὁ «τασοῦση» νάνα στὰ νεῦρα του, ἐπακολουθεῖ ἀναφορά πρὸς τὸν διοικητὴ τοῦ Συντάγματος. Ἀπειθεία κατὰ διαταγῆς ἀνωτέρου και τότε φυλάκι και... και... Ὅθεν βγαίνει ἀπὸ τὴ γραμμὴ γιὰ τὸ καθάρισμα τῶν «ὀσπρίων» καθὼς ὀνομάζονται τὰ φασόλια, ἐνῶ οἱ μουρμούρηδες ἐξακολουθοῦν.
— Ἄν δὲν ἀφήσω ὄλες τίς πέτρες μέσα!
Δίδεται τὸ σύνθημα τῆς ἐτοιμασίας και ἀναχωρήσεως ἀπὸ τὸν ἐπόπτη τῶν ἀσκήσεων. Προχωροῦν οἱ σάλπιγγες και τὰ τύμπανα, ἐνῶ πίσω οἱ φαντάροι μὲ γοργὸ ρυθμικὸ βῆμα τραγουδοῦν τό:

«Βάρκα θέλω ν' ἀρματώσω
νὰ σὲ κλέψω μιά βραδυά».

Και σὲ λίγο νάτοι πάλι οἱ ἴδιοι μὲ τὸ ἴδιο πάντα χαρούμενο ὄφος στὸ πεδίο τῶν ἀσκήσεων. Ὁ ἀξιωματικὸς διμοιρίτης μοιράζει τοὺς ἄντρες σὲ δυὸ ὀμάδες. Οἱ μισοὶ θὰ ὑποδοθοῦν τοὺς ἔχθρους κι' οἱ ἄλλοι μισοὶ τοὺς Ἑλληνες. Οἱ ἔχθροι κρατοῦν κάποιο ὄψωμα πού πρέπει ὀπωσδήποτε, μὲ ὀποιοσδήποτε θυσίαι, νὰ κυριευθῆ. Δίδονται οἱ διαταγές και οἱ ἄντρες καταλαμβάνουν τίς θέσεις τους. Οἱ βαθυφθοροὶ παίρνουν καθένας τὴν ἐνωμοτία τους και μὲ διαφόρους ἐλιγμούς προχωροῦνε σύμφωνα μὲ τίς ὀδηγίες. Δυὸ φαντάροι, ὄμως, παρὰ τὴν ἐντολὴ νὰ προχωροῦν ἔρποντες— ὑποτίθεται ὅτι ὁ ἔχθρός τους ἀνεκάλυψε και βόλλει ταχέως διὰ τῶν πολυβόλων, ἐνῶ ἄνω ἱπτανται τὰ ἔχθρικὰ ἀεροπλάνα— προχωροῦν ὄρθιοι ἀδιαφορώντας γιὰ τὸ...

κακὸ πού γίνεται. Ὁ λοχίας κι' ὁ ἀξιωματικὸς ἔχουν φρενιάσει και τοὺς διατάσσουν νὰ πέσουν πρηνεῖς. Αὐτοὶ ὄμως τὸ «χαβᾶ» τους. Τέλος τοὺς πλησιάζει ὁ λοχίας και τοὺς λέγει:
— Δὲν βλέπετε ὅτι ἐκτίθεσθε στὸν κίνδυνο νὰ σκοτωθῆτε; Ἐκεῖ τὴ στιγμή φαίνεται κι' ὁ τεμπέλης πού μόλις ἀρ-χισε ἡ ψευτομάχη, πῆγε και κρούτηκε σ' ἕνα χαντακάκι.
— Ποῦ ἦσουν, σὺ; ρωτᾷ ὁ ἀξιωματικὸς.
— Εἶχα τραυματισθῆ στὸ πόδι, κύριε λοχαγε, φώναξα τὸν τραυματιοφορέα νὰ μὲ πάρῃ ἄλλα δὲν ἀκουσε, συνελήφθηκα αἰχμάλωτος και μὲ πήγαν στὰ μετόπισθεν. Μόλις κατῶρθωσα νὰ δραπετεύσω και νάμαι.
— Τρεῖς μέρες κράτησι, γιὰ νὰ μάθης ἄλλη φορὰ νὰ μὴν κρύβεσαι...
Κι' ἔτσι ἡ ἀγγαρεία τῆς «ἐπομένης ἡμέρας» ἀπόκτησε ἀπὸ σήμερα τὸν πρῶτο τῆς πελάτη.

Τὸ ἀπομεινόμερο μετὰ τὸ φαγητὸ και τὴν ἀνάπαυσι, γίνεται ἡ θεωρία. Σὲ μίαν ἄκρη ὁ λοχίας, ἀνάμεσα σὲ καμμιὰ εἰκοσαριά φαντάρους, τοὺς κάνει θεωρία γιὰ τὸ ὀπλοπολυβόλο. Πῶς μεταχειρίζεται, πῶς ὀνομάζονται τὰ διάφορα ἐξαρτήματα του, πῶς λύνεται και πῶς δένεται.
— Ποῦ λέτε, μόλις βγάλουμε τὸ κινητὸν οὐραῖον...
— Ποῦ εἶνε ὁ ἀρουραῖος, συνάδελφε; Ἐγὼ δὲν τὸν βλέπω! ἔρωτᾷ ἕνας μαντράχαλος.
— Τί, δὲν τὸν εἶδες; Ρῶτα τὸν λοχία νὰ σοῦ πῆ, δὲν ἔξρω κι' ἐγώ, λέγει ὁ ἐρωτηθεὶς γιὰ νὰ κἀνη κέφι.
— Μὲ τὸ συμπάθειο, κύριε λοχία, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν τὸν εἶδα τὸν ἀρουραῖο.
— Ποῖν ἀρουραῖο, ζῶν. Κινητὸς οὐραῖος λέγεται!
— Καλά, μὲ συμπάθας. Ἐμεῖς στὸ χωριό μου τὸ λέμε ἀρουραῖο, τὸ ποντίκι πού γυρίζει στὰ χωράφια και τρώει τὰ γεννημάτα. Δὲν τῶξερα, πῶς σεῖς ἐδῶ τὸ λέτε ἄλλοιῶτικα.
— Ὅλοι γελοῦνε και μαζί τους και ὁ λοχίας.
Ἐπιβάλλεται σύν-
(Τὸ τέλος στὴ σελίδα 64)
Μ. ΜΥΛΩΝΑΣ

Χ
Ε
Λ
Ι
Δ
Ο
Ν
Ι
Α

Καλῶς τὰ χελιδόνια
στὸν ἀττικὸ οὐρανό!
Στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας
πάλι νὰ τριγυρνῶ

μὲ ἤβρανε μὲ τὸν ἴδιο
τὸν παλιό, τὸν τρανὸ
τὸν πόθο: χελιδόνι
στὸν κόσμον νὰ γενῶ·

πέλαγα νὰ διαβαίνω,
νὰ χαιρετῶ βουνά:
νὰ φτάνω, νὰ μισεύω
καὶ νὰ γυρνῶ ξανά.

ΦΑΟΥΣΤ

Τὰ νέφια, οἱ ἔγνοιες, σκόρπισαν
καὶ ὁ ἥλιος πάλι ἐφάνη·
τῆς λεύκας τὸ ξερόκλαδο
καινούργια φύλλα βγάνει.

Καὶ στὴν καρδιά πού ἀκόμα χτές
τὴ βούβαιναν τὰ χιόνια —
πρασίνισαν οἱ κάμποι τῆς,
πετοῦν τὰ χελιδόνια.

Καὶ φτάνει ἕνα χαμόγελο
στῆς Μαρουλιῶς τ' ἀχειλί,
γιὰ νὰ γινοῦνε μιὰ στιγμή
Ζωὴ καὶ Χάρος φίλοι.

Κ. Καρυπίου

ΞΕΡΟ

Φ
Υ
Λ
Λ
Ο

Τοῦ Μάρτη τὸ ἀεράκι
φυσάει — πόσον καιρὸ,
ξερόφυλλο, νὰ τρέμεις
στὸ δέντρο σὲ θωρῶ!

Τοῦ Μάρτη τὸ ἀεράκι
πάλι φυσάει — καὶ νά,
καινούργιων πόθων μύρια
μπουμπούκια μᾶς ξυπνά.

Ἄχ, ἔρμο ἀπομεινάρη,
ὅποιος μας δὲ μπορεῖ
ν' ἀναστηθεῖ τὸ Μάρτη,
ἄς πέφτει ἀπ' τὸ κλαρί!

ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ
ΔΙΑ ΝΑ ΜΗ ΠΑΡΑΔΩΘΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΕΘΕΣΕ ΠΥΡ ΕΙΣ ΤΗΝ
ΠΥΡΙΤΙΔΑ ΚΑΙ ΑΝΕΤΙΝΑΧΘΗ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΤΡΟΦΩΝ
ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΦΩΝ ΕΙΣ

«Ο «τύπος» μας ήταν ό πιό καλός κι' ό πιό αγαθός άνθρωπος. Μά ανάμεσα στον άπέραντο πραγματικά κόσμο της άπειρης καλωσύνης και αγαθότητάς του, ξεπετούσε μία μικρή Ιδιοτροπία, μία μανία, μία «πίστη» ή και μία «λόξα» έστω—χαρκτηρίστε την όπως σας γουστάρει— πού τον έφερνε πολλές φορές στο σημείο να μεταβάλλεται ξαφνικά σε σκληρόκαρδο, κακό, φθονερό, ανυπόφορο και επίφοβο. Είχε την «πίστη» ή τη «λόξα»—είνε τόσο κοντά τά δυό αυτά πράγματα πού δύσκολα μπορεί κανείς να τά ξεχωρήσει— να γράψει ένα έργο, ένα έργο πού θα τυπωνόταν σε βιβλίο ή θα παιζότανε στο θέατρο και πού όλη ή Ελλάδα στην αρχή και πιό ύστερα όλος ό κόσμος θα μιλούσε και θα ένδιαφέρονταν γιαυτό και για τόν συγγραφέα του. Κι' ή έπιθυμία του αύτη—πές «πίστη», πές «λόξα»—δέν ήταν ούτε τυχαία, ούτε έπιπόλαιη και ζώφαρτη. Ήταν βαθειά ριζωμένη μέσα του, σε βαθμό πού δέν παραδεχότανε ούτε μιές λέξης αντίρρηση, πού θά μπορούσε να θέσει ζήτημα άμφιβολίας, τόσο για τή δυνατότητα της συγγραφής του έργου, όσο και για τή δυνατότητα της έπιτυχίας του. «Α! όλα κι' όλα!» Ο «τύπος» μας θάστεργε να παραδεχτή ότι δήποτε άλλο, μά μιάν τέτοιαν έκδοχή δέν του ήταν βολετόν όχι μόνο να τή συζητήσει μά ούτε και να τή φαντασθή καν. Ήταν τόσο βέβαιος για τή πραγματοποίηση της έπιθυμίας του και για τήν έπιτυχία, πού μοιραία θά έπακολουθούσε, πού δέν επέτρεπε ούτε στους άλλους μά ούτε και σ' αυτόν τόν ίδιο τόν έαυτό του τόν παραμικρόν έστω ένδοιασμό. Έτσι, κάθε τόσο, χανότανε ξαφνικά άπ' τό κύκλο της συνηθεισμένης και καθημερινής γνώριμης παρίας του και δέν έμφανίζονταν ξανά, παρά μόνο άφου συμπληρώνουνταν ένα κομπολόι διαφόρων, μά πάντα ίδιων, γεγονότων. Και τά γεγονότα αυτά άρχιζαν, όπως είπαμε, πρώτα άπ' τή ξαφνική του εξαφάνιση, ύστερότερα άπό κάτι μικρές άναγγελίες στα φιλά τών έφημεριδων και μερικές πληρωμένες ρεκλάμες, πού πληροφορορούσαν τήν προσεχή έκδοση, άπό τόν τάδε έκδοτικό οίκο ή τό προσεχές ανέβασμα άπό της σκηνής του τάδε θεάτρου, του νέου έργου του και πού τελειώναν και σταματούσαν σιωπηρά ύστερα άπό κάμποσες ήμέρες, πού περνούσαν χωρίς ούτε τό βιβλίο να έκδοθής ούτε τό θεατρικό έργο να άνεβασθής, με τό ξαναγύρισμα του «τύπου» μας στο συνηθισμένο και καθημερινό κύκλο της γνώριμης παρίας του. Στο διάστημα αυτό πού μεσολαβούσε, άλλες φορές μακρύχρονο κι' άλλες βραχύτερο, ό «τύπος» μας ήταν όλοτελα άθέατος. Κανένας δέν κατόρθωνε να τόν διή ή κι' άν άκόμα τύχαινε κάποιος και τόν συναντούσε ήταν τό ίδιο σαν να μη τόν είχε συναντήσει. Του πετούσε γρήγορα-γρήγορα ένα χαιρετισμό και έτρεχε βιαστικά να χαθή άπό μπροστά του. Πώς ζούσε σ' όλο αυτό τό καιρό; Ήταν μυστήριο. Μυστήριο πού κράτησε με μία φιλόργυρη σκληρότητα τό μυστικό του τόσα και τόσα χρόνια και πού μία άναπάντεχη σύμπτωση ήρθε μία φορά ξαφνικά να μάς τό άποκαλύψει.

Θάχαν περάσει πάνω κάτω καμιά τριανταπενταριά χρόνια άπό τότε, πού στο μυαλό του «τύπου» μας είχε ριζωθεί ή έμμονη λόξα ή πίστη για τή συγγραφή του έργου πού θα τόν δόξαζε και πού ταυτόχρονα είχαν αρχίσει να σημειώνονται κι' ή παροδικές του εξαφανίσεις άπ' τή παρέα με συνακόλουθα όσα είπαμε παραπάνω, τις άναγγελίες δηλαδή, τις διαφημίσεις και τελικά τις άναβολές της έκδόσεως ή του άνεβάσματος του υπό διαφήμιση έργου. Τριανταπέντε όλόκληρα χρόνια, μία ζωή όλάκαιρη, πού ή ίδια αύτη Ιστορία έπαναλαμβάνονταν τουλάχιστο τρεις-τέσσερες φορές κάθε χρόνο με μία μαθηματική θαρρείς ακρίβεια, και πού παρ' όλες τις προσπάθειες και τους κόπους πού κατέβαλαν κατά καιρούς οι φίλοι και οι γνώριμοί του, στάθηκε άδύνατο να μαθευτούν οι λεπτομέρειες κι' ό τρόπος της ζωής πού περνούσε ό «τύπος» μας στα μακρύχρονα ή βραχύτερα διαστήματα, πού διαρκούσε κάθε φορά ή άπουσία του. Τόση μεγάλη δέ ήταν ή έλλειψη και της παραμικρής, έστω, πληροφορίας, πού στο τέλος κατήντησε να θεωρηται άπ' όλους σαν ένας θρύλος, ένας θρύλος πού ήταν άδύνατο να βρεθής ούτε ή αρχή, ούτε τό τέλος του.

Και τότε, τότε συνέβη ότι συνέβη. Μιάν ήμέρα, τή δεύτερη ή τήν τρίτην ήμέρα μιās καινούργιας του εξαφανίσεως, κάποιος άπ' τή παρέα μας, ανταμώνοντας τον ένα βράδυ να περπατά μόνος του ανάμεσα στις άλλες ενός δημόσιου κήπου, είχε τήν ύπομονή να τόν πάρη άπό πίσω και φροντίζοντας πάντα να μίνη άπαρατήρητος άπ' αυτόν, να τόν συντροφέη στην νυχτερινή εκείνη έξοδό του, πού κράτησε ίσαμε τις πέντε τό πρωί. Τό τί στάθηκε σ' όλες αυτές τις ώρες, μάς τό διηγήθηκε τό άπόγευμα

της ίδιας ήμέρας πού ξενύχτησε κάνοντας τόν άστυνομικό, τό πιστοποιήσαμε δέ και μεϊς όλοι. άμέσως τή νύχτα πού έπακολούθησε, πηγαίνοντας στο ίδιο μέρος και παρακολουθώντας στις ίδιες ώρες τή ζωή του «τύπου» μας.

Θάνοι για μένα μία άπ' τις πιό άξέχαστες νύχτες πού πέρασα στη ζωή μου. Μία νύχτα άπ' αυτές πού χαράζονται μέσ' στη θύμησή μας τόσο ζωηρά, πού θαρρείς κι' άποτελούν όλόκληρα κι' άτόφια κομμάτια της ίδιας μας της ζωής. Μία νύχτα άπ' αυτές πού εξισώνονται με νύχτες πολλές, νύχτες όλόκληρων χρόνων, νύχτες μιās ζωής όλάκαιρης. Ήμσταν όλοι, όλοι πέντε αυτοί πού άποφασίσαμε να ύποστούμε τό ξενύχτι πού μάς προανήγγειλε ό φίλος μας—ένας άπό μάς—και πού χρησίμευε κιόλας για όδηγό μας, ό ίδιος ό φίλος μας.

Ψύγαμε άπό νωρίς, μόλις άρχισε να σουρουπώνη και τραβώντας στο δημόσιο κήπο τοποθετηθήκαμε ό καθένας σε διάφορες μεριές, σε τρόπο πού να μίν είνε δυνατό να μάς ξεφύγη ή να περάσει άπαρατήρητος ό έρχομός του «τύπου» μας. Καθένας μας είχε αναλάβει τήν ύποχρέωση, μόλις αντιλαμβάνονταν τήν εμφάνισή του να σπείυση και να είδοποιήση τους άλλους. Μάς φανόντανε σ' όλους άστεία ή άποστολή μας και σ' όλων τις σκέψεις ήταν βαθειά ριζωμένη ή πεποίθηση πως άπ' όλην αύτη τήν περιπέτεια, πού θύμιζε λίγο άστυνομικό διήγημα ή εύθυμογράφημα, στο τέλος θάβγαϊνε μία διασκεδαστική Ιστορία πού θα μάς προσέφερε όλα τά στοιχεία να «σπάσουμε κέφι»—όπως κάποιος είπε—κάμποσες βραδυές ύστερα, σαν θα ξαναγύριζε στην παρέα μας ό «τύπος» μας, κοροϊδεύοντας τον.

Με τις σκέψεις και τήν έλπίδα αύτη, άποχωρισθήκαμε και τράβηξε ό καθένας μας στη μεριά, πού θα του χρησίμευε για κρυψάνας. Πόση ώρα περιμέναμε ώποση επί τέλους να φανή, δέν θυμάμαι. Θυμάμαι μόνο πως είχε σκοτεινιάσει για καλά κι' οι μικρές άλλές του δημόσιου κήπου είχαν όλοτελα έρημωθής άπ' τους άργόσχολους και τους ρωμαντικούς περιπατητές των.

Ξαφνικά τότε άκουσα άπό πίσω μου, τό έλαφρό σφύριγμα κάποιου άπ' τήν παρέα μας. Ήταν τό σφύριγμα της άναγνωρίσεως, πού μάς είδοποιούσε πως είχε φανεί ό «τύπος» μας, και μάς καλούσε να πάμε και μεϊς. Έστρεψα και με γρήγορα κι' άνάλαφα βήματα πλησίασα προς τό μέρος πούταν κρυμμένος. Εκεί ήταν κι' όλας μαζεμένοι οι ύπόλοιποι τρεις. «Όλοι μαζί τότε σκύσαμε, μ' όση περισσότερη προφύλαξη και προσοχή μπορούσαμε και κυτάξαμε ανάμεσα άπ' τις πυκνές φυλλωσιές ενός δένδρου, τήν εουρισμένη λουρίδα της γής πού άπλωνότανε ανάμεσα άπ' τις δενδροστοιχίες. Ή χαρά πού νοιώσαμε αντικρίζοντας τον ήταν άπερίγραπτη. Άρκεί κανείς να φαντασθής πως ό θρύλος πούχε δημιουργηθής γύρω άπ' τήν ζωή του «τύπου» μας, και πού επί τριανταπέντε όλόκληρα χρόνια είχε κατορθώσει να κρατήσει τό μυστικό του, μάς άποκαλύπτονταν τώρα, για να καταλάβη πόσο καθολικά μεγαλοπρεπής ήταν ή χαρά μας.

Κάποιος θέλησε τότε να πή κάτι, μά έμείς δέν του δώσαμε καιρό. Του κλείσαμε όλοι με μία κίνηση τό στόμα άπό φόβο μήπως γίνει αντιληπτή άπ' τό «τύπο» μας ή παρουσία μας και χάσουμε τήν τελευταία στιγμή τό παιχνίδι. Με καρδιές πού άλυκτόουσανε σαν σκυλιά μπροστά στον άφέντη τους και με μάτια όρθάνοιχτα μέναμε βουβόι κι' άκίνητοι στις θέσεις μας, προσπαθώντας να αύτην άκόμα τήν άναπνοή μας να τήν σταματήσουμε.

Πέρασαν έτσι κάμποσα λεπτά. Στο διάστημα τους ό «τύπος» μας, άφου έκανε πάνω, κάτω κάμποσες βόλτες, λές κ' ήθελε να κατατοπισθής ή να πεισθής πως ήταν όλομόναχος, προχώρησε και κάθισε σ' ένα πέτρινο παγκάκι. Ύστερα, ρίχνοντας άκόμα μερικές γρήγορες ματιές γύρω του, θαρρείς για να βεβαιωθής ξανά όλοτελα για τή μοναξιά του, έχωσε δειλά τό χέρι του στην έσωτερική τσέπη του σακακιού του και βγαίνοντας άπό κεί μέσα ένα ματσο χειρόγραφο, άρχισε να τά χαϊδεύει με τά μακρυνά κι' άδύνατα χέρια του, τρυφερά και στοργικά, λές και χαϊδευε κάτι αγαπημένο, τό ρυτιδωμένο χέρι μιās μάνας, τό προσφιλέστροσωπο μιās γυναίκας, τό φλογατό στήθος μιās έρωμένης, τό όλόγουρο κεφάλι ενός παιδιού. Στα μάτια του λαμπύριζε ή λαχτάρα και σ' όλο του τό πρόσωπο καθρεφτίζονταν διάχυτη μία άτέρμονη εύτυχία. Τά χαϊδεψε, τά χαϊδεψε ώρα πολλή κι' έπειτα άνοιγοντας τα άρχισε να τά φυλλομετρά και τά χείλη του κινήθηκαν προφέροντας λέξεις και φράσεις, πού στην αρχή δέν άκούγαμε, μά όσο περνούσε ό καιρός τόσο ζωήρευε ή φωνή του και στ' αύτιά μας φτάνανε όλοκάθαρα όλα τά λέει του, όλα, ίσαμε και τή παραμικρότερη λέξη.

...«Σ' αγαπώ άπόψε, άπάγγελνε με φωνή ζωηρή και τρυφερή, σ' αγαπώ άπόψε αγαπημένη σαν ποτές άλλοτες. Ή νύχτα αυτή είναι ή ζωή μου. Ή ζωή μου, είναι ή άγάπη σου...»

Σώπασε κι' έγειρε τό κεφάλι. Στά μάτια του καθρεφτίστηκε ό έναστρος ούρανός. Ένας ούρανός κατάστικτος από τά πιό λιμπερά πετράδια. Τά χείλη του ξανακινήθηκαν. Μά τή φορά αυτή δέν άπαγγέλανε φράσεις άπ' τό κείμενο του έργου του, μά φράσεις, φράσεις άπ' τήν ίδια τή ζωή του, λές και τό βλέμμα του. άντικρύζοντας κάποιον άόρατο φίλο, τούδινε τό κουράγιο νά άπειθυνθή σ' αυτόν και νά του έκφράση τόν πόνο του, τίς λαχτάρες του, νά του φανερώση τά δνειρά του, τούς πόθους του, νά του έκμυστηρευθή τήν άγάπη του και τό μεγάλο μυστικό τής ζωής του. Και τά χείλη του λέγανε:

— Γιατί, γιατί, νάμαι τόσο άτυχος; Τί έκανα; Γιατί; Κι' όμως νοιώθω μέσα μου τέτοια δύναμη, τέτοια πίστη, τέτοια πεποίθηση! Φτάνει μία φορά, ναί, μόνο μία φορά, νά θελήσουν νά μ' άκούσουν κι' είμαι βέβαιος πώς θα με νοιώσουν! Δέ μπορεί νά γίνη άλλοιώς! Θά με νοιώσουν! Μά πότε; Πότε θεέ μου!.. Πότε θα γίνη αυτό;.. Ή άτυχία που με συντροφεύει δέν μ' άφίνει. Όχι! Δέν μ' άφίνει. Μά γιατί; Γιατί και γώ νά μη μπορώ νά φτάξω κάπου; Γιατί;..

Καθώς πρόφερε τίς τελευταίες αυτές λέξεις ή φωνή του έβγαине βραχνή και ύπόκαφη άπ' τό λαρύγγι του, λές και κάποιος του πίεζε τό λαιμό σφιχτά για νά τόν πνίξη. Σώπασε και ξανάστρεψε τό κεφάλι πάνω στό μάτσο τών χειρογράφων που κρατούσε άνοιγμένα πάνω στό πόδια του. Ή ήσυχία τής νύχτας ήταν άπόλυτη. Ό ούρανός λαμποκοπούσε άπ' τή χαρά του. Τά λουλούδια έρωτοτροπούσαν. Τά πουλιά είχαν ξεχαστή μέσ' τίς φωλιές των μεθυσιμένα άπ' τήν εύτυχία τους. Ή ζωή κυλούσε με τόν ίδιο μονότονο ρυθμό. Οί άνθρώποι ζούσαν ό καθένας τή ζωή του, με τό δικό του τρόπο, άλλος χαρούμενα, άλλος θλιμμένα. Και τότε, τότε στάθηκε κάτι τό άναπάντεχο. Κάποιος από μäs, έμπηξε ένα δυνατό γέλιο που έμεις δέν προλάβαμε νά τό συγκρατήσουμε. Είδαμε τότε τό «τύπο» μας νά πετάγεται άπάνω, λές και κάποιος γιγάντιο έντομο τόν κέντρισε σκληρά και τά μάτια του άστραψαν γεμάτα πίσος.

— Ποιός εινε αυτό; Έκανε πνιχτά με φωνή πούμοιας σαν μουγκρητό.

Κανένas μας δέ βρήκε τή δύναμη νά προφέρει ούτε μία λέξη. Άνασηκώσαμε μόνο τά σκυμμένα κορμιά μας και βγαίνοντας από μέσα άπ' τίς πυκνές φυλλωσιές του δένδρου που μäs έκρυβαν, προχωρήσαμε βουβόι και σταθήκαμε πάνω στην στενόμακρη έπιφάνεια τής ξουρισμένης γής. Ό «τύπος» μας, μäs άφισε νά βγούμε έξω και τό έξαγριαμένο βλέμμα του έστρεψε κυττάζοντας μία τό πρόσωπο του ενός και μία τό πρόσωπο του άλλου. Κανένas δέ μιλούσε. Ούτε αυτός ό ίδιος.

Πέρασαν έτσι κάμποσα λεπτά. Και ξαφνικά ό «τύπος» μας

ξέσπασε σ' ένα δυνατό κλάμμα, σ' ένα δυνατό λυγμικό κλάμμα. Άπ' τά χείλη του ξέφευγαν κάμποσες λέξεις.

— Γιατί τό κάνετε αυτό, μουρμούρισε πνιχτά, γιατί;... Σε τί σäs έφταιξα και θελήσατε νά μου καταστρέψετε τή μοναδική μου εύτυχία... Σε τί;...

Τά μάτια όλων μας βουρκώσανε. Πιό πολύ αυτόνου, που πριν είχε μπήξει τό άπαίσιο εκείνο γέλιο. Νοιώθαμε ένα άσηκώτο βάρος νά πιέζει τήν ψυχή μας και τά γόνατά μας λυγίζαν, λές κ' ήθελαν νά ριχτούν χάμω στό χάμα και γονατίζοντας μπροστά του, νά μäs ύποχρεώσουν νά του ζητήσουμε συγγνώμη. Ή εύθυμες σκέψεις, που μ' αυτές πριν είχαμε άρχισει τήν περιπέτειά μας, παραχωρούσαν τή θέση τους σ' ένα σωρό θλιβερούς συλλογισμούς. Κι' ή φάρα που ύπολογίζαμε, μεταβάλλονταν ξαφνικά σέ τραγωδία...

Κάποιος από μäs θέλησε τότε κάτι νά πη. Μά ή λέξεις πνίγηκαν μέσ' τό λαρύγγι του πριν προφτάσουν νά εκδηλωθούν. Δέν ξέρω και γώ τότε πώς σέ μία στιγμή στρέψαμε όλιοι, κι' οί πέντε μας, ταυτόχρονα και με γρήγορα βήματα τρέξαμε σ' όλο τό μήκος τής λουρίδας τής ξουρισμένης γής και βγήκαμε έξω στό πλατύ άσφαλτοστρωμένο δρόμο. Οί προβοιές τών αυτοκινήτων, που περνούσαν, ζάλισαν τό βλέμμα μας. Ό θόρυβος τής κινήσεως μäs ξανάδωσε μιάν ήρεμία. Προχωρήσαμε κι' οί πέντε σκυφτά και χαώρισαμε λίγο, προφέροντας μόνο μία «καλυνύχτα».

Όλη εκείνη τή νύχτα, θυμάμαι, πώς δέ μπόρεσα νά κλείσω μάτι. Τά λόγια του «τύπου» μας, άντηχούσαν άδιάκοπα μέσ' τό μυαλό μου. Τό λυγμικό κλάμμα του, λές κ' ήταν διάχυτο μέσ' τή σκοτεινή ατμόσφαιρα τής κάμαράς μου.

Λίγες ήμέρες άργότερα μάθιμε πώς ό «τύπος» μας ήταν άρρωστος. Κι' άκόμα ύστερα από πιό λίγες πώς πέθανε. Στην κηδεία του δέν πήγα. Καταλάβαινα πώς θα μου ήταν άδύνατο ν' άντικρύσω, έστω και νεκρό, τό θλιμμένο πρόσωπο του. Τό βράδυ, στην παρέα μας, άποφύγαμε ν' αναφέρουμε έστω και τό όνομά του... Κι' από τότε, από τότε πέρασαν δύο, τρείς μήνες. Κ' ένα πρωί διαβαζα στις έφημερίδες πώς τό ίδιο εκείνο βράδυ, δίδονταν σ' ένα άπ' τά κεντρικά θέατρα, ή «πρεμιέρα» του έργου του. Στην αρχή σκέφτηκα πώς θάταν πολύ θλιβερό για μένα άν πήγαινα. Μά όσο τό σκεφτόμουνα, τόσο έβλεπα πώς θάπρεπε νά πάω. Ίσως, ίσως αυτό νάταν τό μόνο που θα μπορούσα νά κάμω για τόν «τύπο» μας. Ένας φόρος στη μνήμη του. Και τό βράδυ πήγα. Τό θέατρο ήταν κατάμεστο από κόσμο. Σε λίγο άρχισε τό έργο. Για μία στιγμή άκουσα, τή γνώριμη ποιητική φράση:

...«Σ' αγαπώ άπόψε. Σ' αγαπώ άπόψε αγαπημένη μου σαν ποτές άλλοτε. Ή νύχτα αυτή εινε ή ζωή μου. Ή ζωή μου εινε ή άγάπη σου...».

Τήν έλεγε κάποιος αδύνατος και κοκκαλιάρης ήθοποιος που θυμίζε τό «τύπο» μας. Άπ' τή θύμησή μου πέρασε όλη εκείνη ή νύχτα, όλη, με τήν παραμικρότερη τής λεπτομέρεια.

Έκλεισα τά μάτια μου και νόμισα πώς άκουα «εκείνον», εκείνον με τήν ζωηρή και τρομερή φωνή του, που τήν άπήγγελνε.

Δέ μπορούσα νά μείνω περισσότερο. Έννοιωθα νά μ' έγκαταλείπει ή δύναμή μου. Σηκώθηκα άπ' τή θέση μου και προχώρησα στην έξοδο. Δέν έφυγα όμως. Έμεινα εκεί ίσαμε τό τέλος.

Τό έργο σημείωσε πραγματική έπιτυχία. Ό κόσμος χειροκροτούσε σαν τρελλός. Μερικοί φώναξαν για νά έμφανισθή στη σκηνή ό «συγγραφέας». Κάποιος τότε ειπε πώς ό συγγραφέας, είχε πεθάνει και οί άνθρώποι σάπασαν κι' άρχισαν νά φεύγουν. Άκολούθησα μηχανικά τό πλήθος που έφευγε και βρέθηκα δίχως νά τό καταλάβω έξω στό δρόμο. Προχωρούσα άσκοπα μέσ' τή νύχτα. Για μία στιγμή άνασήκωσα τό κεφάλι και στά μάτια μου καθρεφτίσθηκε ό έναστρος ούρανός. Λαμποκοπούσε. Στ' αυτιά μου ξαναγύρισαν τά λόγια του:

— Γιατί, γιατί νάμαι τόσο άτυχος; Τί έκανα; Γιατί; Κι' όμως νοιώθω μέσα μου τέτοια δύναμη, τέτοια πίστη, τέτοια πεποίθηση! Φτάνει μία φορά, ναί, μόνο μία φορά, νά θελήσουν νά μ' άκούσουν κι' είμαι βέβαιος πώς θα με νοιώσουν! Δέ μπορεί νά γίνη άλλοιώς! Θά με νοιώσουν! Μά πότε; Πότε θεέ μου!.. Πότε θα γίνη αυτό;.. Ή άτυχία που με συντροφεύει δέν μ' άφίνει. Όχι! Δέν μ' άφίνει. Μά γιατί; Γιατί και γώ νά μη μπορώ νά φτάξω κάπου; Γιατί;..

Έννοιωσα τότε τήν έπιθυμία νά φωνάξω δυνατά, πολύ δυνατά τόσο που νά μ' άκούση όλος ό κόσμος. Όλος ό κόσμος. Όλοι οί άνθρώποι. Κι' αυτοί ακόμα πούταν πεθαμένοι. Ό «τύπος» μας. Νά φωνάξω δυνατά:

— Νά, φιλε μου, ή φορά που ζητούσες! Νά, που ή έπιθυμία σου γίνηκε. Νά, που τό δνειρό σου πραγματοποιήθηκε. Τό έργο σου παίχτηκε. Οί άνθρώποι τάκουσαν. Σ' άκουσαν. Και σ' έννοιωσαν. Σ' έννοιωσαν όπως έσύ πρίστες πώς θα σέ νοιώσουν. Και σέ χειροκρότησαν. Και σέ ζήτησαν νά σέ δούν στη σκηνή. Νά, νά, φιλε μου, τό δνειρο σου. Νά τό έργο σου! Νά ή ζωή σου!..

Μά δέν φώναξα τίποτα. Άλλωστε, για ποιό λόγο νά φώναζα κι' όλας. Αυτός, αυτός, ό μόνος, που θάπρεπε νά μ' άκούση, δέ μπορούσε πιά νά μ' άκούση. Ή φωνή μου θάταν αδύναμη νά φτάξη ίσαμ' αυτόν.

Ή έπιτυχία που ζητούσε σ' όλη του τή ζωή, ή έπιτυχία αυτή που τή δυνατότητα τής πραγματοποίησώς της, άλλιοι τήν χαρακτήριζαν για «λόξα» κι' άλλιοι για «πίστη», ή έπιτυχία αυτή που στάθηκε αυτή ή ίδια ή ζωή του, έρχότανε άργά. Λίγο άργά άπ' ό,τι έπρεπε. Λίγο άργά...

ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΙΝΑΖ

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΡΟΓΟΝΟΣ ΤΟΥ ΣΚΙ.—ΤΑ ΠΑΓΟΠΕΔΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΟΚΚΑΛΙΝΕΣ ΛΑΜΕΣ.—Η ΓΙΑ ΛΟΥΤΒΙΝΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑ ΤΗΣ.—ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΩΝ ΠΑΓΟΔΡΟΜΩΝ.—Η ΠΑΓΟΔΡΟΜΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΥΛΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ.—Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΓΚΑΙΤΕ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΓΟΠΕΔΙΟ.—ΤΟ ΠΡΩΤΟ «ΣΚΑΤΙΝΓΚ-ΚΛΑΜΠ» ΤΟΥ ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟΥ.—ΠΟΤΕ ΑΡΧΙΣΑΝ ΟΙ ΠΑΤΙΝΑΡΟΥΝ Η ΓΥΝΑΙΚΕΣ.—ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΟΙ ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΤΙΝΙΟΥ Κ.Α.Π.

Κάθε χειμώνα στις παγωμένες εκτάσεις του Σαμονί και του Σαιν-Μόριτς μαζεύεται 8λ' ή διεθνής αριστοκρατία για να χαρή την ομορφιά των χειμερινών σπόρ. Το σκί, τα τραινιό, το μπόσλεϊ είναι τα σημερινά παιχνίδια της νεολαίας μας. Όσο για το πατίνι, αυτό έχει εγκαταλειφθή και χρησιμοποιείται μόνο από τους διάσημους χορευτές και τις όμορφες «βεντέτες» που επιδεικνύουν στις παγωμένες πλάτες την επιδειξιότητά τους και τη χάρη τους. Κι' ωστόσο, το πατίνι έχει την πιο παλιά και την πιο ενδιαφέρουσα ιστορία. Ήταν ένα από τα λίγα σπόρ που αγαπήθηκε με πάθος, που ύμνήθηκε από τους ποιητές και που αποθανάτισθηκε στους πίνακες των διασήμων ζωγράφων. Εύτυχως όμως ότι η μόδα του αρχίζει και πάλι σιγά, σιγά να κατακτά τον κόσμο. Έτσι στην Μπάλ και στη Βέρνη εγκαταστάθηκαν τον τελευταίο χειμώνα ή ειδικές πλάτες του πατινιού. Επίσης και στη Ζυρίχη και στο Νιουσά-

τελ, οι λάτρες του πατινιού, μπορούν να διασκεδάζουν μ'αυτό το μισό χρόνο. Κι' ωστόσο, έχει αποδειχθή πειά, ότι αν αυτό το σπόρ κόντεψε να λησμονηθή αιτία ήταν το σκί. Οι παγοδρόμοι μας δεν μπορούσαν να ευχαριστηθούν από τις όμορφες φυγοδρες και τα καλλιτεχνικά σχήματα που έκαναν στις πλάτες ήθεσαν να αισθανθούν τη γοητεία του Ιλιγγου και τον κίνδυνο. Κι' όμως το πατίνι είναι ο πρόγονος του σκί. Στην αρχή οι άνθρωποι που καθόντουσαν κοντά σε λίμνες που πάγωναν και σε ποτάμια χρησιμοποιούσαν πατίνια, τα οποία είχαν στη θέση της σημερινής μεταλλικής λάμας, μια λάμα από κόκκαλο. Μ'αυτά διέσχισαν τις παγωμένες εκτάσεις βοηθούμενοι από ειδικά μπαστούνια μ'αίχμηρες άκρες. Στα φιόρντ των Σκανδιναυικών χωρών, αυτά τα πατίνια, ήταν άφορμη ν' ανακαλυφθή το σκί, γιατί οι κυνηγοί εκεί πέρα μεταχειριζόντουσαν πατίνια με πιο μακρές κοκκάλινες λάμες για να μπορούν να γλιστρούν πάνω στις χιονισμένες εκτάσεις. Όταν δέ η μεταλλική λάμα αντικατέστησε την κοκκάλινη έκανε το πατίνι να ξεχωρίζει από το σκί. Αυτή η αντικατάσταση έγινε κατά τον 16' αιώνα στην Ίσλανδία. Η κοκκάλινη, όμως, λάμα του πατινιού δεν αντικατεστάθηκε τόσο εύκολα και στις άλλες χώρες. Στην Αγγλία και στις Σκανδιναυικές χώρες παρέμεινε μέχρι τον 19' αιώνα. Όσο για την Ούγγαρια, οι χωρικοί της εξακολουθούσαν για πολύ καιρό ακόμη να χρησιμοποιούν το πρωτόγονο πατίνι για να κινούνται πάνω στις παγωμένες εκτάσεις της. Κι' όμως το μεταλλικό πατίνι ήταν πολύ ανώτερο, γιατί μ' αυτό ο παγοδρόμος μπορούσε να γλιστρά πάνω στους πάγους χωρίς τη βοήθεια των ειδικών μπαστουγιών. Η λάμα του ήταν κομμένη με τέτοιο τρόπο ώστε με κατάλληλες κινήσεις μπορούσε κανείς να αυξήσει την ταχύτητά του ή να την ελαττώσει. Κι' αυτό το πατίνι φαίνεται ότι εφαρμόθηκε κατά το 1396, γιατί μια φωτογραφία της εποχής εκείνης παρουσιάζει μια δεσποινίδα της Ολλανδικής αριστοκρατίας να πατινάρη χωρίς τη βοήθεια των απαραίτητων μπαστουγιών. Ήταν η πρώτη παγοδρόμος και ο χρονικογράφος αναφέρει και τ' όνομά της. Τη λέγανε Λουτβίνα. Αυτή όμως η μορφή «Ολ-

λανδέζα φαίνεται ότι ήταν υπερβολικά άτυχη γιατί ενώ διασκεδάζε μια μέρα με τους φίλους της πάνω στον πάγο έχασε την ισορροπία της και κυλλίστηκε καταγής, σπάζοντας το πόδι της. Ήταν το πρώτο θύμα του Ιλιγγου! Η δεσποινίς Λουτβίνα αναγκάσθηκε τότε ν' αποτραβηχθή από την κοσμική ζωή και ν' αφοσιωθή σ' αγαθοεργές πράξεις και στην λατρεία της θρησκείας. Ήταν δέ τόσο καλή και τόσο ενάρετη ώστε το 1890 ή εκκλησία την ανέκηρυξε Άγία. Η Άγία Λουτβίνα, λοιπόν, θά ήταν η προστάτις των παγοδρόμων, αν αυτή την τιμή δέν την είχε πολύ πρωτίτερα απ' αυτήν ο Άγιος Κρίσπος, όπως αναφέρει ο χρονικογράφος Έστιν Μπουαλώ, στο «βιβλίο των έπαγγελμάτων» που εξέδωθη στο Παρίσι το 1868. Στην Ολλανδία μέχρι τα μέσα του 15' αιώνα οι παγοδρόμοι χρησιμοποιούσαν ξύλινα πατίνια με μεταλλικές λάμες. Από τον 17' όμως ως τον 18' αιώνα το πατίνι διεδόθηκε σ' όλες τις κοινωνικές τάξεις κι' ήταν μια από τις πιο εύχρηστες και ταχτικές διασκεδάσεις. Στη Γαλλία το πατίνι την εποχή του Έρρίκου Β' ήταν το σπόρ της μόδας για τους ανθρώπους της Αύλης. Ο Έρρίκος Β' μάλιστα διοργάνωνε μεγαλοπρεπείς γιορτές στις παγωμένες εκτάσεις του πύργου του προς τιμήν της αγαπημένης του Ντιάν ντε Πουατιέ κι' έκανε να υποφέρει τρομερά από τη ζήλεια της ή βασίλισσα, η Αικατερίνη των Μεδίκων. Οι μεγάλοι ζωγράφοι Μπουσσέ και Βατιώ σ' ένα πλήθος υπέροχων πινάκων τους έχουν αποθανάτισει πάλι τις μεγαλοπρεπείς παγο-

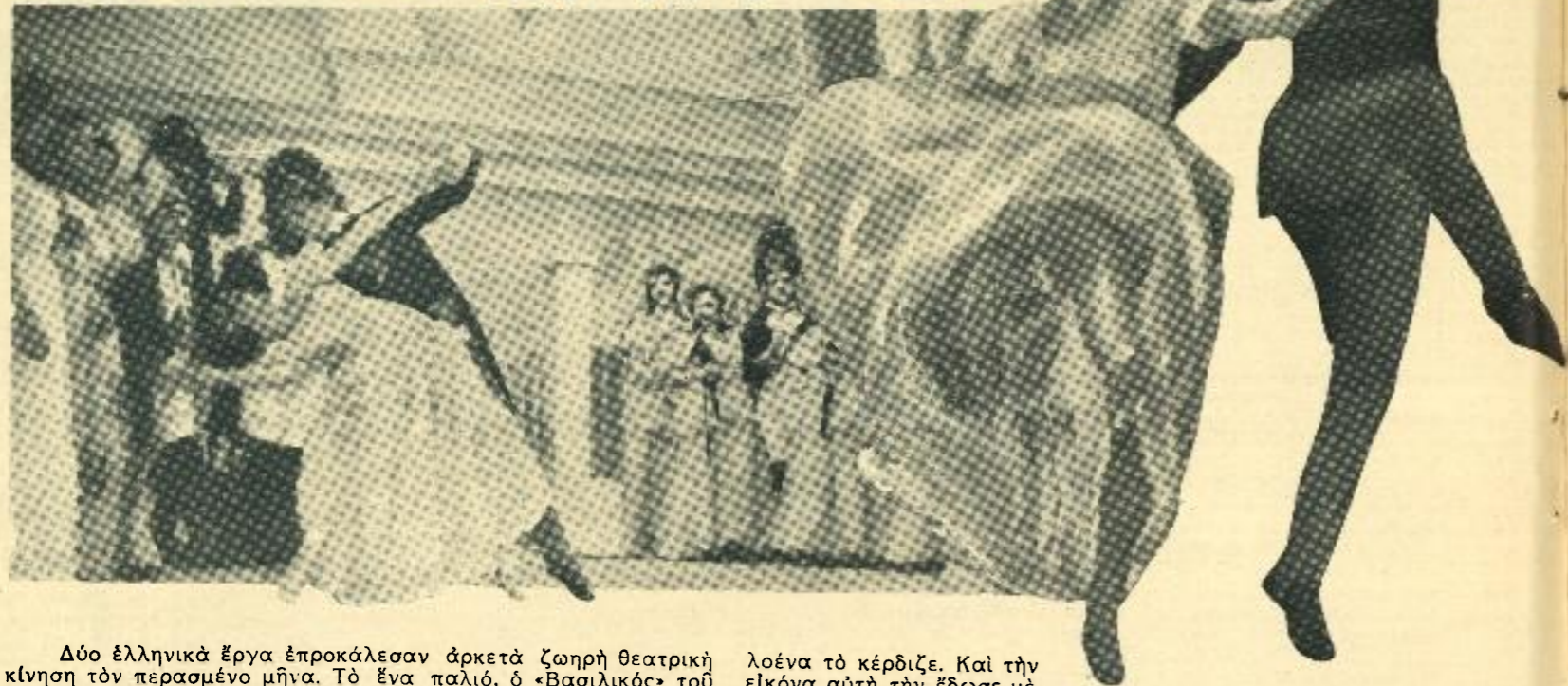
Κατά σειράν: Έκ των άνω: Το περίφημο γαλλικό ζευγάρι του «πατινάζ» Μπρυνέ-Ζολύ σε μια άρκετα δύσκολη ακροβατική του στάσι. Ένα στιγμιότυπο από τις προπονήσεις του ζεύγους Μπαγιερ-Χέρμπερ. Η νεαρά Γερμανιά Μάξι Χέρμπερ στη δύσκολη στάσι του γλάρου που παίρνει βουιά. Η Σαρλόττα Νόβμαν, σοβαρός αντίπαλος της Μάξι Χέρμπερ, προπονούμενη στις παγωμένες εκτάσεις τη Άρόνας της β. Ι αλίας.

Έναντι: Κατά σειράν: Πώς παγοδρούσαν με πατίνι κατά τ 16' αιώνα οι κάτοικοι της Άμβέρσας. (Πίναξ του ζωγράφου Μπρέχελ 1510 - 1570). Το «βέλες» πάνω στον πάγο. Για πολλά χρόνια οι λάτρες του «πατινάζ» χόρευαν μόνοι χωρίς ντάμες. (Χαλκογραφία του Ζ. Α. Κλάιν 1792 - 1875). Ο Γκίκατε σε νεαρή ηλικία πατινάροντας στη Φρανκφούρτη. (Πίναξ του ζωγράφου Κάουλιμαχ).

δρομίες που νινόντουσαν στην Αύλη του βασιλέως Ήλιου και των διαδόχων του. Έκείνη όμως την εποχή η γυναίκες δέν μπορούσαν να λάβουν μέρος σ' αυτό το σπόρ γιατί τις εμπόδιζαν η τουαλέτες που φορούσαν και τα γουναρικά τους. Έπειδή όμως δέν έπρεπε να ύστερήσουν άνεκαλόφθη για χατήρι τους το μικρό έλκυθρο. Έτσι έγινε της μόδας η κυρίες της αριστοκρατίας να κάνουν τον περιπατό τους πάνω στο χιόνι μέσα σε καταστόλιστα έλκυθρα με βαρύτιμα γουναρικά. Στην Αύλη επίσης της Γερμανίας αυτές η όμορφες γιορτές δέν άργησαν να γίνουν της μόδας, γιατί 8λ' οι πρίγκηπες τότε έμιμοούντο κάθε τί που γινόταν στην γαλλική Αύλη κι' ο καθένας ήθελε να έχει τις «μικρές Βερσαλλίες» του. Καθώς βλέπετε λοιπόν το πατίνι από μέσον κινήσεως εξελίχθηκε σ' ένα όμορφο παιχνίδι, μια διασκέδασι. Ακόμη, όμως, δέν είχε γίνει σπόρ. Εκείνα τα χρόνια βέβαια διοργανούντο από τους παγοδρόμους αγώνες ταχύτητας, μα ο σκοπός τους δέν ήταν άλλος από το να κερδίζουν οι διοργανωταί τους τεράστια χρηματικά ποσά. Μα η τέχνη του πατινάζ ήταν ακόμη άγνωστη καθώς κι' όλες η όμορφες επιδείξεις του. Εκείνη την εποχή δέν είχε γεννηθή ακόμη το καλλιτεχνικό πατινάζ. Δέν ήταν ακόμη οργανωμένο. Πρώτοι οι Άγγλοι άπεφάσισαν να τ' οργανώσουν. Κι' έτσι το 1743 ίδρυσαν στο Έδιμβουργο το πρώτο «σκατίνγκ κλάμπ». Αυτή η λέσχη των παγοδρόμων είναι η άρχαιότερη απ' όλες δσες υπάρχουν σήμερα στον κόσμο. Μέχρι τα μέσα του 18' αιώνα η γυναίκες δέν ελάμβαναν μέρος σ' αυτές τις όμορφες επιδείξεις. Έτσι το 1890 στην Πετρούπολι, όταν έγιναν διεθνείς αγώνες παγοδρομίας, έλαβαν μέρος σ' αυτόν μόνον άνδρες. Τέλος, το 1908 στη Βιέννη οργανώθηκε ο πρώτος αγών πρωταθλήματος ζευγαριών στον οποίο τόλμησαν να μετάσχουν και γυναίκες. Σήμερα όμως όλα έχουν αλλάξει. Η γυναίκες κυρίζουν μ' ένα μικρό μαγιώ μέσα στα χιόνια και μπορούν να επιδεικνύουν δηλ την ομορφιά τους και τη χάρη τους. Γι' αυτό κι' οι σκερινοί πρωταθληταί φορούν ειδικά κοστούμια τόσο ελαφρά ώστε να τους επιτρέπουν να κάνουν όλες τις αξιοθαύμαστες επιδείξεις τους. Οι πρωταθληταί του παγοπέδλου είναι σήμερα ο κ. και η κ. Μπρυνέ, οι Σκανδιναυοί Σάλκοβ, Γκραφστράϊμ κι' η δεσποινίς Σόνια Χέννι, οι Έλβετοί Γκαούτσκι και Μεγκρόζ, οι Γάλλοι Μανιούς και Ρισάρ, οι Αυστριακοί Σέφερ και Μπέκλ καθώς και πολλοί άλλοι οι οποίοι προκαλούν το θαυμασμό των θεατών με τη χάρη τους και την ικανότητά τους. Σήμερα όμως οι μεγάλες πόλεις έχουν αποκτήσει πλάτες για το πατινάζ κι' έτσι το παγοπέδλο άρχισε πάλι να γίνεται της μόδας. Στα σχολεία, μάλιστα, της Ζυρίχης οι μασθηταί μαθαίνουν να παγοδρομούν περίφημα. Άλλωστε, αυτό το σπόρ είναι η καλύτερη γυμναστική για το σώμα και για την υγιεινή ανάπτυξη του πνεύματός μας. Το παγοπέδλο μας χαρίζει τις πιο όμορφες συγκινήσεις. Γι' αυτό εξακολουθε να παραμένει άθάνατο και να θεωρήται ως ένα από τα πιο ευγενή σπόρ.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Δύο ελληνικά έργα προκάλεσαν αρκετά ζωνηρή θεατρική κίνηση τον περασμένο μήνα. Το ένα παλιό, ο «Βασιλικός» του Άντ. Μάτσης, το άλλο καινούριο, το «Παραμύθι της εὐτυχίας» του κ. Δημ. Ίωαννοπούλου. Ἄλλα και για τὰ δύο ἐργάστηκαν μ' εὐσυνειδησία και με κέφι τὰ καλύτερα θεατρικά συγκροτήματα που ἔχουμε αὐτὴ τὴ στιγμή: τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο κι' ὁ θίασος Ἀλικης-Λογοθετίδη-Μουσοῦρη.

Ἐίχα δῆ τὸ «Βασιλικό», δταν τὸν ἔδωσε ὁ μακαρίτης ὁ Φῶτος Πολίτης με τὴν Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Θεάτρου. Κι' ὅπως τότε, δὲ βρῆκα και τώρα ἀδικαιολόγητῆ τὴ διδασκαλία του. Τόσο ἀπὸ τὴν ὑπόθεση, ὅσο κι' ἀπὸ τὴν σκέψαις τῶν ἡρώων του δὲ λείπουν, βέβαια, κάποιες ἀπλοϊκότητες και κάποιες ἀδεξιότητες, που θὰ ἦταν πιὸ ἀσθητικές κι' ἐνοχλητικές σὲ ἔργο χωρὶς τὸ ζωνηρὸ ἐκεῖνο ἠθογραφικὸ χρῶμα που μᾶς κάνει νὰ βρῆσκουμε ἐνδιαφέρον και σὲ μερικὰ ἐντελῶς ἀσήμαντα πράγματα ἢ σὲ ἄλλα που θὰ τὰ κρίναμε με μεγαλύτερη αὐστηρότητα, ἀν ἦταν τοπεθετημένα στὴν ἐποχὴ μᾶς. Μερικὲς ἐπαναλήψεις, μάλιστα, θὰ κοῦραζαν πολὺ τὸ θεατῆ. Ἄλλα στὸ «Βασιλικό» ὑπάρχει σύνολο στερεό, προπάντων, ὑπάρχουν ἄνθρωποι ζωντανοί. Κ' οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, με τὴν χαρὲς και με τὴν λύπη τους, με τὰ λόγια και με τὰ ἔργα τους, δὲ σ' ἀφίνουν νὰ σταθῆς σὲ λεπτομέρειες. Προχωρεῖς στὶς μεγάλες γραμμὲς τοῦ ἔργου, βλέπεις ἐκεῖ πραγματικὴ θεατρικὴ τέχνη και μένεις ἱκανοποιημένος.

Ὁ Μάτσης ἔγραψε τὸ «Βασιλικό» του με ὀρισμένο σκοπό. Καὶ ἀσφαλῶς τὸν ἐπέτυχε. Ἐἔλησε νὰ δώσῃ μιὰ εἰκόνα τῆς πάλης δύο κόσμων, τῶν εὐγενῶν, που ἔχαναν διαρκῶς τὸ ἔδαφος στὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου αἰῶνος, και τοῦ λαοῦ που ὀ-

λοένα τὸ κέρδιζε. Καὶ τὴν εἰκόνα αὐτὴ τὴν ἔδωσε με τρόπο πολὺ ζωνηρὸ και χαρακτηριστικό. Ὁ Ζακυνθινὸς ἀρχοντας—ὁ Κόντε Ρονκάλες—που κραυγάζει, που ἀπειλεῖ, που κρατᾶει σὲ μεγάλη ἀπόσταση ἀκόμα και τὸς πιὸ οἰκείους του, που δὲ δίνει κανένα δικαίωμα και καμμιὰ ἐλευθερία οὔτε στὴ γυναῖκα του και τὰ παιδιὰ του, εἶνε ὁ ἀντιπρόσωπος μιᾶς ράτσας που θὰ παραδῶσῃ σὲ λίγο τὰ δπλα τῆς. Τὸν τρέμουν ὄλοι, ἀλλὰ κι' αὐτὸς τρέμει μπροστὰ στὴ νέα κοινωνία, που ἔρχεται, στὶς ἀπαιτήσεις και στὶς ἐπιτυχίες τῆς. Κάνει δ, τι μπορεί για νὰ σταθῆ ἐκεῖ που στάθηκε ὁ προπάππος του, ὁ πάππος του, ὁ πατέρας του. Καὶ εἶνε ἔτοιμος νὰ τὸς ἀκολουθήσῃ στὴν τακτικὴ του, δηλαδῆ νὰ μὴ λογαριάσῃ τὸς γύρω του για ἄνθρώπους και νὰ τὸς διαβῆσῃ ὅπως νομίσῃ αὐτὸς, νὰ τὸς στερήσῃ κάθε χαρὰ, νὰ τὸς φυλακίσῃ στὸ σπῆτι του, νὰ τὸς φορέσῃ, στὴν ἀνάγκη, τὸ καλογερισκὸ ράσο και νὰ τὸς στείλῃ μακριὰ, μακριὰ ἀπὸ τὰ συμφέροντα και τὴν φιλοδοξία του. Οἱ καιροί, ὄμως, ἔχουν ἀλλάξει.

* Ἄνω: Δυὸ σκηνὲς ἀπὸ τὴν ὀπερέττα τοῦ Μεσσαζῆ «Βερονίκη». Κάτω: Ἡ Ἀλικὴ και ὁ Μουσοῦρης σὲ μιὰ σκηνὴ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Δημ. Ίωαννοπούλου. Τὸ «Παραμύθι τῆς Εὐτυχίας». Ἐπάντω: Μιὰ σκηνὴ ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Ἄντ. Μάτσης «Ὁ Βασιλικός» που παίζεται στὸ «Ἐθνικό».

Οἱ ἔχθροί εἶνε πολλοί κι' ἐπικίνδυνοι. Κι' ὁ πιὸ ἐπικίνδυνος ἀπ' ὄλους βρῆσκαται πλάι του, μέρα και νύχτα. Εἶνε ὁ γυιὸς του, ἔν' ἀρχοντόπουλο με νέες ἰδέες, με τὴν ἰδέες που κυκλοφοροῦν στὸς δρόμους κι' ἐνθουσιάζουνε τὰ πλήθη, και σὲ μιὰ κρίσιμη στιγμή, δταν ὁ γέρο-Ρονκάλες θέλει νὰ στείλῃ στὸ μοναστήρι τὴν κόρη του ἀντὶ νὰ τὴν δώσῃ στὸ νέο που τὴν ἀγαπᾶ και θέλει νὰ τὴν κάνει γυναῖκα του, ὑψώνει τὴ φωνὴ και τὸ ἀνάστημά του και τὸν ἀναγκάζει νὰ γίνῃ διαλλακτικώτερος και σιγά-σιγά νὰ ὑποχωρήσῃ σὲ ὄλη τὴ γραμμὴ.

Ἐχουν περάσει ἑκατὸν πέντε χρόνια ἀπὸ τότε που ἔγραψε ὁ Ἄντωνιος Μάτσης τὸ «Βασιλικό». Ὡστόσο διατηρεῖται πάντοτε δροσερὸς κι' ὁ θεατῆς του δὲ μένει μόνο ἱκανοποιημένος ἀλλὰ κι' ἐκπληκτος. Ἡ ἐκπληξή, ὄμως, αὐτὴ δὲν εἶνε δικαιολογημένη. Καὶ βγάνει νὰ σκεφθῆ κανεὶς δτι ὁ Μάτσης κι' ὁ «Βασιλικός» του βγῆκαν ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς Ζακύνθου τοῦ 1830, δηλαδῆ ἀπὸ ἕναν τόπο και μιὰ ἐποχὴ που εἶχαν πνευματικὸς ἡγέτες τὸν Σολωμὸ και τὸς ἄλλους λογοτέχνας που ἀποτελοῦσαν τὴ συντροφία του, για νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀρετὴ τῆς παλιᾶς αὐτῆς ἐλληνικῆς κομεντί, που συγκινεῖ και διασκεδάζει ὅσο λίγο ἀπὸ τὰ σημερινὰ νεοελληνικά θεατρικά ἔργα.

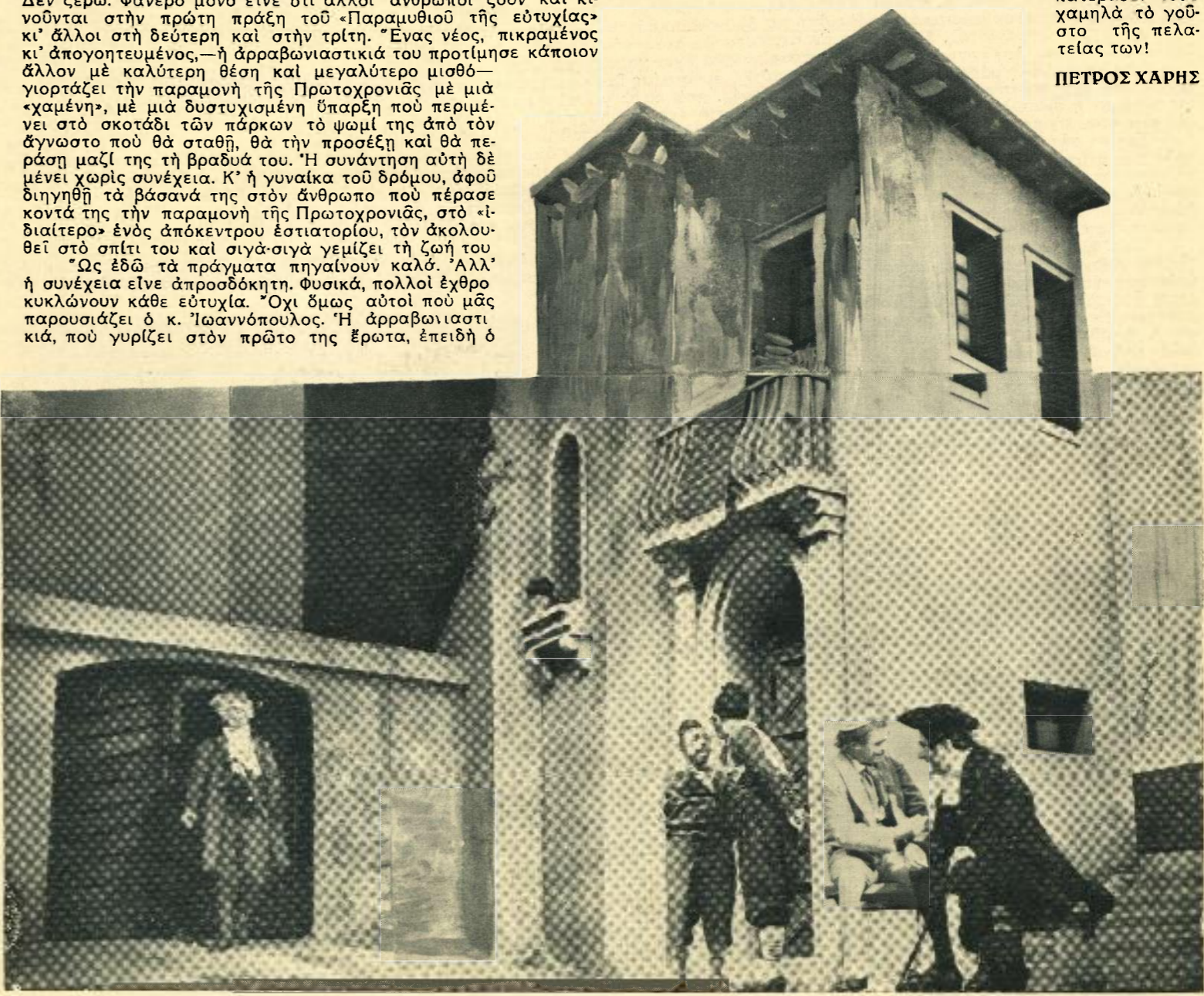
Ὁ κ. Δημ. Ίωαννόπουλος με τὸ νέο ἔργο του μᾶς ἔδωσε μιὰ χαρὰ και μιὰ λύπη. Τὸ «Παραμύθι τῆς εὐτυχίας» ἔχει μιὰ πρώτη πράξη που προκαλεῖ ἐνθουσιασμούς. Εἶνε γραμμὴ με ἀρκετὴ τέχνη και στὶς γοργές, στὶς πρωτότυπες σκηνές τῆς κλείνει μιὰ ὀλόκληρη ζωὴ, ὄλο τὸ δράμα τῶν δυστυχημένων γυναικῶν, που περιμένουν στὸ παγκάκι ἐνὸς πάρκου τὸν ἀγνωστο, ἀλλὰ μαζὶ μ' αὐτὸν τὴν εἰρωνεία, τὴν περιφρόνηση, τὴ σκληρότητά του. Ἐχει ὄμως τὸ «Παραμύθι τῆς εὐτυχίας» κι' ἄλλες δυὸ πράξεις. Κι' ὁποιος ἐχειροκρότησε με τὴν καρδιά του τὴν πρώτη, μένει με σταυρωμένα τὰ χέρια στὴ δεύτερη και στὴν τρίτη κάνει τὸ σταυρὸ του... Πῶς βρεθῆκαμε ἀπὸ τὸ δνειρο, ἀπὸ τὴν ποίηση, στὴν πιὸ ἀσήμαντη, στὴν πιὸ ἀκατανόητη πραγματικότητα; Ἡ πτώση εἶνε μεγάλη και ἡ κατάπληξή μᾶς μεγαλύτερη. Πῶς ὁ νέος συγγραφεὺς, που ἔδωσε στὴν πρώτη πράξη περίφημο διάλογο και βαθύτατες συγκινήσεις, ἀρχισε ἔπειτα νὰ γράφῃ τὴν πιὸ συνηθισμένες και ἀδεις φράσεις, νὰ «κατασκευάζῃ» τὰ πιὸ ἀπίθανα γεγονότα και νὰ ἐπιμένῃ στὴν πιὸ φτηνὴ φιλοσοφία; Μυστήριο! Δὲν εἶχε ἀγαπήσει ἀρκετὰ τὸς ἡρώας του, δὲν εἶχε πάρει στὰ σοβαρὰ τὴν ψυχικὴν τὸς περιπέτειες, δὲν εἶχε προσέξει ὅσο ἔπρεπε τὴν «περίπτωση» του; Δὲν ξέρω. Φανερὸ μόνο εἶνε δτι ἄλλοι ἄνθρωποι ζοῦν και κινουῦνται στὴν πρώτη πράξη τοῦ «Παραμυθιοῦ τῆς εὐτυχίας» κι' ἄλλοι στὴ δεύτερη και στὴν τρίτη. Ἐνας νέος, πικραμένος κι' ἀπογοητευμένος,—ἡ ἀρραβωνιαστικιά του προτίμησε κάποιον ἄλλον με καλύτερη θέση και μεγαλύτερο μισθό— γιορτάζει τὴν παραμονὴ τῆς Πρωτοχρονιάς με μιὰ «χαμένη», με μιὰ δυστυχημένη ὑπαρξή που περιμένει στὸ σκοτάδι τῶν πάρκων τὸ ψωμί τῆς ἀπὸ τὸν ἀγνωστο που θὰ σταθῆ, θὰ τὴν προσέξῃ και θὰ περάσῃ μαζὶ τῆς βραδυὰ του. Ἡ συνάντηση αὐτὴ δὲ μένει χωρὶς συνέγεια. Κ' ἡ γυναῖκα τοῦ δρόμου, ἀφοῦ διηγηθῆ τὰ βάσανα τῆς στὸν ἄνθρωπο που πέρασε κοντὰ τῆς τὴν παραμονὴ τῆς Πρωτοχρονιάς, στὸ «ἰδιαιτέρο» ἐνὸς ἀπόκεντροῦ ἐστιατορίου, τὸν ἀκολουθεῖ στὸ σπῆτι του και σιγά-σιγά γεμίζει τὴ ζωὴ του.

Ὡς ἔδω τὰ πράγματα πηγαινουν καλῶς. Ἄλλ' ἡ συνέγεια εἶνε ἀπροσδόκητη. Φυσικά, πολλοὶ ἔχθρο κυκλώνουν κάθε εὐτυχία. Ὅχι ὄμως αὐτοὶ που μᾶς παρουσιάζει ὁ κ. Ίωαννόπουλος. Ἡ ἀρραβωνιαστικιά, που γυρίζει στὸν πρῶτο τῆς ἔρωτα, ἐπειδὴ ὁ

δευτέρος ἔχασε τὴν ἐξαιρετικὴ θέση και τὸ σπουδαῖο μισθό, μπαίνει στὴ σκηνή, βγαίνει, φωνάζει, φοβερίζει, παρακαλεῖ, ἀλλὰ κανένα δὲν πειθεῖ. Ὅλοι τὴν παρακολουθοῦν με ἀπορία και δυσπιστία. Καὶ ἡ ἀπορία γίνεται ἀκόμα μεγαλύτερη, δταν ὁ κ. Ίωαννόπουλος μᾶς πληροφορεῖ δτι ὁ καλὸς κόσμος κλείνει τὰ σπῆτια του στὸ νέο που συζῆ με μιὰ γυναῖκα που βρῆκε στὸ δρόμο και, τὸ χειρότερο, δτι ἡ σχέση αὐτὴ τὸν ζημιώνει φοβερά στὶς δουλειές του! Μὰ που συμβαίνουν αὐτὰ; Στὴν ἐποχὴ μᾶς; Ὅπως δὴποτε, ὁ κ. Ίωαννόπουλος, ἔτσι βλέπει τὴ ζωὴ κι' ἔτσι τὴ δίνει. Κ' ἐνῶ ἀρχίζει τὸ ἔργο του με τὸν καλύτερο τρόπο, τὸ τελειώνει με τὴν πιὸ φανερὴ ἀπιθανότητα, με μιὰ τρίτη πράξη, γεμάτη ρομαντικὲς φράσεις και τραγικὰ γεγονότα, που μπορούσαν νὰ λείπουν ἐντελῶς, και προπάντων με μερικὲς παραχωρήσεις πρὸς τὴν κοινωνία, που κανεὶς δὲν τὴν ζητᾶει πιὰ κι' ὄλοι τὴν θεωροῦμε γελοῖες. Μᾶς ἔδωσε, ὄπως ἔσημείωσα, ὁ κ. Ίωαννόπουλος μιὰ χαρὰ, με τὴν πρώτη πράξη τοῦ «Παραμυθιοῦ τῆς εὐτυχίας», και μιὰ λύπη, με τὴν ἄλλη δὲ. Κι' ἡ χαρὰ ὄμως κι' ἡ λύπη μᾶς ὑποχωροῦν σὲ μιὰ ἀπορία: πῶς ἕνας νέος συγγραφεὺς, που ἔχει δοκιμάσει ἀρκετὲς φορὲς τὴν δύναμει του στὸ θέατρο, δὲν κατῶρθωσε νὰ ἔδω αὐτὸ τὸ ἄσκημο και τὸ μαῦρο που ὑπάρχει στὸ ἔργο του, τὸ ἀληθινὸ και τὸ ψεύτικο, τὸ ὄρατο και τὸ ἄσκημο; Καὶ μόνο δταν ἀρχίσῃ νὰ ἔξῃ τὴν ἴδια ἀπορία κι' ὁ κ. Ίωαννόπουλος, μόνο τότε ν' ἀποφασίσῃ νέες ἐξορμήσεις. Διαφορετικά, θὰ βρῆσκαται στὸν κακὸ δρόμο. Καὶ δὲν πρέπει στὸ δρόμο αὐτὸν νὰ κάνῃ οὔτε ἕνα βῆμα παραπάνω.

Δυὸ λόγια και για τὴν ἐμφάνιση τοῦ ὀπερετικῶ συγκροτήματος τοῦ Καλλιτεχνικοῦ Γραφείου Ἀποστολῆ-Νικολαῖδη. Ἐγινε στὸ «Κεντρικό» με τὴν «Βερονίκη» τοῦ Μεσσαζῆ και ἔδωσε ἀφορμὴ σὲ πολλὲς συζητήσεις. Περισσότερο ὄμως ἀπὸ τὴν ἀσχητήσεις και τὴν κρίσεις για τὸ ἔργο και τὸς ἐκτελεστὰς, μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ σκοπὸς που ἐπιδιώκει τὸ νέο θεατρικὸ συγκροτήμα. Καὶ ὁ σκοπὸς αὐτὸς εἶνε εἶνε σπουδαῖος: ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ μεγάλου κοινου ἀπὸ τὴν βαναυσότητα και τὴν χυδαῖότητα που τοῦ προσφέρουν ὄλοι σχεδὸν οἱ ἀθηναῖκοί θίασοι ὀπερέττας και ἡ ἐπαναφορά του στὸ πραγματικὰ ἑλαφρὸ μουσικὸ θέατρο. Τὰ ἀποτελέσματα, φυσικά, δὲ μπορούν νάρθουν πολὺ σύντομα, ἔτσι μόνο τους. Θὰ χρειασθῆ ἴσως νὰ περιμένουμε για ἀρκετὸ καιρὸ ἀκόμα. Ὡστόσο ὄμως δὲν μπορεί παρὰ νάρθουν. Καὶ θάρθουν, μόνον, ἔπειτ' ἀπὸ μεγάλους κι' ἐπιμονους ἀγῶνες. Συνθέτες και ἠθοποιοὶ τοῦ ἑλαφροῦ μας μουσικοῦ θεάτρου ἔχουν κατεβάσει τόσο χαμηλὰ τὸ γούστο τῆς πελατείας των!

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Οι δύο τελευταίοι μήνες υπήρξαν αρκετά πλούσιοι σε μουσική κίνηση και ικανοποίησαν με το παραπάνω τους μουσοφίλους εκείνους, που από την σποραδική εμφάνιση διαφόρων ξένων αστέρων, έστω και πρώτου μεγέθους, προτιμούσαν την παρακολούθηση μιας άγνια ελληνικής μουσικής κινήσεως. Κι' απ' αυτής της απόψεως μπορεί παρά πολύ καλά να λεχθῆ, ότι οι Έλληνες καλλιτέχναι έξεδηλώθησαν τώρα τελευταία πολύ ικανοποιητικά.

Το μεγάλο γεγονός της προσφάτου μουσικής κινήσεως, γεγονός που είχαν άσφαλως ταγκόσμια σημασία και απήχηση, ήταν τα διάφορα κονσέρτα Σοπέν που δόθηκαν σε όλα τα μέρη του κόσμου, για την ανέγερση ενός μνημείου και Μουσείου Σοπέν στην Σελασόβα-Βόλα της Πολωνίας, όπου είδε το φῶς ο μεγαλοκόσμος Φρειδερίκος. Η πρωτεύουσα μας φυσικά, που έχει καταστεί τα τελευταία αυτά χρόνια, Ιδίως, σοβαρό μουσικό κέντρο, δε μπορούσε να μείνη στο περιθώριο της ὅλης αυτής μουσικής κινήσεως, κι' έτσι ο μαέστρος κ. Μητρόπουλος διθύθυε μίαν έκτακτη συναυλία της ὀρχήστρας, αφιερωμένη ἐξ ὀλοκλήρου σὲ ἔργα τοῦ Μεγάλου Πολωνοῦ δασκάλου. Βέβαια, τὸ νὰ καταρτισθῆ τὸ πρόγραμμα μίας συμφωνικής συναυλίας με ἔργα αποκλειστικῶς καὶ μόνον τοῦ μεγάλου αὐτοῦ δασκάλου, τοῦ Σοπέν, ἀποτελεῖ πρόβλημα ἄρκετὰ σοβαρὸ, πού κι' αὐτὸς ἀκόμα ὁ δαιμόνιος Ἕλληνας μαέστρος δὲν κατώρθωσε νὰ τὸ λύσῃ σὲ τρόπο ὥστε νὰ μᾶς ικανοποιήσῃ ὀλοκληρωτικῶς. Ἐκτός ἀπὸ τὰ δύο κλασσικὰ του κονσέρτα, ὁ Σοπέν δὲν ἔγραψε κομμάτια γιὰ ὀρχήστρα. Δαιλογία τῶν ἄλλων ὀργάνων καὶ τῆς ὀρχήστρας γενικὰ ἔχει χαρακτῆρα μᾶλλον ἀσήμαντον.

Γι' αὐτὸ, μεγάλο μέρος τῆς πανηγυρικής αὐτῆς συναυλίας ἦταν αφιερωμένο σὲ διάφορες διασκευὲς γιὰ ὀρχήστρα, πιανιστικῶν ἔργων τοῦ ἑραστοῦ τῆς Γεωργίας Σάνδη, διασκευῆς, πού κατὰ γενικὸν κανόνα δὲ μπορούν νὰ θεωρηθῶν ὡς ἄριστες. Μὰ καὶ γενικότερα ἡ συναυλία αὐτὴ δὲ μπορεί νὰ τεθῆ σὲ ἐνεργητικὸ τοῦ κ. Μητροπούλου, τοῦ ὁποίου ἡ μοναδικὴ ἴδιοσυγκρασία δὲν φαίνεται νὰ προσαρμόζεται, πολὺ καλά, μετὰ τὸ ταμπεραμέντο τοῦ μεγάλου συνθέτου τῶν «Ἐτύτων».

Σολιστὴς τῆς συναυλίας αὐτῆς ἦσαν δύο νεαρὲς Ἕλληνίδες, πού ἀποτελοῦν τὶς καλύτερες ἐλπίδες γιὰ τὴν μουσικὴν μας, ἡ κάθε μιά στὴν εἰδικότητά της. Τὰ Πολωνέζικα τραγούδια ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία στὴ δεσποινίδα Ἡρώ Τσόχα νὰ μᾶς ἐπιδείξῃ τὰ πλουσιώτατα μουσικὰ της χαρίσματα καὶ τὴν καταπληκτικὴν ἑξωτερικὴν ἰσορροπία καὶ τὴν ἑξαιρετικὴν ἀπό τὴν ὁποία διαπνέεται. Ἡ δεσποινὴ Μπαχάουερ πάλι, ἡ λαμπρὴ αὐτὴ πιανίστρια, εἶναι φτιαγμένη γιὰ μουσικὴν πολὺ ἐξωτερικώτερη ἀπὸ τὴν μουσικὴν τοῦ Σοπέν. Τὰ τεχνικά της, ὅμως, χαρίσματα τῆς ἐπέτρεψαν νὰ ἀνταπεξέληθῃ ἰκανοποιητικῶς στὸ κονσέρτο σὲ μί ἑλασσον, παρὰ τὴν ψυχικὴ διαφορά μετὰ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ ἔργου αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκτελέσεώς του.

Ἐνα ἄλλο σημαντικό γεγονός γιὰ τὴν μικρὴν Ἑλλάδα μας, υπήρξεν ἡ ἐμφάνιση ἑνὸς νεαροῦ συνθέτου. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἀπὸ τῆς δημιουργικῆς ἀπόψεως, ἡ μουσικὴ μας ζωὴ εἶναι πάρα πολὺ καθυστερημένη. Γι' αὐτὸ ἔχουμε κάθε λόγο νὰ χαίρωμεθα μετὰ τὴν ἐμφάνιση νέων συνθετῶν, καὶ ἡ χαρὰ μας εἶναι ὀλοκληρῶς δικαιολογημένη, ὅταν οἱ νέοι αὐτοὶ συνθέται εἶναι τῆς ἀξίας τοῦ νεαροῦ ἐκ Γερμανίας κ. Περπέσα. Τὸν κ. Περπέσαν ἐγνώρισεν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία τοῦ ἀπένευσε τὸ Μπενάκειον βραβεῖον γιὰ ἕνα συμφωνικὸν τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἀργότερα μᾶς ἐπαρουσίασεν ὁ κ. Μητρόπουλος κατὰ τὴν Ε' συναυλίαν Συνδρομητῶν.

Ὁ κ. Περπέσας, ἄν καὶ νεώτατος, εἶναι ἄνθρωπος πολὺ πονεμένος. Μαθητὴς τοῦ πρωτοποριακοῦ Γερμανοῦ μουσικοῦ Στέμπεργκ, κατώρθωσε νὰ μὴ παρασυρθῆ ἀπὸ τὸν ἄκρατο διανοητισμὸν, τὴν μαθηματικὴν κριτικὴν τῆς ὅλης σχολῆς τοῦ Χίντεμτ, καὶ νὰ δώσῃ ἕνα ἔργο ζυμωμένο μετὰ ἀληθινὴν μουσικὴν καὶ βαθειὰ ἀνθρώπινο μουσικὸν στοιχείο. Βέβαια, πολλοὶ ὑπερσυντηρητικοὶ μουσόφιλοι ὑπεδέχθησαν κάπως ψυχρὰ κάποιαν ἐπαναστατικὴν αὐτῆς, ὅμως, εἶναι ἀπολύτως καλλιτεχνικὴ, καὶ ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ἀτενίζουμε τὸ μέλλον τοῦ κ. Περπέσα μετὰ πεποίθησιν γιὰ τὴν πλήρη ἐπιτυχία του, ἐπιτυχία πού θὰ ἀποτελέσῃ ἕνα σημαντικότατον γεγονός γιὰ τὴν ἑλληνικὴν μουσικὴν κίνησιν. Πάντως τὸ «Κομμάτι γιὰ ὀρχήστρα» τοῦ κ. Περπέσα εἶναι ἀσφαλῶς τὸ καλύτερον ἑλληνικὸν κομμάτι πού ἀκούσαμε κατὰ τὰ τελευταία ἔτη.

Ἐνός καλλιτέχνη αὐτῆς τῆς φορᾶ δὲν φιλοξενήσαμε πολλοὺς. Πρόκειται γιὰ τὸν τυφλὸν πιανίστα Ἱμερ Οὐγκαρ, πού ἀπεδείχθη ἀπαράμιλλος ἐρμηνευτὴς τῶν ἔργων τοῦ Σοπέν. Γι' αὐτὸ ἔχουμε κάθε λόγο νὰ θλιβώμεθα, γιὰτὶ δὲν συμπεριελήθη μετὰ τῶν ὀρχηστρῶν ἀπαράμιλλος ἐρμηνευτὴς τῶν ἔργων τοῦ Σοπέν. Γι' αὐτὸ ἔχουμε κάθε λόγο νὰ θλιβώμεθα, γιὰτὶ δὲν συμπεριελήθη μετὰ τῶν ὀρχηστρῶν ἀπαράμιλλος ἐρμηνευτὴς τῶν ἔργων τοῦ Σοπέν. Γι' αὐτὸ ἔχουμε κάθε λόγο νὰ θλιβώμεθα, γιὰτὶ δὲν συμπεριελήθη μετὰ τῶν ὀρχηστρῶν ἀπαράμιλλος ἐρμηνευτὴς τῶν ἔργων τοῦ Σοπέν.

Τὸ σημεῖωμα αὐτὸ, αφιερωμένο στὴ μουσικὴν κίνησιν, δὲν μπορεί νὰ παρασιωπηθῆ μίαν σοβαρὴν προσπάθειαν, ἔστω καὶ σὲ ἕνα ἐπίπεδο κάπως κατώτερον. Πρόκειται γιὰ τὴν παράσταση τῆς δημοφιλῆς σὲ ὅλο τὸν κόσμον, ἐκτός τῆς Ἑλλάδος, γαλλικῆς ὀπερέττας «Βερονίκη». Ἦσαν γνωστὰ τὰ χάγια τῆς ἑλληνικῆς ὀπερέττας — καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ μουσικοῦ αὐτοῦ εἶδους μόνον κατ' εὐφημισμὸν μπορεί νὰ δοθῆ στὰ διάφορα ἄνοστα καὶ ἀίσιχα κατασκευάσματα πού ἐμφανίζονται τακτικὰ ἀπὸ τὸ ἑλαφρὸ θεατρὸν μας.

Μὲ τὴν «Βερονίκη», ὅμως, τὰ πράγματα ἀλλάζουν. Βέβαια, δὲν πρόκειται νὰ ἐκδηλώσῃ κανένα ἐνθουσιασμὸν, γιὰτὶ πραγματικὰ ἐνθουσιασμὸς δὲν

* Ἀνω: Ὁ μουσουργὸς Φρειδερίκος Σοπέν.

Κάτω: Ὁ Ἕλληνας μαέστρος κ. Μητρόπουλος πού διθύθυε τὴν ὀρχήστρα κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κομματιῶν τοῦ Σοπέν.

* Ἐναντι: Μία χαρακτηριστικὴ σκηνὴ ἀπὸ τὴν «Βερονίκη» τοῦ Μεσσαζέ.

χαρεῖ σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν. Πάντως στὸ «Κεντρικόν» μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ παρευρεθῶμε σὲ μίαν εὐπρόσωπην παράσταση. Εὐπρόσωπην καὶ εὐπρεπῆ. Οἱ πρωταγωνισταὶ εἶχαν βέβαια κάτι τὸ ἑρασιτεχνικόν. Εἶχαν ὅμως φωνές, οἱ γυναῖκες ἰδίως — ἡ κ. Μάγκη Καρατζᾶ, ἡ κ. Ναυσικά Γαλανοῦ καὶ ἡ δεσποινὴς Ξένη Δράμαλη. Ὑπὸ τὴν μπαγκέτα τοῦ μαέστρου κ. Σπάθη μίαν ὀρχήστρα ἀπὸ 28 ὄργανα μᾶς ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ διαπιστώσουμε, ὅτι τὸ περιφρονημένο ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας θιάσους καὶ κατ' ἀνάγκην καὶ τὸ ἑλληνικὸν κοινόν, εἶδος τῆς ὀπερέττας, ἔχει μουσικὴν καὶ μάλιστα μουσικὴν πάρα πολὺ καλῆς ποιότητος.

Πραγματικὴ ὅμως ἀποκάλυψιν γιὰ τὸν Ἕλληνα ἀκροατὴν ὑπῆρξεν τὸ κόρο, ἀποτελούμενον ἀπὸ 40 ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πού καμμία εὐτυχῶς οὐκ εἶχαν νὰ δειθῶνται ἐκεῖνα πλάσματα, πού κατὰ κανόνα ἀποτελοῦν τὰ κόρα καὶ τὰ μπαλέττα τῶν ἑλληνικῶν θιάσων. Ἐμφάνισιν πολιτισμένη, σκηνικὴ εὐχέρεια, μουσικὴ μόρφωσις: νὰ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα πού ἔκαναν τοὺς θεατὰς νὰ ἀπολαμβάνουν τὰ κόρα καλύτερα κι' ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν τῶν πρωταγωνιστῶν. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐπιτυχημένη σκηνοθεσία, τὰ ὄρατα κοστοῦμια, ἡ γενικὴ σεμνότης, μετὰ μίαν λέξιν ὁ πολιτισμένος τόνος τῆς ὅλης παραστάσεως, ἀπέτελεσαν τὴν βάση τῆς καταπληκτικῆς ἐπιτυχίας τῆς γλυκειᾶς ὀπερέττας τοῦ Μεσσαζέ. Καὶ κάτι ἀκόμα: ἡ «Βερονίκη» πιθανὸν νὰ εἶναι ἡ μόνη ξένη ὀπερέττα τῆς ὁποίας ἡ σπαρτίτα δὲν πεσοκόπηκε ὄγρια λόγῳ τῆς φωνητικῆς ἀδυναμίας πού χαρακτηρίζει ὅλους σχεδὸν τοὺς ἐπαγγελματίας πρωταγωνιστὰς τῆς ἑλληνικῆς ὀπερέττας. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ εὐχηθῶμε νὰ συνεχισθῆ ἡ εὐσυνειδητὴ αὐτῆς προσπάθεια, πρὸς χάριν τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ μουσικοῦ θεάτρου.

Ἐνα ἄλλο γεγονός, θλιβερό αὐτὸ, τῆς μουσικῆς μας κινήσεως ὑπῆρξεν ὁ θάνατος τοῦ Ἰδρυτοῦ καὶ ὀργανωτοῦ τῆς ὀρχήστρας καὶ διευθυντοῦ τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν Γεωργίου Νάζου. Ἡ μουσικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας ὄφειλε πολλὰ ἀπὸ τὴν ἀείμνηστον ἄνδρα, ὁ ὁποῖος ὀλοκληρῆσεν τὴν ζωὴν τοῦ εἶχεν ἀφιερῶσει στὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ μεγάλου του αὐτοῦ πάθους, τῆς Μουσικῆς.

Εἰς μνήμην τοῦ Γεωργίου Νάζου, ἐξετελέσθη ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Μητροπούλου τὸ πένθιμον ἔμβρητον ἀπὸ τὴν Ἡρωικὴν Συμφωνίαν τοῦ Μπετόβεν. Ἡ ἐκτέλεσιν τοῦ ἀριστουργήματος αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἀπαράμιλλος, κι' ἦταν καταφανὴς ἡ συγκίνησιν τοῦ μαέστρου, συγκίνησιν ἡ ὁποία προσέδωσε τὴν ἰδιότυπην ὄρατταν τῆς στῆν ἐπιτυχίαν.

Ἡ, μετὰ μεγάλην περιέργειαν, ἀναμενόμενη συναυλία τῆς κ. Λαλαοῦνης - Καραντινοῦ ἐσημείωσε ἀληθινὸν θρίαμβον. Ἡ νεαρὰ καλλιτέχνις μετεπήδησε ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς πρώτης δεξιότητις, στὸ ἄλλο, τὸ πολὺ σημαντικώτερον, τῆς ἀληθινῆς τέχνης. Χάρις στὰ θαυμάσια προσόντα τῆς ἡ πιανίστρια αὐτὴ μᾶς ἔδωκεν μίαν ὄρασιωπὴν ἐρμηνείαν τῶν βαριασιῶν Χούντελ - Μπράμς, καὶ συνεπλήρωσε τὸν θρίαμβόν της στὸ δεύτερον μέρος τῆς συναυλίας τῆς, μετὰ τοὺς Κυθηραϊκοὺς χοροὺς τοῦ Μητροπούλου, τὸ Πονηριδὸν καὶ κυρίως τὴν διασκευὴν ἀπὸ τὸ «Ροζενκαβαλλέρβαλς», διασκευὴ ὀφειλομένη στὴν ἰδία τὴν καλλιτέχνιδαν. Ἀπὸ τὸ δεύτερον τῆς ρεσιτάλ ξεχωρίζουμε τὴν μαγευτικὴν ἐρμηνείαν τοῦ ὄρασιωτοῦ ἔργου τοῦ Ντεμιπίου, «Ἀνταύγειες στὰ νερά». Ἄλλη ἐπιβεβαίωσιν παλαιῶν ἐλπίδων: ἡ ἐπίσης νεαρὸτάτη δεσποινὴ Ρένα Κυριακοῦ, ἡ ὁποία βραβεύθησεν μετὰ τὸ Ἀβραεῖον τοῦ Κονσέρβατοῦρ τῶν Παρισίων, μᾶς κατέπληξε μετὰ τὴν λαμπρὴν τῆς τεχνικὴν, τὴν μουσικότητα καὶ τὴν εὐαισθησίαν της. Ποτισμένη μετὰ τὴν γαλλικὴν παράδοσιν, ἡ δεσποινὴ Κυριακοῦ, ἔχει ὅλα τὰ χαρίσματα εὐγένειας καὶ λεπτότητος χάρις στὰ ὁποῖα, ἀμέσως, κατέκτησε τὴν συμπάθειαν τοῦ κοινοῦ μας. Ἀπὸ τίς ἄλλες ἐμφανίσεις, εἴτε σὲ ρεσιτάλ, εἴτε σὲ συναυλίαν, πού ἀπεδείχθη πρέπει νὰ ἀναφέρουμε τὸν λαμπρὸν μας βιολονίσταν κ. Φρ. Βολωνίην, πού ἀπεδείχθη ὀπερόχος στὸ κονσέρτο σὲ λά τοῦ Μότσαρτ. Ὁ ἴδιος καλλιτέχνης μαζί μετὰ τὸν κ. Φαραντᾶτον (πιάνο) καὶ τὴν Δ'α Κουρούκλην (βιολονιστὴν) μᾶς παρουσίασεν τὴν ὄρασιωπὴν συνῆτα τῶν Μαρσᾶν - Μπαζιλᾶρ κατὰ τὴν δευτέρην ἐμφάνισιν τοῦ «Τρίο Ἀθηνῶν». Ἐπίσης μετὰ μεγάλην εὐχαρίστησιν ἀκούσθη ἀπὸ τοὺς ἰδίους καλλιτέχνας τὸ «Τρίο» τοῦ Σωαί.

Ἡ δεσποινὴ Κρομμειῆ, διπλωματοῦχος τῆς Μουσικῆς Ἀκαδημίας τῆς Βιέννης ἔκανε τὴν ἐμφάνισιν τῆς ὀρχήστρας στὸν «Ἀποχαιρετισμὸν» καὶ «θάνατον τῆς Διδούρας» τοῦ παλαιοῦ Ἀγγλοῦ μουσουργοῦ Πάρσελ, ὅπου γνώρισεν μεγάλη ἐπιτυχία. Τὸ ρεσιτάλ πού ἐπακολούθησε συνεπλήρωσε τὴν ἐπιτυχίαν αὐτὴν.

Ἄκόμα πρέπει νὰ ἀναφέρουμε τὸν κ. Μαρή πού ἔπαιζεν ἰκανοποιητικῶς τὸ «Κονσέρτο ὑπ' ἀρ. 1» τοῦ Ραχμανῶφ, καὶ συνῶδευσε στὸ πιάνο τὴν κ. Στλατκόβα δταν ἡ τραγουδίστρια αὐτῆς, ἄρκετὰ ἐνδιαφέρουσα, ἐνεφανίσθη στὸ «Κεντρικόν». Ἡ συναυλία μετὰ τοῦ πιάνου τοῦ ζεύγους Σκόκου κατέδειξε τὶς καταφανεῖς προόδους πού κάνουν οἱ δύο αὐτοὶ λαμπροὶ καλλιτέχνες, τοὺς ὁποίους διακρίνει μίαν ἐξαιρετικὴν μουσικὴν ὀμοιογένειαν κατ' ἀναλογίαν ἤχου.

Ἡ κυρία Κλειῶ Καραντινοῦ στὸ «Ατελιέ» ἐπανάβη τὴν μεγάλην περιουσίαν τῆς ἐπιτυχίας καὶ ἔκανε νὰ καταγεροκροτηθῆ ὁ «Θρύλος ἀγίας» τοῦ καλοῦ μας μουσουργοῦ Πετρίδη. Τέλος δὲν πρέπει νὰ παρασιωπηθῆ ἡ συμβολὴ τῆς κ. Ζάχου, ἡ ὁποία μετὰ ζωντανώτατον ρυθμὸν ἔπαιζε τὸ Β' Κονσέρτο γιὰ πιάνο τοῦ Σαιν-Σάνς.

Ἦσεν ἡ ζωηροτάτη μουσικὴ μας κίνησιν θὰ γνωρίσῃ κάποιον σταμάτημα: ὁ κ. Μητρόπουλος, ἀφοῦ ἐργάσθη μετὰ τὸν δυναμιμὸν ἐκεῖνο πού τὸν διακρίνει ἔφυγε γιὰ τὴν τακτικὴν πιάτῃς ἐτήσιαν περιόδον τοῦ ἐξωτερικοῦ δπυ θὰ διεύθυνῃ τὶς περιφημώτερες ὀρχήστρες. Οἱ εὐχῆς μας τὸν ἀκολουθοῦν. Γιὰτὶ ὁ κ. Μητρόπουλος, σημεῖωσεν θρίαμβους ἔστω καὶ μακρὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐργάζεται γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἑλληνικῆς Μουσικῆς.

Ο ΜΟΥΣΙΚΟΣ

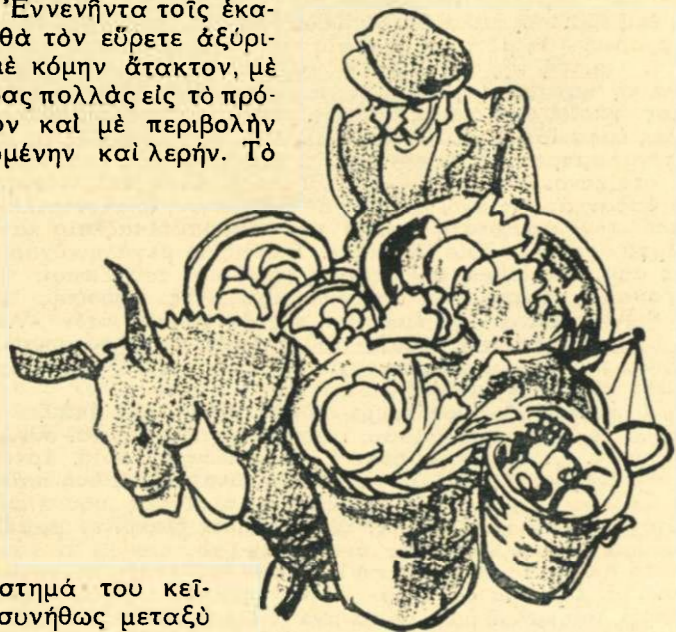

Η ΒΙΤΡΙΝΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ο ΜΑΝΑΒΗΣ

Ο μανάβης είναι...κολορίστας, ποιητής του χρώματος, ζηλωτής των λαμπρών και θερμών αποχρώσεων, ζωγράφος καρπών και λαχάνων. Η άνοικτη έπικλινής βιτρίνα του ομοιάζει με παλλέταν ζωγράφου όπου παρατάσσονται όλα τα χρώματα. Το κόκκινο και το κίτρινο, το πράσινο και το ιώδες, το κυανούν και το καστανό, εις δλους τούς τόνους και εις δλας τὰς αποχρώσεις. Πόσος πλοῦτος χρωμάτων και σχημάτων, πόσοι συνδυασμοί, πόσα έργα! Μήλα και λεμόνια και κουνουπίδια μεγαλοπρεπή και ντομάτες κατακόκκινες και μαρούλια με καρδιά τρυφερά και λαχανίδες με ύφος καγκελαρίου. Έδω ένα τετράγωνον από μήλα του αυτού αναστήματος, παρακεί μία πυραμίς από ντομάτες, παρακάτω ένα αραβούργημα από φασολάκια και τέλος μία κόφη μάμιες με πολλόν εξπρεσιονισμό.

Είνε ο έκτακτος άπεσταλμένος της χλωρίδος μέσα εις την πόλιν. Το δροσερό και άνθηρό κατάστημά του είναι μία τερπνή δασίς μέσα εις την Σαχάραν της ασφάλτου. Ο ίδιος, όμως, δέν είναι ούτε άνθηρός ούτε δροσερός. Έννενηντα τοίς εκατόν θα τον εύρετε άξύριστο, με κόμην άτακτον, με ρυτίδας πολλές εις το πρόσωπον και με περιβολήν ζαρωμένην και λερήν. Το

κατάστημά του κείται συνήθως μεταξύ ένός παντοπωλείου και ένός κρεοπωλείου, ως συμπλήρωμα άμφοτέρων. Άλλά και ο τύπος του κυμαίνεται μεταξύ παντοπώλου και κρεοπώλου. Ένας κανονικός μανάβης δέν είναι ποτέ διαχυτικός και μειλίχιος όπως ένας μπακάλης, αλλά συγχρόνως δέν είναι και βαρύς και άρειμάνιος όπως ένας χασάπης. Ισταται εις το μέσον των δύο αυτών επαγγελματιών.

Ταῦτα περί του τυπικού μανάβη, ο όποιος διαθέτει πρατήριον, έμπροσθέλλαν και βιτρίναν. Υπάρχει, όμως, και άλλος μανάβης, ο πλανόδιος. Ουτός δέν διαθέτει κατάστημα αλλά όνον, μετά του όποιου έξέρχεται εις περιοδείαν άνά τὰς όδοῦς. Έμπρός προχωρεί ο γάϊδαρος φορτωμένος καρπούς και λαχανικά και κά πίσω ακολουθεί ο μανάβης, κρατών συνήθως την ούραν του ύποζυγιου διαλαλών τὰ διάφορα είδη του έμπορίου του. Είναι ο μελωδικώτερος όλων των πλανοδίων έμπόρων και διαθέτει φωνήν Στέντορος, με την όποιαν καλύπτει όλους τούς θορύβους του δρόμου. Συνήθως είναι όξύφωνος, ένιστε όμως, τυγχάνει βαρύτονος ως ο όνος του ή και βαθύφωνος, όταν δέ θα διαλαλή τὰ κολοκυθάκια του νομίζεις ότι έκτελει άριαν ή σερενάδαν.

Ο ΜΑΓΟΣ

Ο μάγος είναι έπάγγελμα εύρύ και γενικό, με πολλές ποικιλίας και διακλαδώσεις. Οι ύπνωτιστάι, οι προφήται, οι φακίραι, οι γόντες των φειδιών είναι «μάγοι», μάγοι ειδικευμένοι εις τόν ύπνωτισμόν, εις την μαντικήν, εις τόν φακιρισμόν, εις τὰ φείδια. Πίσω άπ' δλας αυτὰς τὰς έμφανίσεις υπάρχει μία μορφή, μία προσωπικότης κεντρική, ο μάγος, ο άνθρωπος που δαμάζει το μυστήριο και επικοινωνεί με το υπερπέραν. Ουτός δέν ξεκινά πλέον από την Περσίαν και δέν κομίζει σμόρναν, χρυσόν και λιβανόν. Ξεκινά από όλα τὰ μέρη της γης, έμφανίζεται περιοδικώς

όπως οι κομήται και οι άκρίδες και κομίζει μαγικά σκονάκια και φείδια. Ένιστε καταλύει εις μεγαλοπρεπές ξενοδοχείον και είναι μαρκήσιος, κόμης ή βαρώνος. Συνήθως όμως τρυπώνει εις μυστηριώδη οικίσκον μακρυνής συνοικίας και είναι μάγος άπλως. Άλλοτε πάλιν ζητεί να σταυρωθή εις το Στάδιον και άλλοτε άρκείται να άνέλθη επάνω εις μίαν καρέκλαν και να δώση διάλεξιν μετά...μαγικών εικόνων. Εις την τελευταίαν περίστασιν φορεϊ ίνδοπρεπές φακιόλιον και ποιεϊ σημετα και τέρατα. Τρώγει βάμβακα και «βγάεις» φυτήλιον, θερμαίνει όφεις εις τούς κόλπους του, τρυπά διαμπερώς τὰς παρειάς του χωρίς να χυθή σταγών αίματος. Είναι ο παραγγελιοδόχος του Άγνωστου, ο πράκτωρ και ο έξμπος του μυστηρίου. Διαδίδει και πωλεί το μυστήριο, την ύποβολήν, την συγκίνηση, το ρίγος του υπερφυσικού. Όταν δέν υπάρχει άρκετή πελατεία δια το μυστήριο τότε πωλεί σκονάκια. Έννοείται ότι και εις το έμπόρευμα αυτό υπάρχει πολύ μυστήριο, διότι ουδείς γνωρίζει τι περιέχουν τὰ σκονάκια του και ποια άποτελέσματα θα έχουν επί του άσθενους πελάτου, ή επί των ένδυμάτων του εάν δια τὰ τελευταία ταῦτα προορίζονται.

Ο ΜΑΓΕΙΡΟΣ

Φορεϊ έμπροσθέλλαν και λευκήν τιάραν και ίεουργεί άνωθεν της άχνιζούσης παρατάξεως των τεντζερέδων. Αυτόν έδω τόν κινεί δια να «μη πίση» παρακεί ανακατώνει τόν άλλον, ρίπει άλάτι εις τόν τρίτον και έξάγει τόν τέταρτον από την πυράν. Συγχρόνως σπρώχνει τὰ ταψιά εις τόν φούρνον, άναποδογυρίζει τὰ ψάρια και ζυμώνει τόν κυμάν ή δέρνει την μαγιονέζαν.

Είνε όλίγον θερμαστής, όλίγον χημικός, όλίγον χασάπης, όλίγον μανάβης και όλίγον ίχθυοπώλης. Κατέχει γνώσεις χημικές αλλά και κηπουρικές και κτηνιατρικές και υδροβιολογικές. Είναι αυτός που μεταβάλλει τόν τράγον εις άρνάκι του γάλακτος, τόν άροτήρα βοῦν εις μόσχον, το χθεσινόν ψητόν εις σημερινήν έντράδαν, την σοῦπαν εις πιλάφιον και το δυσώδες έλαιον εις εῦοσμον σάλτσαν. Είναι συνήθως παχύς και λιπαρός, ροδοκόκκινος ως μήλον φυρίκιον και εύθμος και άνοικτόκαρδος ως εύτυχισμένον παιδίον. Και όμως δέν τρώγει πολύ, τρώγει μάλιστα κάτω του συνήθους. Τοῦτο συμβαίνει διότι έχει πάντοτε εις την διάθεσίν του, τι φαγητόν έπιθυμηση και διότι χορταίνει με διαφόρους μεζέδες κατά την διάρκειαν της παρασκευής των φαγητών. Σπανίως θα συναντήσπη μάγειρον επιπίπτοντα λαϊμάργως έναντιόν οιοδήτηποτε έδέσματος. Θα τόν ίδετε να τρώγει έρασιτεχνικώς, να τσιμπά κάτι άπ' έδω και κάτι άπ' εκεί σαν πουλάκι.

ΘΕΜΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

ΕΛΛΑΣ

- 21 Ιανουαρίου.—Υπουργικόν Συμβούλιον δια το ζήτημα των τμηματικών γεωργιαστικών εκλογών. Η επιδημία γρίπης εξαπλούται επικινδύνως.
- 23 Ιανουαρίου.—Σύσκεψις των πολιτικών άρχηγών δια το ζήτημα του έξωτερικού χρέους. Δημοσία συζήτησις δια το ζήτημα των συνταγματικών μεταρρυθμίσεων. Άπαγόρευσις πανυπαλληλικής συγκέντρωσης δια τόν έκτοπισμόν του γραμματέως της πανυπαλληλικής κ. Δασκακοπούλου.
- 24 Ιανουαρίου.—Συνεργασία του Πρωθυπουργού κ. Τσαλδάρη μετά του όπουργού των Οικονομικών κ. Πεσματζόγλου δια τόν όριστικόν καθορισμόν των Έλληνικών άπόψεων δια τὰς συνομιλίαις του Λονδίνου.
- 25 Ιανουαρίου.—Μεγίστη έξέγερσις δια το ζήτημα των γενοδών της Καλύμνου. Αναχώρησις του όπουργού των Οικονομικών κ. Πεσματζόγλου εις Λονδίον προς διεξαγωγήν συνομιλιών μετά των όμολογιούχων.
- 26 Ιανουαρίου.—Συνέσις της δημοσίας συζήτησεως δια τὰς συνταγματικές μεταρρυθμίσεις. Διδοβολισμός της Κάτα ντ' Ιταλία και άποδοκιμασία υπό Δωδεκανησίαν φοιτητών του Ιταλού καθηγητού κ. Πάτζι.
- 27 Ιανουαρίου.—Αντιεπιθεωρητική κίνησις μεταξύ ευαρίθμων άξιωματικών του πολεμικού ναυτικού. Έκτοπισμοί κομμουνιστών της Μακεδονίας εις τὰς νήσους. Σύσκεψις των βουλευτών Αθηνών δια το ζήτημα της κρατουσσης.
- 28 Ιανουαρίου.—Αιματηρά επεισόδια εις τὰς Πάτρας κατά το συλλαλητήριον έναντιόν της Ηλεκτρικής Έταιρίας. Διεξαγωγή αναπληρωματικής βουλευτικής εκλογής εις τόν νομόν Ρεθύμνης προς άντικατάστασιν του θανόντος βουλευτού Γοβατζιδάκη. Διακοπή των διαπραγματεύσεων δια την σύναψιν Έλληνοσοβιετικής έμπορικης συμφωνίας. Συλλαλητήριον εις τὰς Αθήνας δια το Δωδεκανησιον ζήτημα.
- 29 Ιανουαρίου.—Άπειλή κηρύσεως πανελλαδικής δημοσιουπαλληλικής άπεργίας δια το ζήτημα Δασακοπούλου. Σοβαράτατα πλημύραι του Έβρου. Διάψευσις των φημών περί παραιτήσεως του όπουργού των Έξωτερικών κ. Μαζιμου.
- 30 Ιανουαρίου.—Βαρυσήμαντοι δηλώσεις του Πρωθυπουργού κ. Τσαλδάρη δια το ζήτημα της διενεργείας γενικών βουλευτικών εκλογών. Έναρξις των εργασιών του Άγροτικού Συνεδρίου Δράμας.
- 31 Ιανουαρίου.—Συνερίζεται ο άναβρασμός των δημοσιουπαλληλικών κύκλων δια το ζήτημα Δασακοπούλου. Άπόφασις περί άπελάσεως άνεισηθιμένων ένων.
- 1 Φεβρουαρίου.—Επιθεσία κατά την συγκέντρωσιν των δημοσίων υπαλλήλων εις το όπουργείον των Έξωτερικών. Αναχώρησις πολλών όπουργών δια Καλύμνας όπως παραστούν κατά τόν έορτασμόν της Υπαπαντής.
- 2 Φεβρουαρίου.—Διάψευσις των φημών περί συνεργασίας Θεοτόκη-Καφαντήρη.
- 3 Φεβρουαρίου.—Εκλογή του Λαϊκού ύποψηφίου κ. Βαρβιτσιώτη κατά την επαναληπτικήν βουλευτικήν εκλογήν Λακεδαιμόνος.
- 4 Φεβρουαρίου.—Ανακάλυψις άντικανονικών ενεργειών του κυβερνήτου του όπιοβρυχίου «Γλαυκος» πλωτάρχου κ. Λάσκου.
- 5 Φεβρουαρίου.—Διαψεύδονται τὰ περί διενεργείας βουλευτικών εκλογών. Μέγας άναβρασμός έξ άφορμής της εισπράξεως του δεκαλέπτου των τροχιοδρομικών.
- 6 Φεβρουαρίου.—Άποστολή νέων οδηγίων προς τόν άρχηγόν της έν Λονδίω ελληνικής αντιπροσωπείας. Προαγωγή του Εισαγγελέως Έφετών Κρήτης κ. Καπραλή εις Άντιεσαγγελέα του Άρείου Πάγου.
- 8 Φεβρουαρίου.—Δηλώσεις του κ. Τσαλδάρη δια τήν δίκην της άποπέρας. Ζητήρος άναβρασμός έξ άφορμής των άνθελληνικών διώξεων της Καλύμνου.
- 9 Φεβρουαρίου.—Επί τη συμπληρώσει έτους από της ύπογραφής του Βαλκανικού συμφώνου, τὰ καθήκοντα του Προέδρου της Βαλκανικής Συνενοήσεως μετεβίβασθησαν από τόν κ. Μάξιμον εις τόν κ. Τιτουλέσκο.
- 10 Φεβρουαρίου.—Νέα προσπάθεια προς συνεννόησιν του πολιτικού κόσμου. Διάλυσις υπό της άστυνομίας του συλλαλητήριου των Δωδεκανησίαν εις Πειραιά.
- 11-12 Φεβρουαρίου.—Συνεχίζονται αι συνεννοήσεις του πολιτικού κόσμου.
- 13 Φεβρουαρίου.—Επίδειξις ελληνικών ναρκών έφευρεθειών παρά του άνθυποπλοιάρχου κ. Μωραίτου.
- 14 Φεβρουαρίου.—Άπόφασις περί άμέσου όχυρώσεως των συνόρων. Σύσκεψις του όπουργού των Στρατιωτικών μετά του άρχηγού του Γενικού Έπιτελείου κ. Καθενιώτη. Παραίτησις του όπουργού της Παιδείας κ. Μακροπούλου.
- 15 Φεβρουαρίου.—Νέαι συνεργασίαι δια το ζήτημα της όχυρώσεως των συνόρων. Άπόφασις περί έκδόσεως άναγκαστικού διατάγματος προς μεταίωσιν νέας άναβολής της δίκης δια την άπόπειραν της 6 Ιουνίου. Συνεργασία του Πρωθυπουργού κ. Τσαλδάρη μετά του Τούρκου πρεσβευτού κ. Ρουσέν Έσρέφ.
- 16 Φεβρουαρίου.—Άπόφασις περί λήψεως άσπτηρών μέτρων δια την διασφάλισιν άπρόσκοπτου διεξαγωγής της δίκης της άποπέρας. Διάψευσις των φημών περί παραιτήσεως του άρχηγού του Γενικού Έπιτελείου κ. Καθενιώτη.
- 17 Φεβρουαρίου.—Ανάληψις υπό του κ. Χατζίσκου του όπουργού της Παιδείας Διακοπή των διαπραγματεύσεων μετά των ένων όμολογιούχων.
- 18 Φεβρουαρίου.—Εκδόσις άναγκαστικού διατάγματος δια την δίκην της άποπέρας. Νέαι σημαντικά δονήσεις εις την Χαλκιδικήν.
- 19 Φεβρουαρίου.—Κατόπιν της έπιμονής των όμολογιούχων όπως λάβουν 50% των όφειλονόντων τόκων, αι διαπραγματεύσεις όριστικώς έναυάγησαν.
- 20 Φεβρουαρίου.—Διακανονισμός των τελευταίων λεπτομερειών δια την άπρόσκοπτον διεξαγωγήν της δίκης δια την άπόπειραν της της Ιουνίου.

ΑΓΓΛΙΑ

- 22 Ιανουαρίου.—Λήξις των εργασιών της Ναυτιλιακής Δισκεψέως του Λονδίνου.
- 31 Ιανουαρίου.—Σύσκεψις μεταξύ της Έλληνικής αντιπροσωπείας και της επιτροπής των Δανειών δια το ζήτημα του έξωτερικού χρέους.
- 1 Φεβρουαρίου.—Λήξις εις Λονδίον του Γάλλου πρωθυπουργού κ. Φλαντέν και του όπουργού των Έξωτερικών κ. Λαβάλ.
- 3 Φεβρουαρίου.—Επίτευξις Άγγλογαλλικής συμφωνίας και ύπογραφη άεροπορικής συμβάσεως δια την περίπτωσην αφνιδισιατικής κηρύξεως πολέμου.
- 4 Φεβρουαρίου.—Αναχώρησις των Γάλλων όπουργών δια Παρίσιους.
- 5 Φεβρουαρίου.—Πρώτη επίσημος σύσκεψις δια το ζήτημα του Έλληνικού έξωτερικού χρέους. Έπίσκεψις των Άγγλικών πολιτικών κύκλων περί επανόδου της Γερμανίας εις την Ή.Ε.
- 6 Φεβρουαρίου.—Αι Έλληνοαγγλικαι συνομιλήσεις δια το ζήτημα του έξωτερικού χρέους βαίνουν προς ναύανον.
- 7 Φεβρουαρίου.—Άναγόμενοι παρά της Διοικήσεως Κύπρου της διδασκαλίας της Έλληνικής Ιστορίας και Γεωγραφίας εις τὰ σχολεία της μεγαλονήσου.
- 9 Φεβρουαρίου.—Δημιουργία άνωμόλου πολιτικής κατόπιν της επανόδου του κ. Λούδ Τζώρτζ εις την πολιτικήν. Προσωρινή άναστολή των διαπραγματεύσεων δια το ζήτημα του ελληνικού έξωτερικού χρέους.
- 11 Φεβρουαρίου.—Πρότασις του κ. Πεσματζόγλου προς τούς όμολογιούχους δια την σύναψιν μιάς διετούς προσωρινής συμφωνίας.
- 12 Φεβρουαρίου.—Άπόφασις περί διπλωματικού διαβήματος από κοινού μετά της Γαλλίας προς άποτροπήν της Ιταλοαιθιοπικής συρράξεως.
- 16 Φεβρουαρίου.—Αναχώρησις του κ. Πεσματζόγλου εκ Λονδίνου λόγω της επιδειχθείσης υπό των όμολογούχων άδιαλλαξίας.
- 17 Φεβρουαρίου.—Επίτευξις συμφωνίας μεταξύ Άγγλων και Έλλήνων έφοπλιστών δια το ζήτημα των ναύλων.

ΑΒΗΣΣΥΝΙΑ

- 11 Φεβρουαρίου.—Η κυβερνήσις του Αυτοκράτορος άπήρθενη διαμαρτυρίας προς την Κ.Τ.Ε. δια την κινητοποίησην των Ιταλικών στρατευμάτων.
- 13 Φεβρουαρίου.—Άναρξίσις της Αθροισσιακής Κυβερνήσεως όπως προβή εις επανόρθωσιν των ζημιών της διατίθενται οι Ιταλοί ότι έπέστησαν.
- 14 Φεβρουαρίου.—Κινητοποίησις Αθροισσιακού στρατού.
- 15-21 Φεβρουαρίου.—Διεξαγωγή διαπραγματεύσεων προς ειρηνικήν λύσιν της Ιταλοαθροισσιακής διαφοράς.

ΑΥΣΤΡΙΑ

- 9 Φεβρουαρίου.—Έναρξις της δίκης του τώως πρεσβευτού εις Ρώμην Ρίτελεν, άνομιχθέντος εις την δολοφονίαν του καγκελαρίου Ντόλφους.
- 12 Φεβρουαρίου.—Αιματηρότατα επεισόδια εις Βιέννην επί τη έπετειφ των περιουσιών γενοδών. Ανατίναξις γεφυρών. Διενέργεια άθρόων συλλαλησεων.
- 13 Φεβρουαρίου.—Άθρόαι συλλαλησεις κομμουνιστών εις Βιέννην και Γκράτς.

- 22 Ιανουαρίου.—Παραίτησις της κυβερνή έντολής εις τόν στρατηγόν Ζλάτεφ.
- 23 Ιανουαρίου.—Σχηματισμός της κυβερνη ταγματάρχου Βίλτσεφ ως έτοιμάζοντο
- 26 Ιανουαρίου.—Δηλώσεις του πρώτου πολιτικού προς Βουλαρονοτισλαυτ

ΓΑΛΛΙΑ

- 21 Ιανουαρίου.—Ζωηροτάτη συγκίνησις Γάλλου υπαλλήλου και δέκα όκ
- 22 Ιανουαρίου.—Πτώσις γαλλικού ναυς πλησίον του Τάραντος.
- 29 Ιανουαρίου.—Μυστηριώδης θάψιν εις τόν σκάνδαλον Σταβίσκι
- 31 Ιανουαρίου.—Αναχώρησις δια τόν όπουργόν των Έξωτερικών
- 6 Φεβρουαρίου.—Αιματηρά γενε υόσμον των πεσόντων κατά
- 9 Φεβρουαρίου.—Πτώσις των ά
- 10 Φεβρουαρίου.—Συνέλιξις της Μυστηριώδους έκρηξις εις τ
- 12 Φεβρουαρίου.—Άπόφασις τ της Άγγλιας προς άποτροπ
- 13 Φεβρουαρίου.—Διάβημα του της άπειλουμένης συρράξεω
- 15 Φεβρουαρίου.—Άπόστολή σ
- 20 Φεβρουαρίου.—Άπόφασις τε κατά την άναμενομένην επί

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

- 23 Ιανουαρίου.—Βρυσήμαντι θεώρησις της Συνθήκης Β
- 24 Ιανουαρίου.—Λόγος του κ δημοφιλίστου εις την περι
- 25 Ιανουαρίου.—Αναχώρησις
- 27 Ιανουαρίου.—Έορτασμός γεννήσεως του τώως Καί
- 28 Ιανουαρίου.—Ανακάλυψις
- 9 Φεβρουαρίου.—Άπειλητικό δια το ζήτημα του Άνολ
- 15 Φεβρουαρίου.—Φημιαί πε Γκαίρικ ως άντικαγκελ
- 18 Φεβρουαρίου.—Υπόγραφο του Σάαρ εις την Γερμα

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕ

- 25 Ιανουαρίου.—Μακράς και ύπουργού των Έξ
- 27 Ιανουαρίου.—Αναχώρη
- 29 Ιανουαρίου.—Διαφυγή ύπαπιστού του Άρχιέ
- 6 Φεβρουαρίου.—Δημοσίε προκηρύξεως βουλευτ

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕ

- 26 Ιανουαρίου.—Να
- 10 Φεβρουαρίου.—Να
- 14 Φεβρουαρίου.—Να
- 19 Φεβρουαρίου.—Να

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕ

- 22 Ιανουαρίου.—Θείας προς άν συμλοκαί με
- 23 Ιανουαρίου.—
- 24 Ιανουαρίου.—
- 27 Ιανουαρίου.—και εις Κά
- 3 Φεβρουαρίου.—
- 3 Φεβρουαρίου.—
- 11 Φεβρουαρίου.—Ερυσθαίαν
- 12 Φεβρουαρίου.—την Άβησ
- 13 Φεβρουαρίου.—νάμεων ει
- 14-20 Φεβρο

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

- 4 Φεβρουαρίου.—Γενεύσις
- 9 Φεβρουαρίου.—
- 9 Φεβρουαρίου.—

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

- 21 Ιανουαρίου.—
- 27 Ιανουαρίου.—
- 2 Φεβρουαρίου.—
- 7 Φεβρουαρίου.—
- 8 Φεβρουαρίου.—
- 9 Φεβρουαρίου.—
- 19 Φεβρουαρίου.—

ΤΟΥΡΚΙΑ

- 22 Ιανουαρίου.—κατά τὰς
- 24 Ιανουαρίου.—
- 4 Φεβρουαρίου.—εις την Τ
- 6 Φεβρουαρίου.—

ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ:
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ

ΕΝΑ 240ΡΟ ΣΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΩΝΕΣ

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ:
ΜΙΧΑΗΛ Δ. ΒΟΛΟΝΑΚΗΣ

(Συνέχεια από τη σελίδα 47)

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ:
ΑΜΒ. ΦΡΑΝΖΗΣ

ΟΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ:
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΑΙ:
HENRI HOUSSAYE
(της Γαλλικής Ακαδημίας)
MANFRED SCHENKER
JO TOURTE

ΚΑΙ ΟΙ Κ.Κ.:
ΧΡ. ΑΓΓΕΛΟΜΑΘΗΣ, ΑΘΗΝΑΙΟΣ,
Φ. ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ, Θ. ΔΡΑΚΟΣ, Ν. Π. ΕΥΣΤΡΑ-
ΤΙΟΥ, Δ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ, Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, Ν. ΚΑ-
ΣΤΑΝΑΚΗΣ, ΝΙΚ. ΛΑΣΚΑΡΗΣ, ΜΟΥΣΙΚΟΣ.
Μ. ΜΥΛΩΝΑΣ, ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ, ΟΙΚΟΝΟ-
ΜΟΛΟΓΟΣ, ΣΠ. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ, ΘΕΜ. ΠΟΤΑ-
ΜΙΑΝΟΣ, Λ. ΠΗΝΙΑΤΟΓΛΟΥ, ΠΡΩΤΕΣΙΛΑΟΣ,
ΗΛ. ΠΕΤΡΟΥ, Μ. ΧΑΝΟΥΣΗΣ, Π. ΧΑΡΗΣ

τομα σιωπή και ο λοχίας συνεχίζει την
θεωρία του για το όπλοπολυβόλο, άνα-
κατεύοντας ποῦ και ποῦ και λίγη ιστορία
για τὴ δράσι του κατά τούς πολέμους.
Ἡ ὥρα εἶνε 4 μ.μ. Οἱ φαντᾶροι εἶνε
μαζεμένοι γύρω ἀπὸ τὸν ἀξιωματικὸ ποῦ
τούς μιλεῖ περὶ πατρίδος.

— Ὡστε, παιδιὰ μου, πατρίς εἶνε ὁ
τόπος ποῦ γεννηθήκαμε, ποῦ μεγαλώσα-
με, ποῦ ἔχουμε τούς δικούς μας. Τὴν
πατρίδα μας πρέπει νὰ τὴν ἀγαποῦμε
καὶ νὰ θυσιαζώμαστε γι' αὐτήν. Ἡ πατρίς
εἶνε ἡ μεγάλη μητέρα μας καὶ γιὰ τὴ
μητέρα μας πρέπει νὰ δώσουμε καὶ τὴ
ζωὴ μας, δταν κινδυνεύη.

Σὲ μιὰ στιγμή γιὰ νὰ ἰδῆ ἂν ἐκατά-
λαβαν οἱ φαντᾶροι, σταματᾶ τὴν ὁμιλία
του καὶ ρωτᾶ ἕνα φαντᾶρο.

— Δὲ μοῦ λὲς ἐσύ. Τί εἶνε ἡ πατρίς;
— Ἡ πατρίς, κύριε λοχαγέ, εἶνε ἡ
μᾶνα μου!

— Μπράβο! Καὶ σύ, Μῆτρο, τί εἶνε
πατρίς;

— Πατρίς εἶνε ἡ μᾶνα τοῦ Γιάννη,
κύρ Λοχαγέ.

Ἔτσι ἀντιλαμβάνεται ὁ Μῆτρος τὴν πατρίδα.

Οἱ μάγειροι σ' αὐτὸ τὸ διάστημα ἔχουν ἔτοιμάσει τὸ βρα-
δυνὸ φαγητὸ καὶ ἡ σάλπιγγα τούς φέρνει ὄλους στὴ γραμμὴ,
μπροστὰ στὰ ἀχνίζοντα καζάνια. Γίνεται ἡ διανομὴ τοῦ συσι-
τίου κι' ὄλοι διασκορπίζονται στὶς γωνίες κι' ἄλλοι γρήγορα,
ἄλλοι ἀργὰ τρώνε τὸ δεῖπνο τους. Ὅσοι τελειώνουν πιὸ νωρὶς,
πλένουν τὴν караβάνα τους γιὰ νὰ τὴν ἔχουν ἔτοιμη γιὰ τὸ αὐ-
ριανὸ τσάι καὶ προχωροῦν στὴν ἐξοδο νὰ δοῦνε «λίγο κόσμο».
Σὲ μιὰ ὥρα θὰ χτυπήσῃ προσκλητήριο καὶ μετὰ κατάκλισι.

Στὶς ὀχτώμιση εἶνε ὄλοι στὰ κρεβάτια τους στὸ θάλαμο.
Στὴν πόρτα ὁ θαλαμοφύλακας κάνει συνεχῶς βόλτες. Οἱ φαντᾶ-
ροι ἀπὸ τὰ κρεβάτια τους λένε διάφορες ἱστορίες καὶ παρα-
μῦθια καὶ οἱ πατριῶτες συζητᾶνε τὰ νέα τοῦ χωριοῦ τους.

Ξαφνικά, ἕνα ἀργὸ ρυθμικὸ «τά-τά-τάαα» σπάζει γιὰ τελευ-
ταία φορὰ τὴν ἡσυχία τῆς νύχτας. Εἶνε τὸ «σιωπητήριο». Ὁ
λοχίας τῆς ὑπηρεσίας μπαίνει μέσα στὸ θάλαμο καὶ διατάσσει
ἀπόλυτη σιωπὴ. Οἱ φαντᾶροι σκεπάζονται μὲ τὶς κουβέρτες. Νε-
κρικὴ ἡσυχία. Ἀλλὰ οἱ μουρμούρηδες, κάτω ἀπὸ τὶς κουβέρτες,
ψιθυριστὰ ἐξακολουθοῦνε τὴν διακομιεῖσα συζήτησι τους. Σὲ λίγο
κι' αὐτοὶ ἔχουν βαρεθῆ κι' ἀποκοιμιοῦνται, κουρασμένοι ἀπὸ τὰ
γυμνάσια. Στὶς 12 γίνεται ἡ ἔφοδος γιὰ νὰ διαπιστωθῆ ἂν οἱ
ἄντρες εἶνε στὶς θέσεις τους καὶ κοιμιοῦνται ἡ μήπως κανένας
μετὰ τὸ προσκλητήριο τῶσκασε, πράγμα ποῦ συμβαίνει ὄχι σπά-
νια. Ὅλα εἶνε ἡσυχᾶ. Τὰ φανταράκια κουρασμένα ἀπὸ τὰ γυ-
μνάσια καὶ τὶς ἀσκήσεις ἔχουν πέσει στὰ κρεβάτια τους καὶ
κοιμιοῦνται τὸν ὕπνο τοῦ δικαίου γιὰ νὰ ξυπνήσουν τὸ πρωτὶ
ν' ἀρχίσουν πάλι τὰ ἴδια ἔως ὅτου τελειώσῃ ἡ θητεία τους καὶ
γυρίσουν στὰ σπίτια τους καὶ στοὺς δικούς τους.

Αὐτὴ εἶνε μὲ λίγα λόγια ἡ ζωὴ τοῦ φαντᾶρου. Ἀκριβῶς
ἔτσι μὲ ἐλάχιστες ἀσημαντες παραλλαγές ζοῦν τὰ φανταράκια,
ποῦ ὄλοι τὰ καμαρώνουμε σὰν περνοῦνε στοὺς δρόμους γυρ-
νώντας ἀπὸ τὰ γυμνάσια. Σ' ὀποιοδήποτε ὄπλο κι' ἂν ἀνήκη,
σ' ὀποιαδήποτε ἐποχὴ, ὁ φαντᾶρος θὰ ζήσῃ ὄμοια. Μιὰ εἶνε ἡ
ζωὴ στὸ στρατὸ γιὰ ὄλους. Ὅπως ὁ ἐγγράμματος ἔτσι κι' ὁ
ἀγράμματος, ὄπως ὁ χωριάτης, ὁ ἀγρότης, ἔτσι κι' ὁ γυιὸς τοῦ
ἐκατομμυριοῦχου ἐργοστασιάρχῃ, τοῦ εἰσοδηματία. Στὸ στρατὸ
δὲν ὑπάρχουν κοινωνικὲς βαθμίδες. Ὅλοι εἶνε ἕνα. Κάτω ἀπὸ
τὸ χακὶ σβύνει ὄλη ἡ προηγούμενη ζωὴ τοῦ καθενὸς γιὰ ν' ἀρ-
χίσῃ μιὰ καινούργια, ἡ ζωὴ τοῦ φαντᾶρου.

Ἔτσι περνοῦν ὄσοι μένουν στὶς ἔδρες τῶν συνταγμάτων,
μέσα στὶς πόλεις. Ἀλλὰ οἱ «ἀκρίτες» μας, ἐκεῖνοι ποῦ φρου-
ροὶ φυλᾶνε πάνω στὶς βουνοκορφές, στὴ Μακεδονία, στὸν Ἐβρο,
στὴν Ἥπειρο. Γι' αὐτούς ἡ ζωὴ εἶνε διαφορετικὴ. Τὸ εἰκοσιτετρά-
ρὸ τους κυλάει μονότονα. Σὲ κάθε φυλάκιο εἶνε ἐλάχιστοι, 10-25 τὸ
πολύ. Ὅλη τὴν ἡμέρα ἀσχολοῦνται, τὶς περισσότερες ἡμέρες, σὲ
φιλικὲς συνδιαλέξεις μὲ τούς ἀπέναντι φρουροὺς Σέρβους, Βουλ-
γάρους, Τούρκους, μὲ τὴν παρακολούθησι τῶν εἰσερχομένων καὶ
ἐξερχομένων τὰ σύνορα καὶ μὲ τὸ νοικοκυριὸ τους. Κάπου-κάπου,
καὶ ὄχι σπάνια καὶ μὲ ἐπισκέψεις στὰ ἀπέναντι φυλάκια καὶ
λίγο πρὸς τὰ κοντινὰ χωριὰ καὶ χαρούμενα μικτὰ γλέντια.

Κι' ἔτσι περνοῦν οἱ μέρες κι' οἱ μῆνες μέχρις ὅτου ἔρθῃ ἡ
μέρα τῆς συμπληρώσεως τῆς 14μῆνου στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως,
ὄποτε δακρυσμένοι, καὶ χαρούμενοι μαζί, ἐγκαταλείπουν τούς
στρατῶνες, παραχωροῦντες τὴ θέσι τους στοὺς νέους κληρωτᾶς
ποῦ κι' αὐτοὶ θὰ ζήσουν τὴν ἴδια ζωὴ. Κι' αὐτούς ἀργότερα θὰ
τούς ἀντικαταστήσουν ἄλλοι κι' ἄλλοι, ἔως ὅτου γεράσουν, δη-
μιουργήσουν οἰκογένεια, στείλουν τούς δικούς τους βλαστοὺς νὰ
προσφέρουν ὀ,τι κι' οἱ ἴδιοι προσέφεραν στὴν πατρίδα, ἔως ὅτου
τὸ διάβα τῶν φαντᾶρων στοὺς δρόμους τούς φέρνει στὴ μνήμη
κάποιες ἄλλες ἡμέρες, κάποια παλιὰ λησμονημένα ἢ μισοσβυσμένα
γεγονότα, ποῦ κι' οἱ ἴδιοι τὰ ἔζησαν, τότε ποῦ περνοῦσαν στοὺς
δρόμους χαρούμενοι καὶ γελαστοὶ γυρνώντας ἀπὸ τὸ πεδίο τῶν
ἀσκήσεων, πορευόμενοι πρὸς τὴν ἀχνίζουσαν... φασουλάδα!..

Μ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ς κ' ἦταν
τοῦ 1826.

του, τὸν
ἰδιότης

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας

ἰστορίας
ἰστορίας